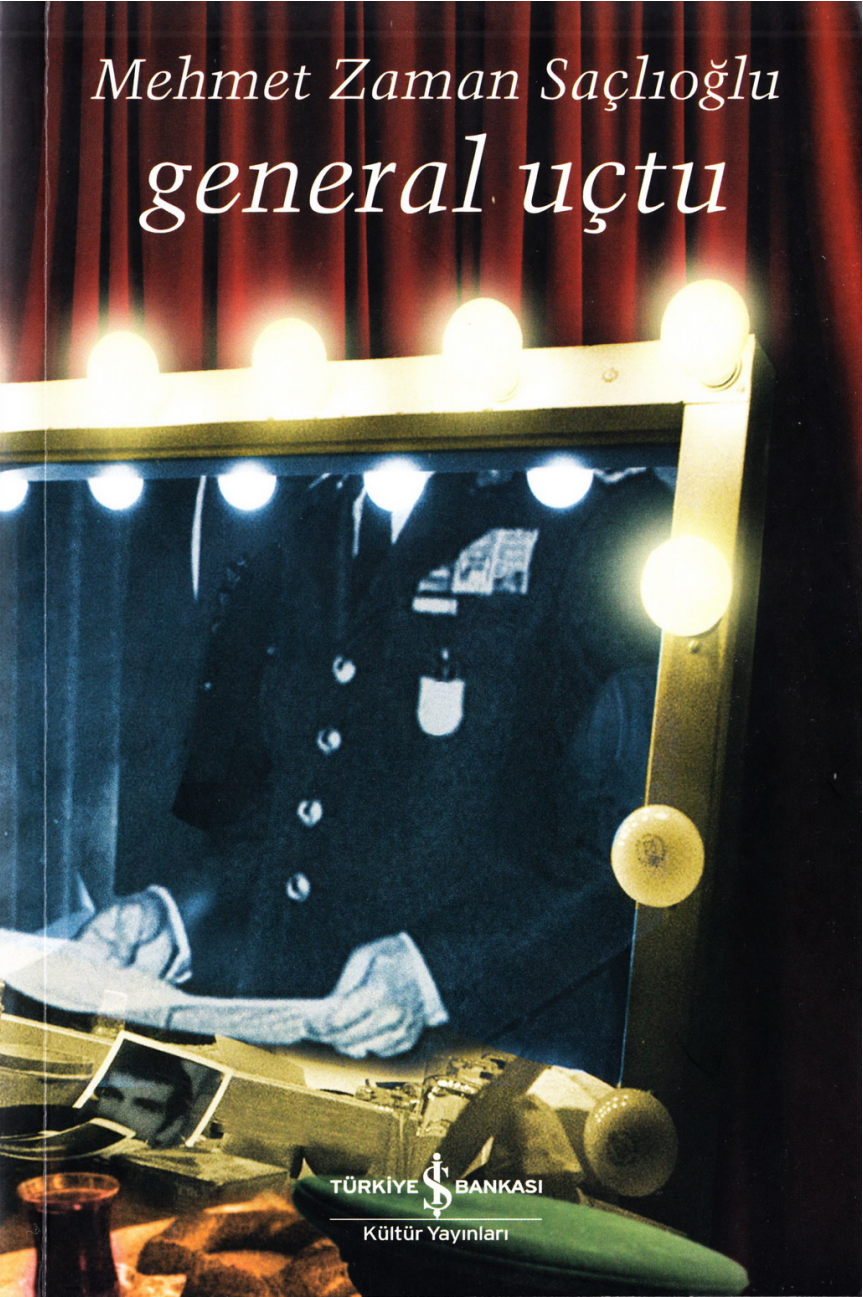
Mehmet Zaman Saçlıoğlu

general uçtu



TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları



Genel Yayın: 2981

TÜRK EDEBİYATI

MEHMET ZAMAN SAÇLIOĞLU
GENERAL UÇTU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2012
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
RÛKEN KIZILER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ADİL İZCİ

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM: ŞUBAT 2014, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-099-9

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
SERTİFİKA NO: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Roman

general uçtu

MEHMET ZAMAN SAÇLIOĞLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Yoğun bakım

Uyanırken önce soluğunu hissetti yaşlı adam. Sonra burnundaki kaşındıran, canını acıtan hortumu... Gözlerini halsizce araladı. Soluğu yetmiyordu. Canı göğsünde tutsak gibiydi. Daha derin çekmeye çalıştı hortumdan gelen ruhsuz havayı.

Gözlerini sanki çevresini değil, odadaki havayı görmek için iyice açtı; görebildiği en uzak yere kadar olan havayı... Oysa yalnızca burnunun birkaç santim önündekini soluyabiliyor gibiydi. Yetmiyordu; soluğu yetmiyordu. Kendisini çaresiz hissediyor, her soluk alma çabasında kalbi daha çok çarpıyordu. En istemediği ölüm buydu. Bir kalp krizi götürseydi onu, beyin kanaması, otomobil kazası, hatta...

"Murat," dedi birden yüksek sesle. Daralmış solukların arasında yardım istercesine, kendisine yüksek gibi gelen, ama biraz ilerideki hemşirenin güçlükle duyduğu sesle. İnler gibi yineledi sonra:

"Murat..."

Ara yoğun bakımın yeşil giysileri içindeki hemşire yanına geldi, gülümseyerek sordu:

"İyi uyudunuz Harun Bey, her şey yolunda. Bir isteğiniz var mı?"

"Nefes alamıyorum..."

Hemşire uzandı, başucundaki bir düğmeyi çevirerek oksijeni artırdı:

"Telaşlanmayın, şimdi geçecek," dedi elini alnına koyarken. Birkaç derin soluktan sonra biraz rahatlamıştı adam. Kurumuş dudaklarını yaladı:

"Çantam nerede?" dedi güçlükle.

Hemşire yanıtladı:

"Merak etmeyin, çocuklarınız dışarıda. Eşyalarınız da onlarda."

"Eşyalar denmez, eşya zaten çoğul..." diye düzeltti, sık solukların arasında. Hemşire güldü, yanağını okşadı:

"Peki, bundan sonra öyle derim Harun Amcacığım."

"Ne kadar zamandır uyuyorum kızım?" diye sordu bu kez, gözü karşı duvardaki saate giderken; ama bir şey düşünemedi. Ne zaman uykuya daldığını, kaç zamandır bu yatakta yattığını, hiçbir şey düşünemedi. Hemşirenin yanıtının da önemi yoktu aslında. Bir soru sorması gerekiyordu yalnızca. Soluğunun yetersizliğinin verdiği telaşa karşın, yüreğinin derinlerindeki, kendisiyle ilgilenen birine kayıtsız kalınama alışkanlığı ona bu soruyu sordurmuştu.

"Beş saate yakın Harun Amca, ama sen yine uyu, konuşup da kendini yorma," dedi kız.

Hangi gündeyiz acaba diye geçirdi içinden Harun Bey. Bitkinlikten, bu cümleyi yüksek sesle söyleyemedi. Soluğu daha azalır gibi oldu, elini salladı burnuna doğru. Hemşire anladı, biraz daha açtı oksijeni. Yüzündeki gülümsemeyi bozmadan yine okşadı yaşlı adamın yanağını; ıslak mendil kutusundan bir mendil çekip aldı, terlemiş alnını sildi ferahlasın diye. Adam, gülümsemeye çalıştı derin soluklar arasında. Hemşire, teşekkür ettiğini anladı bu bakışlardan.

"Bir şey değil amcacığım, konuşma..." dedi sevgiyle.

"Kızmadın değil mi eşyaya?" dedi Harun Bey güçlükle.

Elini dudaklarına götürdü kız, sus işareti yaptı, fısıltıyla: "Kızmadım," dedi uzaklaşırken.

Bu kez içinden seslendi adam uzaklara, çok uzaklara: "Murat..."

Dudaklarından çıkmayan sesi bir rüzgâr gibi ruhunun derinliklerini dolaştı, eski zamanların görüntülerinden geçti, belleğinin fotoğrafları arasında, yüzü hep yirmi yaşlarında kalmış bir delikanlının gözlerini açmasına neden oldu. Yorgunluk, yaşlı adamı uykuya yuvarlarken, çakmak çakmak bakan, içi heyecan, merak, sevgi, tutku dolu bir çift kahverengi göz, Harun Bey'in girmeye başladığı düşte sonuna dek açıldı.

Bekleme salonu

Ara yoğun bakımın önündeki bekleme salonunda, birbirine yaslanmış orta yaşlı iki kadın, bir erkek, kadınlardan birinin dizine başını koymuş dokuz-on yaşlarında bir oğlan çocuğu sessizce bekliyorlardı. Yorgundular. Gözleri boş bakıyordu. Elden bir şey gelmeden oturmanın, aciz kalmanın verdiği teslimiyet sarmıştı dördünü de. Ne söyleyeceklerini bilmiyorlardı. Ne yapacaklarını, nasıl davranacaklarını...

Salondaki en belirgin hareket, kadınlardan birinin çocuğun saçlarını tekdüze okşamasıydı. Halasının, saçlarını tararcasına yinelenen bu hareketi çocuğu gevşetmiyordu. Aklı dedesindeydi. Babaannesinin ölümünde küçüktü, anımsamıyordu bir şey. Bu ölüm –ki artık bekleniyordu– onun yüreğini yakacaktı. İçinde şimdiden bir özlem duyuyordu. Evlerindeki yatakta, dedesinin koynunda dinlediği öyküleri, anıları, o rahat, sevgiyle sarmalanmış anları özlüyordu. Bu yaşında, zamanın gidenleri getirmeyeceğini, alıp daha da

uzağa atacağını duyumsuyordu. İçindeki acının asıl bu gerçekle karşılaşmaktan kaynaklandığını bilmiyordu; yalnızca göğsünde bir yeri acıyordu ve acı tüm bedenini sarıyordu.

Karısının omzuna yaslı başını rahatsız etmekten korkarcasına kıpırtısız, gözleri karşıdaki demir ayaklı sandalyenin lekeli, kırmızı kumaşına dalmış, bir eliyle ötekini farkında olmadan sıkan, parmaklarıyla oynayan orta yaşlı adam bir şey düşünmüyor gibiydi. Oysa birkaç dakika önce, gözleri o sandalyeye takılı kalmadan hemen önce, bu kırmızı sandalyelerde bugüne dek kim bilir kaç acılı insanın oturduğunu, yoğun bakımdaki yakınlarını beklediğini, kaçının aldıkları kötü haberlerle gözleri yaşlı, kaçının sevinç içinde müjdeyi yakınlarına yetiştirmek üzere bu odadan çıktıklarını düşünmüştü.

Yüksel, elini yeğeninin başından çekmeden yorgun, bezgin bir sesle:

"Ömer, doktoru bulsak da ne olup bitiyor öğrensek. İki saattir bir ses yok. Ne bir hemşire geldi, ne doktor," dedi.

Şöyle bir kıpırdandı adam. Gözlerini sandalyelerden alıp ablasının gözlerine yerleştirdi. Karısının başını omzundan çekmesini bekledi kısa bir an. Tomris, uzun zamandır aynı durumda kalmış, tutulmak üzere olan boynunu açmak için doğruldu, başını birkaç kez iki yana çevirdi, sağa sola eğdi, dudaklarının arasından oğluna:

"Halanı yorma Deniz," dedi.

Bu laf olsun diye söylenmiş söze Yüksel kısa bir yanıt verdi:

"Yormuyor, bari çocuk biraz dinlensin. Keşke getirmeseydik..."

Sonra elini çocuğun yanağına küçük küçük vurarak sordu:

"Çok mu yoruldun Okyanus?"

Çocuk doğrulup halasına sarıldı, "Hı hı," dedi sadece, evet anlamında.

Okyanus...

Harun Bey kimi zaman Deniz'e takılmak için böyle derdi. Bu sözün, ruhunda sonsuzluğu çağrıştırdığını, kendisinin ve ailesinin geleceğini bu duyguyla birleştirdiğini, torununa sıkı sıkı sarılıp saçlarının kokusunu içine çekerken "Deniz'im benim, Okyanus'um," demesinden anlamak güç değildi.

Ömer ayağa kalktı, ellerini beline koyup sırtını gerdi, omuzlarını çevirdi. O zaman hepsi uzunca bir süredir aynı durumda oturduklarını, kollarının bacaklarının hareketsiz kaldığını fark ederek gerindiler, oturuşlarını değiştirdiler.

Ömer:

"Burası da çok mu havasız, nedir?" diye söylendi sıkıntıyla, sonra Yüksel'e:

"Bulabilecek miyiz doktoru bakalım," dedi umutsuzca. Yanıt beklemeden sürdürdü konuşmasını:

"Tanzer de nerede kaldı? Güya yarım saate gelecekti..."

Bulundukları bekleme salonunun cam kapısını açıp karşıdaki yoğun bakım yazılı, arkasını göstermeyen buz yeşili geniş cam kapının önüne gitti. Rahatsız etmekten çekinir gibi kısaca dokundu zile.

Tomris, Yüksel ve Deniz dikkatle bakıyorlardı Ömer'e bekleme salonundan. Çok geçmedi, kapı açıldı. Hemşire Ömer'e, Ömer de hemşireye bir şeyler söyledi, hemşire başını iki yana salladı, gülümsedi, birkaç cümle daha konuştular, hemşirenin hoşça kalın sözünü dudaklarından okudu Yüksel, nazikçe kapıyı kapamasından hemen önce.

Ömer, bekleme salonuna döndü, oturdukları kanepenin öteki ucunda duran çantasına doğru yürürken kadınlara bakmadan konuştu:

"Aynı vaziyette. İlaçlara devam... Sakinleşmiş... Vücut kendisini toparlarsa odaya alacaklarmış, ama onlar da nasıl gelişeceğini bilmiyorlar durumun. Dua edin, gidin uyuyun, gerekirse ben size telefon ederim dedi kız."

"Siz gidin ben bekleyeyim," dedi Yüksel, ama gözlerinden yorgunluk akıyordu.

"Yürü abla, seni burada bırakmam," diye karşı koydu Ömer. "Bize gideceğiz. Sen hepimizden çok yoruldun. Belki yarın daha zor bir gün olacak. Hepimiz dinlenelim. Nasıl olsa elimizden bir şey gelmiyor, burada boşuna oturuyoruz, bari Tanzer'i arayayım da bize gelsin."

Yüksel, isteksizce yoğun bakımın kapısına doğru yürüdü. Ellerini yan yana getirip dua etmeye başladı. Tomris de hemen görümcesinin yanına gitti.

Ömer şaka yollu:

"Sonunda imana geldiniz işte," dedi, ama ikisi de yanıt vermedi.

Tenha ve loş koridorlardan geçip binadan çıktılar. Ömer, arkadan yürüyor, cep telefonundan Tanzer'le konuşuyordu.

Delirium

İki ay kadar önceydi. Yazın başında nereden geldiyse bir grip yapışmıştı Harun Bey'e. Uzun yıllardır KOAH'ın yanı sıra kalp yetmezliği de çeken yaşlı adamı tehlikeli biçimde sarsmıştı hastalık. Yüksel, babasının ateşi yükselince hastaneye götürmek zorunda kalmıştı. Üç gün yatmıştı ciddi bir biçimde izlenerek. Yüksel birkaç kez girebilmişti babasının yanına bu süre içinde.

İlk gece, ateşi henüz yüksekken kâbuslar görmüştü Harun Bey. Uykuyla uyanıklık arasında geçen saatlerde

neyin gerçek neyin hayal olduğunu anlayamamıştı. Doktor ertesi sabah bir sözcükle açıklamıştı olan biteni Yüksel'e. "Delirium..."

Düşünde Murat'ı görmüştü o gece. Murat, üniversitedeki gibiydi. Üstünde parkası, komando pantolonu, asker postalları, elinde kitaplarıyla duruyordu. Yine o muzip bakış vardı yüzünde. Harun Bey elini uzattı, Murat'ın boynuna dokundu. Murat başını kaldırdı, babası boynunu görebilsin diye.

"Hiç iz kalmamış," dedi Harun Bey sevinçle.

"Çok zaman geçti baba," diye yanıtladı oğlu. Yeniden sarıldılar birbirlerine.

Dişlerini sıkarak sordu Harun Bey:

"Nerede o ip?"

"Attım baba, ne yapacaksın ki?"

"O deyyusu asacağım onunla," dedi yaşlı adam nefret içinde. "Seni ve başkalarını astığı o ipleri birbirine ekleyeceğim, Boğaz Köprüsü'nden sallandıracağım onu". Gözyaşları arasında, söylediğine kendisi de gülerek oğlunu öpüp duruyordu.

"Aslan babam," dedi dalga geçercesine Murat, babasını sıkıca sararken. Alaycı, kararlı, sevgi doluydu oğlu. Öylece sarılı kaldı, soluğunun yettiği kadar. Birden her yer kararda; uzakta bir darağacı belirdi. Birileri Murat'ı Harun Bey'in kollarından söküp aldı. Murat karanlıkta, boşlukta asılı kaldı. Darağacı ona doğru yaklaşıyordu. Harun Bey, darağacından önce onu yakalamaya çalışıyor, ama tam eli değecekken Murat biraz daha uzaklaşıyordu. Harun Bey'in soluksuz, hareketsiz kaldığı bir anda, hızla darağacına doğru çekildi Murat, büyüyen ipin içinden geçti ve sonsuz karanlıkta sanki dipsiz bir kuyuya düşer gibi kendi çevresinde dönerek, hızla küçülerek yitip gitti. Bir kez daha elinden alınmıştı oğlu.

Defalarca Murat'ına kavuştu ve ayrıldı o gece Harun Bey. Sonraki iki günüyse bir durgunluk içinde, gördüğü karabasanların etkisinde geçirdi. Hastaneden çıktıktan sonra da bu durumu sürdü. Yüksel babasındaki değişikliğe bir anlam veremiyordu. Konuşmak istemiyordu Harun Bey; sanki yaşama sevincini iyice yitirmişti, ta ki kendisini ve Yüksel'i ısrarla Marmaris'teki evlerine çağıran Ömer'le eşi Tomris'e geliyoruz diyene kadar.

"Belki oranın havası bana iyi gelir, açılırım. Ömer'i ara da geleceğimizi söyle bari kızım," demişti Yüksel'e bir sabah. Çocuklar hem sevinmiş hem şaşırmışlardı bu değişikliğe. Münevver Hanım'ın ölümünden sonra bir kez olsun evden çıkıp da ne Ömerlere ne Olcaylara gece kalmaya gitmişti babaları.

Marmaris, gerçekten de iyi gelmişti yaşlı adama. Ömerlerin klimayla serinletilmiş, nemsiz evlerinde Harun Bey kendine geldi; soluması biraz düzene girdi. Akşam saatlerinde küçük gezintiler yapıyor, gazete kitap okuyarak, televizyon izleyerek geçiriyordu zamanını.

Bir gün, öğle uykusundan kalkınca hazırlandı, dışarı çıktı. Çocuklar evde yoklardı. Birkaç saat sonra da Ömer'in cep telefonu çaldı. Arkadaşı Tanzer, babasının devlet hastanesinin acil servisinde olduğunu ama telaşlanmamasını söylüyordu. Hemen toparlandı, ablası Yüksel'i ve oğlu Deniz'i evden aldı. Onlar hastaneye vardıklarında babaları İstanbul'da olduğu gibi ara yoğun bakıma yatırılmıştı. İki saat sonra da karısı Tomris eczaneyi kapatıp gelmişti.

Harun Bey

Harun Bey çocukluğunu anımsamak istese de aklına ne bir görüntü geliyordu, ne bir ses, ne bir anı... İlkokul

öncesinden birkaç sahneyi ancak anımsayabiliyordu. Oysa Münevver Hanım neredeyse anasının karnından çıktığı günü bile anlatabilirdi. Çok düşünmüştü Harun Bey bu unutkanlığın nedenlerini. Acaba çok mu mutsuzdum da beynim sildi o günleri, demişti bir gün. Sonra vazgeçmişti anımsamaya çalışmaktan. Burdur'un bir köyünde büyümüş, altı yaşında okula başlamıştı. O günlerde şanslı bir çocuk olduğunu söylerdi herkes. Kışları çevre köylerdeki öğrenciler güç bela okula gelirken, o, ders zilinden beş dakika önce evinden çıkıyor, üç dakika bile yürümeden sınıfta yerini alıyordu. Tüm şansı da bu olmuştu ilkokul bitinceye dek. Ailesi yoksul sayılırdı. Birkaç hayvanları vardı. Biraz unla, pirinçle, şekerle, giysiyle değiş tokuş edecek kadar süt, peynir, yağ elde ediyorlar, geçinip gidiyorlardı, ama hepsi o kadardı işte. Ortaokula gitmeyi aklından geçirmiyordu, ta ki muhtar bir gün babasına gelip Gönen'deki köy enstitüsünden söz edinceye dek. Babası açık düşünceli bir insandı. Harun okusun istiyordu ama kasabaya, ortaokula gönderecek gücü de bulamıyordu. Muhtar, ballandıra ballandıra anlatınıştı okulu:

"Atölyeleri var, çocuklar her şeyi öğreniyorlar. Marangozluk, terzilik, ne ararsan... Üstelik yatılı... Okul binasını bile kendileri yapmışlar, ama şimdi devlet büyütmüş okulu. Hayvanları, arazileri var, fenni ziraat öğreniyorlar, hayvancılığı bizden iyi biliyorlar. Bir de tiyatro seyrettim, dersten sonraki çalışmalarına beni de aldı öğretmenleri. Yılsonu için tiyatro hazırlıyorlarmış. Vallahi erken gelmişiz dünyaya, bu çocuklar çok bilgili olacaklar," diye özenerek anlatıyordu.

Tüm aile merakla, hayretle dinlemişlerdi muhtarı. Daha o akşam, babası Harun'u bu okula göndermeye karar vermiş, ama pek de belli etmemiş, ertesi gün muhtara giderek okula girme şartını sormuştu. Muhtar da bilmiyordu ama "Niye almasınlar, Harun akıllı çocuk, görünce alırlar," demişti.

İlkokulu bitirdiği yıl kendisini Gönen Köy Enstitüsü'nde buldu Harun. Önce çok güç gelmişti ailesinden ayrılmak, koğuş gibi bir yatakhanede kalmak. Evinin kokusunu bile özlemişti, ama kısa sürede alıştı. Öğretmenleri iyi insanlardı, öğretmek için canla başla uğraşıyorlardı. Bir anları boş geçmiyordu. Arkadaşları da kendisi gibiydi. Bu açıdan yabancılık çekmemişti. O beş yıl göz açıp kapayıncaya dek bitti.

Köy enstitüsünde öğrendiklerine, yaptıklarına, anımsadıkça hayret ediyordu Harun Bey. Anılarını en dikkatle dinleyen Deniz'di. Dedesi, o daha küçücük bir çocukken anlatmaya başlamıştı okul günlerini, masal anlatır gibi. Birlikte olduklarında, Deniz'i öğle uykusuna yatıran oydu. Ailenin en yaşlısıyla en genci yatakta yan yana uzandıklarında, Deniz bilmezdi, ama Harun Bey, sanki tüm ailesini kucaklıyormuş gibi sarılırdı ona; saçlarını okşardı. İlk oğlu Murat'ın çocukluk kokusunu almış gibi olurdu.

Uzun boylu, gür saçları dökülmeden beyazlanmış, kahverengi gözlü, yakışıklı bir adamdı Harun Bey. Çocukları arasında bir tek Cengiz orta boyluydu. Cengiz Münevver Hanım'a, ötekiler Harun Bey'e çekmişti boy açısından,

Deniz'e sarılıp yattığında içi huzurla dolardı Harun Bey'in. Gelecek zamanları, Deniz'in kendi çocuğuna, torununa sarılarak yatacağı zamanları düşlerdi. O zamanlarda odalar, evler, ağaçlar, yollar nasıl olacaktı?

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Rahatlık" şiirini okurdu kulağına ezberden.

"Sen büyüdüğün vakit çocuğum
Yine çiçekler açacak dallarda,
Dallarda açan çiçekler gibi
Yine çocuklar uyuyacak masallarda
..."

Deniz'i mutlu eden bir başka şey de, dedesinin cebinde neler olduğunu tahmin etmekti. Harun Bey'in normalden büyük ceket ceplerine hayretle bakardı Deniz. Ne babasının, ne öbür tanıdıklarının bu kadar büyük cepleri vardı. Bir gün, "Dede, senin ceplerin neden bu kadar büyük, bana sürpriz yapmak için mi?" diye sormuştu. Çünkü ne zaman cepleri kurcalamaya kalksa, içlerinde kendisi için bir şey bulurdu. Ya küçük bir oyuncak, ya şeker, sakız, ya bir çocuk kitabı, ya da ilginç bir dal parçası, bir küçük kozalak. Dedesinin cepleri onun için gizli bir dünyaydı. Bu nesneler ne zaman oraya girerdi, ne zaman çıkıp kullanılırdı, bilinmezdi. Deniz'in sorusunu yanıtlarken Harun Bey'in gözleri dalıp gitmişti. Sonra, torununu kucağına oturtmuş, anlatmaya başlamıştı.

"Biz köy enstitüsüne geldiğimizde terzilik de öğrettiler. Böyle şimdiki gibi her renkte her türde giysiler yoktu o zamanlar. Ülkemiz büyük bir savaş geçirmişti, Avrupa yine savaşın içindeydi. Her an biz de girebilirdik. Hitler sınırlarımıza yaklaşıyordu. İsmet İnönü sayesinde tek kurşun atmadan galiplerin yanında yer aldık. Yiyecek de yoktu o yıllarda, giyecek de. Ülkemiz yoksuldu. Her şeyi idareli kullanmak zorundaydık. Çeşitli kumaşlar, bezler vardı, ama şimdi hani annenin yer bezi yaptığı gibi kaba kaba bezler...

Bize önce yama yapmayı öğrettiler. Pantolonumuzun dizleri eirdi, ceketimizin kolları eirdi. O zaman o eriyen yere uygun bir bezden parça keser, dikerdik. Elbiselerimizde yama vardı ama her zaman temiz olurduk. Benim bir gün cebim yırtılmıştı. Eski bir ceketim vardı. O yaşlarda hepimiz boy attığımızdan küçülmüş giysiler daha ufak tefek arkadaşlarımıza verilirdi. Bana da üst sınıftan bir arkadaşımızın ceketini vermişti öğretmenler. Kumaş eskiydi, ha bire ya yırtılır ya bir yeri delinirdi. Cebi öyle bir yırtıldı

ki, dikip onarmak mümkün olmadı. Ben de terzihanedeki kumaşlardan uygun bir parça aldım, katlayıp cep yaptım. Ama biraz büyük tuttum. Bir arkadaşının ceketinin cebi büyüktü, okuduğu kitabı rahatlıkla cebine koyup yanında taşıyabiliyordu. Ben kitabımı pantolonumla karnımın arasına sokuyordum ama o zaman da rahat edemiyordum. Fırsat bu fırsattır dedim, cebimi arkadaşının cebinden biraz daha büyük yaptım. Öğretmenler çok güldüler, çünkü bir cebim ötekinin iki katı kadardı. Bunu görünce öğretmenlerimden biri, böyle biri büyük biri küçük olmaz, diyerek öteki cebimi de değiştirmemi söyledi. Ben gereksiz yere kumaş harcamak istemedim ama ısrar etti. Zaten bulduğum kumaş ceketimin kumaşına benzemiyordu, iki cep de aynı kumaştan olunca biraz daha iyi oldu tabii. Üstelik iki büyük cebim oldu. Artık kitabımı, yemekte bitiremediğim ekmeğimin birazını, bulduğumuzda kuruyemişleri, kâğıt, kalem ne gerekiyorsa rahat rahat cebime koyuyordum. Benim ceplerimi gören bazı arkadaşlarım da kendininkileri büyütmek istediler. Öğretmenlerimiz de izin verdi buna. Birkaç ay sonra iş tulumları gelince çok rahat ettik. Onun da kocaman cepleri vardı. Sonra biz de tulum dikmeyi öğrendik. Çünkü gideceğimiz okullarda her şeyi öğretecektik. Yeni elbiselerimizle hepimiz çok şık olmuştuk. Öğretmenlerimiz bile aynı giysileri giyerlerdi. Aramızda hiç fark yoktu, hepimiz kardeştik, her şeyi paylaşırdık, her şeyi birlikte yapardık, hem eğlenirdik, hem çalışır, öğrenirdik. Hiçbirimizin fazladan eşyası yoktu, kimse kimseyi kıskanmazdı. Bir ayakkabımız varken ikincisini istemek ayıptı. Zaten hepimiz öylesine yoksulduk ki böyle bir düşüncemiz olamazdı."

Deniz, dedesiyle bu konuşmadan sonra ceplerine olur olmaz birçok şey doldurmaya başlamıştı, sanki kullanacakmış gibi. Birkaç gün sürdü bu hevesi.

Harun Bey, köy enstitüsü yıllarını torununa anlatırken anılarını sanki masallaştırıyordu. Deniz, dedesinin çocukluğunda yaşadığı olayları gözünün önüne getirmeye çalışıyor, saban ya da nacak gibi bilmediği nesnelerin neler olduğunu soruyor, anlatılanları hayal ediyordu. Torunu, bu anıları uykuya dalmadan az önce dinlediyse, o uyuyunca Harun Bey kimi zaman içinden anlatmaya devam ediyordu. Ama bu kez dinleyen bir çocuk değil de büyük insanmış gibi anlatıyordu. Kendi kendisiyle konuşma, bir tür değerlendirme gibiydi. Ülkenin nereden nereye geldiğinin bir iç hesaplaşması... İktidarların yaptıklarıyla, yitirilen değerlerle, kaybolan amaçlarla ilgili bu hesaplaşma, sonunda Murat'ın adıyla bitiyordu.

Murat... Gencecikken kucağına aldığı ilk oğlu, kokusunu hep burnunda hissettiği bebeği, tozlu yollarda el ele yürüdüğü, ona ilk sorularını büyük bir bilgi açlığıyla, merakla soran, babasının ağzından çıkan her sözü sanki yalnızca kulaklarıyla değil, gözleriyle, soluğuyla dinleyen Murat'ı, ona mutluluklar, umutlar, heyecanlar yaşatan, geleceğinin çok parlak olduğuna emin olduğu yıllarda bir anda elinden alınan, hayatından koparılan canı... Her şeyi yarım kalmış sevgili oğlu...

Aile toplanıyor

Ömer kapıları açtı; Tomris, Yüksel'e: "Abla geç sen öne," dedi Deniz'le arka koltuğa yönelirken. Yüksel arka kapının kolunu tuttu, kararlı bir tonda yanıtladı:

"Ben yeğenimle oturacağım, sen geç kocanın yanına." Tomris ısrar etmedi, öne oturdu. Deniz, otomobile biner binmez farkında olmadığı bir sığınma duygusuyla yine halasının

dizine koydu başını. Gözünden bir damla yaş süzülürken, cılız bir ses çıktı dudaklarından:

"Dedem?.."

Yüksel'in de gözleri doldu, yeğeninin saçını okşarken, inançla yanıtladı: "Merak etme, iyileşecek."

Ömer:

"Olcaylar gelmiştir sanırım, iyi ki anahtarı komşuya bıraktık yoksa kapıda kalacaklardı," dedi ağzının içinden. "Saat dokuz oldu. Yemek de yemediniz bu saate kadar."

"Aç değilim," dedi Yüksel.

"Benim de canım bir şey istemiyor," dedi oflayarak Tomris, "ama Deniz'in yemesi gerek."

"Ben acıktım anne," diye sızlandı arkadan Deniz.

"Evde yiyecek bir şey yok, Olcayları da alalım dışarıda yiyelim. Hem biraz açılmış oluruz," dedi Ömer, hastanenin otoparkından çıkarken.

Eve kadar konuşmadılar. Girişte ışık yanıyordu. Olcaylar oradaydı. Ömer, bahçe kapısının önüne yanaştığında Olcay'la Metin bahçedeki salıncaktan kalkıp hızlı adımlarla kapıya geldiler. Olcay, ağabeyine sarıldı, gözleri dolmuştu. Kollarını Ömer'in boynundan çözmeden babasını sordu.

Ömer'in yerine Yüksel yanıtladı ablalığını gösterircesine. Ailenin tüm idaresi artık ondaymış gibi. Bu tavır on yıldır kardeşlerine yabancı değildi aslında. Anneleri öldüğünden beri babasının hem en büyük yardımcısı hem onların akıl danıştığı kişi olmuştu. Annesinin ölümü üzerine babasıyla baş başa kalmıştı Yüksel. Ağırbaşlılığıyla, yavaş konuşmasıyla zaten hepsinin üstünde eskiden de ikinci bir anne etkisi yaratırdı. Münevver Hanım'ın ölümünden sonra bu etki daha da artmıştı. Saçlarını arkadan tek bağlayan, makyaj yapmayan, güzel yeşil gözleri, her zaman hüzünlü yüzüyle dikkat çeken bir kadındı.

"Telaşlanmayın çocuklar," dedi sakince. "Telefonda anlattığım gibi, KOAH ve kalp yetmezliği. Bir atak olmuş yorgunluktan. Akşama doğru yetiştirmişler hastaneye. Haber alır almaz geldik. Şimdi ara yoğun bakımda yatıyor. Daha iyiymiş. Sabaha kadar burada beklemenize gerek yok dediler. Demek şu an için çok da korkmamız gerekmiyor. Ama sizi aradığımızda korkmuştuk açıkçası. Biliyoruz üç günlüğüne gittiniz düğüne ama ne olur ne olmaz dedik."

Ömer:

"Çocuklar nerede?" diye sordu Olcay'a. Metin yanıtladı: "Onlar da babamı görmek istediler ama kalabalık etmesinler diye getirmedik, abimlere bıraktık."

Önlerindeki yirmi dört saatin kritik bir dönem olduğunu söylememişti Yüksel çocukların telaşlanmaması için.

"Keşke daha önce arasaydınız abla, ben hiç gitmek istemiyordum, zaten işler kötüleşmişti biliyorsunuz, ama evlenen hem eski hem yakın arkadaşım. Gelin Göcekli olunca düğünü orada yapalım demişler. Marmaris'ten bütün arkadaşlar kalkıp oraya gittik. Gitmesek ayıp olacaktı," dedi Metin. Sonra sordu: "Kim yetiştirmiş hastaneye, neden evde değildi?"

Ömer, anlatıp anlatmamak konusunda kararsız kaldı. Anlatmaya başlayacak olursa gecikeceklerini düşünerek:

"Benim arkadaşım Tanzer var ya, karısıyla birlikte dolaşıyormuş sahil yolunda, o görmüş babamı, alıp getirmiş hastaneye, birazdan o da gelecek, neyse şimdi boş verin bunları da gidelim, konuşmamıza yemek yerken devam ederiz, atlayın arabaya," dedi.

Metin atıldı:

"Benimkine binelim Ömer Abi, seninkine sığamayız." Evin yan girişinde duran panelvana yöneldi hızla. Onun çıktığı yere Ömer park etti. Bu arada hepsi yerlerine oturmuşlardı.

Otomobilde Yüksel ve Ömer, Harun Bey'in hastaneye düşmesini Metin'le Olcay'a bildikleri kadarıyla anlattılar.

"Babam sahilde yürümeye çıkmış galiba. Yolda bir kriz geçirmiş sanırım, Tanzer de oradaymış karısıyla birlikte, babamın yere yığıldığını görmüş, hemen bir taksi çağırmış, hastaneye getirmiş. Babamın çantasını da hastanede kaybolur diye bırakmamış. Birazdan getirip verecek, olan biteni asıl ondan öğreniriz."

Kısa süren bir sessizliğin ardından Olcay:

"Cengiz Abim aradı, o da yarın sabah gelecekmiş," dedi.

"Burada mıymış o serseri?" diye çıkıştı kızgın bir sesle Ömer. Yüksel azarladı:

"Yeter Ömer, babam ölüm döşeğinde, sen hâlâ kızgınsın. Çocukken kavga eder dururdunuz, büyüyünce biter dedik, elli yaşınızı geçtiniz, bu anlaşmazlık hafifleyeceğine sertleşti. O sana karşı bu kadar takıntılı değil üstelik."

Ömer yanıtlamadı. Yüzü asılmıştı, aklından birçok şey geçtiği belliydi.

"Her neye kızıyorsan artık unut. Biliyorum, her şeyiniz terstir, nasıl aynı ana babadan doğmuşsunuz anlamıyorum zaten, ama bunu çözmüş olmanız gerekirdi. Çocukluktaki anlaşmazlıklar bu kadar taşınmaz evladım," diye sürdürdü Yüksel anaç bir tavırla. "Sonuçta senin kardeşin... Bu kadar kızgınlık küslük olmaz, hele yarın babamın başucunda bunu hiç görmeyeyim."

Sahildeki balıkçıda yer yoktu. Restoranın sahibi Metin'in yakın arkadaşıydı. Çok özel müşterileri için içeride sakladığı masayı garsonlara getirtti, kıyıda uygun bir yere koydurttu. Biraz sıkışacaklardı ama aldırmıyorlardı. Kimse acıkmış hissetmiyordu, Deniz'den ve Metin'den başka. Ömer, garsona:

"Sıcak bir şeyler getir şöyle ortaya koy, sonra bir şey istersek söyleriz," dedi, Metin ve Deniz için birer çipura sipariş ettikten sonra. İçki istemediler önce, ama Yüksel:

"Birer duble içseniz iyi olur, biraz rahatlarsınız. Yarın çok işimiz olabilir, iyi uyumanız lazım," deyince, "Sen de mi içeceksin yoksa?" diye sordu Olcay hayretle.

"Yok canım," dedi Yüksel gülümseyerek. "Biliyorsun içki beni delirtiyor. Kâbuslarımı artırıyor. Ben eve gidince ilacımı alırım. Siz birer kadeh için."

"Ya bu gece hastaneye gitmemiz gerekirse? İçkili iyi olmaz," dedi Tomris.

Yüksel: "Hastaneye gidecek olursak sen gelmezsin, oğlunla yatarsın. Zaten bugün çok yoruldunuz. Hem ben birer şişe için demiyorum ki kızım, birer kadeh diyorum, rahatlamak için..."

Yüksel, nişanlısından koparıldıktan sonra ağır bir depresyon geçirmişti. Kullanmadığı teskin edici ilaç kalmamıştı denebilir. Farklı psikiyatristler, farklı ilaçlar vermişlerdi. Bazısı uyutmuş, bazısı başka yan etkiler yapmıştı. On yıla yakın bu ilaçları kullandıktan sonra, bir gün uyandığında, doktorun, sakın bu ilaçları bir anda kesmeyin, kötü olursunuz uyarısını umursamayarak ilaçları bırakmıştı. İlk iki hafta gerçekten çok kötü hissetmişti, ama sonra sürekli, iyi olduğunu kendine telkin etmiş, buna inanmıştı. Hiç içki içmiyordu. Alkol kötü etkiliyor, ilaç aldığı günleri anımsatıyordu.

Hemen önlerinde kıpırtısız duran sandala bakarken hızla geçmişti aklından o günler. Gözleri buğulanmıştı nişanlısı Semih'i düşününce. Tepede kocaman bir ay pırıl pırıldı. Yıldızlar, ayın ve çevredeki sokak lambalarının güçlü ışıklarından görünmez olmuşlardı.

Semih için bir yıldız vardı gökyüzünde. Adını hiç bilmiyordu Yüksel. Öğrenmek de istememişti. O yıldız yalnızca Semih'ti. Asıl adı ne olursa olsun, Semih'ti. O kötü günün gecesinde gözyaşları içinde başını gökyüzüne kaldırdığında görmüştü bu yıldızı. Yaz günlerinde ufka yakın bir yerde

oluyordu bu saatlerde. Yüksel, hangi saatte nerede olduğunu ezbere bilirdi yıldızın. Garip bir biçimde onunla birleştirmişti yön ve zaman duygusunu. Şimdi de, ışıklar yüzünden onu göremese bile nerede olduğunu biliyor, ara sıra oraya çeviriyordu gözlerini.

Bir küçük rakı söylediler, birer peynir, birer dilim de kavun bunun üzerine. Ömer laf olsun diye sordu Metin'e:

"İşler nasıl gidiyor? Satışı artırabildiniz mi?"

Metin, ağabeyiyle birlikte uzunca bir zamandır bu kasabada damacana su satışı yapıyordu. Bölgenin en büyük firması olmuşlardı. Bu hayta oğlanın yapabileceği başka da bir iş yoktu aslında. Ağabeyi işi kurmuş, Metin'i de ortak etmişti. Yaz aylarında genişleyen ekipleriyle Marmaris'in büyük bir bölümüne hizmet veriyorlardı.

Olcay, Metin'i anlatmaması için uyaracaktı ki Metin sanki bu soruyu beklermişçesine içini dökmeye başladı:

"Rezalet be Ömer Abi, hâlâ uğraşıyoruz herifin başımıza açtığı derdi çözmek için."

Olcay, Metin'e, "Sonra anlatırsın, zaten gergin herkes," dedi kısık bir sesle. Metin, karısına hak verdi ve sustu, ama Ömer, farklı bir konuşma konusu bulmanın sevinciyle:

"Anlatsın yahu," dedi, sonra sordu:

"Bu kadar mı etkiledi sahiden?"

"Kaç yılın paşası, etkilemez mi? Milleti ezmiş bir kere, herkes hâlâ darbe günlerindeyiz sanıyor," diye yanıtladı Metin.

Tomris, konuşmalardan bir anlam çıkarmaya çalışıyordu. Dayanamadı, "Ben neden bilmiyorum bu konuyu? Ne oldu, anlatsanıza..." dedi merakla.

Ömer:

"Hayatım, ben sana anlatmadım. Bu herif bizim çocukların başına ne işler açmış. Metin söyleyince öyle kızdım ki eve geldiğimde senin de üzülmeni istemedim."

Bunun üzerine Metin tutamadı kendini:

"Yahu, pabucumun paşasının bağırsakları bozulmuş geçenlerde. Aynı gün hizmetçisi de ishal olunca zehirlendik demişler, bizim sudan örnek göndermişler Hıfzıssıhha'ya. Aslında herif bize başka şeyden gıcık bir yıldır. Bizim çocuklar bir defasında bu herifin siparişini götürmemişler, susuz kalsın herifçioğlu, az mı insanı aç susuz bıraktı demişler. Geri zekâlılar, benim başıma iş açtılar tabii. Sonra korumaları dükkânı arayıp nerde kaldı bizim sular deyince durum anlaşıldı; oğlanlara fırçayı çektim ama iş işten geçmişti. Birkaç saat susuz kalmış hepi topu. Yedek suları da yokmuş, musluk suyu içmek zorunda kalmışlar. Taktı herif o zamandan beri. Tahlilde suda bakteri çıkmış. Gelip inceleme yaptılar, yirmi farklı kapalı damacanayı alıp götürdüler. Sonunda hiçbir bakteriye rastlayamadılar. Meğer lülüğümün paşası kirli pet şişeyle suyu göndermiş tahlile. Hıfzıssıhha da sanki sıkıyönetim devrinde yaşıyoruz gibi ikiletmeden tahlil yapmış. Bunun bir yolu yöntemi yok mu arkadaş? Daha sonuç kesinleşmeden halka yanlış bilgi verilir mi? Çarşıya indiğinde ona buna, beni hasta ettiler, suları mikroplu, kapattıracağım firmalarını diye caka satmaz mı? Artık işi gücü yok ya, bak nelerle tatmin oluyor. Millet de bu herife inanmasa bile söylenti yayılmış, olayın birkaç gün sonrasında satış yüzde altmış azaldı yahu. Her gün yaklaşık iki bin damacana satıyorken sekiz yüz damacanayı geçemiyoruz on gündür. Tabii bu öteki firmaların işine yaradı. Şimdi, kaybettiğimiz müşteriyi tekrar kazanmak için uğraşıyoruz, ama hiç kolay değil. Atı alan Üsküdar'ı geçti bir haftada," diye burnundan soluyarak bir solukta anlattı olup biteni Tomris'e.

"Ulan şu heriften kimse bir hesap soramayacak mı ölmeden önce?" diye kızgınlığını belli etti Ömer. "Murat Abimi astılar, Semih Abiyi yok ettiler. Bana yapmadıkları işkenceyi

bırakmadılar. Kaç ocağı söndürdüler, kaç kişi sakat kaldı, hâlâ gözaltında kaybedilenlerin kesin sayısı bilinmiyor. Kimse bir hesap soramıyor."

"Allah'a havale ettim ben abi," dedi Metin sinirle.

"İşin kolayını bulmuşlar. Çözemeyince Allah'a havale et. Allah ne zamandan beri bu işlerle uğraşıyor? Allah bu işlerle uğraşacak olsaydı zaten bu pislikler dünyada olmazdı. Ben de çalayım çırpayım, beni de Allah'a havale edin bari," dedi Ömer, Metin'i tersleyerek.

"Tövbe de Ömer Abi, öteki dünyada ne olacağını bilmiyoruz."

"Hem bilmiyoruz hem de havale ediyoruz ha?" dedi bu defa gülerek Ömer. Başını iki yana salladı, "Yapma Metin Allah aşkına... Şu öteki dünya masalı zaten bu dünyanın çivisini çıkardı. Her şey öteki dünya için yapılıyor," diye de ekledi.

Yüksel bu kez, kaşını kaldırarak sus artık deresine baktı Ömer'e.

Ömer, içindeki birazcık inancı da işkence günlerinde yitirmişti. İlahi adaletin bir masal olduğunu, bu sözün yalnızca insanları kandırmak için kullanıldığını, doğanın kurallarının değişmezliğini ama insanın kurallarına güven olmayacağını, Tanrı'nın insanın kurallarıyla hiç mi hiç ilgilenmediğini yaşadıklarından öğrenmişti. Zaman zaman inançlı bir çocuk olan Metin'e kızar, çıkışırdı:

"Oğlum ne öteki dünya var, ne sevap var, ne günah var, sadece iyilik ve kötülük var, şu cennetle cehennem masalını bir kaldırsalar bak bakalım inanacak bir kişi bulur musun? Çıkarcı bu insanoğlu, çıkarcı... Ya havuçtan ya sopadan anlar. Marifet havuç da, sopa da yokken iyi ve dürüst olmakta," derdi. Metin böyle anlarda üstüne gitmez, yine dellendi bizimki der, susardı.

Deniz, biraz önce önüne konmuş olan çipurayı annesi ayıkladıkça ağzına atıyordu iştahla. Babasına:

"Sana ne yapmışlardı hapiste?" diye sordu. Dedesine sorduğu gibi, kendinden uzak ve gerçek olmayan bir öyküyü anlatmasını bekliyordu sanki. Babası, "Sonra anlatırım," diyerek geçiştirdi.

Bir sessizlik geldi oturdu masaya, sanki uzun bir zaman geçmiş gibi oldu. O ara, elinde babalarının siyah omuz çantasıyla Tanzer'i gördüler. Yüzü biraz ciddiydi. Hemen boş bir sandalye getirdi garson, Tanzer, Ömer'in yanına oturdu. Garson'a:

"Ben bir şey yemeyeceğim, bir çay getir varsa..." Sonra gözlerini hepsinin yüzünde dolaştırarak, "Hepinize çok geçmiş olsun çocuklar," dedi, elindeki çantayı Ömer'e uzattı.

"Ömerciğim, Harun Amca'nın her şeyi burada. Yalnızca nüfus kâğıdını hastaneye bırakmak zorunda kaldım." Ömer'in kulağına eğilerek bir şeyler söyledi. Ömer'in yüzü değişti, çantayı açmaya yeltendi, ama Tanzer, masanın altından uzattığı eliyle onu durdurdu, yine kulağına eğilerek:

"Sonra, kimse bilmesin daha iyi," dedi.

Fısıldaşmaları ötekilerin dikkatini çekmişti. Tanzer bunu fark edince gülümseyerek:

"Bu başka bir konu, aramızda özel bir şey," diye geçiştirmeye çalıştı. Sonra meraklı bakışları daha fazla bekletmeden anlatmaya başladı:

"Aslında sanırım Harun Amca biraz yıpranmış, yorulmuş çocuklar," dedi. "Bizim ufaklık dondurma istedi diye sahil yoluna inmiştik. Harun Amca'yı gördüm, yüzü bembeyazdı. Tansiyonu düşmüştü eminim. Sizleri sordum, tanımamış gibi boş gözlerle baktı, sonra adımı söyleyince anımsadı, iyiler, iyiler dedi telaşla, seni eve götürelim ya da bizimle oturur musun, bir çay içelim dedik onun bu halini

görünce ama bizi başından savmak istercesine, sonra görüşürüz, diyerek arkasını döndü. İleride kalabalık bir grup yürüyordu, onlara doğru yürümeye başladı, ben de arkamı dönmüştüm ki bir bağrış çağrış duydum, döndüm baktım beş on kişi yerde yatan bir adamın başında toplanmış. İçim bir kötü oldu, hemen koştum, ne göreyim, Harun Amca öyle yatıyor. Aklıma kalp krizi geldi, baktım nefes alıyor, biraz ileride de taksi var köşede, çağırdık taksiyi, çocukla hanımı eve gönderdim, ben bir vatandaşın da yardımıyla Harun Amca'yı taksiye atıp hastaneye getirdim. Hemen acile aldılar, nüfus cüzdanını verip kaydını yaptırdım, o arada Ömer'i aradım ama sizi beklemem mümkün değildi, hemen eve gitmeliydim. Çantasını da orada bırakamayacağım için yanıma aldım. Ha, bu arada General de oradaydı, taksi çağrın diye de bağırdı. İşte durum bu..."

Sonra sordu: "Şimdi nasıl, iyi mi bari?"

Ömer de gelişmeleri anlattı, Tanzer'e teşekkür ettiler, Tanzer'in orada olmasının Harun Bey'in büyük şansı olduğunu söylediler. Tanzer çayını içtikten sonra oyalanmadı, ayrılırken Ömer'in kulağına yine eğildi:

"Durum anlaşılınca bana da haber ver, çatlayacağım meraktan."

Ömer, Tanzer'in ardından masadakilere:

"Ben tuvalete gidiyorum, şimdi gelirim," dedi. Babasının çantasını omzuna asmıştı. Tuvalete girer girmez çantanın fermuarını açtı, elini soktu, parmakları soğuk metala değince irkildi. Elini çantadan çıkardığında küçük bir tabancayla kalakaldı. Dikkatle şarjörünü çekti, şarjörde mermiler vardı, biri de namluya sürülmüştü. Ne yapacağını bir süre bilemedi, tabancayı dikkatle çantaya koydu, bu işte bir iş var, anlaşılan Harun Bey bize çok şey anlatacak, dedi içinden. Ellerini yıkayıp masaya döndü.

Bir süre daha oturdular, Tomris, Ömer'in düşünceli halinden işkillenip laf arasında Tanzer'in ne söylediğini sordu. Ömer, evde söylerim, diyerek geçiştirdi, Tomris üstelemedi.

O gece hepsi Ömerlerin evinde kaldılar. Deniz, Olcaylar gitmesin diye elinden geleni yaptı. Babalarının hastanede olması, kardeşleri birbirlerine yaklaştırmıştı. Annelerinin ölümünden beri ilk kez aynı duygular sarmıştı hepsini. Birbirlerine dayanma ihtiyacı duyuyorlardı. Deniz, yatağını Olcay Halasına vermiş, annesiyle babasının koynuna girmişti. İkisinin arasında uzun zamandır olmadığı kadar mutluydu. İkisine de dokunuyor, varlıklarından sonsuz bir güven duyuyordu. Hemen uykuya daldı. Tomris'in de uykusu gelir gibi oluyor ama uyku tutmayan kocasının yanında uyumanın ona saygısızlık olacağını düşünüyor, uyanık kalmak için kendini zorluyordu. Deniz iyice daldığında Ömer'le konuşmak istiyordu. Ömer bunu fark etti, gözlerini kapadı. Öbür odalardakiler de uykuya geçiyorlardı. Yüksel, uzun zaman sonra ilk kez aldığı uyku ilacının etkisini göstermesini bekliyordu.

Darbe olduğunda Karakoç Ailesi

Büyük oğlu Murat tutuklandığında Harun Bey elli yaşındaydı. Karısı Münevver ise kırk yedi. 12 Eylül Darbesi yeni olmuştu. Murat, İstanbul'da İktisat Fakültesi son sınıf öğrencisiydi. Alttan derslerini vermeyi bekliyordu. Ömer, İzmir'de tiyatro okuyordu, dördüncü sınıfa geçmişti. Cengiz, İstanbul'da Hukuk Fakültesi birinci sınıfı bitirmişti, okulu birkaç haftaya açılacaktı. Harun Bey'in memuriyet hayatı boyunca değiştirdiği görev yerleri ve üniversitelerde uzun

süren boykotlar yüzünden çocuklar yıl kaybetmişlerdi. Biri Murat'tan büyük, öteki Cengiz'den küçük iki de kızları vardı Karakoç çiftinin. En büyük çocukları Yüksel'di. Murat'la iki yaştı araları. İstanbul Üniversitesi'nde felsefe okumuş, İstanbul'da bir lisede stajyer öğretmenliğe başlamıştı. Nişanlıydı. Nişanlısı Semih Almanya'da doktorasını bitiriyordu, İstanbul'a dönmek üzereydi. Küçük kızları Olcay ise o günlerde daha ilkokul öğrencisiydi.

Darbenin radyolardan duyurulduğunun gecesi Cengiz evden kaçmış, ertesi günü bir manga asker, Murat'ı baba evinden almış, bir cemseye bindirip götürmüşlerdi. Birkaç gün sonra Cengiz'in yurt dışında olduğunu öğrenmişti Harun Bey, ama emin olamamıştı. Ömer İzmir'deydi. Henüz haberleşememişlerdi. Yüksel zaten baba evindeydi. Sonraki günler Murat'tan ve Cengiz'den haber almak için oraya buraya telefonlar, emniyet müdürlüklerine gidiş gelişler, sıkıyönetim komutanlıklarının kapısından döndürülmelerle geçmişti. Cengiz'in Yunanistan üzerinden Almanya'ya ulaştığı haberi bir akrabaları tarafından doğrulanınca biraz rahatlamışlardı. Harun Bey ve Münevver Hanım, tüm ricalara, yalvarmalara, döktükleri gözyaşlarına karşın Murat'tan haber alamıyorlardı. Murat da, kısacık bir zamanda, sokaklardan, evlerinden toplanıp götürülen, yaşayıp yaşamadıkları belli olmayan insanlardan biriydi artık.

İlk görev, askerlik, evlilik

Harun Bey, Gönen Köy Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra Balıkesir'in bir köyüne atanmıştı. Çalışacağı yer, çevresindeki beş yakın köye de hizmet veren çift tedrisatlı bir ilkokuldu.

Daha işe başlar başlamaz birçok sorunla karşılaşmıştı Harun. Enstitüde topluma da eğitim vermelerinin gerekeceği söylenmiş, köylülerle iyi ilişkiler kurmanın önemi anlatılmıştı onlara, ama kötülükle karşılaşınca ne yapılacağı söylenmemişti. Harun'un işe başlar başlamaz moralinin bozulmasının nedeni, feleğin çemberinden geçmiş muhtardı. Parayı pulu çok seven, köylülerin aralarındaki anlaşmazlıkları kullanarak kendine çıkar sağlamakta ustalaşmış, kendisini dini bütün, hayırsever bir Müslüman olarak gösteren, köylülerin yaka silktikleri, ama kaymakama yakınlığından dolayı bir türlü hakkından gelemedikleri bir adamdı. Şikâyet etmeye kalktıklarında, onu bambaşka tanıyan kaymakam kendilerine yüz vermeyince bozularak köye dönmüştü birkaç kişi. Harun'un muhtarla sürtüşmeleri kaymakamın kulağına gidince kaymakam işin aslını öğrenmek istemiş ve sonunda, muhtarın ne mal olduğunu okulun müdürüyle de konuşunca anlamıştı. Müdür, iyi niyetli ama çekingen bir insandı. Girişken, kendine güvenli Harun öne düşmeseydi, kendi başına bu çatışmanın içine girmezdi. İki dönemdir seçilen muhtarı, değişen koşulların etkisiyle seçim zamanı geldiğinde köylüler koltuğundan indirdi; namuslu ve dürüst bir genci muhtar yaptılar. Okulda bir öğretmen daha çalışıyordu, ama o da evli barklıydı, çocuğu vardı. Hiçbir çatışmaya girmiyor, kendisine ne denirse onu yapıyordu. Harun muhtarın hakkından gelince köyde haklı bir şöhrete kavuşmuştu, ama yaşı gelmişti, askere gitmesi gerekiyordu. Köylüler onu da öbür gençlerle birlikte davulla zurnayla uğurladılar.

İki yıl sürdü askerliği Harun'un, önce Ankara'da sonra Van'da. Van'dayken okuma yazma bilmeyen askerlere öğretmenlik yaptı. Askerdeyken Türkçeyi doğru dürüst bilmeyen ne çok vatandaş olduğunu gördü şaşırdı. Farklı

yörelerden insanlar tanıdı, ülkenin farklı dertleri olduğunu öğrendi, öğretmenliği de gelişti.

Geri döndüğünde, okula yeni atanan öğretmenle tanıştı. Münevver... Gelecekteki eşi...

Bir süre sonra aralarında duygusal bir bağ kuruldu, bir yıla kalmadan evlenmeye karar verdiler. Münevver Eskişehirliydi. Ailesi Eskişehir'in bir köyünde yaşıyordu. Onlar kendi köylerinden, Harun'un ailesi Burdur'dan geldiler. Düğün, köyde, ilkokulun bahçesinde yapıldı. Münevver, okulun içinde lojman olarak ayrılmış, daha önce Harun'un kaldığı odada kalıyordu. Harun'a ise askerlik dönüşü küçük bir ev ayarlanmıştı. Evlendiklerinde Münevver de Harun'un yanına taşındı.

Harun, nikâhtan sonra Münevver'in elini tuttu:

"Seni balayına bakalım ne zaman götürebileceğim karıcığım," dedi.

Münevver:

"Biz okulda ne öğrendiysek, öğretmek için öğrendik Harun. Yaptığımız bu kutsal işin kendisi balayı bence. Hiç merak etme, böyle bir isteğim yok, gün gelir çocuklarımızla birlikte yaparız belki balayımızı," diye yanıtladı kocasını vakur ve sevgi dolu.

Gerçekten de Münevver, Harun'dan bir kadının isteyebileceği kişisel hiçbir şey istemedi hayatları boyunca. Harun da ona parayla alınabilecek bir hediye hiç almadı, alamadı. Doğum günlerini bilmiyordu ikisi de. Nüfus kâğıtları geç çıkarılmıştı. Kendilerine ortak bir doğum günü saptadılar: 23 Nisan. Her 23 Nisan'da Harun en güzel bahar çiçeklerinden koca bir demet getirdi Münevver'e. Münevver de Harun'un en sevdiği yemekleri pişirdi.

O köyde, on iki yıl kaldılar. Yüksel, Murat, Ömer, ikişer yıl arayla orada doğdu. Harun, Murat'ın doğumunda köy-

lülerin de yardımıyla eve bir oda daha ekledi. O on iki yılda, gençlikleriyle, aşklarıyla, görevlerine bağlılıklarıyla, insan ve doğa sevgileriyle, yardımseverlikleriyle köylülerin hayranlığını kazandılar. Çok sevildiler. Evliliklerinin üçüncü yılında Münevver'in babası ölmüş, annesi köyde yalnız kalmıştı. Onu da yanlarına aldılar. Ayşe Nine sayesinde Münevver çocukların yükünü pek hissetmedi, öğretmenlikten ayrılmak zorunda kalmadı.

Köydeki mutlu ve huzurlu yaşamları 1959 yılına dek sürdü. O yıl Harun Bey ve Münevver Hanım, birlikte bir başka yere, Siirt'in bir ilçesine atandılar. Harun Bey Ankara'ya giderek çok sevdikleri bu köyde kalmak istediklerini, altı nüfus olduklarını, atamanın hiç olmazsa iki yıl kadar geciktirilmesinin mümkün olup olmayacağını sordu. Atamalardan sorumlu genel müdür, bunun bir doğu hizmeti olduğunu, kimseye ayrıcalık tanınamayacağını, en geç eylül ayında görev yerlerinde olmaları gerektiğini söyleyerek: "Bir köyden ilçe merkezine gidiyorsunuz, bu bir terfi sayılır. Bundan sonra da inşallah bir kent merkezine atanırsınız eşinizle birlikte hocam, bu tayini bir şans sayın, üstelik de güzel bir lojmanı var okulun," demişti.

Siirt, Cengiz'in doğumu

1959 yılının Ağustos ayının ortasına doğru Harun, kalacakları lojmanı, çalışacakları okulu görmek için atandıkları ilçe merkezine gitti. Büyük bir hayal kırıklığı yaşadı daha Siirt'e gelir gelmez. Kent merkezi, Balıkesir'le kıyaslanınca bir kasaba gibiydi; ilçeyse acınacak haldeydi.

Sokakta kadın görünmüyordu. Görünenler de kara çarşaflara bürünmüşlerdi. Erkekler ellerinde tespihleri, ayakla-

rında poturları, şalvarları, üstlerinde bir örnek ceketleriyle boş boş dolaşıyorlar, kahvelerde Arapça, Kürtçe, Türkçe, karışık bir dille konuşuyorlardı. Otobüsten indiğinde, biraz soluklanmak için oturduğu kahvede onu yabancılamış, göz ucuyla süzmüşlerdi. Harun, çaycıya buraya neden geldiğini söylemek zorunda hissetti kendini. Çaycı, öğrendikten sonra masalara çay dağıtırken gereken bilgiyi herkese aktardı. Kim olduğunu öğrenenler, Harun'a bakarak ve ellerini göğüslerine götürerek hoş geldin, selamınaleyküm, hayırlı olsun demeye başladılar.

Döndüğünde Münevver'in moralini bozmamak için bir şey söylememeye çalıştı Harun, ama Münevver anladı nasıl bir yere gideceklerini. Köyden epeyce bir erzakla uğurlandılar. Herkes çok üzülmüştü.

Siirt'e taşınacakları sırada, Münevver Hanım hem Cengiz'e hamileydi, hem grip geçiriyordu. Kötü bir döneme gelmişti taşınma işi. Ayşe Nine tüm yükü almıştı kızının üstünden ama Münevver'in parmağını kıpırdatacak hali yoktu. Harun Bey elinden her iş geldiği halde tek başına yetişmekte zorlanıyordu.

Taşınmalarına, hızır gibi yetişen bir arkadaşları yardım etti. İki yıl önce Ankara'da bir okula tayin olmuş, onları görmek için köye bir haftalığına geri gelmiş olan arkadaşları Seyfettin Bey...

Seyfettin Bey Balıkesir'e gitmiş, uygun bir kamyon bulup pazarlık etmiş, köye getirmiş, köylü gençlerden yardım almış, denklerin yapılmasından kamyona yüklenmesine kadar her şeyle ilgilenmiş, Karakoç ailesi otobüse binmeden önce kamyonla yola çıkıp onlardan önce Siirt'e, kasabaya ulaşmış, evi açmış, eşyanın büyük bölümünü onlar gelmeden yerleştirmişti. Hayatları boyunca Harun Bey ve Münevver Hanım, Seyfettin Bey'in bu yardımını unutmamışlar, mek-

tuplarını kesmemişler, yolları Ankara'ya düştükçe uğramış, hediyeler götürmüşlerdi ona ve ailesine.

Seyfettin Bey'in bu yardımları sayesinde işleri çok kolaylaşmıştı. Münevver Hanım, yol yorgunluğuna karşın, bir hafta içinde kendisini biraz toparlamıştı. Ev işlerini görebiliyor, annesine yardım ediyordu. Harun Bey, eskiden de karısının kendisine ne kadar büyük bir destek olduğunu her fırsatta dile getirirdi ama artık bu kadar yorgunluktan sonra, ona yapmadığı iltifatı bırakmıyordu. Münevver Hanım da bunları duydukça:

"Keşke daha önce hastalansaymışım da kıymetimi daha önce bilseymişsin," diyerek cilveyle karşılık veriyordu.

Siirt'in bu kasabasını ne Harun, ne Münevver, ne de çocuklarla Ayşe Nine sevdi. Çocuklar kendilerine okulda arkadaş buldular, kısa zamanda da uyum sağladılar ama Harun Bey ve Münevver Hanım için bu kasaba, Türkiye'nin hiç bilmedikleri gerçeklerini görüp öğrendikleri bir belde olarak belleklerinde pek de anımsamak istemedikleri bir yer tuttu.

Olcay'ın doğumu

1969 yılında Kütahya'ya taşınmışlardı. Hiç hesapta yokken Münevver Hanım hamile kalmış, küçük kızları Olcay burada doğmuştu. Ertesi yıl Münevver'in annesi Ayşe Nine ölünce, Münevver çocuklarla ilgilenebilmek için istemeye istemeye emekli olmuştu.

1973 yılıysa bir başka değişim getirmişti Karakoç ailesine. Harun Bey, bir arkadaşının o zamanın milli eğitim bakanına tavsiyesiyle bakanlıkta Programlar Genel Müdürlüğünde görevlendirilmişti.

Yıllarca o köy senin bu kasaba benim dolaştıktan sonra, buna çok sevinmişti bütün aile. Sonunda kendilerini bir yere yerleşmiş hissediyorlardı. Üstelik Ankara'ya...

O sıralarda ilköğretim programlarında bazı değişiklikler yapılıyordu. Harun Bey'i de bu konuda deneyimi ve bilgisi nedeniyle önermişti arkadaşı, ama bir süre sonra işe yine siyaset bulaşmış, programlar kimilerinin beğenmediği bir hal almaya başlamıştı. Bakanlığın eskilerinden olan ve Harun Bey'in kendi yerine geçeceğinden korkan bir müdürün bakana Harun Bey'in komünist olduğu yolundaki şikâyetleri, Karakoç ailesine yeniden yol görünmesine neden oldu. Harun Bey'in inatçı, bilgili ve mükemmeliyetçi tavrından ürken bakan, sorunu daha kestirmeden çözmek için küçük bir atama işlemi gerçekleştirmeye karar verdi. Cezbedici bir öneri sundu arkadaşı aracılığıyla. Harun Bey, olmadık bir yere de atanabileceğini biliyordu. Öneriyi kaçırmadı, Kuzguncuk İlkokulu'na müdür olarak ataması yapıldı. Topu topu iki yıl süren bakanlıktaki görevinden sonra bir okula tayin edilmiş olması, Harun Bey'i üzeceğine sevindirmişti. Çünkü o iki yıl içinde bakanlığın hiç de kendisine uygun bir yer olmadığını, havanda su dövüldüğünü, buradan hiçbir yararlı sonucun çıkamayacağını anlamıştı. Anlayamadığı, o dönemin hükümetinde nasıl olup da solculukla suçlanabileceğiydi. Bilmediği çok şey vardı. Her akşam eve geldiğinde olan biteni karısına anlatırken kendi gençliğindeki bakanlarla, müdürlerle bunları kıyaslıyor, "Bunların hiçbiri o günleri bilmiyor gibi davranıyor Münevver. Çağdaşlaşma hamleleri bitmiş de bizim haberimiz yokmuş meğer bu ülkede," diyordu. Sonunda asıl işine, özlediği öğretmenliğe geri dönüyordu. Bakanlıktaki koca adamları eğitmek mümkün değildi ama bir sürü pırıl pırıl çocuğu ileride bu adamların etkileyemeyeceği bir akıl açıklığıyla eğitebilirdi.

Kuzguncuk

Harun Bey, Kuzguncuk'u, bu küçük, güzel semti daha önce birkaç kez görmüş, eşiyle birlikte yıllar önce orada yaşayan bir akrabasında birkaç gece kalmıştı. Murat ve Yüksel çok küçüktüler. Kuzguncuk İskelesi'nin görüntüsünü unutmamışlar, denizin ve vapurun kokusu yıllarca ikisinin de belleklerinden gitmemişti. Emekliliğimizi burada geçirsek, demişlerdi karıkoca, orada yaşayanlara gıpta ederek. Ankara'dan Kuzguncuk'a tayin, bu yüzden ailede bir şaşkınlık ama büyük mutluluk yarattı.

Kuzguncuk'ta, üç katlı, sobalı, eski bir apartmanın birinci katındaki kiralık daireye yerleştiler. Hemen yakında koca bir bostan vardı. Harun Bey taşındıklarının ertesi günü bostancıyla tanışmış, neler ekildiğine, satıldığına bakmış, ziraat bilgisiyle adamı şaşırtmıştı. Eve döndüğünde, "Nihayet hem İstanbul'a, hem köye, hem doğaya kavuştuk," demişti eşine mutlulukla. "Artık karpuz kabuklarını, meyve kabuklarını çöpe atmayacağız. İki güzel inek var ki sorma. Sütümüzü de taze taze alacağız, aynı köylerdeki gibi."

Karıkoca çok sevinçliydiler, tüm aile bir arada olacaktı İstanbul'da. Yüksel yurttan ayrılıp evde kalabilecekti. Öbür çocuklar da İstanbul üniversitelerini kazanacak olurlarsa hep birlikte güzel yıllar geçireceklerdi. Murat, o yıl üniversite seçme sınavlarına girmişti, sonuçları bekliyorlardı. İktisat Fakültesi'ni istiyordu Murat.

Atama işi ağustos ayına rastlamıştı. Eylülde okullar açılacaktı. Hep birlikte bu yeni yaşamlarına hazırlandılar bir ay içinde. Harun Bey'in Kuzguncuk'a atanması, Ömer'in lise birden ikinci sınıfa geçeceği yıla rastlamıştı. Ömer'i Kabataş Erkek Lisesi'ne yazdırdılar. Eve uzaktı ama köklü bir okuldu. Cengiz ortaokulu bitirmişti, liseye yeni başlaya-

caktı. Ömer'le aynı okula gitmemek için elinden geleni yaptı, babasını ikna etti, Haydarpaşa Lisesi'ne yazdırdı kendini.

Aile mutluydu; Yüksel yurttan eve çıkmış, ağustosun sonuna doğru sınav sonuçları gelmiş, Murat İstanbul'da, İktisat Fakültesi'ne girebilecek bir puan tutturmuştu. Günler ve aylar güzel geçti. Biri emekli, iki öğretmen maaşıyla İstanbul'da yaşamak kolay değildi ama Münevver Hanım ne yapıp ediyor, çocukları aç da bırakmıyordu, üstsüz başsız da...

Sonraki yıl sorunsuz ve hızla geçti. 1977 yılının Karakoç ailesinin yaşamında çok önemli bir yeri oldu.

Murat son zamanlarda epeyce değişmişti. Üniversiteye girdiğinden beri okuduğu kitaplar, seçtiği arkadaşlar, giyim kuşamı, konuşma biçimiyle farklı bir insandı. Babası bir gün elinde Kapital'i görünce şaşırmıştı. "Sen bunu anlıyor musun?" diye sormuştu oğluna. Murat açık yüreklilikle yanıt vermişti:

"Anlamadığım yerler olursa arkadaşlara soruyorum, tartışıyoruz."

Bu yanıt Harun Bey'in hem hoşuna gitmiş hem tedirgin etmişti. Daha altı, yedi yıl önceki askeri darbeden sonra birçok solcu gencin hapislere atıldığını, işkence gördüğünü anlatmıştı oğluna. Murat her şeyin farkındaydı. Yurtsever, vicdanlı bir gençti. Yufka yürekli, sevecen kişiliği arkadaşları arasında kimi zaman alay konusu oluyordu. Bazı arkadaşları oldukça serttiler. Devrimci ahlakından söz ediyorlardı sürekli. Kendilerine bazı kurallar koymuşlardı. Son askeri darbeden sonra daha dikkatli olmaları gerektiğini, devrim zamanının geleceğini, o zaman gelmeden yapılacak çıkışların kendilerine zarar getireceğini düşünüyorlardı. Gençtiler ve tepkiliydiler. Atatürk'ün devrimlerini yetersiz buluyorlardı. Toprak reformunun mutlaka yapılması gerektiğine inanıyorlardı. Devrimler feodal düzeni yok edememişti, tarikatların

gizli çalışmaları görmezden geliniyordu, laiklik tehlikedeydi, çünkü dinsel odaklar siyasette fark ettirmeden yerleşiyorlar, dini siyasallaştırıyorlardı. Emperyalizme kesinlikle karşı çıkılmalıydı. Topluma devrimci bir bilinç kazandırılmalıydı.

Murat kimi zaman arkadaşlarıyla çevre köylere, gecekondu semtlerine gidiyor, kahvelerde yaşça daha büyük ve bilgili arkadaşlarının toplumu bilinçlendirme konuşmalarını dinliyordu. Kimi dinleyiciler ilgi gösteriyorlar, ama konuşma biraz uzayacak olursa sıkılıyor, evlerine gidiyorlardı. Gençler köylerdeyken, tüm çabalarının onlar için olduğunu, sanayileşmenin artması ve işçi sınıfının güçlenmesi gerektiğini, köylülerin önce kooperatifler kurmalarını, aracılara ve devlete karşı kendi haklarını korumalarını söylüyorlardı, ama devlete karşı olmak fikrini duyduklarında köylüler ya susarak, bakışlarını başka tarafa çeviriyorlar ya da uzaklaşıyorlardı oradan. Birkaç kezse dayak yemekten zor kurtulmuşlardı.

Murat'ta üniversiteye girmesiyle başlayan bu değişim, Harun Bey'i ve Münevver Hanım'ı üzüyordu. Darbe günlerini unutmamışlardı. İşin kötüsü bu kez toplum o günlerden daha gerilimliydi. Murat İstanbul'da, gözlerinin önündeydi ama olayların da tam içindeydi.

Sonunda ailecek çok telaşlanacakları tarih geldi çattı: 1 Mayıs... O yıl öncekilerden daha coşkulu kutlanacaktı. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu aylardır hazırlık yapıyor, kutlamalara şiddet bulaşmaması için işçileri eğitiyor, çok sayıda görevliyle mitingi inceden inceye düzenliyordu. Tarih yaklaştıkça bazı gazetelerde miting sırasında provokasyon olacağı yazılmaya başlamıştı. Mitingi hazırlayanlar bu yazılardan tedirgindiler. DİSK, kendileri dışında başka grupların yürüyüşe karışmaması için gereken önlemleri almıştı. Ne olduysa sendika başkanı Kemal Türkler'in konuşması sırasında oldu.

Türkler, kalabalığa seslendi:

"Bu alanın 1 Mayıs Alanı olmasını istiyor musunuz?"

Hep bir ağızdan evet diye bağırmaya başlayan halka bir anda bu cümle bekleniyormuşçasına ateş açılmaya başlandı. Kurşunlardan ve izdihamdan birçok kişi yaralanmış, ölmüştü.

Ömer de, bu mitinge katılmak istediğini Murat'a söylemiş, peşine takılmıştı. Cengiz'in daha bir şeyden haberi yoktu. Arkadaşlarıyla futbol oynayacaktı. Harun Bey, Murat'la Ömer'in gitmesini de pek istemiyordu ama güvenliğin çok iyi sağlanacağını arkadaşlarından öğrenmişti. Yine de çocuklarını uyarmıştı, "Dikkat edin kendinize, öyle önlere atlamayın," diyerek. Öte yandan, içinden, ben de gitseydim keşke, diyordu.

Olaylar başladığında Murat ve Ömer, meydana açılan yollardan birindeydiler. Çok kalabalıktı, meydana girememişlerdi. Tabanca seslerini duyduklarında kaçmaya başlamışlardı ama o anda nereden çıktığı belli olmayan bir polis panzerinin üstlerine doğru geldiğini görmüşlerdi. Kalabalığı yararak ilerliyordu. Önünden kaçmaya çalışırlarken Murat yere düştü ve panzerin bir tekeri ayağının üstünden geçti. Ayağa kalkamıyordu. Ömer ve bir arkadaşları Murat'ı kucaklayarak ara sokaklara girdiler ve ancak yarım saat kadar sonra onu Taksim İlkyardım Hastanesi'ne ulaştırabildiler. Hastane çok kalabalıktı. Film çekip ayağını alçıya aldılar. Murat'ın bileğinde kırık vardı.

Olayları radyo haberlerinde duymuş olan Münevver Hanım ağlıyordu. Harun Bey:

"Münevver, hemen kendini salma, bir şey olmamıştır onlara, o kadar içeride değillerdir, korkma," diye karısını teskin etmeye çalıştı ama kendisi de söylediklerine tam olarak inanmadı. Çocuklarına bir şey olmaması için dua ediyordu. Münevver, gözyaşlarının arasında:

"Baksana kaç kişi ezildi, kim bilir kaç kişi öldü Harun, nasıl telaşlanmayayım?" diye yanıtladı.

Bu gibi olayları daha önce hiç yaşamamış olan Ömer, şaşkınlıkla eve haber vermeyi unutmuştu. Uzun telefon kuyruğuna girdi, üst komşularını aradı. Harun Bey, bir kırıkla atlattıklarına şükretti akşam ölü sayısını duyunca radyoda.

Bu olay, karıkocanın Murat'a daha çok dikkat etmeleri için bir uyarı oldu. Ömer, hastanede gördüğü ölüleri ve yaralıları unutamıyordu.

Avşa

Kuzguncuk İlkokulu'nun iki önceki müdürü emekli olmuş, Kuzguncuk'tan ayrılmamıştı. Ara sıra okula gelir, yeni meslektaşlarıyla sohbet ederdi. Bir gün, Harun Bey'e Avşa Adası'ndan söz etmiş: "Hocam, burada harcadığından fazla harcamazsın inan ki," demişti.

"Biz yedi kişiyiz efendim, bugüne dek bu yüzden tatil yapamadık, param yetmez, cesaret edemem," diye yanıtlamıştı Harun Bey.

Eski müdür, hemen kâğıt kalemi eline almış, kalacakları pansiyonun, yiyecek içeceklerinin, yolun ne kadar tutacağını hesaplamıştı. Harun Bey, "Bu kadara çıkarsak olur," demişti heyecanla. Evde karısına söylediğinde, Münevver Hanım da önce aynı tepkiyi vermişti, ama Harun Bey eski müdürden öğrendiklerini anlatınca onun da aklı yatmıştı. Ellerindeki parayı hesapladılar, on beş günlük bir tatilin altından kalkabileceklerini anladılar. Tatile karar vermelerinin bir nedeni de Murat'ın ve Ömer'in yaşadıklarını biraz olsun unutmalarını sağlayabilmek, Murat'ı, alçısı çıktıktan sonra yine gitmeye başladığı toplantılardan uzak tutabilmekti.

Tatile en çok sevinen Cengiz'le Olcay olmuştu. Cengiz, döndüğünde komşu çocuklarına, arkadaşlarına caka satabilecekti. Olcay da ilk kez denize girecekti. Münevver Hanım çocuklara yazlık gömlekler, pantolonlar dikti, büyük havlular, deniz terlikleri, hasır şapkalar alındı. Harun Bey'in bornozunu götürmesine hep birlikte karşı çıktılar. Harun Bey, bu alışveriş işini düşünememişti. Dişinden tırnağından ayırarak kötü günler için biriktirdiği parasından tırtıklanmaya başlayınca çocukları uyardı:

"Çocuklar, bütçemize dikkat etmemiz gerekiyor. Üstünüze başınıza harcayacağınız yerde belki orada bir iki gün fazla kalabiliriz ya da okul kitaplarınızın bir bölümünü alabilirsiniz."

Cengiz bu uyarıyı her zamanki gibi duyduğu anda unutmuştu.

"Bu çocuğun ailede kimseye benzemeyen bir maddi yanı var," diye yakınırdı Harun Bey karısına. "Kime çekmiş acaba? Senin ailende de, benim ailemde de paraya önem veren bir kişi bile yok. Bir bunda var bu huy nedense."

Münevver Hanım geçiştirirdi bu tür yakınmaları:

"Belki zengin olur. Biz parayı önemsemedik de ne geçti elimize? Çocuklara hep kısıtlı bir hayat verdik, herkes zengin olurken biz üç kuruşluk maaşımızı bile kendimize çok gördük, onu hak ettiğimize inanmak için deli gibi çalıştık."

Harun Bey'i bu sözler üzerdi. Boşa yaşamış gibi olduğunu düşünürdü, ama ardından çocukluğunu, Köy Enstitüsü yıllarını, köy okullarını, köylerdeki, kasabalardaki nice yoksul ama koca yürekli, dost canlısı insanı anımsar, içi umutla, mutlulukla, daha çok da özlemle dolardı.

"Biz şanslıydık Münevver, beş yavrumuz oldu, hiçbirini aç, açık bırakmadık, hepsi okuyorlar, sağlığımız Allah'a şükür yerinde. Bir de küçük bir ev sahibi olduk mu daha

ne isteyelim. Emeğimizle, namusumuzla geçinip gidiyoruz. Fazla malı öte dünyaya mı götüreceğiz?" derdi karısına sevgiyle bakarak.

Harun Bey Olcay'ı ve Cengiz'i de götürmüştü vapura bilet almaya Sirkeci'ye. Vapur biletini ceketinin iç cebine yerleştirirken Olcay dikkatle izliyordu babasını.

"Babacığım, düşmez değil mi?" diye sormuştu. Kızının yanağını okşamıştı Harun Bey. İlk kez uzun sürecek bir gemi yolculuğuna çıkacaklardı. Olcay gemiyle ilgili bitmez tükenmez sorular soruyordu. Eve döndüklerinde hep birlikte yolculuk gününe kadar bileti nerede saklayacaklarını düşünmüşler, Münevver Hanım'ın başucundaki çekmeceye koymuşlardı. "Aman ha, evden çıkarken unutmayalım," diyordu babasına Olcay tatil konusu her açıldığında.

Ağustosun başıydı. Birkaç gün kalmıştı yolculuğa. Murat'ın okulunda son sınavlar bitmiş, sonuçlar açıklanmıştı. Üç dersten sınıfta kaldığı belli oldu. Devamsızlıktan kaldığı için sınav hakkı da yoktu. Harun Bey oğluna kızmıştı.

"Yılsonu sınavlarına giremediğine göre ne olacağını önceden biliyordun mutlaka. Mayıstan önce devamsızlık etmeseydin ayağın nedeniyle gidemediğin günlerden kalmazdın. Neden söylemedin oğlum?" dedi sitem dolu bir sesle, fazla da üstüne varmadı.

Murat Avşa'ya gitmeyi pek istemiyordu. Arkadaşlarıyla bazı toplantılar yapacaklardı. Genellikle okulun kitaplığında ders çalışıyor gibi toplanıyor, önemli şeyleri konuşuyorlardı. Gitmek istemediğini babasına nasıl söyleyeceğini de kara kara düşünüyordu. Çünkü tüm ailesinin bu tatilde bir arada olma isteğini biliyordu. O da özlemişti kardeşlerini. Sınavlardan birkaç gün sonra bir arkadaşlarını üniversitenin duvarlarının hemen dışında karşı gruptan birileri vurmuştu. Çocuk ağır yaralanmıştı. Polis o sırada yanında bulunan arkadaşlarını

sorguluyordu. Saldırgan belli ki ya polisti ya da polisin de ilişkili olduğu sağcı bir militan. Murat ve arkadaşları, bu saldırıya sert bir karşılık vereceklerdi, ama son anda aldıkları bir istihbarat, bu katliamın aslında bir provokasyon olduğu ve özellikle eyleme geçmeleri için tahrik edildikleri, karşılık verdiklerinde tuzağa düşürülecek, öldürülecekleri yönündeydi. 1 Mayısta olanlar hepsini kinlendirmişti, ama dikkatli olmak zorundaydılar. Devleti yönetenlerin bu ülkeyi kendileri kadar sevmediğinden, insana saygılarının ve sevgilerinin olmadığından öylesine emindiler ki, bu düzenin değişmesi için devlet kadrolarının tamamen değişmesi gerektiğini düşünüyorlardı. Polisin sol örgütlerin üzerine provokasyonlarla, sert müdahalelerle gelmesi, Murat'la arkadaşlarını biraz da korkutmuştu. Buna korku demek belki de doğru değildi. Hepsinin gözü karaydı aslında. Ne ölmek, ne işkence görmek onları yıldırabilirdi. Davalarına bağlı ve inançlıydılar, ama amaçlarına ulaşmadan budanmaktan korkuyorlardı. Bu tedirginlik içindeyken, bir süre ortadan kaybolmalarının daha doğru olacağını söylemişti polisten onlara yakın olan biri. Bunun üzerine, kimi memleketine gitmeye, kimi de okul çevresine pek uğramamaya karar vermişti. Murat da bu durumda Avşa'ya gitmesinin en iyi çözüm olacağını düşündü.

Altı saat süren vapur yolculuğundan sonra Avşa İskelesi'ne indiklerinde onları orta boylu, sağlam yapılı, sarışın, çakır gözlü bir adam karşıladı. Sıcak bir tavırla elini Harun Bey'e uzatırken: "Ben Yusuf. Siz de Harun Bey olmalısınız, değil mi?" dedi. Harun Bey pansiyonun sahibi tarafından karşılandığına sevinmişti. Bunu beklemiyordu. Adam Münevver Hanım'ın elindeki çantaya uzandı, Münevver Hanım biraz tereddüt ederek çantayı verdi. Adam, "Ben bisikleti getirdim, siz yorulmayın" dedi. İskelenin dibinde üç tekerlekli büyük bir bisiklet duruyordu. Arkasına teker-

lekli bir sepet bağlanmıştı. Tüm çantaları olmasa da ağır ve büyükleri sepete yerleştirdiler; Yusuf Bey, Cengiz'e:

"Bisikleti kullanmak ister misin delikanlı?" diye sordu. Cengiz'in gözleri parladı, bisikletin selesine atladı. Annesi:

"Sakın hızlı sürme," diye uyardı Cengiz'i. Cengiz önlerine geçti, yola koyuldular. "Çok yakın pansiyonumuz, yorulmayacaksanız," dedi adam. Sonra ilerideki evlerden birini gösterdi. "Bakın, şu küçük mavi badanalı ev." Gerçekten de iki yüz metre bile yoktu uzaklığı evin. Üstünde kocaman "Gamze Pansiyon" yazıyordu.

Cengiz, pansiyonun levhasını görünce hızlandı annesine inat. Yusuf Bey Münevver Hanım'a döndü:

"Merak etmeyin yenge hanım, bir şey olmaz, otomobil yok burada."

Pansiyonun önünde, giriş kapısının iki yanında, çiçek desenli muşambalar örtülü iki küçük masa vardı. Birer saksı çiçeği yerleştirilmişti üstlerine. Münevver Hanım bunlara bayıldı. Yusuf Bey, Münevver Hanım'a sandalyeleri göstererek Olcay'la ve Yüksel'le birlikte oturmalarını, pansiyonda görevli çocukların yükleri odalara çıkaracaklarını, merdivenlerin dar olduğunu, bavullar taşındıktan sonra gidip yerleştirebileceklerini söyledi. Hemen ardından da içeri seslenip komileri çağırdı.

Cengiz, bu arada bisikletten inmiş, babasına denize gitmek istediğini söylüyordu. Harun Bey, Cengiz denize gidecek olursa bu kargaşada bir kişinin eksileceğini düşünerek kabul etti, hemen ardından da tüm çocuklar arasında eşitliği sağlamak için Murat'a ve Ömer'e dönerek "Siz de gidin isterseniz," dedi. Murat:

"Yârin yanağından gayri her şeyde hep beraber," diye yanıtladı gülümseyerek. "Hep beraber yerleşelim, sonra hep beraber eğleniriz babacığım..." Bu sözler Cengiz'i durdurdu.

Murat Ağabey'ine saygısından denize girmekten vazgeçti, bavullardan birini aldı, taşımaya yardım eden iki genç çocuğun peşinden içeri girdi.

Ömer arkasından baktı Cengiz'in, sonra Murat'a:

"Yaşa sen abim benim," dedi, bir çanta alıp kapıya yönelirken...

Çoğu bitişik düzen olan pansiyonların önlerine masalar konulmuştu. Yoldan sonra iki metre kadar bir kaldırım ve hemen kumsal başlıyordu. İnce beyaz güzel bir kum, denize doğru yaklaşık sekiz, on metre genişlikte uzanıp gidiyordu. İnsanlar kumların üstüne hasırlar, havlular sermiş, kimi öylece doğrudan kuma yatmıştı.

Belli belirsiz esen rüzgârın yönü değiştikçe, denizden güneş yağı, pansiyonlardan yemek kokuları geliyordu. Simitçiler, midye dolmacılar, lokmacılar, dondurmacılar, elmaşekerciler, pamukşekerciler sırayla geçiyordu yatan insanların arasından. Çocukların bitip tükenmez isteklerini kabul ederek satıcılardan bir şeyler alan ana babalar da vardı, sonra alırız diyerek geri çevirenler de... Küçük çocuklar kumda koşuşturuyorlar; ayaklarından kumlar saçıldıkça anneleri bağırıyordu. Bir curcunadır gidiyordu daracık kumsalda.

Harun Bey hayatın bu coşkusuna, bilmediği bu yanına biraz ürkek, biraz şaşkın, en çok da mutlu bakıyordu. Çocuklar denizdeyken, Harun Bey'le Münevver Hanım baş başa pansiyonun önündeki masada oturdukları sırada bir ara göz göze geldiler. Harun Bey karısının elini tuttu.

"Münevver hatırlıyor musun tanıştığımız günü?" dedi. Münevver Hanım'ın gözleri doldu, kocasının söze devam edeceğini anladı, yanıt vermedi.

"Seni daha ilk gördüğümde bugünleri düşünmüştüm, bu kızla evlensem hayat bana neler getirir demiştim..."

Münevver Hanım gülümsedi:

"Memnun musun hayatın getirdiklerinden?" diye sordu. Harun Bey karısının ellerini şefkatle okşadı, gözlerinin içine baktı:

"Hem de çok, çok memnunum ve çok mutluyum, ne şanslıymışım," dedi.

"Ben de şanslıymışım," dedi Münevver Hanım sevgiyle bakarak kocasına. "Bak, bana evlendiğimizde söylediğin balayını yapıyoruz işte."

Avşa'daki tatilleri böylece başladı. Günler hızla, coşku, mutluluk içinde kimi zaman Cengiz'in kaprisleri, kimi zaman Olcay'ın safça istekleri olsa da tatları pek kaçmadan geçiyordu. Ta ki Murat'ın bir gençle kavgasına dek...

Bir gece çocuklar sahilde ateş yakmış, çevresinde toplanmış şarkı söylüyorlardı. Murat da kardeşleriyle birlikte oradaydı. Grubun yarısını neredeyse Karakoçlar oluşturuyordu. Ötekiler de kaldıkları pansiyonun ve yandaki pansiyonun konuklarıydı. Biraz ileride yine kumların üstünde üç genç onları uzaktan izliyor, aralarında konuşuyorlardı. Bir tanesi, kumlardan aldığı küçük taşları parmaklarının arasından, misket atar gibi bir hareketle ateşin çevresindeki gençlere doğru fırlatıyordu. Önceleri kimse bunun farkına varmadı. Atılan taş, kızlardan birinin başına gelince kız, "kim attı bu taşı?" diye bağırdı. Çevreye baktılar ve oturanları gördüler. Yine de pek ihtimal vermediler onların yapacağına. Murat, yaşadığı kötü olaylar yüzünden sürekli tetikte olmanın verdiği dikkatle, fark ettirmeden oturan çocukları gözlemeye başladı. Bunları daha önce görmemişti. Belli ki o gün gelmişlerdi buraya. Oğlanlardan birinin gözü, başına taş gelen kıza dikiliydi sürekli. Murat bunu fark edince dikkatini artırdı. Birkaç dakika sonra çocuğun yine küçük taşlar atmaya başladığını görünce ötekilere belli etmeden yavaşça yanlarına geldi. Ellerini beline koyarak

çocuklarla konuştuğunu Ömer fark etti ilkin. Oturduğu yerden kalkıp ağabeyine doğru yürüdü. Arkasından da Yüksel ayaklanmıştı. Ömer ne olduğunu anlamadan Murat'ın oturan çocuklardan birini yakasından tutarak ayağa kaldırdığını, ötekiler de doğrulurken çocuğa bir tokat attığını gördü. Pansiyonun önünden olanları fark eden Yusuf Bey yetişinceye kadar öbür çocuklar da Murat'a dikleşmeye başlamışlardı. Ömer'in, Yüksel'in ve Yusuf Bey'in de geldiğini görünce geri geri uzaklaştılar. Giderken bir şarkıya başlamışlardı. Önce bir marş sandı Yusuf Bey söylediklerini ama ne olduğunu sonra fark etti: "Çırpınırdı Karadeniz bakıp Türk'ün bayrağına..."

Ateşin başına geri döndüklerinde Ömer Cengiz'e baktı neden gelmedin dercesine, Cengiz anladı ama anlamazdan geldi.

Avşa Adası'nın Karakoçların anılarında özel bir yeri oldu. Ama Avşa, Yüksel için daha farklı bir anlam taşıyordu. Karakoç ailesi pansiyonun üst katına yerleşmişti. Giriş katıyla birlikte üç katlı bir yapıydı pansiyon. Her katta üç oda, her odada ikişer yatak bulunuyordu. Ömer ablası Yüksel'le birlikte aynı odada kalıyordu; Olcay, anne ve babasıyla, Cengiz ise Murat Ağabey'iyle... Harun Bey, iki kişilik karyolanın yanına Olcay için açılır kapanır bir yatak koydurmuştu. Katın özel bir tuvaleti ve mutfağı vardı. Yemek işini İstanbul'da olduğundan daha kolay çözüyorlardı. Birkaç tencereyle insan sayısı kadar çatal kaşığın, bardağın kendilerine yettiğini gören Harun Bey, köy enstitüsünden kalan o eski alışkanlıkla:

"Demek İstanbul'daki mutfak malzememizin birçoğuna aslında gerek yokmuş," demişti ama bir yandan karısından bir yandan Yüksel'den aldığı yanıt üzerine "Şaka yaptım canım," demek zorunda kalmıştı.

Alt katlarındaki pansiyonerler yine İstanbullu bir aileydi. Ailenin üç çocuğu vardı. En büyükleri erkek, öteki ikisi kızdı. Uzun boylu, koyu yeşil gözlü, esmer güzeli bir delikanlıydı oğlan; adı Semih'ti. Semih'in yumuşak, sıcak bakışları özellikle Yüksel'in üstüne gelince daha da yumuşuyor, ısınıyordu. Yüksel de bu bakışlar karşısında gülümsüyordu. Bu gülümseme çok içten, çok duyguluydu. İki genç, kimsenin fark etmediği bakışlarla birbirleriyle farklı bir ilişki kurmuşlardı. Bu ilişki öylesine saf, öylesine derindi ki konuşmalarına bile neredeyse hiç gerek kalmamıştı. Sanki aralarında bir bakış dili oluşmuştu. Çok kısa zamanlar içinde birbirlerine neler neler anlatıyorlardı. Bakışmalarını ilk fark eden Münevver Hanım mı yoksa Semih'in annesi Türkan Hanım mı oldu bilinmez. Biri oğlundaki küçücük bir değişimi, öteki kızındaki küçük dalgınlıkları işin gücün, denizin güneşin arasında fark ettiler. Fark ettikten sonra da daha dikkatle izlemeye başladılar gençleri. Ne Yüksel ne de Semih baş başa kalacakları bir kaçamak peşinde değildiler; onlar yan yana olmaktan, birbirlerinin sesini duymaktan, ne konuşulursa konuşulsun benzer düşünceleri birbirlerinin ağzından işiterek şaşırmaktan hoşlanıyorlardı. Sanki aralarında bir kan bağı vardı. Baba kız ya da anne oğul gibiydiler. Birbirlerine sevgilerini söylemelerine bile gerek yoktu. Bundan emindiler. Daha birkaç gün içinde, kendilerini birbirleri için ölebilecekmiş gibi hissetmeye başlamışlardı. Bütün bu duyguların kısacık konuşmalarla, uzun bakışlarla oluşmuş olması ancak mucizeydi. İki ruhun bu kadar benzeşmesi ve birbirlerini görür görmez uzun yıllardır tanıyor gibi hissetmeleri, aralarında yine dile getirmeseler de asla ayrılmayacakları duygusunu ve güvenini de oluşturmuştu. İkisi de hiç söz etmemiş olmalarına karşın bundan sonraki hayatlarının birbirine bağlı olacağını biliyorlardı.

Bu duygularını anne babalarına anlatmaya gerek de duymamışlardı. Zamanı gelince her şeyin kendiliğinden olacağını hissediyorlardı.

Gerçekten de, bir öğleden sonra çay içerlerken, Semih'in annesi Türkan Hanım, Münevver Hanım'a çocuklarının arasında bir ilişki sezdiğinden söz etmişti. O da Yüksel'i beğeniyordu. Ailelerin yapıları, çocukların yetiştirilme biçimleri birbirlerine benziyordu. Semih Yüksel'den iki yaş büyüktü. Yüksel gibi sakin, duygulu, saygılıydı. Sanki güçlü bir adalet duygusu ve güçlü bir vicdan ile doğmuştu. Münevver Hanım da Semih'i beğendiğini belli etti Türkan Hanım'a. Böylelikle anneler doğrudan, babalar eşlerinin kendilerine anlatmasıyla bu iki gencin birbirine olan ilgisini öğrendiler ve benimsediler, ama bir şey yokmuş gibi davrandılar. Çocukların ilişkilerindeki farklılık, anne ve babalarını da etkilemişti. İki taraf da Yüksel'in ve Semih'in ağırbaşlı hallerine saygı duyuyordu.

Tatilin sonu yaklaşıyordu. Birkaç gün içinde Semihler ardından da Yükseller ayrılacaklardı adadan. Son günlerin etkisiyle çocuklar sabah erken saatten akşam gün batana dek kumların üstünde geçirmeye başlamışlardı zamanlarını. Semihlerin ayrılmasından önceki gün, öğleden sonra tüm çocuklar kumsalda konuşup gülüşürken Yüksel ve Semih pansiyonun önündeki masalardan birinde yalnız kaldılar. Türkan Hanım'la Münevver Hanım, eşlerini yanlarına alarak çarşıya inmişlerdi. O akşam hep birlikte yemek yiyeceklerdi. Birlikte alışveriş yapmak, yemeği birlikte hazırlamak istemişlerdi. Aslında Yüksel annesine Semih'le konuşmak için uygun bir ortam aradığını hissettirmişti.

İki genç önlerindeki kumsalda konuşup gülüşen kardeşlerine, oradan denizde yüzenlere, daha ileride ufka doğru bakıyorlardı. Semih söze başladı. Sesinin tonu huzurlu ama biraz üzgün gibiydi.

"İstanbul'da üç gün kalacağım. Sonra Almanya'ya okula dönmek zorundayım. Bir projeye başlamıştık benim doktoramın da içinde olduğu geniş bir konuda. Aslında akademik yıla bir ay var daha, ama bu projede çalışacak arkadaşlarla bir ön hazırlık yapmamız lazım; bu yüzden çok gecikmemem gerekiyor."

Bir an sessizlik oldu. Yüksel Semih'e döndürdü bakışlarını, gülümsedi:

"Tekrar ne zaman geleceksin İstanbul'a?"

"En erken sömestre tatilinde sanırım. Yani şubatta. Bu süre geçmek bilmeyecek benim için."

"Benim için de öyle olacak," dedi Yüksel.

"Şubatta geldiğimde nişanlanalım mı? Senin için çok mu erken olur?" diye sordu Semih.

"İyi olur, annem de rahat eder aslında. Bizi birbirimize çok yakıştırdığını söyledi geçen gün."

Semih güldü:

"Benimki de bana söyledi aynı şeyi. Hatta biliyor musun, siz daha önceden tanışıyor musunuz diye sordu."

Yüksel de gülmeye başladı. Utanmış gibi yüzünü öne eğdi, saçlarını düzeltti parmaklarının ucuyla, yumuşak bakışlarını Semih'e çevirdi, büyük bir sevgiyle:

"Aynı şeyi bana da Murat söyledi. Abla Semih'le sen daha önceden tanışıyor gibisiniz, dedi; seni çok beğendiğini, evlenmemizin ne kadar iyi olacağını söyledi."

"İşin ilginç yanı biz daha önce mutlaka uzun bir zaman beraber olmuş olmalıyız diye düşündüm ben de," diye yanıtladı Semih. "Daha önce kimseyle böyle bir duygu yaşamamıştım."

"Bu duygunun her zaman ve herkes arasında olmayacağından öylesine eminim ki, seninle tanıştığım ilk andan başlayarak bunun çok özel bir durum olduğunu hep düşün-

düm. Çok şanslıyız karşılaşmakla biliyor musun Semih?" dedi Yüksel.

İlk kez elleri birleşti. Dostlukla, güvenle, heyecanla, sevgiyle, ne kadar iyi duygu varsa hepsiyle birbirlerini hissettiler. Dakikalarca gözlerine baktılar birbirlerinin.

Avşa'dan sonra

Avşa Adası'ndaki on beş gün göz açıp kapayıncaya dek uçmuş gitmişti. İstanbul'a döndükten sonraki üç gün çamaşırla, eski düzenlerine yeniden alışmayla, alışverişle geçti. Bir hafta sonraysa sanki tatil yapmamış gibiydiler. Çektikleri birkaç siyah beyaz fotoğrafı bastırmıştı Harun Bey. Denize girerken, kumsalda güneşlenirken, yemek yerken çekilmiş ve dördünde Semih'in ve ailesinin de göründüğü topu topu bir makara yani otuz sekiz fotoğraftı. Murat, filmi makineye takarken her zaman çok dikkatli davranır, otuz altılık makaradan otuz sekiz pozu çıkarabilmek için baştan çok az sarardı filmi. Semih'le olan fotoğraflardan birini Yüksel kendine ayırdı, ötekileri bir albüme yerleştirip üzerine "Avşa, Ağustos 1977" yazdılar.

İstanbul'a dönüş bir sürü değişikliği de birlikte getirdi. Birkaç gün sonra üniversite sınav sonuçları açıklandı. Ömer'in aldığı puan çok yüksek değildi. Çeşitli fakültelere yapılan kayıtlardan Ömer'in o yıl açıkta kalabileceği görünüyordu. O günlerde Beşiktaş-Üsküdar vapurunda yanına oturan iki gencin aralarındaki konuşmaya kulak mısafiri olan Ömer'in hayatı bu rastlantıyla değişiverdi.

Çocuklar İzmir'deki Güzel Sanatlar Fakültesi'nden söz ediyorlardı. Sinema, müzik, tiyatro bölümleri yeni açılmıştı. Biri tiyatro bölümüne, öteki sinema bölümüne girmek

istiyordu. Ömer dayanamamış sormuştu bu fakülteye nasıl girildiğini. Çocuklar gereken bütün bilgiyi vermişlerdi ev telefonlarıyla birlikte. Eve geldiğinde heyecanla babasına anlatınıştı bu rastlantıyı Ömer. Harun Bey tiyatroyu severdi. Enstitüdeyken sahneye koydukları Kibarlık Budalası oyununda o da küçük bir rol üstlenmişti. Kendi kurdukları o sahneyi, diktikleri kostümleri, ışıkları sahne üstüne yerleştirirken geçirdikleri küçük kazayı anımsayıverdi birden. O gece yemekte herkes Ömer'e ne düşündüğünü söyledi. Harun Bey her ne kadar tiyatroyu sevmiş hatta içinde bu sanatı daha ileri götüremediği için ukde kalmış olsa da oğluna iyi düşünmesini, tiyatroyla karın doyurmanın mümkün olmadığını anlattı. Münevver Hanım da aynı kanıdaydı, ama onun asıl derdi, daha yeni bir araya gelmiş olan aileden bir kişinin yine ayrılacağıydı.

Ailede Ömer'in tiyatrocu olma kararına en çok sevinen Murat ve Olcay olmuştu. Olcay, ağabeyinin yanlarından ayrılacağını öğrenince biraz burulmuştu, ama Murat sanki bir kitaptan okur gibi coşkuyla konuşmuştu:

"Tiyatro sosyalizmin en önemli silahlarından biridir. Toplumu bilinçlendirmede çok büyük bir güce sahiptir. Örneğin Brecht'in oyunları dünyanın sosyalizme giden yolunda birer ışıktır. Ömer'in bu kararına saygı duyuyorum ve sonuna dek destekliyorum. Babacığım, lütfen ona karşı çıkmayın. Önemli olan, Ömer'in bu mesleği yapmaktan ne kadar zevk alacağı..."

Ömer söylenenleri dinlemişti.

"Bir yıl açıkta kalmaktansa gidip denemeyi yeğlerim. Evet, tiyatro ile çok yakın bir ilişkim olmadı bugüne dek, ama beni çekiyor nedense. Belki yeteneğim de vardır, sınavı denemekten ne çıkar? Hem Kredi Yurtlar Kurumu'nun verdiği kredi bana yeter. Yurtta kalırım, sizlere yük olmam." dedi sakince.

İkinci değişim birkaç ay sonra Yüksel'de oldu. Yüksel bir akşam anne ve babasıyla oturup konuştu. Semih'le nişanlanmaya karar verdiklerini, onayları olursa nişanı şubat ayında Semih Almanya'dan dönünce yapmak istediklerini, Semih'in de anne ve babasıyla konuşmuş olduğunu, onların da bu isteği desteklediklerini söyledi. Harun Bey ve Münevver Hanım buna hazırdılar ve kalpten onaylıyorlardı.

Semih İstanbul Üniversitesi'nde kimya okumuş, mezun olunca bursla Almanya'ya giderek yüksek lisansa başlamıştı. Bulunduğu üniversitedeki hocaları bu başarılı genci bırakmak istememiş, yüksek lisansın ardından hemen doktoraya da başlatmışlardı. Doktora süresince de oldukça iyi bir burs bağlanmıştı. Semih, bunun bir bölümünü artırarak babasına gönderiyordu destek olabilmek için. Doktorası en iyi olasılıkla iki yıl sonra bitebilecekti. Babası, Semih'e artık para göndermemesini, bu parayı kendi geleceği için biriktirmesini söyledi. Ayrıca oğluna bir sürpriz yapmış, onun kendileri için gönderdiği parayı harcamayarak bir hesaba yatırmıştı. Semih'in doktora sonrasında evlilik için birikmiş bir parası olacaktı ve bu da ailelerin üzerindeki yükü epeyce hafifletiyordu.

Nişan kararı alınınca Yüksel, öğretmenlik yapmak için Milli Eğitim Bakanlığı'na ve özel liselerden birkaçına mantık ve felsefe dersleri vermek üzere başvurdu. Böylelikle evlendiklerinde karıkoca birlikte çalışarak daha rahat bir hayat sürdürebileceklerdi.

Murat ise döner dönmez arkadaşlarını bulmuş, toplantılara katılmaya başlamıştı. Arkadaşları on beş gün tatil yaptığı için onunla komprador diyerek dalga geçiyorlardı. Oysa hepsi toplantılara ara vermişler, bu sürede bazıları memleketlerine gitmiş, bazılarıysa kısa süreli işlerde çalışarak biraz harçlık biriktirmişti.

Polisin kendileriyle ilgili bir operasyon yapabileceği haberi, toplandıkları yeri her defasında değiştirmek, afişlemede kullandıkları malzemeleri paylaşarak evlerine götürmek zorunda bırakmıştı gençleri. Bir süre böyle idare edeceklerdi. Bu arada ülkücülerle zaman zaman yine saldırıyordu. Bazı polisler ülkücüler birlikte davranıyorlardı. Az sayıdaki sol eğilimli polisler de baskı altındaydılar. Bunlardan biri bir gün Murat'a: "Hepimizin sürülme ihtimali var. Sizleri bir süre tanımayabiliriz, siz de çok öne çıkmayın arkadaşlar," demişti. Devletin kendilerine karşı tutumu sertleşiyordu.

Eylül ayı geldiğinde Ömer, İzmir'de oturan bir arkadaşıyla haberleşmiş ve on beş gün sonra yapılacak olan sınavlara hazırlanmak için İzmir'e gitmeye kesin karar vermişti. Bu kez ne Harun Bey ne Münevver Hanım bir şey söylediler. "Hakkında hayırlısı!" dedi annesi oğluna daha gitmeden özlemiş gibi sarılırken.

Ömer tiyatro bölümünde

İzmir'deki on beş gün Ömer için çok güzeldi. Arkadaşı Turhan, ağabeyi Korhan'la birlikte Basmane'de oturuyordu. İkisi de üniversite öğrencisiydi. Turhan Tıp Fakültesi ikinci sınıftaydı, Korhan Ziraat Fakültesi'nde son sınıfta. Ömerler Ankara'da Turhanlarla kapı komşusuydular. İstanbul'a taşındıktan sonra da ilişkileri kesilmemiş, mektupla sürmüştü. Turhan, Ömer'in Ege Üniversitesi'ne geleceğine çok seviniyordu. Ömer'e, "Kazanırsan sen de bizimle burada otursun," demişti. Sonra da, "Ama öyle misafir olarak değil, kira alırız ha," diye takılmıştı. Ömer, bu şakayı ciddiye alarak, "Gayet tabii, üstüme düşen neyse yaparım," deyince Korhan gülmüştü. Sonra da kardeşine, "Sen de galiba cerrah

olacaksın," diyerek çıkışmıştı. Ömer anlamamıştı bu sözü. Korhan:

"Doktorlar arasında para kazanmak isteyen cerrah olur. Bu bizimki de iyi tüccar baksana, hemen bir oda satıverdi sana," demiş, ardından da, "Sen okulu kazan da gerisini boş ver. Paraya pula da gerek yok, kendini üzme. Bize arkadaş olman yeter. Bunları sonra konuşuruz," diye eklemişti, Ömer'in sırtına ağabey tavrıyla birkaç kez vurarak.

Güzel Sanatlar Fakültesi Alsancak'ta, stadyumun arkasındaydı. Turhan'la Ömer, troleybüsten Gar Durağı'nda inmişler, yürüyerek gelmişlerdi fakülteye. Sıcak hava ve yanlarından sıkça geçen otomobillerle kamyonların egzoz gazları bu yürüyüşü oldukça tatsız bir hale getirmişti. Fakülte binasına girdiklerinde Tiyatro Bölümü'nü sordular. Kapıdaki görevli yolu tarif etti. Kapısında profesör yazılı bir odanın önünde oyalanırlarken yandaki odanın kapısı açıldı, güler yüzlü, sakallı genç biri dışarı çıktı, çocukları görünce ne aradıklarını sordu. Yeni asistanlardan biriydi bu genç. Ömer, sınavın nasıl yapılacağını öğrenmek istediğini söyleyince delikanlı hemen bir yanıt vermedi, "Siz kantine gidip bir çay için, ben öğrenip geleceğim," dedi.

O yanlarından ayrılınca, Turhan;

"Daha deneyimli bir asistan bulalım istersen," dedi Ömer'e alçak sesle.

"Gel dediğini yapalım, baksana arkadaş bizim için öğrenecek, ayıp olur," diye yanıtladı Ömer.

Gerçekten, daha çaylarını yeni almışlardı ki genç asistan geldi. Elini uzattı, "Önce tanışalım isterseniz, ben Cem," dedi güler yüzle. Tanıştıktan sonra Cem kantinciye seslendi, bir çay istedi. Kantinci, "Tamam hocam, hemen geliyor" diye bağırdı. Bu, hocam sözcüğü, belli belirsiz de olsa, büyülü bir biçimde konuşma üsluplarını etkiledi.

Cem, Ömer'e sınava nasıl hazırlanması gerektiğini anlattı. Kendi istediği bir oyundan bir tirad hazırlaması gerekiyordu. Sonra, sınav sırasında ona verilecek bir metni seslendirecekti ve bazı genel kültür sorularını yanıtlayacaktı. Cem birkaç ipucu da verdi. Yeni açılan bölüme gelecek öğrencilerin desteklenmesi gerektiğini konuşmuşlardı hocalarıyla. Bu yüzden adayları cesaretlendirmek, bilgilendirmek istiyorlardı.

Ömer, sınav gününe dek çalıştı. Keşke İstanbul'da olsaydık da bir tiyatroya gitseydim, nasıl oynuyorlar dikkatle izleseydim, diye düşündü, ama daha tiyatro mevsimi de açılmamıştı zaten.

Sınav hayli zorlu geçti. Zorluk aslında sorulardan kaynaklanmıyordu. Ömer, orada hocalar arasındaki farklılıkların sınava yansımasını görmüştü. Yaşlı hocalarla gençler arasındaki anlayış farkı çok belirgindi. Yapabileceği bir şey olmadığından kendisine sorulanları yanıtladı ve sınavın bitmesini bekledi.

İki gün sonra sonuçlar açıklandığında, Ömer, yirmi kişinin alınacağı bölüme on dokuzuncu sırada girmeye hak kazanmıştı. Hemen postaneye koşarak babasına bir telgraf çekti.

"Sınavı kazandım, iki güne İstanbul'dayım."

O gece bu başarıyı büyük bir sevinçle kutladılar Ömer, Turhan ve Korhan. Birkaç arkadaşları da katılmıştı akşam yemeğine. Ömer ilk kez sarhoş oldu, sınav için hazırladığı tiradı belki on kez oynadı.

Yoğun bakımda gece

Harun Bey, yoğun bakımdaki gecesini uykuda geçirdi. Verilen teskin edici ilaç etkisini göstermiş, uzun zamandır

uyumadığı kadar rahat uyumuştu. Sabaha doğru uyanırken yine bir düş gelip yapışmıştı yakasına.

Murat, boynunda asılmasından kalan ip iziyle karşısındaydı. Sakalları uzamıştı. Üzerinde pijaması vardı. Uykudan uyandırılmış gibiydi.

"Yapamayacaksın değil mi baba," diyordu gözyaşları içinde. "O herifi öldüremeyeceksin, benim kanımı yerde bırakacaksın. Benim ve daha binlerce insanın. O emirleri verenleri bulup cezalandıramayacaksın. Hani benim babamdın, hani beni her kötülüğe karşı korurdun, bana hep öyle söylemez miydin? Neden beni koruyamadın? Şu kanlı katillere bir kurşun sıkamadın, hiç olmazsa yüzlerine de tüküremiyor musun?" diyordu. Uyanmaya çalışıyordu Harun Bey sıkıntı içinde. Murat, hıçkırıklar arasında:

"Bir tokat at bari baba, hesap sor, yüzüne tükür, senin çocuğun da vardı, bu çocukların babaları, anaları, kardeşleri yok mu sandın, kendi çocuğuna gösterdiğin şefkati benim oğluma neden göstermedin diye sor baba, tükür baba, yüzüne tükür, bir tokat at hiç olmazsa baba," diyordu sesi gitgide hafiflerken.

Hemşire başucundaydı. Harun Bey'in uyanırken çırpınması üzerine gelmişti. Kalp atışları, soluğu hızlanmıştı, huzursuzdu.

"Nasılsın Harun Amca? Merak etme, rüya gördün, şimdi daha iyisin, akşama bir şeyin kalmayacak," dedi. Sonra sordu:

"Kötü bir rüyaydı değil mi? Bana anlatmak ister misin?

Uyanmak ve hemşirenin kendisiyle konuşması Harun Bey'in sakinleşmesini sağlamıştı. Temposu yine biraz hızlıydı kalbinin, ama daha rahat soluk alıyor gibiydi.

"Evet kızım," dedi bitkin bir sesle, "kötü bir düş gördüm. Belki de güzel bir düştü, bilmiyorum aslında." Hemşire soran gözlerle baktı Harun Bey'e.

"Oğlumu gördüm, Murat'ımı," dedi Harun Bey, sesi titreyerek. "Benimle konuştu."

"Uzakta mı oğlun Harun Amcacığım?"

Başıyla onayladı yaşlı adam, gözleri buğulanmıştı.

"Çok uzakta, ulaşılamaz bir uzaklıkta. Beni bekliyor. Darbeci paşalar onu astılar. Tek suçu memleketini sevmekti yavrumun. Öbür gençler gibi, memleketi kendilerinden çok sevmek."

Hemşire üzülmüştü. Ne söyleyeceğini bilemedi.

"Kaç yıl geçmiş, biliyorum evlat acısı bir şeye benzemez ama çok üzersen kendini, iyileşmen güçleşir," dedi, ellerini okşayarak Harun Bey'in.

"Bir işim var kızım," diye yanıtladı Harun Bey dirençle. Kendine gelmiş gibiydi. "Bir işim daha kaldı. Onu yapmadan ölmem, merak etme. Göreceksin, iyileşip buradan çıkacağım hemen."

"Yaşa Harun Amca, iyileşeceksin tabii," dedi hemşire adamın bu coşkusu üzerine.

Günaydın

Sabah erkenden kalkmıştı Ömer. Sessizce babasının çantasını aldı yatağın altından, içinden tabancayı çıkardı, gardırobu açıp en üstte kışlıkların durduğu bohçanın altına, iyice dibe soktu. Çantayı yatağın altına sürdü. Karısıyla oğlu uyuyorlardı. Onları uyandırmadan mutfağa indi, çayı koymak için. Yüksel çoktan uyanmış, çayı hazırlamış, kahvaltı sofrasını kurmuştu bile.

"Hemen otur da bir şeyler atıştır, Tomris'le Deniz'i kaldırma sakın," dedi. "Dün çok yoruldular, evde kalsınlar, hatta Deniz denize girsin, biraz rahatlasın. İçimde her şeyin

iyi olacağına ilişkin bir his var. Haydi, hemen ye de gidelim hastaneye. Olcaylar da kalkınca kahvaltılarını yapıp gelirler."

"Tamam abla" diyerek hemen oturdu masaya Ömer. Hızla biraz peynir ekmek yedi, bir bardak çay içti, "Hemen giyinip geliyorum," dedi Yüksel'e.

Yüksel için bütün kardeşleri bir olsa da, Ömer'in sanki öbürlerinden farklı bir yeri vardı gönlünde. Ömer de Murat ve Semih gibi darbede içeri alınmış, işkence görmüştü. Onlardan daha şanslı çıkmıştı ama gördüğü işkencenin etkisiyle yıllarca çocuk sahibi olamamıştı. Yaşadığı birçok acıya, sevdiği kızın ailesiyle olan uyuşmazlığa karşın diretmiş, evlenmiş, üstelik gönüllerini de kazanmıştı. Kimseye yük olmadan kendi yağlarıyla kavrulmuşlardı ve ayakta durmaya çalışıyorlardı karı koca.

Yüksel, Semih'i yitirdikten ve Ömer de İzmir'de hapisten çıkıp İstanbul'a bir süre için döndükten sonra abla kardeş çok dertleşmişlerdi. Yüksel, Ömer'e sarılıp sarılıp ağlamıştı. Ömer, bir yandan Murat'ı yitirmenin, bir yandan ablasının acısının verdiği üzüntüyle neredeyse kendi çektiklerini, yapılan işkenceleri unutmuştu. Zaman zaman, bedeni ağrıdıkça anımsıyordu, ama elinden küfretmekten ve lanet okumaktan başka bir şey gelmiyordu.

Ömer'le Yüksel hastaneye ulaştıklarında doktor sabah vizitini bitirmiş, son odadan çıkıyordu. Onları görünce yanlarına geldi, "Gözünüz aydın, sanırım babanız kefeni yırttı bu kez," dedi.

Yüksel, doktorun bu sözünü garipsemişti, ama bir şey demedi. Genç biriydi. Belki de Ömer'in tiyatroculuktan gelme sıcaklığı, teklifsizliği, ona böyle bir cümle kurma rahatlığı sağlamıştı. Ömer, doktora:

"Yaşa doktor, senin bu işi becereceğini biliyordum. Babam sapasağlam adam, sen onun öbür tarafa gitmesine

izin vermezdin zaten," dedi kolunu kavrayıp dostlukla sıkarken.

Doktor:

"Ömer Bey, aslında gidebilirdi babanız. KOAH'a bağlı bir alevlenme olmuş. Kalp rezervleri de çok iyi değil. Yaşlı insanlarda KOAH ile kalp yetmezliği birleşince çok dikkat etmek gerek. Şansımız var ki kalp krizine dönüşmedi. Geldiğinde bu risk büyüktü. Uzun yıllar sigara içmesinden kaynaklanmış biliyorsunuzdur. Birazdan servise çıkaracağız ama bir gece daha kalsın hastanede. Duruma bir bakalım, büyük olasılıkla yarın taburcu ederiz."

Ömer'le Yüksel çok sevinmişlerdi. Hemen Olcay'ı aradılar. Kısa bir ihtiyaç listesi yazdırdılar. Havlu, peçete, sabun, vb... Sonra servise çıkıp Harun Bey'in geleceği odayı buldular. İki kişilik bir odaydı bu. İkinci yatak da boştu.

"İnşallah kimse gelmez de rahat rahat kalırım yanında," dedi Yüksel.

"Sen neden kalacakmışsın ki?" diye çıkıştı Ömer. "Erkek hastanın erkek refakatçısı olur."

Yüksel güldü:

"Nereden uydurursun bunları oğlum?"

Babalarının iyileşmesi ikisini de rahatlatmıştı.

Bir saat geçmeden Harun Bey odaya getirildi. Çocuklarını görür görmez bir eliyle selamlayarak, "Günaydın," dedi ağız dolusu. İki hastabakıcı Harun Bey'i tekerlekli sedyeden alarak yatağa yatırdılar. Burnuna oksijen hortumunu iliştirdi servis hemşiresi.

"Biz söyleyene kadar bunu çıkarmayın Harun Bey, kendinizi daha iyi hissedeceksiniz. Ayrıca neye ihtiyaç duyarsanız şu düğmeye basın, ben gelirim," dedi Ömer'e bir bakış atarken.

Yüksel, bu ilginin babasından çok Ömer'e olduğunu hissetmişti hemen. Hemşire çıkarken Ömer'in kulağına:

"Seni kart zampara, hangi ara kızı etkiledin? Daha şurada bir saat olmadı," dedi koluna bir cimdik atmayı ihmal etmeden.

"Yok be abla, valla ne bir söz, ne bir bakış. Kızı fark etmemiştim bile..." Gururu okşanmıştı aslında. Sonra, "Ellisini geçtim ama demek daha bende iş var..." dedi göğsünü kabartarak yalandan bir şişinmeyle. Ardından da ekledi: "Ablacığım, Tomris varken ben başkasına bakar mıyım?"

Yüksel güldü, yanıt vermedi.

Harun Bey, çocuklarının fısıldaşmasını fark etmişti.

"Yine ne konuşuyorsunuz aranızda, söyleyin bakalım benden bir şey mi gizliyorsunuz? Öleceksem saklamayın da vasiyetimi yazayım," dedi gülerek.

Yüksel bir elini, Ömer öteki elini tuttu Harun Bey'in. Yüksel:

"Senin bu yakışıklı oğlun var ya, yine cazibesiyle birini etkisi altına aldı, onu konuşuyoruz."

"Yapar, yapar" dedi, Harun Bey, keyiflenmiş... "Ne yapacaksın, yakışıklı adam..."

"Valla iftira babacığım," dedi Ömer babasının elini okşarken. "Hiçbir şey yapmadım, kız kendisi sıcak davrandı. Hem sonra, sen bana hesap soracağına, biz sana soralım. Nasıl oldu da geldin buraya, ne oldu sana, hiçbir şey anlayamadık. İki gündür bizi perişan ettin. Anlat bakalım ne olup bitti."

"Dur hemen yorma adamcağızı," diye araya girdi Yüksel. "Biraz kendisine gelsin, anlatır nasıl olsa."

Harun Bey belli ki pek konuşmak istemiyordu bu konuyu, ama Ömer'i kulağını yaklaştırması için parmağıyla çağırdı. Yüksel de dikkat kesilmişti. Harun Bey tam bir şey söyleyecekken kapı açıldı, Olcay ve Metin içeri girdiler Yüksel'in ısmarladıklarıyla birlikte.

Harun Bey Olcay'ı görünce, "Bunlar da nereden çıktı?" diye sevinçle haykırdı. "Yahu siz Göcek'e düğüne gitmemiş miydiniz?" Sonra birden ciddileşir gibi yaptı:

"Bana bakın, benim öleceğimi mi sandınız yoksa hepiniz toplanıyorsunuz?"

"Yok baba, ama sizin hastanede olduğunuzu duyunca çok merak ettik, zaten yakın yol, atlayıp geldik," dedi Metin, öpmek için Harun Bey'in eline eğilirken.

"Sağ ol damat, sen hayırlı çocuksundur, ama bu sıcakta yorulmaya gerek yoktu ki. Nasıl olsa ben iyileşir çıkarım buradan."

Olcay:

"Öpmemize izin var mı?" diye sordu Yüksel'e. Onun yerine Harun Bey yanıt verdi:

"Sana her şeye izin var benim canım kızım."

Baba kız birbirlerine sarıldılar. Olcay'ın, Harun Bey için yeri farklıydı.

"Cengiz Abim de gelecek baba bugün," dedi Olcay babasına.

"Gelsin bakalım hayırsız," diye yanıtladı Harun Bey, "bir yıldır ne İstanbul'da ne burada bana geldiği var. Telefonla geçiştiriyor. İşi başından aşkın herhalde... Ben iyiyim ama o da geliyorsa iş ciddi galiba. Bana açık söyleyin bilmediğim bir şey mi var?"

Bunun üzerine Ömer şimdi iyi olduğunu ama gece kendilerini çok korkuttuğunu, hiç iyi görünmediğini söylemek zorunda kaldı. Harun Bey'i yatıştırmak için de:

"Bize inanmıyorsan doktor geldiğinde açık açık sor. Senin bir hasta olarak durumunu öğrenmeye herkesten çok hakkın var babacığım," dedi.

Harun Bey: "Çantam nerede?" diye sordu birden.

Ömer babasının ne demek istediğini anlamıştı.

"Bende baba, merak etme, emin ellerde," dedi göz kırparken. Harun Bey rahatladı, kısık sesle:

"İyi bak ona, kimseye verme," dedi.

Ömer yanıtlamadı, yalnızca başını tamam anlamında salladı önce, sonra babasının gözlerine, seninle konuşacağız, dercesine baktı. Harun Bey gülümsemeye devam etti.

Yüksel ile Semih

Avşa tatili dönüşü, Yüksel'le Semih'in birbirlerine olan sevgileri mektupla devam ediyordu. Yüz yüze görüşürken birbirlerini deli gibi sevdiklerini söyleyen birçok insanınkinden daha gerçek, daha cesur bir sevgiydi bu. Yazdıkları mektuplarda kendilerini gizleyerek birbirlerini kandıran değil, içlerini birbirlerine olanca dürüstlükleriyle açan, sevdiklerini ve sevmediklerini çekinmeden söyleyen, hayattan neler beklediklerini anlatan açık sözlülükleri, sevgilerinin artmasına, birbirlerine daha da bağlanmalarına neden olmuştu. Evliliklerinin nasıl olacağına ilişkin birçok konuda anlaşmışlardı. Her ikisi de çalışacaktı, her ikisi de ev işlerini yapacaktı, çocuklarına ikisi de eşit zaman ayıracaktı. İki çocuk istiyorlardı en çok. 1978 yılının Şubat ayında nişanlandılar. İki aile büyük bir sevinçle bir araya geldi ve çocuklarının mutluluklarını paylaştı. Semih on gün kaldı İstanbul'da, doktorasına devam etmek için döndü. Sonra yazın yine geldi. Bu kez iki ay kaldı.

Harun Beyler tatile gidememişlerdi o yaz. Para harcamak istememişti Harun Bey. Yüksel'in nişanında büyük bir giderleri olmamıştı. Aile içinde bir yemekti eninde sonunda yapılan. Bir çift nişan yüzüğü ve Semih'e alınan bir Nacar saatti harcamaları topu topu. Ama Münevver Hanım ve Harun

Bey, bundan sonra Murat'ın, Ömer'in, Cengiz'in de sıralarının geleceğini fark etmişlerdi. Erkek tarafı olarak daha büyük harcamalar yapacaklardı günü geldiğinde. Şimdiden hazırlıklı olmak gerekiyordu. Üç kuruş, beş kuruş bir kenara koymaktan başka çare yoktu. Bu gerçek Harun Bey'in üstüne ağır bir yük olarak gelmişti. Münevver Hanım, kocasına kendisini sıkmamasını, oluruna bırakmasını, çocuklarıyla evlenecek olanların ailelerini zaten tanıyacağını, parasal zenginliğin onların yaşamlarında bugüne dek nasıl önemi olmadıysa bundan sonra da olmayacağını söylüyordu sık sık.

Bunları Harun Bey de biliyordu. Bir gün dayanamamış:

"Yahu Münevver, ben bunları sana yıllardır söylüyorum ya," demişti. "Bana bilmediğim bir şey söyle. O gün geldiğinde eski elbiselerle mi gideceksin düğüne, gelinlerine hiç mi altın takmayacaksın? Bir düğün yemeği verecek olsak nerede yapacağız, kaç para olacak? Dolmaları sen mi sarıp götüreceksin düğün salonuna? Bunları ben istemeyeceğim ama sen isteyeceksin o zaman. Bu çocuklar bizim gibi köy düğünüyle evlenmeyecek."

Münevver Hanım o günden sonra ağzını açıp bir şey söylememişti. Madem böyle hissediyordu kocası, bunları bir eksiklik olarak görüyordu, çözümünü de bulacaktı elbet.

O günlerde, yazın sonuna doğru hiç ummadıkları bir değişim oldu yaşamlarında. Okulun az ilerisinde küçük bir kırtasiye dükkânı vardı. Yetmiş yaşlarında emekli bir öğretmen işletiyordu dükkânı. Harun Bey, okuldan çıkınca kimi zaman ona uğrar, birlikte çay içer, sohbet ederlerdi. Şevki Öğretmen artık yorulduğunu söylüyordu. Cumhuriyetin ilk kuşak öğretmenlerindendi. Yıllarca o köy senin bu köy benim dolaşmıştı ve sonunda buraya gelip yerleşmişlerdi. Onun da iki kızı vardı. Kızlarını evlendirmişti. Eşiyle birlikte, birikimleriyle aldıkları küçük bir evde oturuyorlardı birkaç

sokak ötede. Aralarında o gün geçen konuşma Harun Bey'i çok etkilemiş, bir haftasının altüst olmasına neden olmuştu.

"Sevgili kardeşim, buranın küçük bir dükkân olduğuna bakma. Evet, küçük ama bana ay olur iki maaş, ay olur üç maaş kazandırır. Hiç kazandırmadığı şu yaz aylarında bile kendini döndürür. Hanım hanidir söylenip duruyor. Artık yaşlandık, emekli maaşımız bize yeter, bir kenarda birikmiş biraz paramız da var. Memlekete, Eskişehir'e yıllardır gidemedik, akrabalarımızı yıllardır göremedik, dükkân bize ayak bağı oluyor, şöyle bir ay kapasan diyor, ama bütün semt alıştı, nasıl kapayayım. Bu iş öyle tatil kaldırmıyor. Damga pulu gerekiyor birine, sıkışmış, dilekçesini yetiştirecek, ötekine başka şey lazım oluyor, umudu burası. Aradıklarını bende bulamadıklarında bile yüzlerinin nasıl ekşidiğini görüyor, suç işlemiş gibi oluyorum Allah seni inandırsın. Ama şu son günlerde, sıcaklar artınca ben de düşünmeye başladım, dükkânı devredeyim diye. Sizi geldiğinizden beri tanıyorum, kendime çok benzetiyorum. Benim de kızlar evlenecekti, çeyiz yapamamıştık, paraya sıkışmıştım, burası hızır gibi yetişti imdadıma. Eski sahibi devrediyordu, bir cesaret aldım on beş yıl önce. Aldığıma da hiç pişman olmadım. Hem siz benden şanslısınız, aile daha kalabalık, çocuklardan birine bırakıp bir yere gidebilirsiniz karıkoca. Eğer düşünürseniz, aldığım hava parasıyla ve içindekilerin alış değeriyle size devrederim. Hava parasını da altın üzerinden filan hesaplamak bize yakışmaz. İkimiz de öğretmeniz. Bir orta yol buluruz. Emekli ikramiyenizi hesaplattırın. Size bir hafta izin, düşünün taşının bir karar verin. Siz bunu istemezseniz ben mahalleye duyuracağım, ama bilin ki çok kişi bu dükkânı almak için çoktan sırada. Ben, dedim ya sizi kendime benzetiyorum, bana gülen şansın size de gülmesini istiyorum."

Bu konuşma o akşam Harun Bey'in uykusunu kaçırmaya yetti. Münevver Hanım:

"Bey, senin uykun bu kadarla kaçarsa, ileride yandık. Senedin olur ödeyemezsen, mal alacak paran olmazsa ne yaparız? Ya çok derinine düşünmeden girişelim bu işe, ya da unut gitsin. Bak, adamcağız söylemiş dükkânın getirisini. Şimdiye dek iki maaşı bir arada gördük mü ki üç maaşı kaçıracaksın?" demişti.

Harun Bey'in uykusunu kaçıran dükkânın gelir getirip getirmeyeceği değildi. Otuz yıllık öğretmendi. Hayatı öğrenciler arasında geçmişti. Bu hayata alışmıştı. Az ama düzenli bir maaşı vardı. Emekli olacak olursa hayatı değişecekti. Üstelik yalnızca kendisinin değil, tüm ailesinin hayatı. Böyle bir konuda tek başına karar vermek istemiyordu. "Yarın hep birlikte konuşalım bunu akşam yemeğinde," dedi eşine ama yine de sabaha kadar gözüne uyku girmedi, döndü durdu yatakta.

Ertesi gün konuşamadılar, çünkü Murat gece eve gelmedi. Hepsini bir merak sarmıştı. Bütün gece beklediler. Bir telefonlarının olmadığına yanıyorlardı. Münevver Hanım:

"Okul müdürünün evine bile telefon bağlamıyor bu devlet, bir önceliğimiz yok, telefonumuz olsaydı belki çocuk arayıp haber verirdi," demişti telaştan ne yapacağını bilemez bir halde.

"Yakında bağlanacak, sıramız yaklaşıyor Münevver, hemen devlete çıkardın faturayı," dedi Harun Bey. Sıkıntıyla bir aşağı bir yukarı yürüyordu odada.

"Yahu hatırlamaya çalışın, bu çocuk geçenlerde bir arkadaşının evinde kalmıştı, hangi semtteydi o ev, adresini almadık mı? Kızım Yüksel sen onun arkadaşlarını tanıyor musun?"

Kimse bir şey düşünemiyordu. Murat bugüne dek birkaç kez geceyi dışarıda geçirmişti, ama hep önceden haber

vermişti. Akıllarına kötü şeyler geliyor, birbirlerine söyleyemiyorlardı. Sonunda Cengiz dayanamadı. "Karakola gidelim baba," dedi. Gece yarısını geçmişti. Harun Bey gidip gitmeme konusunda kararsızdı. Murat'ın, faaliyetleri nedeniyle siyasi şube tarafından tanındığını tahmin ediyordu. Karakola giderse Murat'ı ele vermiş olabilirdi. Belki çocuklar bir yerde toplanmışlardı, dışarı çıkamıyorlardı, belki başka bir şey vardı. Sezgileri polise gitmenin iyi bir çözüm olmayacağını söylüyordu ama başka da çare aklına gelmiyordu. Tek tek hastaneleri dolaşmayı bile düşünmüştü. İyi de, bu saatte hangi otobüsle gideceklerdi, hangi hastaneye gideceklerdi? Koca İstanbul'un neresinde arayacaktı oğlunu?

Bir ara herkes kendini pencerede dışarıyı seyrederken buldu. Yarım saat sonra Harun Bey artık kararını vermişti. Semt karakoluna gidip soracaktı. Belki onlar bir yol gösterirlerdi. Komiseri iyi tanıyordu, yine de böyle bir nedenle gecenin yarısında karakola başvurmak zoruna gidiyordu. Harun Bey üstünü değiştirirken Olcay heyecanla bağırdı:

"Anne, baba, Murat Abim geldi, aşağıda." Gerçekten de Murat bir dakika geçmeden eve girmişti. Hepsini ayakta görünce önce şaşırdı, sonra bunun kendisi yüzünden olduğunu anlayarak üzüldü. Annesi boynuna sarılmış ağlıyordu. Yüksel kaşlarını çatmış, iş mi bu yaptığın der gibi bakıyordu yüzüne. Cengiz yalnızca sırıtıyordu. Babası tam giyinirken Olcay'ın sesini duymuştu.

"Oğlum öldürdün bizi be," dedi sitemle. "Kazık kadar adamsın anladık, ama her gün kaç öğrenci ölüyor. Bize neden bu korkuyu yaşatıyorsun?"

Murat önce özür diledi, sonra:

"Anlatacağım, ama biraz yemek kaldı mı anne?" diye sordu şirince sırıtarak.

Murat, bir arkadaşında kalacağını söylemeyi unutmuştu. "Söylediğimi sanıyordum ama unutmuşum demek ki," diyerek geçiştiriyordu. Harun Bey pek inanınamıştı söylediklerine. Kardeşlerinin yanında da yüzüne vurmak istememişti. Murat, yemeğini yedikten sonra uyudu hemen. Çok yorgundu. O eve geldi diye hepsi rahatlamışlardı. Harun Bey zaten bir gece öncesinden uykusuzdu; Murat'ı düşünürken uyuyakaldı.

Ertesi sabah erkenden kalkmıştı Harun Bey. Hemen Murat'ı uyandırdı. Murat'ın daha uykusu vardı, ama üsteledi:

"Kalk da herkes uyanmadan önce biraz konuşalım..."

Murat elini yüzünü yıkayıp mutfağa geldi. Harun Bey, çayı koymuştu ocağa, kahvaltılıkları çıkarıyordu buzdolabından.

"Anlat oğlum, neler oluyor," diye sordu sakince.

"Bir şey olmuyor baba," diye yanıtladı Murat da aynı sakinlikte.

Biraz sessiz kaldılar, Harun Bey devam etti:

"Sen hangi örgüttesin oğlum? Dev Yol, Dev Sol, Halkın Sesi, Halkın Kurtuluşu, hangisi? Hoş, söylesen bile aralarındaki farkları da bilemem ya, adlarını duyuyorum sadece."

"Hiçbirinde değilim baba, birkaç arkadaşım var bu örgütlerde ama ben hiçbirine bağlı değilim."

"Bak oğlum, ne ben çocuğum ne de sen. Neler olup bittiğini görüyorum. Okuduğun kitapları, konuşma biçimini, kimi zaman aşırı ciddiyetini, sanki dünya senin sırtındaymış gibi sorumluluk duymanı; hepsinin farkındayım. Haberleri de izliyorum. Mitingleri, yürüyüşleri, boykotları, korsan eylemleri, afişleme sırasında yakalananları, basılan öğrenci evlerini. Kör de değiliz, sağır da. Türkiye'de kanun vardır ama hukuk yoktur bilesin. Çoktan beri hukuk rafa kaldı-

rılmıştır. Bakma şimdi iyi bir anayasamız var, iyi hukukçularımız var gibi duruyor ama arkada da başka güçler var. Bunlar öyle güçler ki en ücra köydeki çıkarla en büyük şehirdeki çıkarla işbirliği yapıyor. Bunların bir yanında Amerikası, Avrupası var, bir yanında şehirdeki mafya, büyük sermaye, bir yanında köydeki ağa, tarikatlar, hacı hocalar. Bunlar ya vatan millet duygularını kendilerine siper ederler ya dinsel duyguları. Bunların ne milliyetçiliği milliyetçiliktir ne dindarlığı dindarlık. Toplumdaki bu iki masum duyguyu sömürürler. Geri kalan herkes, her şey oyuncaktır bunlar için. Bak ülke kaynıyor. Biz bunları daha önce kaç kez gördük. Olan senin gibi ülkesini sevenlere oluyor sonunda. Bak kaç günahsız genç öldürüldü, kaç aydınımız katledildi, katiller yok ortada. Toplumda huzursuzluk oldukça bunlar kazanıyor evladım. Başına bir şey gelirse inan annen ölür üzüntüden. Ben de dayanamam senin acına. Ne olur çomak sokma yılanın deliğine."

Murat ilk kez babasının böyle konuştuğunu duyuyordu.

"Baba sen bayağı politikmişsin yahu," dedi şakayla.

Güldü Harun Bey:

"Oğlum, sen bizim köylerde neler yaşadığımızı bilmiyorsun ki. Köy enstitüsü yıllarıyla ilgili sizlere neler anlattığımı anımsa bir. Bu cahil halkın din duygularını sömürerek politika yapan ahlaksızlar varken ülkede, üstelik de bunlar bu kadar çok oy alırken, siz kimi yanınıza alıp da devrim yapacaksınız? Gençsiniz, ülkenizi daha iyi durumda görmek istiyorsunuz, insanlar arasında eşitlik istiyorsunuz ama bunlar sizin yapabileceğiniz işler değil evladım. Bunları yaşayarak gördük. Onun için sana yalvarıyorum, bu hayalleri bırakın. Sizi bu işlere itenlerin arasında inan ki birçok karanlık insan var. Aranızda sizlerden daha solcu gibi görünüyorlar. Sizi onlar ele verecekler. Bir eylem yapmadan, polise düşmeden

bu işleri bırakın." Sonra oğluna sarıldı, yanaklarından öptü, göğsünde sıkıca sardı.

"Dün gece erken gelseydin yemekte hepinizle bir konuyu konuşacaktım. Artık kahvaltıda konuşuruz, haydi gidip kaldıralım herkesi," dedi, karısını kaldırmaya giderken. Münevver Hanım'sa çoktan kalkmış, baba oğulun konuştuğunu kapı arasından görünce yanlarına gelmemişti.

Murat, geciktiği gece neler olduğunu anlatmadı kimseye. Afişlemeye çıkmışlardı üç kişi; yakalanmışlardı. Yakalananlardan birinin amcası polisti. Onun sayesinde nezarette fazla kalmamışlardı. Yoksa belki de mahkemeye gönderilebilir ve tutuklanabilirlerdi. Çünkü afişler oldukça sert ifadeler taşıyordu ve onları yakalayan polisler neredeyse sıkı bir dayak atacaklardı. Bu yakalanma Murat'ın poliste kaydının yapılmasına neden olmuştu. Arkadaşının amcası gelmiş, bunlara bağırıp çağırmış, yeğenine kendisini rezil ettiğini söylemiş, meslektaşından bir kerelik anlayış göstermesini, çocukları bırakmasını rica etmişti. Yalnızca yeğenine değil üçüne de kefil olmuştu amca üstelik. Çocukları siyasi şubeye gönderilmeden bırakmışlardı, yoksa kim bilir neler olacaktı.

Bu ilk yakalanmasını ucuz atlatmıştı Murat, ama adının polis kayıtlarına girmesi hiç de iyi olmamıştı. Yarın öbür gün bir olay olduğunda insanlar toplanıp götürülürken evlerine bir memurun gelme olasılığı doğmuştu artık. Murat ve arkadaşları, Avşa tatili öncesinde olduğu gibi bir süre ortalıkta görünmemeye karar vermişlerdi karakol çıkışı, çünkü gerçekten korkmuşlardı. Karakolda gece gördükleri polislerin yüzlerini hiç beğenmemişlerdi. Bu adamlar her gün sokakta gördükleri polislere benzemiyorlardı. Acımasız bakışları, nasırlı elleri, iri yarı bedenleriyle ellerine düşecek olanlar için tehdit edici, korkutucuydular.

Kahvaltıda kırtasiye dükkânı konusunu açtı Harun Bey. Çocuklar sevindiler. En çok da Olcay... Her gün okula gidip gelirken önünden geçtiği kırtasiye dükkânındaki renkli, kokulu kalemlerin, kokulu silgilerin hepsi onun olacaktı sanki.

Çocuklarının böyle karşılayacağını tahmin ediyordu. Baktı ki hepsi gayet memnun, konuşmayı daha sürdürmedi, "O zaman biz annenizle buna karar vereceğiz," dedi Harun Bey.

Ertesi gün Şevki Öğretmene uğradı, teklifi kabul ettiğini söyledi, teşekkür etti. O hafta sonu dükkânda buluşmaya karar verdiler. İki gün boyunca oturup eldeki malın listesini çıkardılar, fiyatlarını hesapladılar. Enflasyonun altında bir hesapla hava parasını da kararlaştırdılar ve el sıkıştılar. Şimdi sıra emekliliği istemeye gelmişti. Bu işler de uzun sürmedi, çünkü Harun Bey Ankara'ya giderek işlemleri elden takip etti. Eylül ayı girmeden emekli olmuş, dükkânı devralmıştı.

Harun Bey odaya çıkıyor

Harun Bey'in iyice kendisine geldiği, sorduğu sorulardan belli oluyordu. Eski haline dönmüş gibiydi, hastaneye düşmeden önceki haline.

Olcay'a döndü:

"Ne zaman geldiniz bakalım, bugün mü?"

Olcay:

"Babacığım, eğer senin böyle iyi olduğunu bilseydik gelmezdik. Ama dün gece ablamlar çok korkmuş gerçekten," dedi.

"Tamam, ama ben iyiyim. Haydi, bulun doktoru söyleyin de çıkıp gidelim buradan."

"Bir gece daha burada kalacakmışsın baba. İlaçlar iyi geldi ama emin olmadan bırakmak istemiyorlar. Bak sana kaç kez söylediğimiz halde cep telefonu kullanmıyorsun. Dün yanında telefonun olsaydı kendini kötü hissettiğinde bizi arardın, bunları belki de yaşamazdık," dedi Ömer.

"Ben o aleti kullanmam oğlum, ben de size kaç defa söyledim, onu cebime koyunca cebimi sanki mikroplar sarıyor, oradan bütün vücuduma yürüyorlar. Siz de kullanmayın, hasta edecek hepinizi."

"Tamam kızına. Kötü bir şey mi yapıyoruz? Seni merak ediyoruz işte, iyiliğin için uğraşıyoruz. Bir tane babamız var," dedi sesini alçaltarak Ömer.

O sırada hemşire içeri girdi, hepsini odada görünce:

"Harun Amca iyi misin?" diye sordu. "Seni yormuyorlar değil mi çocukların?"

"Sen bunları biraz dışarı çıkar da ben azıcık uyuyayım kızım," dedi Harun Bey.

Yüksel babasının alnını okşadı:

"Tamam babacığım, biz şimdi aşağı inelim, biraz bahçede oturalım, sen de azıcık uyu, sonra geliriz yine. Buradayız, bir şeye ihtiyacın olursa hemşire hanıma söyle, o bize haber verir." Sonra Ömer'e döndü:

"Hemşire hanıma telefon numaranı ver de bize ulaşabilsin bari."

Hemşire hemen elini cebine atıp telefonunu çıkardı, yazmaya hazırlandı. Bu hız Yüksel'i güldürdü ama belli etmedi. Ömer, Yüksel'e şöyle bir baktı, sonra telefon numarasını söyledi. Hemşire kaydeder etmez sordu:

"Ömer Bey'di değil mi? Soyadınız neydi acaba?" Sonra kendisi yanıtladı:

"Amma soru soruyorum ben de, Karakoç tabii, ne olacak ki?" Telefona yazdı, "Ben şimdi sizi çaldırıyorum, isterseniz

kaydedin bir şeye ihtiyacınız olursa ararsınız Ömer Bey." Ömer'in gözlerine bakarak ekledi: "Ben Sevgi Hemşire."

Odadan çıktıklarında Yüksel gülmemek için kendini zor tutuyordu. Olcay'la Metin bir şey anlamamışlardı. Bu kez, Ömer ablasının kolunu çimdikledi.

"Babama iyi bakılmasını sağlamış oldum bu sayede," dedi Yüksel, "Senin için yapmıyorum. Hele bir ara kızı, seni perişan ederim."

"Bu kız babamı benim yüzümden birkaç gün daha tutarsa o zaman kötü," dedi Ömer.

"Sen ayarlarsın, artık her şey senin elinde," diye yanıtladı Yüksel. "Tabii sınırını biliyorsun..."

Cengiz

Cengiz'le Ömer'in arasında iki yaş vardı. Ömer'le Murat'ın, Murat'la Yüksel'in aralarında da... Cengiz'in dünyaya gelişi en çok Ömer'i etkilemişti. Ailenin en küçüğü artık o değildi ve kendisiyle pek de ilgilenilmiyordu. Özellikle taşınma ve annesinin hastalığı nedeniyle neredeyse yalnızca ablası Yüksel'den yakın ilgi görebiliyordu. Zaman geçtikçe Ömer'in Cengiz'e karşı kıskançlığı arttı. En küçük olmanın getirdiği avantajla Cengiz de epeyce şımardı. Ailenin öbür üyeleriyle Cengiz'in bir sorunu yoktu. Özellikle Murat Ağabey'ine hayrandı. Yüksel Abla'sı ise zaten ikinci annesi gibiydi. Sevgi paylaşımı konusunda tek rakibi olarak Ömer'i görüyordu. Ömer de daha ağırbaşlı ve sakin bir çocuk olarak onun şımarıklıklarına pek yüz veremiyor, ya uzaklaşıyor ya da Cengiz'i tersliyordu.

Yıllar geçtikçe Cengiz'de öbür çocuklarında gördüklerinden daha farklı özellikler görmeye başladı Harun Bey. Zeki

ve parlak bir öğrenciydi. Her sınıfı öğretmenin gözbebeği olarak bitirdi ilkokulda. Ortaokulda da aynı başarıyı gösterdi. Çalışıyordu ama son derece bencildi. Arkadaşlarıyla olan ilişkisinde karşılıksız bir şey yapmıyordu. Bu karakteri en son anne babası tarafından fark edildi. Aile içinde ilk anlayansa ona daima dikkatli ve temkinli yaklaşan Ömer'di. Hatta Ömer kaç kez Cengiz'in kendi eşyası yerine onun eşyasını kullandığını, kendi eşyasınınsa yepyeni kaldığını annesine ağlayarak anlatmıştı. O sırada Ömer on, Cengiz ise sekiz yaşındaydı. Annesi kızmış, Ömer'e, "O senin kardeşin, sen nasıl ağabeyinin eşyasını kullandıysan o da seninkini kullanacak tabii, ne var bunda?" demişti azarlayarak. Ömer, Cengiz'in yaptığının bundan farklı bir şey olduğunu bir türlü kabul ettirememişti annesine. Cengiz on bir yaşındayken Olcay doğmuştu. Olcay'ın yıllar sonra aileye gelen küçük güzel kız oluşu Cengiz'in pabucunu dama atmıştı, ama o kadar da önemsememişti Cengiz bunu. Ömer ise çok sevinmişti Olcay'ın doğduğuna. Bıraksalar sanki onu Ömer büyütecekti. Cengiz'e yapamadığı ağabeyliği Olcay'a yapıyordu. Olcay da kendisiyle ilgilenen Ömer'i herkesten çok seviyordu.

Cengiz on yaşındayken Kütahya kent merkezindeki bir ilkokula atanmışlardı Harun Bey'le Münevver Hanım. Çocuklar, taşınmayı hem istiyorlardı, hem istemiyorlardı. Siirt'te candan arkadaşlar edinmişlerdi, ama orada iyi bir okula gitmek mümkün olamayacak gibi görünüyordu. Bir tek Cengiz gitmek için sabırsızlanıyordu. Yaz aylarında birkaç günlüğüne gittikleri Ankara, İstanbul gibi kentlerle kıyaslıyor; "bu geri kalmış yerde mi duracağız ömrümüz boyunca?" diye söyleniyordu sık sık annesine o küçücük yaşında. Babasınaysa bir şey yansıtmıyordu. Ne zaman yaşadığı hayattan şikâyetçi olsa babasından alacağı cevabı çok iyi biliyordu çünkü.

Harun Bey, şikâyet etmeye hiç hakları olmadığını, dünyadaki açları, yoksulları, bu ülkenin nereden nereye geldiğini, kendisinin ve annelerinin nerelerden geçtiğini, ne güçlükler içinde onları büyüttüğünü anlatıyordu. Bunları defalarca dinlemektense Cengiz babasına bir şey söylememeyi yeğlerdi.

Kütahya kent merkezinde boş lojman yoktu. Milli Eğitim, kira yardımı yapıyordu maaşa ek olarak, ama karıkocanın birlikte alacakları yardım kiraya belli ki yetmeyecekti. Harun Bey telaşlanmıştı. Bu kirayı nasıl ödeyeceklerdi? İşte Cengiz'e ilk tokadı hiç istemeden orada vurmuştu Harun Bey. Bu tokat sanki kendi yüzünde şaklamış gibi de utanmıştı yaptığından. Belki de bu tokat, daha sonra duyduğu bu pişmanlıkla onu biraz olsun kayırmasına, özellikle Ömer'le olan sürtüşmelerinde Cengiz'i korumasına bile neden olmuştu.

Kaba güçten nefret ederdi Harun Bey. Güçlü kuvvetli biri olduğu halde, hiçbir zaman kavga etmemiş, her sorununu konuşarak çözebilmişti. Köy enstitüsündeyken kazandığı kardeşlik ve dayanışma ruhu öylesine kaplamıştı ki benliğini, tüm arkadaşlarını öz kardeşi gibi görmüştü. Yaşı ilerledikçe bu eğitimin kendisinde ve arkadaşlarında ne önemli vasıflar yarattığını daha iyi anlamıştı. O günleri düşünürken, "Üretim!" derdi. "Her şeyin çözümü imeceyle üretim... İnsan bir şey üretirken, yararlı bir iş yaparken tatmin oluyor, mutlu oluyor ve birlikte çalıştığı insanların kendi varlığı için değerini anlıyor." Öğrencilik zamanındaki ülkü birliği sözünü anımsardı.

"Evet," derdi, "ülkümüz vardı. Yabancıların yıllarca sömürdüğü ülkemizi bağımsız ve güçlü kılmak, bunun için çalışmak... Böyle bir amaç tüm yurttaşların yüreklerinde yer ettiğinde her şey ikinci planda kalır. Ülkede barış olur."

Harun Bey, çocukların hepsi Münevver Hanım'a kalıp da kadıncağızı yormasınlar diye atama yazısını aldığı-

nın hafta sonunda Murat'ı ve Cengiz'i de alarak gitmişti Kütahya'ya. Çalışacakları okulu görmüş, müdürüyle tanışmış, onun da yardımıyla kiralık ev aramaya başlamıştı. Okula yakın sokaklardan birinde iki boş ev birden vardı. İkisinin kirası da düşündüğünden yüksekti Harun Bey'in. Okula on beş dakika yürüme mesafesinde sığabilecekleri üç geniş odalı bir ev buldular. Bu evin kirası ötekilerden daha uygundu. Ev biraz eskiydi ve dar bir sokak içindeydi. İlk gördükleri evlerse hem kentin en merkezi yerinde sayılırdı, hem yeni binalardı. Cengiz bu güzel evlerden sonra Harun Bey'in beğendiği daha doğrusu zorunlu olarak yeğlediği uzaktaki eve karar verilince babasına: "Ben bu evde oturmam," deyiverdi.

Harun Bey gülmeye başladı. Hem terlemiş, hem yorulmuştu. Nereden getirdim çocukları, birinin çişi, birinin su isteği derken akşamı ettik, evi kesinleştiremedik daha diye içinden söyleniyordu.

Cengiz, babasının gülmesi üzerine ciddiye alınmadığını anlayarak asık bir suratla sızlandı:

"Ciddi söylüyorum, ben burada oturmam, siz oturursunuz bu eski püskü yerde."

Harun Bey için bu davranışı anlamak mümkün değildi. Sanki Siirt'ten değil, İstanbul'un lüks bir semtinden geliyorlardı da burayı beğenmiyordu beyefendi.

Tepesi atmıştı. Kızgınlıkla bağırdı:

"Vay beyim vay, sadrazamın sol taşağından mı dünyaya geldin sen?" Sonra da kendine şaşırdı, böyle bir sözü nasıl ettiğine.

"Sadrazam olsaydın bizi sarayda oturturdun," demesiyle Harun Bey'in tokadını yemesi bir oldu Cengiz'in. Murat bile şaşmıştı, ama sesini çıkarmadı. İçinden, hak etti diye geçirirken:

"Baba, üzülme sen ne olur, biz nerede olsa otururuz, yeter ki hep birlikte olalım, sağlıklı olalım," dedi her zamanki iyimserliğiyle. Cengiz'in de elini tuttu.

Cengiz yine sinirle elini çekip onlardan biraz uzaklaştı. Yüzü gerilmiş, gözleri dolmuştu. Daha önce kimseye sert davrandığını görmediği babasının, böyle bir tokadı ilk kez kendisine atmasını hazmedemiyordu.

Harun Bey evi gösteren emlakçıya, başka bir yer olup olmadığını sordu, ama adam bu büyüklükte bir başka yeri bu fiyata bulamayacaklarını söyledi.

"O zaman sözleşmeyi yapalım mal sahibiyle bari" dedi Harun Bey.

Bir kahveye oturdular, cebinden sözleşmeyi çıkardı emlakçı, zaten hazır gibiydi. Damga pulları yapıştırılmış, mal sahibinin imzaları alınmıştı. Harun Bey sözleşmeyi okudu, uygun buldu. Emlakçı "Bir açığa, bir pulun üzerine atın imzayı," dedi, sonra açıklama gereğini duydu:

"Mal sahibi hafta sonu oğluna gitti, hafta başında gelecek. Taşındığınızda sözleşmede değişiklik yaparsınız isterseniz, o da makul insandır."

"Yaparız, yaparız" diye yanıtladı Harun Bey. Hâlâ oğluna attığı tokadı düşünüyordu.

Cengiz'in yeni kentlerine taşındıktan sonra eve ilişkin şikâyeti sürmedi. Herkes evi beğenmişti. Cengiz, bu evin beğenilecek nesi var diye hayret ediyordu, ama hepsinin aynı kanıda olduğu bir konuda tartışmaya cesareti yoktu. Annesi ya da Yüksel Ablası beğenmediklerini biraz belli etseler hemen onların da kendisi gibi düşündüklerini babasına gösterecek, attığı tokadın hesabını soracaktı, ama onlar memnundular hayatlarından. En çok da Münevver Hanım mutluydu. Siirt'ten sonra, sosyal bir hayatı olabileceği için seviniyordu.

Cengiz'in Kütahya'daki okul hayatı önceki kadar başarılı geçmedi. Sınıfında kendisinden iyi birkaç çocuk vardı. Onları geçmeye çalışsa da genellikle daha düşük notlar alıyordu. Bu notların acısını da yine babasından ve Ömer'den çıkarmaya çalışıyordu. Babası biraz daha zengin olsaydı, onun da yeni basılmış yardımcı kitapları olabilirdi, ağabeylerinin eskimiş ders kitaplarına mecbur kalmazdı, daha iyi çalışabilirdi, Ömer'le aynı odada kalmasaydı, Ömer onu çalışırken rahatsız etmeseydi yine böyle olmazdı...

Bir gün Ömer'le ilgili şikâyetlerini dile getirdiğinde Münevver Hanım Harun Bey'i ikna ederek Cengiz'in Yüksel Ablası ile aynı odada kalmasını sağlamıştı ama bu duruma bir hafta bile dayanamamıştı Cengiz. Ablası her şeyine karışıyordu. Bu durumda da kabak Harun Bey'in başına patlamıştı. Daha çok parası olsaydı hepimize ayrı oda sağlardı diye şikâyet etmişti Cengiz bir gün annesine. Münevver Hanım'dan da zılgıtı yemişti tabii. Yine de odası bir daha değiştirildi, Murat ile aynı odayı paylaşmaya başladı.

Münevver Hanım'ın oğlunu ara sıra uyarması, para kazanmanın bir yaşam amacı olmadığını, önemli olanın insanın onuruyla, emeğiyle, sevdikleriyle birlikte ve paylaşarak yaşaması olduğunu, kendisinin de babasının da hayata böyle baktıklarını söylemesi pek işe yaramıyordu. Cengiz'in bastırılmaz zenginlik ve güç hırsı davranışlarında sıklıkla kendini ele veriyordu. Eğitimin birçok yanlış düşünceyi düzeltebileceğine, bu isteklerin çeşitli yoksunluklardan, özentilerden kaynaklandığına, ergenlikle birlikte bu özenmelerin de geçeceğine inanıyorlardı Harun Bey ile Münevver Hanım. Ama öteki çocuklarında bu tür farklılıkları yaşamamış olduklarından kimi zaman umutsuzluğa da kapılıyorlardı.

Üç yıl kadar sonra Ankara'ya taşındıklarında Cengiz çok sevinmişti. Sonunda kendisine uygun bir büyük kente

gelmişlerdi. Ama burada kaldıkları iki yıl hiç de umduğu gibi geçmedi. Çünkü on üç yaşındaydı. Ergenlik döneminin tüm çatışmalarını babasına ve Ömer'e karşı yaşıyordu. Günah keçileri yine onlardı. Ankara'daki okulunda Anadolu'dan gelmiş olmanın sıkıntısını da çekti. Çok iyi bir eğitim görememiş olduğunu anladıkça babasına kızgınlığı arttı. Ankara'da sosyal çevrelerini yeni yeni kuruyorken birkaç yıl sonra birden İstanbul'a çıkmıştı tayinleri. İstanbul, bir başka hayatın başlangıcı olmuştu.

Cengiz, İstanbul'a taşındıklarında birinci sınıftan başladı Haydarpaşa Lisesi'ne. O yıl epeyce bocaladı. İstanbul'un bu eski ve köklü okulunda zorlu öğretmenler vardı. Kalabalık sınıflarda ön sıralarda oturanlar ve dersi izleyenler iyi bir eğitim görüyorlardı ama dersi dinlemeyenler, özellikle de arka sıralarda oturanlar dökülüyorlardı. Cengiz o yılı kazasız belasız atlattıktan sonra iyi bir öğrenci oldu. Bir an önce liseyi bitirip üniversiteye girmek, sonra da iş hayatına atılmak, özlediği iyi hayat koşullarına kavuşmak istiyordu. Bir yandan da ağabeyi Murat'a olan hayranlığı iyice koyulaşmıştı. Ağabeyi İktisat Fakültesi'ndeydi, giyim kuşamı değişmişti. Üstünde parkayla, ayağında postallarla dolaşıyordu. Yeni terleyen sakallarını uzatıyordu. Konuşmaları farklılaşmıştı. Sosyalizmden söz ediyordu. Söyledikleri Cengiz'in düşündükleriyle hiç uyuşmuyordu, ama Cengiz, babası söylese önem vermeyeceği sözleri Murat'tan duyunca benimsiyordu. Bir gün Nazım Hikmet'in bir şiir kitabını getirdi ağabeyi eve. Cengiz kitabı çok sevdi. Murat, ona Nazım Hikmet'in ne büyük bir şair olduğunu ayrıntılarıyla anlattı. Babası da kimi zaman Nazım'dan şiirler okurdu ama böyle anlatmamıştı hiç. Cengiz'in dünyaya bakışı değişmeye başlamıştı. Artık büyük para kazanmayı düşünmüyordu. Ağabeyinin anlat-

tığı devrim yapılacaktı ve o da devrimin ileri gelenleri arasında yer alacaktı, herkesten saygı görecekti; bilgisiyle herkesi şaşırtacaktı ve devrimin en büyüğü olacaktı. Saf bir biçimde bunları anlattığında, Murat gülümsemiş:

"Bu düşündüklerin devrimci ahlaka uymaz Cengizciğim," demişti. "Devrimci ahlak bizlerden eşitlik içinde ve yalnızca emeğimizin karşılığını alacağımız bir yaşama biçimi ister. Komünizmin son evresinde, tam bir eşitlik ve bolluk olacaktır. İşte o zaman insanlığın altın çağını yaşayacak dünya. Bizlere düşen görev, o güne dek birer nefer gibi çalışmak, belki birkaç kuşak olarak çocuklarımız ve bu altın devir için kendimizi feda etmektir,"

Bunu anlayamamıştı Cengiz, ama devrimin hemen olacağına inandığını söylemişti. Murat da keyifle:

"Buna inananlar ne kadar çoğalırsa bu amaca o kadar hızlı yaklaşırız, ama böyle bilmeden olmaz, önce çok okuman lazım. Üniversiteye girince de çok çalışmak, eylemlere katılmak gerek," demişti.

Cengiz, Avşa'dan döndükten sonra o yıl son sınıfta çok çalışmıştı ve bir yıl sonra da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanacaktı.

Ömer artık İzmir'de

Ömer, İzmir'de Turhan ve Korhan ile birlikte yaşamaya başlamıştı. Ne kadar ısrar ettiyse de kiraya ortak etmemişlerdi Ömer'i. "Sen gelmeden önce de biz bu evde oturuyorduk, kirayı ucuza getirmek istesek çoktan birini bulurduk yanımıza, paraya ihtiyacımız yok, candan dosta ihtiyacımız var, rahatına bak, yalnızca mutfak masrafına katılman yeterli," demişlerdi. Turhan, daha önce yaptığı şakayı yine yapmıştı.

"Bir kenara yazıp toptan alacağız, inanma," demişti. Ömer de bu can dostlarla şakalaşmıştı:

"Bana bakın, kira almıyorsunuz diye bulaşıkları bana yıkatmayın ha!.." diyerek.

Bu, Ömer'in baba evinden ilk uzun ayrılışıydı, ama bekâr hayatına çok çabuk alıştı. Gençti, İzmir'deydi, tiyatro okuyordu, akademisyenliğe yeni başlamış gencecik hocalarla arkadaş gibiydi, çevresinde her şeyi tartışıp konuşabildiği, tiyatroya âşık, sanatçı olmaya karar vermiş arkadaşları ve evde de kendisine ağabeyi gibi sevgiyle davranan, ilgilenen Korhan ile Turhan vardı. Kendisini çok şanslı hissediyordu.

Güzel Sanatlar Fakültesi'nin öbür bölümlerinde okuyanlar arasından da birçok arkadaş edinmişti. Sinema, tiyatro, müzik, tekstil tasarım, mimari derken Ömer, daha önce üzerinde hiç düşünmediği, ayrıntılarını merak etmediği ve böylesine geniş bir düşünce ve uygulama yanı olabileceğini hiç tahmin edemediği bir alanın, sanatın içine girivermişti.

Hele tiyatronun izleyici koltuklarından göründüğünden çok daha derin bir sanat olduğunu derslerde okudukça, hocalarıyla konuştukça fark edip hayretler içinde kalıyordu. Bir kısacık sahnenin hazırlanmasındaki ayrıntıların bu kadar çok olacağını düşünemezdi. Diksiyon derslerinde ne çok sözcüğü yanlış kullandığını, yanlış söylediğini fark etti. Şan dersinde sesini kontrol etmeyi, şarkı söylemeyi öğrendi, dramaturgi derslerinde bir oyunun nasıl çözümlendiğini, nasıl anlamlandırıldığını gördü. Sonraki yıllarda senaryo yazmayı, yönetmenliği, sahne dekorunu, kostümü, derken bir tiyatro yapıtının izleyici önüne çıkıncaya dek kaç kişinin emeğiyle, bilgisiyle, sanatçılığıyla oluşturulduğunu anlayacak, bu mesleği seçmekle doğru bir iş yaptığını ailesine, arkadaşlarına, en önemlisi de her zaman kendisine tekrar edecekti.

Ömer İzmir'e gelirken, ağabeyi Murat ona Cahit Külebi'nin "Atatürk'e Ağıt" şiirini okumuştu, İzmir ve kızlarla ilgili dizelerinin üzerinde durarak:

"Savaştepe Köprüsü'nden geçen trenler
Sel olur İzmir'e akar.
İzmir'in denizi kız, kızı deniz
Sokakları hem kız hem deniz kokar.
Bu toprak bizim yurdumuzdur
Deli gönül yücesine çıkar,
Bir üveyik olur uçar gider
Ardahan'dan Edirne'ye
Edirne'den Ardahan'a kadar."

Bu şiirin "İzmir'in denizi kız, kızı deniz / Sokakları hem kız hem deniz kokar" dizeleri, Ömer'in aklına çakılıp kalmıştı. Ardından da "Bu toprak bizim yurdumuzdur/ Edirne'den Ardahan'a kadar" diyordu. Nedense aradaki dizeleri unutmuştu. Bir gün okulda mimarlık bölümü üst sınıflardan arkadaşlarıyla otururken bu dizeleri okuduğunda, bir arkadaşı ona:

"Atladığın yerler oldu, hem şiirin başı sonu nerede?" diye sormuştu.

"Aklımda bu kadarı kalmış," diye yanıtlamıştı Ömer onu. "Hem sonra bir yasak mı var, anlamadım. Canım isterse tümünü okurum, canım isterse bir bölümünü, kime ne?"

Çocuk bozulmuştu:

"Bu dizeler, önündeki ve arkasındakilerle bir olunca daha büyük anlam kazanıyor. Şiirin tümünün oluşturduğu anlamı eksiltmemek gerekir. Ayrıca hem şaire, hem şiire saygısızlıktır bu," diye açıklamıştı.

Ömer, arkadaşının bu gereksiz eleştirisinin nereden kaynaklandığını önce anlamamıştı. O gittikten sonra, yanlarında

oturan sınıf arkadaşı Ayhan, "Neden sana böyle dedi biliyor musun?" diye sormuştu Ömer'e. Ömer sessizce ona bakınca:

"Bizim sınıftan Canan'a âşık. Canan'ın seninle olan samimiyetini kıskanıyor."

Şaşırmıştı Ömer. Hiç böyle bir şey aklına gelemezdi. Arkadaşına bunu nereden çıkardığını sordu.

"Sen uyuyorsun oğlum," dedi Ayhan. "Gerçekten Canan'ın sana olan duygularını bilmiyor musun?"

"Ben bizim çok iyi arkadaş olduğumuzu biliyorum. Şu küçücük grubumuzda herkesin birbirine arkadaşça baktığını biliyorum, Canan'ın böyle bir duygusu olduğunu da hiç sanmıyorum," diye yanıtladı Ömer.

"O zaman bundan sonra biraz bu gözle bak, çünkü kızın sana gerçekten ilgisi var ve herkes de bunu görüyor senin dışında."

O sırada yanlarına gelen gidenler oldu ve konuyu kapadılar. Üzerinde daha sonra konuşulmasa da Ayhan'ın söyledikleri Ömer'in aklına takılmıştı. Canan güzel bir kızdı ama Ömer ona karşı bir şey duymuyordu. Külebi'nin o dizelerini söylerken de aklında bir başkası vardı aslında.

Ömer her sabah üniversitenin servisine bindiğinde gördüğü aydınlık, güler yüzlü bir kıza ilgi duyuyordu. Kız da ara sıra ona küçük bir baş selamı verip gülümsüyordu, Ömer bir türlü onunla konuşma fırsatı bulamamıştı. Çünkü kız ilk duraklardan birinde otobüse biniyor, Ömer'in bineceği durağa gelinceye dek koltuklar doluyor, Ömer ayakta kaldığından ve hiçbir zaman kızın yanındaki koltuk boşalmadığından kızla yan yana oturma fırsatı bulamıyordu.

Ayhan'la bunları konuştuğu andan sonra Canan'ın davranışlarına dikkat etmeye başladı. O zaman kızın hiç kimseye kendisine davrandığı gibi davranmadığını, daha önemlisi,

kimseye ona baktığı gibi bakmadığını fark etti. Bu Canan adına üzülmesine neden oldu.

Ömer'in vicdanı sızlamaya başlamıştı. Canan'a ümit vermek istemiyordu. Öte yandan, Canan otobüsteki kızdan çok daha güzel ve çekiciydi belki, ama düz bir kızdı Ömer'in tanımına göre. Derinliği yoktu. Bir tiyatro metnini doğru dürüst çözümleyemiyordu, onu yalnızca sahnenin pırıltısı çekiyordu. Belki sinemaya bile geçebilirdi okuldan sonra. Ömer ise beraber olacağı kişiden, kendisinden daha çok yetenek ve akıl bekliyordu. Onunla bir ömür boyu konuşmayı, birlikte klasik müzik dinlemeyi, tüm bir yaşamı entelektüel bir doygunlukla paylaşmayı umuyordu. Canan, bunları vermekten çok uzaktı. O sıralarda ışıltılı dönemini yaşayan arabesk müzikten zevk alıyordu ve Ömer'e olan aşkını, bu şarkıların dertli ve umutsuz sözleriyle anlatmaya çalışıyordu.

Ömer birkaç kez bu tür müziği sevmediğini belli etmişti Canan'a, ama Canan, arabeskin kendisiyle özdeşleştirdiği şarkılarını Ömer'e dinletmek için bant doldurtmuştu. Makaralı bir teyp bandına Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur ve Neşe Karaböcek şarkıları kaydettirmiş, Ömer'e hediye etmişti. Korhan'ın bir Grundig teybi vardı evde. Ömer bandın kutusundaki şarkı listesini görünce Korhan'a vermiş, "Beni kurtarın şu banttan, isterseniz yakın atın, isterseniz üstüne başka bir şey kaydedin," demişti. O akşam, yemekten sonra Korhan "Bir dinleyelim bakalım neymiş" diyerek bandı koymuştu teybe. Canan, müzik başlamadan önce mikrofonla bir başka kayıt yapmıştı kendi sesiyle.

"Bu bandı, dinlemen ve bu şarkıların içindeki anlamlar üzerinde düşünmen için sana armağan ediyorum, doğum gününe çok var, ama bekleyemezdim, beğeneceğin ve düşüneceğin umuduyla, sevgilerimle. Canan, sekiz mart bin dokuz yüz yetmiş sekiz"

Turhan, bu kaydı duyunca:

"Ooo, ateş bacayı sarmış, kim oğlum bu kız, ne de güzel sesi varmış, ne zaman tanıştıracaksın yengeyle bizi?" demişti neşeyle.

Ömer, durumu anlatmıştı. Turhan yine o neşeli haliyle:

"Güzel mi peki?" diye sormuştu. Ömer de:

"Güzellik görecedir, gel kendi gözlerinle gör, ama kız bana âşıkken sana nasıl yüz verecek bilmiyorum," demişti.

Ertesi gün Canan okulda bandı dinleyip dinlemediğini sormuştu Ömer'e. Ömer:

"Senin söylediklerini dinledim, ama inan ki müzikleri dinleyemedim, seninle zevklerimiz uyuşmuyor arkadaşım," demişti nazikçe. Canan kırılmıştı. Gözleri dolmuş:

"Benim hatırım için olsun, dinleyemez miydin?" demişti yavaşça.

Ömer, bazı şeyleri biraz daha belirginleştirmek gerektiğine karar vermişti o zaman. Demek yakın davranışları Canan tarafından gerçekten farklı algılanıyordu.

"Canancığım," demişti kararlılıkla. "Bak, bizim farklı zevklerimiz var. Senin sevdiğin müzikle benimki farklı. Sen güllü dallı, simli giysileri seviyorsun, ben sade giysileri. Öyle ki hayatımda desenli bir tek kazak, gömlek giymedim. Giymem de. Yetiştirilme biçimimiz farklı, dünyaya bakışımız farklı. Aynı eğitimi aldığımız halde, ne oynadığımız rollerde uyuşabiliyoruz, ne başka derslerde. Biz çok iyi arkadaşız ama çok farklı insanlarız. Onun için ne sen beni zorla sevdiğin müzikleri dinlemem için, ne ben seni başka bir şey için zorlayayım. Tamam mı?"

Canan, bu mesajın anlamını hemen olmasa da düşündükçe anlamıştı. Üstelik de Ömer'e karşı bir kırgınlık duyarak. Ömer ise, daha geç olmadan bu konuyu sonuçlandırdığı için sevinmişti. Bir süre sonra Canan'la o son sınıf öğrencisini el ele görmeye başlayınca sevindi.

Servis otobüsündeki kızla konuşabilmeyi haftalar sonra başarabildi Ömer. Bir gün, kızın da otobüste ayakta olduğunu gördü. Yavaş yavaş arka sahanlığa, kızın yanına kadar ilerlediğinde göz göze geldiler. Kız belli belirsiz bir selam verdi Ömer'e. Ömer de gülümsedi. Bu fırsatı kaçırınadı ama ilk sözcüğün ağzından ne kadar bozuk çıktığına şaşırdı, yüzü kızardı.

"Nasılsınız? Günaydın," diyecekken, "nasılsınız" sözcüğü "nasınız" gibi çıktı, önce günaydın demesi gerektiğini düşündü hemen ardından, ama kız duymamış gibiydi bu yanlışları, sıcak bir tavırla karşılık verdi:

"İyiyim, siz nasılsınız?"

Hemen, iyiyim cevabını yapıştırdı Ömer ama işte söz bitmişti. Hayalinde bu kızla tanışmanın çeşitli provalarını yaptığı halde şimdi hepsini unutmuştu. Zaman hızla akıyordu ve hiçbirini anımsayamıyordu sözlerin. Ne diyecekti, nasıl bakacaktı kızın gözlerine, bomboştu aklı. Kız ondaki heyecanı fark edip kendisi açtı konuyu:

"İneceğiniz durağa geliyoruz. Güzel Sanatlar'dasınız değil mi?"

Ömer daha çok heyecanlandı. Demek kız onun nerede indiğine dikkat ediyordu. Kendine güveni gelir gibi oldu.

"Evet, Tiyatro Bölümü'nde," dedi Ömer. "Siz nerede okuyorsunuz?"

"Eczacılık'tayım, birinci sınıfta. Ama bu sabah dersim yok. Alışkanlıkla çıkıyorum evden her gün. Evde kalırsam çalışamıyorum, hiç olmazsa gidip kütüphanede çalışıyorum boş olduğum günlerde."

"İyi fikir," dedi Ömer, yine kekeleyerek bin bir güçlükle devam etti. "Yani kütüphanede çalışmak iyi fikir... Sabah

benim de dersim geç başlayacak, bizim kantini görmüş müydünüz?"

Bu soruyu sorduktan sonra çok kısa bir tedirginlik yaşadı. Kız ne var ki sizin kantinde diye sorarsa ne diyecekti, ama güler yüzle bir yanıt geldi.

"Hayır, hiç görmedim, Güzel Sanatlar'ın kantinini hep merak ederdim aslında, madem sizin de dersiniz yok, öbür servise kadar sizinle bir çay içerim."

Ömer çocuklar gibi sevinmişti içinden. Durakta indikten sonra akıl edip adını söyledi:

"Benim adım Ömer, Ömer Karakoç," dedi sonra kendisiyle dalga geçti, "Bond, James Bond." Kız güldü, Ömer'i taklit etti:

"Benimki de Tomris. Tomris Edalı."

"İzmirli misiniz?" diye sordu bu kez Ömer.

"Hayır, Aydınlıyız, ama İzmir'de oturuyoruz. Ya siz?"

"Ben nereli olduğumu bilmiyorum. Baba memleketim Burdur, ama insan öğretmen çocuğu olunca oradan oraya gitmekten nereli olduğunu bilemiyor. Babamlar şu anda İstanbul'dalar, Kuzguncuk'ta oturuyorlar, ben arkadaşlarla kalıyorum. Babam öğretmenlikten daha yeni emekli oldu, Kuzguncuk'ta bir kırtasiyeyi devraldı, annem ve kardeşlerim de zaman zaman yardım ediyorlar, yaşayıp gidiyorlar işte," dedi Ömer.

Ömer, Tomris'i arkadaşlarıyla birlikte her zaman oturdukları masalara uzak bir masaya götürdü. Kantine arka kapıdan girmişlerdi. Birazdan sınıf arkadaşları derse gideceklerdi. Aslında Ömer'in de derse girmesi gerekiyordu, ama Tomris'le tanışma fırsatını kaçırmamak için küçük bir yalan söylemişti. O sırada ileriden Ayhan'ı gördü. Ayhan bir bakışta anlamıştı durumu. Ömer defalarca anlatmıştı Tomris'i ona. Uzaktan, keyfine bak, ben seni idare ederim

gibi bir işaret çaktı Ayhan Ömer'e. Ömer de Tomris'e belli etmeden gözüyle onayladı.

Tomris'le Ömer'in iyi başlayan arkadaşlığı, bir hafta kadar sonra neredeyse sona erecekti. Eğitim yılının son günleriydi. Tomris'in ağabeyi, Ziraat Fakültesi son sınıfta okuyordu. Bir akşam evde ağabeyi ile babasının köy enstitülerinden söz ettiklerini duydu Tomris; kulak kabarttı.

Ömer babasının köy enstitülü olduğundan övgüyle söz etmişti. Onun okul hayatını, ondan duyduğu gibi anlatmıştı. Bir masal gibi dinlediği yaşanmış öyküleri Tomris'e anlatırken köy enstitülerinin toplumun eğitimi için ne kadar önemli olduğunu ama on yıl içinde değiştirilerek sonunda Demokrat Parti tarafından kapatıldığını vurgulamıştı. Tomris, kendi ailesinin de koyu Demokrat Partili olduğunu çıtlatınca, Ömer korkmuş ve Tomris'e, ailesine kendisinden söz etmemesini, bunun arkadaşlıklarını bozabileceğini, çünkü babasının kendisini sevmeyebileceğini söylemişti. Tomris ise:

"Zaten seninle arkadaşlık ettiğimi bizimkilere söyleyemem, beni okuldan alırlar," dedi. "Bizde nişanlanmadan böyle bir arkadaşlık hiç doğal sayılmaz."

Ömer, Tomris'in ailesinin bu tutucu yapısına karşın kendisiyle arkadaşlık etmesinden gurur duyar gibi oldu. Zaten arkadaşlık dedikleri, yan yana gelerek sohbet etmekten başka bir şey değildi ki. Sadece, yanlarında bir başkası olmuyordu, yalnız konuşuyorlardı. Buna bile yasak varsa bakalım ne yapacağız, diye düşündü.

Babasıyla ağabeyinin köy enstitüleri için, komünist yuvalarıydı, kapatıldıkları çok iyi oldu yolundaki konuşmaları üzerine Tomris, nasıl olduğunu bilmeden savunuya geçmişti. Ağabeyi kızıp, "Sana bu saçmalıkları kim söyledi?" diye sorduğunda afallamıştı Tomris. "Hiç kimse söylemedi, bir kitapta okumuştum geçenlerde," diye yanıtlamıştı.

"Bir daha öyle lüzumsuz kitapları okuma, köy enstitülerinde herkes tek tip forma giyiyordu, komünistlerin kooperatifleri gibi ortaklık vardı, namaz yerine batı müziği öğretiliyordu, dinsiz yetiştiriliyordu çocuklar," diye yalan yanlış bildiklerini sıralayıvermişti ağabeyi, babasına yaranır bir bilgiçlikle.

Tomris, bir sonuç alamayacağını anlayarak susmuştu. Ertesi gün olan biteni anlatmıştı Ömer'e. Ömer, Tomris'e o zaman içini döktü, böylelikle ilişkilerinin bir tanımı da yapılmış oldu.

Ömer, Tomris'i sevdiğini, onunla evlenmek istediğini, ama birbirlerini tanımaları gerektiğini, aynı siyasi görüşte olmalarının önemli olduğunu, yoksa aralarında sorunlar çıkabileceğini, tüm düşüncelerini anlattı, hatta Canan'dan bile söz etti. Canan konusu Tomris'i kıskandırmıştı. O da Ömer'e onu sevdiğini söyledi.

Yaz tatili başlıyordu. Ömer, sınavları bittiği halde sınav takviminin sonuna kadar İstanbul'a gitmedi, Harun Beyleri oyaladı. Son sınavın sonucu da belli olunca artık bir bahane kalmamıştı. Turhan ve Korhan da Ankara'ya dönmüşlerdi. Tomris'ten ayrılma zamanı gelip çatmıştı. Ömer'in yola çıkmasından bir gün önce, Tomris çekinerek, görüleceğinden çok korkarak Ömer'in evine ilk kez geldi. Daha önce de el ele tutuşmuşlar ama hiç öpüşmemişlerdi. Ömer çay yapmış, bakkaldan aldığı bisküvilerden koymuştu bir tabağa. Bir türlü oturamıyordu. Daha önce durmaksızın konuşan çift, dut yemiş bülbül gibi suskundu. İkisi de neden bu evde olduklarının farkındaydılar, ama daha önce yaşamadıkları bir heyecan hem soluklarını kesiyordu, hem ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Sonunda, Ömer Tomris'in yanına oturdu, ellerini ellerinin içine aldı. Tomris biraz kenara çekildi kanepede. Ömer üstüne gitmedi, ellerini dudaklarına götürdü,

uzun uzun öptü. Tomris'in içi bir tuhaf olmuştu. Kalbi heyecandan duracak gibiydi. Başını öne eğdi, yana uzattı, saçlarını Ömer'in yüzüne değdirirken:

"Ellerim çok temiz değil," dedi. Ömer duymazdan geldi, daha çok öpmeye başladı. Tomris'in içi çekilir gibi oldu, başına bir ateş yürüdü. Ömer kolunu onun boynuna attı, hafifçe kendine çekti, ilk kez dudakları buluştu. Önce utanarak karşılık verdi Tomris, sonra kendini bıraktı, ikisi de soluk soluğa öpüştüler. Ömer elini kızın göğüslerine götürdü, Tomris irkildi, Ömer hemen elini çekti, ayağa kalktı, özür diledi.

Tomris onun yüzüne bakamadan fısıldadı:

"Evlenmeden böyle bir şey yaşayamam Ömerciğim."

Ömer yine özür diledi:

"Seni incitmek istemezdim, beni affet."

Tomris ayağa kalktı:

"İncitmedin ki, çok güzeldi, ama zamanı değil sevgilim," dedi kararlı bir tonda.

Sevgilim sözü Ömer'i sardı, kucakladı, içini ısıttı, yüzünde gülücükler açtırdı.

"Bir daha söyler misin?" dedi Ömer.

"Sevgilim," dedi Tomris, sonra bir kez daha, bir kez daha... Ayakta birbirlerine sarılı kaldılar, zaman aktı...

O yaz tüm aile yine bir aradaydı. Ömer her geliş gidişinde Olcay'ı biraz daha büyümüş görüyordu. Cengiz'le de eskisi gibi ters gitmiyorlardı birbirlerine. Herkes kendi okulunu anlatıyordu. Harun Bey çocuklarını yüzünde gururla, mutlulukla dinliyordu. Köy enstitülerinin öyküsünü hepsi ezbere biliyordu; şimdiyse yeni öyküler dile geliyordu çocukların yaşadıklarından. Kimi zaman bazı yerlerin atlandığını hissediyordu Harun Bey'le Münevver Hanım. O zaman da deşmiyorlar, saygı gösteriyorlardı.

1978 yazı neşe içinde, Kuzguncuk'ta geçti. Semih yine iki aylığına İstanbul'a geldi. Yüksel için büyük mutluluktu bu. İki nişanlı fırsat bulabildikçe buluştular, dolaştılar, geleceğe ilişkin planlar yaptılar. İkisi de birbirlerinin bu kadar benzeri olmalarına şaşırıyorlardı. Bir gün otururlarken Semih annesine sordu: "Acaba biz ikiz filan mıyız, bir karışıklık olmasın?"

Annesi ciddiye alıp:

"Evladım hem farklı zamanlarda, hem farklı yerlerde doğdunuz, nasıl karışıklık olacak?" diye yanıtladı önce, sonra Semih'in dalga geçen bakışlarını fark ederek güldü.

"İnşallah bir ömür boyu hep böyle hissedersiniz evladım," dedi çocuklara.

O yazın en sevindirici olayı Cengiz'in Hukuk Fakültesi'ni kazanması oldu. Haberi aldıkları akşam tüm aile mükellef bir sofra kurup bu başarıyı kutladı. Harun Bey o akşam kadeh kaldırırken:

"Şimdi bir tek Olcay kaldı. O da bir üniversiteye girince bizim görevimizin yarısı tamamlanmış olacak" dedi.

"Öbür yarısı nedir ki?" diye sordu Yüksel.

Güldü Harun Bey:

"Torunları büyütmek... Sırada onlar var. Beş çocuğumun ikişerden olsa on çocuğu. Münevver bize çok işi düşüyor."

"Keşke! Ben öyle işe razıyım. İlk torunu getirecek olana beşibiryerde takacağım, haberiniz olsun," dedi Münevver Hanım.

Murat telaşla atıldı:

"Ben size iki beşibiryerde alayım, bana dokunmayın, olur mu?" Herkes gülerken Cengiz de katıldı Murat'a:

"Benden de beklemeyin çocuk mocuk!"

Olcay gülmeye başladı.

"Babacığım, bak dört torun eksildi. Hepsini ben tamamlayacağım. Benden altı tane torun size," dedi. Gülmeye başladılar. Ömer, kardeşine sıkıca sarılarak:

"Ben seni kimselere vermem ki torun yapasın."

"Ben evlenmeyeceğim ki zaten," diye yanıtladı ağabeyini Olcay.

"Nasıl yapacaksın torunları o zaman?" diye sordu Cengiz.

Olcay önce biraz düşündü, sonra:

"Evde yapacağım, annem bana yardım eder," dedi kıkırdayarak.

1978-1979

1978 Eylül ayı baş döndürücü bir hızla başladı denebilir. Önce Semih, geldiği yaz izninin ardından Almanya'ya döndü. Yola çıkmadan önce:

"Artık bu son gidişim, çünkü şubata kadar doktorayı bitireceğim, bitmese de nasıl olsa tezi epeyce ilerlettim, burada bitirir sonra gider sınava girerim," dedi hepsine. Döner dönmez evlenmeyi planlıyorlardı.

Olcay ilkokula yazıldı. Okul çıkışında mutlaka babasına uğruyor, kokulu kalemlere, çıkartmalara bakıyor, bir küçük hediye almadan eve gitmiyordu. Harun Bey, Olcay o dükkâna girdiğinde, "Bizim haraççı geldi işte," diyor, kucaklıyordu kızını.

Semih'ten birkaç gün sonra Ömer de İzmir'e döndü. Cengiz, Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırdı. Yüksel, Harun Bey'in Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki yakın arkadaşı sayesinde Beylerbeyi Lisesi'nde felsefe öğretmenliğine başladı. Murat arkadaşlarıyla doğuya bir geziye gideceğini söyleyerek bir haftalığına İstanbul'dan ayrıldı. Yaz aylarının cümbüşlü,

sevinçli, kahkahalarla, koşuşturmalarla geçen günleri bir hafta içinde sona ermiş, ev neredeyse boşalmıştı.

Sabah Olcay, Cengiz, Yüksel aynı dakikalarda evden çıkıyorlardı. Münevver Hanım'la Harun Bey kahvaltılarını yapıyor, kahvelerini içiyorlardı. Sonra, Harun Bey dükkâna gidiyordu. Öğleye doğru da Münevver Hanım sefer tasına öğle yemeklerini koyup getiriyordu. Hemen tezgâhın arkasındaki açılır kapanır küçük masayı açıyorlar, baş başa yemeklerini yiyorlardı.

Yemek yerken kimi zaman gözleri karşılaşıyordu, ikisi de seslendirilmemiş cümlelerini hissediyorlardı birbirlerinin. Bu cümleler geçen zamana, bedenlerindeki değişikliklere, yavru kuşların evden birer birer uçacağına, hepsinin kendi bağımsız yaşamlarını oluşturacağına, sonra günü gelince ikisinin dünyayı onlara bırakıp gideceklerine ilişkin cümlelerdi. Bazen sesleniyordu düşünceleri.

"Eskiden, öğle yemeklerimizde ne güzel hep birlikte olurduk. Çocuklar nasıl da acıkmış gelirlerdi. Sonra koşarak giderlerdi okula. Hep bir bebek salıncağı olurdu evimizde. Tüm çocuklarımız o salıncakta büyümüşlerdi. Nereye koyduk sonra onu? Kime verdik? Ya şu eski kalaylı kaplar? Onları Ankara'dan geldikten sonra neden çıkardık elimizden? Şimdi bu metal tencerelerde aynı tat yok ki... Senin yemeklerin mi değişti ne? Artık aynı sebzeler bulunmuyor..."

Geçmiş günlerden insanlar gelirdi akıllarına. Köylerdeki insanlar, Ankara'daki komşular... Sonra hep can acıtan o soru:

"Biz miydik bunları yaşayan? O güzel, kalabalık günler hayal miydi yoksa?"

Harun Bey ve Münevver Hanım, her ânı biraz daha fark ederek yaşamaya başlamışlardı. "Bu yaşların da başka güzellikleri varmış demek ki," diyordu Münevver Hanım. Aslında

henüz bunları söyleyecek yaşta değildi belki, ama güçlükle geçen gençlik günlerinden sonra biraz rahata ermişlerdi şu son bir yıl içinde. Kırtasiye dükkânı gerçekten de onlara uğurlu gelmişti. Sanki iş hacmi de artmıştı dükkânın. Harun Bey, bankaya birkaç kuruş koyabilmeye başlamıştı. Çocuklarını evlendirmekten korkmuyordu artık. Onlara yaraşır düğünler yapabilecekti. Belki küçük bir ev de alabilirlerdi, yaşlılıkları ve sonra çocukları için bir güvence olarak.

1979 Şubat ayında Semih yine geldi, ama gelmeden önce gönderdiği mektubunda ayrıntılarıyla yazdığı gibi, doktora tezinin bağlı olduğu araştırma projesi henüz onun ayrılmasına ve tezini İstanbul'dan bağımsız olarak sürdürebilmesine izin vermiyordu. On günlüğüne geliyordu. Maaşını artırmışlardı. Ağustos ayı civarında tezin bitebileceğini umuyordu. O güne dek alacağı maaşı da biriktirecekti. Ellerindeki parayı yazmıştı Yüksel'e. Bu parayla evimizi kiralar, tüm ev eşyasını da alabiliriz diye bir döküm de yapmıştı. Aileler duruma üzülmüşlerdi tabii, ama elden bir şey gelmiyordu. Anneler: "Her şeyde bir hayır vardır," diyerek gençlerin morallerini korumaya çalışıyorlardı.

Murat ile Cengiz

Murat eve daha az gelip gidiyordu. Son sınıftaydı. Okulu pek iyi değildi. Uzun boykot dönemleri yaşıyorlardı. Çeşitli yürüyüşler, mitingler oluyordu. Murat hemen her gün bir eyleme katılıyordu, ama anne babasının bunlardan pek haberi yoktu. Münevver Hanım:

"Nasıl olsa boykottasınız, evde kal kitap oku, derslerine çalış, okul açılınca sınavlarını daha iyi başarırsın," diyordu, ama Murat, annesini öpüp, "arkadaşlarla çalışıyoruz," diye-

rek erkenden çıkıyordu evden. Cengiz de değişmişti sanki. Annesi ve babası onu tanımakta güçlük çekiyorlardı. İki kardeş sırtlarında parkaları, ayaklarında postalları, boyunlarında annelerine ördürdükleri uzun yün atkılar, kollarının altındaki kitaplarıyla her sabah çıkarlarken Münevver Hanım çocuklarının arkasından bakıyor; "Allahım sen onları koru, başlarına bir şey gelmesin," diyordu içi sıkılarak.

Bir gün kocasına:

"Harun, ben bu çocukları her sabah askere uğurlarmış gibi hissediyorum kendimi. Biz neden bu üzüntüyü çekiyoruz, her akşam çocuklar eve gelmeden önce acaba bomba mı patladı yürüdükleri yerde, acaba bir serseri kurşun mu geldi diye neden korkuyoruz?" diye sormuştu.

Harun Bey kızgınlıkla yanıtlamıştı. Kızgınlığı Münevver Hanım'a değil, tepeden tırnağa devleti yönetenlereydi.

"Bu kadar hırsız, namussuz bu kadar hain olur da bunlar yaşanmaz mı? Biz Atatürk'ün zamanını gördük çocukken Münevver, biz bu vatanı kurtaran insanların çocuklarıyız. Hepimiz devletin nasıl umutla kurulup geliştiğine tanık olduk. Sen de ben de insanların kendilerinden çok ülkelerini sevdiğini gördük, biz de önce vatanımız dedik. Olmayacak maaşlara çalıştık da, maaşımız artsın diye bir kez talep mi ettik? Yeter ki yabancıdan borç alınmasın, bir daha başka milletlere borçlanmayalım diye her yoksunluğa katlanmadık mı? Senle ben biliyoruz köylerde, kasabalarda yaşadıklarımızı. Anadolu'nun durumunu biz biliyoruz; ağaları, imamları, cahil muhtarları, sahte şeyhleri... Kimi zaman kahveye gidiyorum, buranın yaşlılarını görüyorum, bazıları farkında değiller neler olup bittiğinin. Bizden on yaş büyük olanlarda bile bir bilgisizlik var ki sanki kendileri o günleri yaşamamışlar. Ben de üzülüyorum ama ne yapacağız bilmiyorum. Çocuklara yazık, gençlere yazık... Bu hükümetler onların

içindeki umudu da söndürüyorlar. Güveni yok ediyorlar, çocukları birbirine kırdırıyorlar. Eski devlet adamları böyle değildi, bunlar bir garip, bunlar hain. Ben de korkuyorum geleceğimizden Münevver..."

Münevver Hanım, annelik duygusuyla çocuklarını korumak için:

"Bu gençler de her şey hemen olup bitsin istiyorlar. Hem anlaşamadıkları nokta nedir bunu da anlayamıyorum. Hepsi vatanlarını sevmiyor mu? Hepsi Türkiye'nin ilerlemesini istemiyor mu, sağcısı solcusu nereden çıktı? Bizim zamanımızda böyle bir bölünme yoktu memlekette." demişti.

"Münevver, bizim zamanımızda yine vardı bölünmeler, ama birçoğunun sesi çıkmıyordu korkudan. Hatırlasana Siirt'te gördüğümüz Cumhuriyet düşmanlarını. Şimdi o tür adamlar milletvekili oldu, memur oldu. Sana bir şey söyleyeyim mi? Bu gençler yine sabırlı. Bizim yaşadıklarımızı yaşamadılar da tahammüllü davranıyorlar. Hele babalarımızın kuşağından birileri burada olsaydı, çoktan dayanmışlardı o meclise. Bekâr olsam, genç olsam ben de gidip katılırdım onlara," diye yanıtladı Harun Bey.

"Sen ne diyorsun Harun," diye şaşkınlığını belli etti Münevver. "Sen öğretmensin, nasıl kavga edersin?"

"Ben bu kadar cahil ve üçkâğıtçı gelsin bu devletin başına diye mi öğretmenim?" dedi Harun Bey.

Münevver Hanım, baktı ki kocası çok kızgın, fazla uzatmadı.

Murat doğudan döndüğünde yüzü güneşte yanmıştı. Dağlarda tepelerde gezdik, demişti annesine, babasına. Münevver Hanım, "Hiç fotoğraf çekmediniz mi oğlum?" diye sorunca da, "Arkadaşlar çekti, basılınca gösteririm," dedi. Bakışları gün geçtikçe sertleşiyordu sanki. Konuşurken daha tahammülsüz davranıyordu herkese. Murat, bir

ölçüde Cengiz'e açılıyordu, o da çok değil. Cengiz'e doğuda bir kampa gittiklerini söylemişti yalnızca. "Ama annemler duymasın," demişti. "Biraz spor yaptık. Komando kampı gibi bir şey..."

Cengiz, fakültede Murat Ağabey'inin arkadaşlarının kendisine yakınlık göstermesi üzerine kimi eylemlere katılmaya başlamıştı. Kendini solcu olarak görüyordu. Aslında "sol"un ne olduğunu gerçek anlamda öğrenmiş de değildi. Ağabeyinin evdeki birçok kitabına üstünkörü göz atmış, yüzeysel bazı bilgiler edinmişti. Eskiden kalan alışkanlığıyla çarçabuk kavrıyor ve yalnızca akıl yürütmeyle, ikna edici bir konuşmayla sanki derin bir bilgisi varmış gibi çevresine bilgiçlik taslıyordu. Başkalarının söylediklerini aklında tutuyor, allayıp pullayıp bunları kendi düşünceleriymiş gibi, topluluklarda dile getiriyordu. Doğru bilgilerin yanı sıra yanlış bilgilerin de kulaktan kulağa yayılmasına neden olan bu cahilliğinin farkında değildi. Şişkin egosu yüzünden çok şey bildiğine kendisi de inanıyordu.

Liseye gittiği günlerde Cengiz'le devrim konusunda konuştuklarını Murat unutmuştu bile. Kardeşinin sosyalizme gerçekten inandığını, okuduğunu, sağlam bir sosyalist kültür edindiğini sanıyordu. Oysa bir gün hangi kitapları okuduğunu ve bu kitaplardan neler anladığını sorsa, Cengiz'in ne kadar yüzeysel bir bilgiyle çevreye kendini beğendirmeye çalıştığını görecekti. Aslında Murat'ın Cengiz'e karşı biraz ilgisizliği vardı, ama bunun nedeni bambaşkaydı. Murat, Cengiz'in eline silah alabilecek kadar gözü kara olduğunu, birilerinin etkilemesiyle sert eylemlere girebileceğini tahmin ediyordu. Cengiz'i olabildiğince hareketin dışında tutmaya çalışıyordu. Bu yüzden birçok kez Cengiz'in istemesine karşın onu bazı gizli toplantılara götürmemişti. Cengiz bu toplantıların yapıldığını ağabeyinin bir yakın arkadaşından

öğrenmiş, neden kendisinin de gelmediği sorulduğunda, "Bana kimse haber vermedi yoksa gelirdim," diyerek hevesini belli etmişti. Ağabeyinin arkadaşı da, "Bir dahaki sefere seni de çağırırız o zaman," demişti ilgiyle.

Murat'ın arkadaşları Cengiz'e Murat nedeniyle yakın davranıyorlar, iki kardeşin birden örgütte olmasını büyük bir kazanç sayıyorlardı. Sonunda Cengiz önemli toplantılardan birine katıldı. Toplantı, başka kentlerdeki hücre çalışmaları hakkında genel bir bilgi vermeyi amaçlayan, örgütün üst düzey yöneticilerinin bulunduğu bir toplantıydı. Cengiz, bu insanları tanımış olmaktan büyük bir mutluluk duymuştu. Ama asıl mutluluğu böyle bir toplantıya davet edilecek kadar güvenilir ve önemli olduğunu vehmetmesinden kaynaklanıyordu. Murat Cengiz'i istemeye istemeye götürmüştü oraya.

Bir süre sonra Cengiz ve Murat birlikte eve geç gelmeye başladılar. Bu gecikmeler önce Harun Bey ile Münevver Hanım için çok önemli olmadı, ama zaman geçtikçe bu ikilinin, pek de onaylamadıkları bazı nedenler yüzünden geciktiklerini sezmeye başladılar. Çocuklar kimi zaman çok yorgun, seyrek de olsa kimi zaman yüzlerinde gözlerinde morluklar, ufak tefek yaralarla geliyorlardı eve. Ne olduğu sorusunaysa, faşistler saldırdı, ancak kaçtık cevabını veriyorlardı. Neden polise gitmediniz diye soruyordu kimi zaman Münevver Hanım. Yine böyle bir soru sorduğunda, Cengiz kendini tutamamış; "Anne, bunu sivil polisler yaptı zaten," demişti.

Bu konuşmadan sonra Münevver Hanım nasıl bir tehlike içinde olduklarını fark etmiş, Harun Bey'e:

"Harun ne olur bir şeyler yapalım, buralardan gidelim, bu çocukları götürelim, bunların başına bir şeyler gelecek," diye yakınmış, ağlamıştı.

Harun Bey ise:

"Münevver deli mi oldun? Nereye gidiyoruz. Ülkede her gün olaylar oluyor. Her yer kaynıyor, bak kaç kişi öldürüldü, kaç aydın, kaç gazeteci gitti. Sen yalnızca çocuklara dikkatli olmalarını, olaylara karışmamalarını söyle, ana yüreğinin yalvarmalarına dayanamazlar belki, bak beni dinlemiyorlar," demişti.

Murat da, Cengiz de kimseyi dinleyecek durumda değildiler. Cengiz, örgütteki hızlı tırmanışının ardından, ağabeyinden daha iyi bir sosyalist olduğunu düşünüyordu. Düşünsel olarak pek öne çıkamıyordu, çünkü örgütün üst kesimlerinde teoriyi iyi özümsemiş, akıllı ve keskin zekâlı gençler, hatta orta yaşlılar vardı. Onların yanında ukalalık yapmaya cesaret edemiyordu Cengiz. Eylemlerdeyse gözü karalığıyla ön saflarda yer alıyor, polisin üstüne yürüyebiliyordu. Bu tavırları Murat'ı korkutuyordu. Kardeşini korumak için nasıl davranacağını da bilemiyordu.

1980 yazı

Yaz yine geldi. Ömer, temmuz ayı başında eve döndü. Bütün derslerinden geçmiş, üçüncü sınıf öğrencisi olmaya hak kazanmıştı. Geldiğinin ertesi günü, ciddi bir konuşma konusu açtı. Bu herkes için bir sürpriz olmuştu.

"Ben bir kızı seviyorum, o da beni seviyor," dedi kestirmeden. "Evlenmek istiyoruz. Bana onu istemenizi istiyorum."

"Oğlum bu ne acele?" diyerek şaşkınlığını belli etti Harun Bey. "Daha yaşın ne başın ne? Ablan evlenmedi, sana ne oluyor? Hem nasıl geçineceksiniz, ne yapacaksınız?"

"Baba, mesele o değil, evlenmeyeceğiz hemen, nişanlanacağız sadece. Ailesi tutucu bir aile. Bir ağabeyi var çok

ters biri. Gizli gizli buluşup konuşuyoruz kantinlerde ama ağabeyinin kulağına her an gidebilir. O zaman kızı bir daha göremem."

Daha sonra Ömer kızı ailesine anlatmış, cüzdanında taşıdığı fotoğrafı göstermişti. Münevver Hanım, Tomris'in fotoğrafına bakınca hemen ısınmıştı, ama Harun Bey oğluna şaka yollu:

"Bula bula Demokrat Partili bir aile mi buldun oğlum? İnsan sosyal demokrat birini bulurdu da iki laf ederdik aramızda," demişti. Ömer:

"Biz anlaşıyoruz, üstelik Tomris de benim gibi düşünüyor, ailesinin siyasi görüşünü benimsemiş değil, ileride evlenirsek bizim aramızda bir sorun olmaz," diye yanıtlamıştı.

Ömer Tomris'le daha önce konuşmuş, ailesine kendisinden söz edeceğini, nişanlanmalarının herkesi rahatlatacağını söylemişti. Tomris buna çok sevinmişti. "Ne zaman teklif edeceksin diye bekliyordum," demişti Ömer'in boynuna sarılırken.

Ömer, ailesiyle bu konuşmanın ardından Tomris'e gönderdiği mektupta eylül ayında İzmir'e ailesiyle birlikte geleceklerini, annesiyle nişan konusunu şimdiden konuşmasını, babasıyla ağabeyini hazırlamasını yazmıştı.

Ömer'den bir hafta sonra Semih Almanya'dan geldi ama kendi ailesi de, Harun Beyler de bunun yine kesin dönüş olmadığını biliyorlardı. Araştırma uzadıkça uzuyordu. Bu kez Semih'in tezinin de içinde olduğu araştırma bir petrol firmasının ilgisini çekmiş, kendilerinin işine yarayacak bir sonuca gidilirse üniversiteye büyük bir gelir sağlayacaklarını söylemişlerdi. Üniversite yönetimi bu ortaklığı kaçırmak istememiş ve Semih gibi iki doktora öğrencisi ile üç araştırmacının bu işi üstlenmeleri ve firmanın istediği doğrultuda çalışarak istenen sonuca erişmeleri halinde kendilerine yüklü

bir prim sözü vermişlerdi. Bu bir doktora öğrencisi için büyük bir fırsattı. Hem çok iyi para kazanacaktı, hem dönüşünde Türkiye'de iş ararken kullanacağı önemli bir referans olacaktı. Semih bu gelişmeleri hemen ailesine ve Yüksel'e yazmıştı. Yüksel'e, "İstersen hemen her şeyi bırakıp, doktorayı da yakıp gelirim, seni çok özledim," demişti.

Yüksel'in cevabı son derece mantıklıydı:

"Bu iş bitmeden gelme, geleceğimizi kuracak her olumlu gelişme bizim için önemli, döndüğünde kaçırdığımız bu zamanı yerine koyamasak da ileride çok daha rahat ederiz, çocuklarımızı daha iyi koşullarda büyütürüz," demişti. Bu destek Semih için çok önemliydi.

Semih'in İstanbul'daki tatili yine hızla geçti gitti. Ağustosun son günü Semih, Almanya'ya gitmek için otobüse bindi.

Yüksel

Ömer, Sevgi Hemşireye telefonunu verdikten sonra Yüksel'le birlikte hastanenin bahçesine inmişti. Abla kardeş, küçük çardağa oturup birer çay söylediler. Biraz sessizlikten sonra Ömer:

"Bu defa yırttık galiba abla," dedi. "Bakalım babam bizi bir daha korkutacak mı? Bu adam bizden bir şeyler gizliyor eminim. Artık eve çıkınca anlayacağız ne olduğunu."

"Ne gizleyecek evladım, hastalığı bildiğimiz şey. Garibim, sıcaktan bayılıp kalmış sokak ortasında işte..." diye yanıtladı Yüksel.

Ömer bir şey söylemedi, tabanca konusunu önce babasıyla konuşmak istiyordu.

Çaylarını içip odaya döndüklerinde Olcay'la Metin'i babalarının yanında buldular. Harun Bey, Metin'in anlat-

tıklarını dinliyordu. Yüzünde kızgın bir ifade vardı. Metin, Ömer'le Yüksel geldikten sonra kısa bir süre için ara verdiği sözlerine devam etti.

"İşte böyle baba, herif bizi öyle bir zarara uğrattı ki bakalım kaç ayda belimizi doğrulturuz."

Yüksel'in, babasının bu durumunda onu üzecek sorunların aktarılmasına canı sıkılmıştı.

"Bunları sonra konuşuruz," diyerek babasının biraz kaymış olan yastığını düzeltti, yarısı eksilmiş bardağın suyunu tamamladı, asık bir suratla Olcay'a baktı. Kocanı konuşturacağına biraz babamıza dikkat et der gibiydi.

O öğleden sonra Harun Bey'in başında birer ikişer durarak ve onun dinlenmesini sağlayarak akşamı ettiler. Saat altıda akşam yemeği geldi. Harun Bey acıkmıştı. Bu iyiye işaretti. Bir de refakatçi yemeği getirmişlerdi. Yüksel ne yaptı etti, Ömer'i ve ötekileri eve gönderdi. O geceyi baba kız birlikte geçirdiler.

Yüksel ile Semih

Harun Bey için Yüksel'in ayrı bir yeri vardı.

Yüksel... Harun Bey'in akıllı, çalışkan, duygulu kızı, hak etmediği bir yazgıyla karşılaşmıştı. Çocukluğunda annesinin ve babasının en büyük yardımcısıydı. Kardeşlerine neredeyse her zaman bir anne şefkatiyle davranırdı. Kendisine en yakın yaşta olan Murat'la bile bir gün olsun kavga etmemiş, tartışmamıştı. Olduğundan daha büyük yaştaydı her zaman. Onun bu davranışı ve Murat'la kurduğu saygı ve sevgiye dayalı ilişki, öbür kardeşlerine de örnek olmuştu. Cengiz ile Ömer, Murat'a ve Yüksel'e saygı besledikleri halde bu tür bir ilişkiyi aralarında kuramamışlardı. Belki bunda ikisinin

de erkek olmasının payı vardı. Uzun saçları, derin, anlamlı bakışları, uzun boyuyla, yavaş, mantıklı konuşmasıyla Yüksel, gerçekten etkileyici, karşısındakini kendisine karşı dikkatli davranmaya çağıran bir kişilik sergiliyordu.

Doktorası çok parlak bir biçimde biten nişanlısı Semih, 1981 yılının Ocak ayında artık gitmemek üzere İstanbul'a dönmüştü. O gelmeden üç ay kadar önce, darbe olduğunun ertesi günü Murat, eve gelen askerler tarafından götürülmüştü. Bu süre içinde kimse onunla görüşememişti. Zaten bir süre önce Mamak'taki cezaevine gönderilmişti kalabalık bir tutuklu grubuyla birlikte. Subay olan uzak bir akrabadan dolaylı olarak iyi olduğunu öğreniyorlardı. Adam, üzülmesinler diye her duyduğunu söylemiyordu Harun Beylere. Murat ve ötekiler ağır işkence altındaydılar, ama yapılabilecek bir şey yoktu. Ne mektup, ne avukat, ne görüş, hiçbir şey. İki aile de üzgündü. Semih'in Almanya'dan gelmesi biraz neşe getirmişti. Yine de puslu bir neşeydi bu. En azından Yüksel'le Semih'in mutluluğunu göreceklerdi. Yüksel ise, Murat hapisteyken mutlu olmaya hak bulamıyordu kendinde. O hapisten çıktıktan sonra evlenmeyi kararlaştırmışlardı önce, ama sonra, ne kadar bekleyeceklerini bilemediklerinden ve evlenmelerinin Harun Bey'le Münevver Hanım'ın üzüntülerini biraz hafifletebileceğini, hayatlarında bir değişiklik yapacağını düşündüklerinden nikâhı geciktirmekten vazgeçmişlerdi. Zaten yıllardır bekliyorlardı ve geleceğin ne olduğunun bilinmediği bu ülkede yapılacakları ertelememek lazımdı.

Bu düşünceyle mart sonuna nikâh için gün alınmış, küçük bir de ev kiralanmıştı. Tam o sırada Ömer'in de İzmir'de gözaltına alındığını öğrendiler. Yürekleri bir parçaya daha bölünmüştü. Ne yazık ki yapabilecekleri bir şey yoktu ve hayat akıp gidiyordu.

Semih'le Yüksel hemen her gün çıkıp dükkân geziyorlar, ucuz ama işe yarar ev eşyası bulmak için İstanbul'un altını üstüne getiriyorlardı. Semih birkaç mutfak eşyasını Almanya'dan getirmişti gelirken. Yüksel'in de hatırı sayılır bir çeyizi vardı. Nişanlandığından bu yana Münevver Hanım canla başla çeyiz hazırlıyordu kızına. İşte, yazgının insana her tür inancı yok ettiren bir sürprizi nikâha iki gün kala geldi. Semih'le Yüksel Karaköy'deydiler. Sona kalan bir iki küçük eşya için alışverişe gelmişlerdi. Tam bir dükkâna girecekken, dükkândan çıkan iki polisle karşılaştılar. Polislerden biri Semih'e kötü kötü baktı, yanından geçip gittiler. Bir dakika geçmemişti ki geri dönüp kimliklerini istediler. Ne Yüksel'in ne de Semih'in korkusu vardı. Kötü bakışlı polis Semih'in kimliğini aldıktan sonra cebinden uzun bir liste çıkardı. Birkaç dakika listeyi taradıktan sonra, ahmak bir sırıtışla:

"Tamam, yakayı ele verdin işte Semih Efendi," dedi. "Semih Kılıç... Yürü bakalım, şubeye gidiyoruz."

İkisi de şaşırmıştı. Bir yanlışlık var demeleri işe yaramadı, polisler Semih'in bileklerine kelepçeyi takmışlardı bile. Semih çekiştirilerek götürülürken "Merak etme, şubede yanlışlığı anlarlar, sen babamlara söyle durumu ama merak etmesinler," dedi kendine güvenli bir sesle Yüksel'e.

Bileğinde kelepçeyle polis otomobiline bindirilişi, Yüksel'in Semih'i ayakta gördüğü son andı. Sonra olaylar hiç beklenmedik biçimde gelişmişti. Semih, şubeye götürüldüğünde daha önce yakalanmış birkaç siyasiyi şubeden almaya gelen askeri cemseye bindirilmiş, polislerin, seninle askerler uğraşsın diyerek onu alelacele askerlere teslim etmeleriyle izi bir anda kaybolmuştu. Akşama doğru polis merkezine gelen iki dünür, Semih'in adını hiçbir listede görememişlerdi. Polislerde bir kayıt yoktu. Merkezin amiri arananlar listesinde Semih'i gözaltına alan polisler gibi, bir isim bulmuştu, ama

dikkatli bakınca bir harf farkı olduğu görülüyordu. Semih'in soyadı Kılıç'tı. Oysa aranan kişinin soyadı Kılınç'tı. Üstelik babalarının adları ve doğum tarihleri de farklıydı. Belli ki polis kasıtlı bir kötülük yapmak istemişti bu mutlu görünen, el ele tutuşmuş çifte. Semih'i kimin gözaltına alıp getirdiğini ya da nereye götürdüğünü bilmiyorlardı. Akşam saat beşte karakolda ekip değişmişti. Yeni gelenler de bir kayıt olmadığı için bilgisizdiler. Amir: "Yanlışlık olduğu ortada, merak etmeyin yarın bırakılır," demişti.

Bu yanlışlık hepsinin sinirini bozmuştu. Ertesi gün Harun Bey'le Nazmi Bey yine geldiler polis merkezine ve bir gün önce orada olan komiserlerden durumla ilgili biraz bilgi aldılar. Semih'in nereye gönderildiğini de öğrenebilmişlerdi. Kalkıp kışlaya gittiler. Kapıdan girmek mümkün değildi. Kapıdaki nöbetçi subaya dertlerini anlattılar ve ertesi gün nikâhları olduğunu söylediler. Bin bir rica minnetle içeriye haber gönderildi ama kimse gelmedi. Nöbetçi subayın da söylediği aynıydı. Merak etmeyin, isim benzerliği varsa ve yanlışlık olduysa zaten bırakılır, diyordu. Ertesi gün tam bir cehennem azabı yaşandı iki ailede. Çocuklar ve anneler nikâh salonundaydılar konuklarla birlikte. Yüksel gelinliğini giymiş, Semih'i bekliyordu. İki baba kışlanın önünde, içeriye ulaşmaya çalışıyorlardı. Nikâh memuru hallerine acımıştı. "Merak etmeyin, ben akşam altıya dek buradayım, arada da alırım bir biçimde, imzanızı attırırım," demişti Yüksel'e. Ama Semih gelmedi. Ertesi gün de sonraki gün de. Tam beşinci gün bir polis arabası gelip Semih'i getirdi, ama Semih ayakta duramıyordu. Sürekli başı dönüyor, midesi bulanıyordu. İki büklümdü. Apar topar hastaneye götürdüler bir taksiye bindirip. Giderken başını Yüksel'in dizine koymuştu. Yüksel, ona moral vermek için ağlamamaya çalışıyordu. Semih, acı içinde inler-

ken olan biteni biraz anlattı, ama çok az. O da Yüksel'in üzülmesini istemiyordu.

Karakola gittiklerinde, o kötü bakışlı polis tartaklayarak nezarete iteklemişti Semih'i. Semih biraz diklenmişti. Bu diklenme polisi bir anda çılgına çevirmiş, belinden copunu çıkarıp alabildiğine vurmaya başlamıştı Semih'e. Sonra da asıl işkenceyi göreceği askerlere teslim etmişti onu. İlk iki gün sıra ona gelmemişti. Bırakmadan önceki gün bir odaya götürülmüş, elektrik vermekten kum torbasıyla dövmeye kadar birçok teknik üstünde denenmişti. Ta ki akşam olup dikkatli bir başçavuş bu yanlışlığı ortaya çıkarıncaya dek...

Durum anlaşılınca askerlerin yaptığı tek şey, aldıkları yere iade etmek olmuştu Semih'i. Sağlıklı olduğuna dair rapor da yazmıştı askeri doktor. Semih'i o halde gören komiserse bir ekip arabasına bindirip doğru evine göndermişti. Göndermeden önce de Semih'in elinden polisten davacı olmayacağına dair bir kâğıt almıştı. Semih öylesine acı çekiyordu ki bu kâğıdı imzalayıp bir an önce eve ya da hastaneye gitmek istemişti.

Semih hastaneye yattıktan üç saat sonra öldü. İç kanama geçiriyordu eve geldiğinde, yapılacak bir şey kalmamıştı.

Yüksel her gün bunları anımsıyordu. Her gün, her gece bu anılar aklına geliyor, kötü bakışlı polisin kendisini nasıl süzdüğünü, sonra Semih'i tutup götürdüğünü düşünüyordu. Her anımsayışta, yazgının kendisine nasıl bir oyun oynadığını sorguluyordu. Bu sorgulama, inancı sorgulamayı da getiriyordu doğal olarak. Tanrı'nın böyle bir adaletsizliği niçin yaptığını anlamaya çalışıyordu. Semih'in işkence gördüğü zamanlara hayalinde geri dönmüş, ona vurulan her darbeyi hayalinde yaşamıştı. Herkes sevdiğine kavuşup evlenir, çocuklarıyla birlikte mutlu yaşarken Tanrı'nın kendisinden bu mutluluğu esirgemesine aklı ermiyordu." Ne yanlış yap-

tım, ne günah işledim ki ben?" diyordu isyan içinde. Bir gün hıçkırıklar arasında:

"Tanrı filan yok," demişti. "Bilimsel olarak da yok, felsefi olarak da yok, inanç olarak da yok. Benim için bundan sonra hiçbir biçimde Tanrı yok!..."

Semih'i yitirdiğinden bu yana her gece içinden yaptığı bu konuşmalar bu gece nedense daha acıtıcı olmuştu. Bir yandan babasının yaşlı soluklarını dinliyor, bir yandan hayatı, gözlerinin önünden hızla geçiyordu. Kimi sahneler yavaşlıyordu ve yeniden yaşıyordu o günleri, kimi yerleriniyse hızla atlıyordu bu uzun filmin. Gece geç bir saatte Harun Bey uyandı, biraz su istedi. Yüksel babasına su içirirken saçlarını okşadı şefkatle. Harun Bey, kızının yüzüne sevgiyle baktı, gözlerinden bir damla yaş süzüldü:

"Ellerin aynı annenin elleri gibi canım kızım, beni teskin ediyor." Dedi fısıltıyla. Yüksel babasına sarıldı, göğsüne baskı yapmamaya dikkat ederek yanağını yanağına dayadı, babasının soluklarını kulağında hissetti. Bu solukları dinlerken, çocukluğundaki babasını anımsadı. İnsanın nefesi de yaşlanırmış meğer dedi içinden. Gözlerinden süzülen iki damla yaşın, Harun Bey'in yanağına damlamasını engellemeye çalıştı parmaklarıyla yanaklarını silerek. Harun Bey, kızının ağladığını anladı. Kulağına küçük bir öpücük kondurdu, "Benim ilk göz ağrım, canım kızım, evladım," dedi usulca. Öylece kaldılar uzun bir zaman.

Geçmiş olsun

Ertesi sabah, ikisi de kahvaltının gelmesiyle uyandı. Büyük su bardağında gelen hastane çayının içine şeker atılmış, karıştırılmıştı. Baba kız buna güldüler. Kahvaltılarını

yeni bitirmişlerdi ki sabah vizitine çıkan doktorlar kapıyı açtılar. Nöbetçi genç doktor, Harun Bey'in durumunu tıp terimleriyle hocalarına özetledi. Hoca başını salladı, Harun Bey'e:

"Harun Bey, Allaha şükür iyileştiniz, bir ara korkutmuştunuz bizi haberiniz olsun. Sizi bugün eve çıkaracağız, ama yaramazlık yok. Kendinizi koruyun, yormayın. Bir hafta sonra yolunuz düşerse sizi görmek isterim kontrol için, gelemeseniz de çocuklarınız bir telefon edip durumunuzla ilgili bilgi verirlerse sevinirim. Haydi geçmiş olsun," dedi, uzanıp Harun Bey'in elini sıkarken. "Birazdan taburcu kâğıdını hazırlayacağız, iki saat içinde çıkabilirsiniz," diye ekledi, Yüksel'e bakarak.

Hastaneden çıkışları umduklarından uzun sürdü. Kâğıtların onaylanması, hemşirelerden ilaç protokolünün öğrenilmesi, bir haftalık ilacın hastane eczanesinden sağlanması derken, ancak öğleden sonra, Ömer'in çağırdığı taksiye binebildiler. Olcay, Tomris ve Deniz, evde Harun Bey'i sevinçle karşıladılar. Güzel yemekler hazırlamışlardı. Harun Bey iyileştim dese de geçirdiği iki gün onu yormuştu. Yemekten sonra hemen yatmak istedi. Ömer, babasına o gün neler olduğunu sormaya fırsat bulamadı. Zaten o konuyu açsa da Yüksel belli ki izin vermeyecekti.

Olan biten neydi?

Ertesi gün biraz daha iyiydi Harun Bey. Evde olmak yaramıştı. Hastanede, yoğun bakımda gerçekten o da korkmuştu. Sabah kahvaltı sofrasına keyifle oturdu, kahvaltıdan sonra bir kahve istedi Olcay'dan. Kahvesini içerken birden aklına geldi.

"Kızım sen bana Cengiz Ağabey'inin geleceğini söylemiştin, sonra ne oldu buna? Gelmekten mi vazgeçti, yoksa ben iyileştim diye siz boşuna gelmemesini mi söylediniz?" dedi merakla.

Ömer tam ağzını açıyordu ki Yüksel atıldı:

"Biz hastanedeyken telefon etmiş babacığım, çocuklar senin çıkacağını söyleyince sevinmiş, o zaman ben de şu elimdeki birkaç işi bitirip daha uzun kalmaya geleyim üç gün sonra demiş."

Harun Bey bir yanıt vermedi, "iyi, iyi" diyerek geçiştirdi yalnızca.

Her ne kadar Yüksel ev işlerinde üstlerinden epeyce yük alsa da, ne Harun Bey, ne Münevver Hanım çocuklarından hayat boyunca bir şey istememişlerdi. İşleri her zaman kendileri yapmış, sorumluluk sahibi olmaları için zaman zaman kimi küçük görevler vermişlerdi çocuklara. Onları eğitirken asıl üstünde durdukları, doğruluk, özveri, çalışkanlık, sorumluluk gibi değerlerdi. İki öğretmenden başka ne beklenirdi ki? Paranın, şöhretin, hırsın kötü yanlarını anlatmaya çalışmışlardı. Geçinecek kadar para, işini iyi yapacak kadar hırs yeterdi. Harun Bey'e göre herkes işini iyi, hem de çok iyi yapmalıydı. Şöhretse asla düşülmemesi gereken bir tuzaktı. Bir kez bu tuzağa düştün mü uyuşturucu gibi daha fazlasını isterdin. Daha çok kişi tarafından tanınmak, hep kendinden söz edilmesini beklemek ve sonunda her durumda kendini merkeze koymak, her şeyi şöhretine katkısı olduğu sürece yapmak...

Bu şöhret konusunu özellikle Cengiz'in olduğu zamanlarda dile getiriyorlardı, çünkü bir tek Cengiz, herkesçe tanınmak, egosunu tatmin edecek güç ve para sahibi olmak istiyordu. Harun Bey'le Münevver Hanım, çocuklara zaman zaman, kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla türünden

yaptıkları konuşmaların asıl muhatabı olan Cengiz'in bıyık altından gülüp sözlerini kulak arkası ettiğini fark ettikçe üzülüyorlardı. Ama karakteri değiştirmenin pek de mümkün olmadığını biliyorlardı.

Bir tek bu oğlanı eğitemedim, diye içinden söylendi Harun Bey. Bunun bu şöhret hırsı nereden çıktı anlayamadım. Yüzde yüz bir televizyon programına çağırmışlardır yine, bu da hayır dememiştir. Sonra bu düşüncesini yüksek sesle dile getirdi.

"Televizyona mı çıkacakmış yoksa?"

Herkes birbirine baktı, gülmeye başladılar.

"Dede senden de bir şey saklanmıyor," dedi Deniz.

"Sen de biliyorsun bak köftehor," dedi gülümserken Harun Bey.

"Senin bu amcanda şöhret hastalığı var, televizyon benden önemli diyeceğim ama hakkını da yemeyeyim çocuğun. İyi olduğumu öğrenince buna karar vermiştir. Kötüleşseydim televizyona gitmez, buraya gelirdi. Emin ellerde olduğumu biliyor."

"Sen öyle san saftirik Harun dedem benim," diye çıkıştı babasına Ömer kızgınlıkla. "Buraya gelmesi için önce bizim buraya bir televizyon kanalı getirmemiz gerek. Herif yarım yamalak siyaset bilgisiyle, zır cahilliğiyle televizyonların gözdesi oldu. Toplum kendine uygun bir model oluşturdu, seyredip duruyor. Bu herife bırak dünya politikasını, Milli Mücadele tarihini ya da Atatürk'ün devrimlerinin tarihsel sırasını sorsalar bir canlı yayında, hem yanıt veremez, hem de üste çıkmak için devrimleri kötülemeye kalkar. Ne yaparsın ki basın da televizyonlar da kendisi gibi cahillerle, yalakalarla dolu. Körler sağırlar birbirini ağırlar..."

"Haksızlık etme, o senin kardeşin. Murat gibi ölse miydi? Kendini kurtardı işte, para da kazanıyor, halinden

memnun, boş ver evladım," dedi Harun Bey biraz burulmuş. Yine de sesinde Ömer'i onaylar bir ton vardı.

Ömer kısık sesle söylendi:

"O kendinden memnun da, Murat Abimin ruhu memnun mudur acaba?" Harun Bey bunu duydu, derin bir iç geçirdi.

"Beni biraz Ömer'le yalnız bırakın," dedi hepsine dönerek. Bir an sessizlik oldu, birbirlerine baktılar, Yüksel, "Haydi biz çıkalım," dedi. Sık sık geri dönüp bakarak şaşkınlıkla...

Ömer, babasının yanına oturdu. Harun Bey:

"Çantam nerede" diye sordu.

"Çantanı mı soruyorsun içindekini mi?"

"Kimse görmedi değil mi?" diye sordu Harun Bey yine.

"Tanzer ve ben biliyoruz baba," dedi Ömer. "Nereden buldun bunu, hem yanında ne arıyordu?"

Harun Bey biraz rahatlamıştı.

"Nereye koydun?" diye sordu ciddi bir tavırla.

"Sakladım, sen önce bana anlat neler oluyor," dedi Ömer soğukkanlılıkla.

Anlatıp anlatmamak konusunda biraz kararsız kaldı Harun Bey, sonra, söz aldı Ömer'den:

"Aramızda kalacak ama..."

Harun Bey intikam peşinde

İstanbul'da hastanede yatarken gördüğü karabasanlar Harun Bey'in üzerinde derin izler bırakmıştı. Uzun uzun düşünmüştü. Bunca yıl toplumu sindirmek için oğlunu ve daha birçok genci öldüren, işkenceden geçirenlerden hesap soramamıştı hukuk sistemi. Adalet duygusunun, insanlık

onurunun yok edildiğini hissediyor, mutlaka bir şey yapmak istiyordu, ama elinden bir şey gelmiyordu. Hükümetler darbeden kalan yasaları kullanarak dikensiz gül bahçesinde istedikleri gibi keyfediyorlardı, üstüne üstlük toplumdaki çatışmalar da durulmamıştı. Etnik ve dinsel ayrımcılık gitgide büyüyordu. Bütün bunlar, Harun Bey'de oğlunun yanı sıra, inandığı değerlerin yok edilmesinin de hesabını sormak zorunda olduğu duygusunu yaratıyordu. Hastanede ölümle burun buruna gelmişti. Oğlu ve binlerce insan, idealleri için korkmadan savaşmışlar, gencecikken ölmekten korkmamışlardı. Kendisi bu yaşında, üstelik bir ayağı çukurdayken böyle oturup kalacak mıydı?

"Bir şey yapmalıyım; madem adaleti hukuk sağlayamıyor, ben sağlamalıyım. Birileri bana oğlumun hesabını vermeli. İnsanlara kötülük yapanlar, bunun karşılığını görmeli, öyle ya da böyle," diyordu içinden. Oğlunun ölümünden sonra tuttuğu yas ve kızgınlık, artık bir nefret ve intikam duygusuna dönüşüyordu. Zaman zaman aklından geçirdiği, "Bunun hesabını vermeliler" düşüncesinin yerini, "Bunun hesabını ben soracağım" düşüncesi almıştı. Kısa bir süre sonra da kararını verdi Harun Bey. General'i öldürecekti. Herkesin içinde öldürecek, sonra da intihar edecekti. Bu bir sembol olacaktı. İkisi de yaşlılardı, hatta General kendisinden daha büyüktü yaşça. Zaten kısa bir zaman sonra ikisi de ölecekti. Hiç olmazsa ölümleri topluma bir şey öğretsindi. İşte, bu kararla Ömerlerin ve Olcayların yıllardır yaptıkları daveti kabul ederek Yüksel ile birlikte Ömerlerin evine, Marmaris'e gitmeye karar verdi.

Marmaris'teki ilk günleri, evde dinlenmeyle ve daha önce hiç gelmediği bu güzel kasabayı tanıtmak için Ömer'in ya da Olcay'ın vakit bulduklarında gelip onları gezdirmeleriyle geçti. Bu arada kısa yürüyüşler yapıyordu akşam

saatlerinde. Bu yürüyüşler sırasında Generale ilişkin bilgiler de topluyordu. Evinin yerini öğrenmiş, hatta bir gün arabayı oradan geçirterek çevresini biraz incelemişti. Generalin sahile indiğinde gittiği lokantaları da biliyordu artık. Bir kez de uzaktan görmüştü korumasıyla birlikte yürürken.

İşte o gün, o sıcak ağustos günü hastaneye düşmesine neden olan olay öğleden sonra başladı. Yine Murat'ı gördüğü öğle uykusundan ter içinde uyanmıştı. Evde kimse yoktu. Ömer'le Tomris eczanedeydiler. Olcay, çocuklarla gelmiş, Deniz'le Yüksel'i alıp plaja götürmüştü. Harun Bey, biraz ayıldıktan sonra sanki içine doğmuş gibi, yavaşça hazırlandı. Ta ilk öğretmenliği sırasında gerekirse kendisini koruması için devletin verdiği ve o güne dek sakladığı, çocuklarının bile bilmediği, Yüksel'e fark ettirmeden getirdiği tabancasını kontrol etti, şarjörünü çıkarıp taktı, emniyetini kapayıp çantasına koydu, kimliğini de çantasının küçük gözüne yerleştirdi. Cüzdanından biraz para aldı, yarısını çantasına, yarısını cebine koydu, şapkasını da giyip çıktı evden. Saat altıya yaklaşıyordu. O gün, gelecek olursa, saat yedi buçuk civarında Generali sahilde yakalayabilirdi. Bir minibüse bindi, sahile indi. Önce biraz soluklandı deniz kıyısındaki bir çay bahçesinde, ulu bir çınarın altında. İki çay içti, çevreye baktı. Biraz gergindi. Sonra kalkıp beş dakika kadar yürüdü, bir başka çay bahçesinde yine durdu, bu kez bir ayran içti. Saat yaklaşıyordu. Generalin genellikle gittiği lokantalardan ikisi sahil yolu üzerinde ve birbirine yakındı. Oraya doğru ağır ağır yürüdü. Birden onu gördü. Yüz metre kadar uzakta, çevresindeki küçük bir grupla karşıda, deniz tarafındaki kaldırımdaydı. Bulunduğu kaldırımdan aynı yönde ilerlemeye başladı Harun Bey.

Bu süre içinde Generalin yanına birileri gelmiş, fotoğraf çektirmişler, bir aile de çocuklarına elini öptürmüştü.

Harun, bulunduğu yerde biraz oyalandı, sonra karşı kaldırıma geçti. Şimdi, General elli metre kadar önündeydi. Arada bir durup yanındakilere bir şeyler anlatarak arkasında korumasıyla birlikte ağır ağır yürüyordu. Harun elini çantasına soktu, tabancayı kavradı, emniyet kilidini açtı, yavaş yavaş arkalarından yaklaşmaya başladı. Kalbi de bu arada hızlanmıştı heyecandan. Cebinden nefes açıcı spreyini çıkardı, birkaç kez içine çekti, kendi kendine, "Sakinleş, bu kadar heyecanlanma," dedi, ama elinde değildi. Kalbi gümbür gümbür atıyordu şimdi. Tam o sırada koluna biri dokundu, "Harun Amca!" diyerek.

İrkildi, döndü, karşısında bir adam duruyordu. Tanıyamadı. Adam:

"Ben Tanzer, Ömer'in arkadaşı, geçen gün beraberdik Harun Amca, hatırladınız mı?" diye sordu. Yanında karısı ve küçük kızı vardı. Harun Bey, bir gözü uzaklaşmakta olan Generalde, adamı başından savmak için soğuk bir yüzle:

"Evet evet, hatırladım. Bir işim var da gidiyorum, sonra görüşürüz evladım," diyerek arkasını döndü, yürümeye başladı. Halindeki gariplik Tanzer'i şaşırtmıştı. Yalnız başına sahilde ne işi olabilir diye düşündü, ama sonra kızının annesiyle birlikte ileriye, çocuk bahçesindeki salıncaklara doğru gittiğini görünce onların arkasından seğirtti.

Harun, epeyce yaklaşmıştı Generale. Aralarında on metre ya kalmış ya kalmamıştı. Elini tekrar soktu çantasına, çıkarmadan, tabanca avcunda, kararlı bir biçimde yaklaştı. O sırada, General yine yanındakine bir şey söylemek için durmuş, biraz da yan dönmüştü. Koruma Generalle Harun'un arasındaydı. İkisi de onu fark ettiler, adam, Harun'un yaşlılığına bakıp Generalin bir arkadaşı zannetti ve bir adım geri çekildi. Harun Generalle yüz yüze kal-

mıştı ve aralarında üç metre ya var ya yoktu. General onu görünce biraz irkildi. Ama irkilmesinin nedeni Harun'un neredeyse bembeyaz olmuş yüzüydü. Aynı anda Harun'un kulakları uğuldamaya, çınlamaya başlamış, göğsünde bir ağrı belirmişti. Çevresindeki sesler bir hışırtı gibiydi. Her şey bembeyaz oluyordu. Yoğun, şiddetli bir beyaz ışık her yeri kapladı, Harun tabancayı avcundan bıraktı, elini çantasından çıkardı, göğsüne doğru götürdü, dizlerinin bağının çözüldüğünü hisseti.

Generalin koruması Harun'un bayılacağını fark etmiş, yanına gelip koluna girmişti, ama Harun'un yere yığılmasını önleyemedi.

Yine o anda Tanzer, şeytan dürtmüş gibi arkaya dönüp Harun Bey'e bakmak istemişti. Birisinin yerde yattığını ve bunun Harun Bey olduğunu anlayınca karısına seslendi ve koşar adımlarla Harun Bey'in yanına gitti. Generalin koruması gömleğinin düğmelerini açıyordu. Tanzer'in Harun Amca demesiyle, Generalin taksi çağırın hastaneye götürün emrini vermesi bir oldu. Tanzer, bir dakika içinde gelen taksiye Harun Bey'i, Generalin korumasının yardımıyla bindirdi ve ben ilgilenirim diyerek korumaya teşekkür etti, doğru devlet hastanesine gittiler.

Harun'un son gördüğü Generalin şaşkın gözleriydi. Sonrasını bilmiyordu yoğun bakımda uyanana dek.

Tükrüğüne yazık

"Tanzer'e şükret sen. Seni hastaneye götüren de, çantanı saklayan da o. Has çocukmuş," dedi Ömer.

"Gerçekten de öyleymiş. Peki ne yaptın tabancayı?" diye sordu Harun Bey.

"Sana ne? Artık tabanca filan yok. Kendini de bizi de mahvedeceksin. Sen kendini hafiye mi sandın? Sen kim adam vurmak kim baba? Bundan sonra tabancayı göremeyeceksin çünkü denize attım," dedi Ömer kızgınlıkla.

Sıkıntıyla bir iç geçirdi Harun Bey.

"Oğlum bugünü yıllardır bekliyordum. Bitmiş de değil," dedi kin ve hüzünle.

"Bitti baba, bitti..." diye çıkıştı oğlu. Sonra kararlı bir tonla sürdürdü sözlerini:

"Farkındayım, bazen şu herifi öldürmeli derdin ama bu hale getireceğini hiç ummuyordum. Kinini, intikam alma isteğini hepimiz biliyoruz, biz de heriften nefret ediyoruz, ama öldürmeli bu herifi demek başka, onu gerçekten öldürmek başka. Haline bak. Hastasın, yaşlısın. O senden de yaşlı, ama senden dinç. Çünkü sen kendini yiyip bitiriyorsun, o yaptıklarını bir kez bile vicdanına vurmuş değil. Ne yaptıysa doğru yaptı sanıyor. Bedeni ve ruhu uyum içinde. Senin bedeninle ruhun çatışıyor sürekli. Abimin ölmüş olması, senin yaşıyor olman bile sana yanlış geliyor. Bedenin bunu anlamıyor mu sanıyorsun? Bırak bu intikam duygusunu artık. Zaten birkaç yıla ölüp gidecek herif. Senin elin temiz kalsın."

"Haydi öldüremedim, bari tükürebilseydim suratına şöyle herkesin içinde, okkalı bir tükürseydim namussuzun yüzüne," dedi Harun Bey.

"Tükürüğüne bile yazık baba," diye yanıtladı Ömer bu kez de.

"Ne çok isterdim biliyor musun? Gebertemedim, doğru... Belki bir daha da bu fırsatı yakalayamayacağım, ama herkesin içinde şunun suratına sen benim oğlumu, binlerce babanın, annenin çocuğunu öldürttün, işkenceden geçirttin, ülkenin içine ettin diye haykırıp yüzüne tüküreyim,

tüküreyim, tüküreyim, tokadı basayım, basayım, basayım. Hiç olmazsa bunu yapayım ne çok isterdim," dedi ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Harun Bey'in ağlamasıyla birlikte kapı açıldı, Yüksel içeri girdi. Gözleri sırılsıklamdı. Ömer, onun kapının önünde konuştukları her şeyi duymuş olduğunu anladı. Yine de emin olmak için, duyup duymadığını sordu. Yüksel, evet anlamında başını salladı, babasına sarıldı, gözlerinden akan yaşları öptü, yüzünü okşadı, babasının başını kendi omuzlarına dayadı, yaşlı adamın gözyaşları birkaç hıçkırıktan sonra dindi kızının omzunda. Ömer yalnızca elini tutabilmişti babasının. İçi kötü olmuştu.

Harun Bey, biraz sakinleşince:

"Haydi, yardım edin de gidip yatayım. Hangi programa çıkıyorsa bizim oğlan, bana da haber verirsiniz başlamadan," dedi. Sonra Yüksel'e dönerek:

"Kimseye söz etmeyin bundan, çocuklar üzülmesinler."

Yüksel:

"Babacığım, program akşama olacak, daha çok var; sen rahat uyu, sonra kaldırırım öğle yemeğine. Öğleden sonra da sana bir sürü gazete getiririm, bahçede ağaçların gölgesinde okursun. Akşam yemekte ne istersin söyle. Yemek yerken seyredersin Cengiz'i." dedi babasının yanağını okşarken.

Sesini çıkarmadı Harun Bey, teslimiyet içinde, sessizce uzandı yatağına. Yüksel kapıdan çıkarken Ömer'in koluna girdi, başını omzuna yasladı kardeşinin:

"Zavallı babacığım, ruhu hiç huzur bulmayacak. Murat'ın gidişinden sonra kendine gelemedi. Ne büyük bir acı çekiyormuş ki onun gibi karıncayı bile ezemeyen bir adam oğlunun ölümünden bunca yıl sonra intikam peşinde," dedi.

Ömer:

"Üstelik lafta da kalmıyor bu isteği, denemeye kalkışmış, iyi ki bayılmış oracıkta. Ya gerçekleştirseydi bu işi? Düşünsene şimdi hepimiz televizyondaydık. Olan da Cengiz'e olurdu. Kim bilir ne yapardı artık," dedi gülerek. "Şöhret olsun da böylesi bile hoşuna gider onun."

Yüksel de gülümsedi, Cengiz'in yüzünü düşününce.

"Boş ver, babam iyileşti ya, o bize yeter," dedi. "Şu son yıllarını huzurlu geçirmesini sağlamaktan başka yapacağımız bir şey yok onun için. Huzurlu ve sağlıklı..."

Ömer, eczaneye gitmek üzere evden çıkarken akşama Nuri'nin orada arkadaşlarıyla buluşacaklarını, bir hafta önce sözleştiklerini, buna çok ihtiyacı olduğunu söyleyerek, "Artık bensiz seyredersiniz Cengiz Bey'i," dedi.

Darbe

Cengiz Hukuk Fakültesi'nde ikinci sınıfa başlayacakken olmuştu askeri darbe. Cengiz'in Murat Ağabey'inden daha önlere atılmaya, örgütün üst yöneticileri ile tanışmaya başladığı günlerdi. Murat, bu işten hiç memnun değildi. Kardeşinin örgütte bu kadar tanınmaya başlamasını, öne çıkmasını istemiyordu. Bu duygusunun nedeninin onu korumak olduğunu sanıyordu ama neden yalnızca bu muydu acaba? Çok düşünmüştü, ben kardeşimi kıskanıyor muyum, böyle hızla tanınmasını bu nedenle mi istemiyorum, diye sorgulamıştı duygularını, ama sonra bir başka şeyi fark etmişti. Cengiz, bu tırmanışta kendisini görmezden geliyordu. Bütün tanışmalarını, bu örgütteki ilerlemesini ağabeyine borçlu olduğunu hatırlamazdan geliyor, kimi zaman ağabeyini onun katılamadığı toplantılarda konuşulanlardan

haberdar etmiyordu. Murat birçok şeyi kardeşinden değil başkalarından öğreniyor, kardeşine kızıyordu, ama aldığı yanıt: "Aman abi, ne önemi var, o kadar önemli olsa sana söylemez miydim," oluyordu.

Bir kez sormuştu Murat:

"Cengiz, madem hiçbir şeyin önemi yok, neden sen bu işle uğraşıyorsun? Hem ben yabancı mıyım, senin ağabeyin miyim? Sonra içinde bulunduğumuz siyasi ahlak böylesine bağımsız, başına buyruk hareketi kaldırır mı, hiç düşünmüyor musun?"

Cengiz bu sözlere bozulmuş, bir süre için davranışlarını düzeltmişti ama kısa bir süre için. Sonra yine eski hamam eski tas...

Darbenin sabahın erken saatlerinde televizyonlardan ve radyolardan duyurulması, Muratların örgütünde bir şaşkınlık yaratmıştı. Devrime bu kadar yakınken Amerika yine yapacağını yapmıştı. Sovyetler kendi içindeki çalkantılarla uğraşıyordu, Çin tüm gücüyle sanayileşiyor, dünya ekonomisine müdahale etmeye hazırlanıyordu.

Darbeyi duyuran General, sokağa çıkmanın yeni bir emre kadar yasak olduğunu da bildirmişti. Harun Bey ve Münevver Hanım, yine geçmişteki benzer günlerin geldiğini anlamışlardı.

"Bu kaçıncı yahu," demişti kızgınlıkla Harun Bey. "Doğduğumuzdan beri savaşın, çatışmanın, darbelerin içindeyiz. Bakalım bu defa kimler ne acılar çekecek. Kaç kişiyi asacaklar, kaybedecekler, işkenceden geçirecekler..."

Herkesin aklına birden Ömer gelmişti. Aileden bir tek o evde değildi, birkaç gün önce İzmir'e gitmişti. Bir hafta sonra okulu açılacaktı. İki hafta sonra da Harun Beyler Tomris'i istemeye gideceklerdi İzmir'e.

Murat:

"Merak etmeyin, Güzel Sanatlar en tehlikesiz yer. Orada bir olay olmadı biliyorsunuz. Birkaç gün evden çıkamaz, sonra bizi arar nasılsa," diyerek içlerini rahatlattı.

Bu sözün üstüne Harun Bey bir şey söyleyecek oldu, ama vazgeçti. İnşallah, demekle yetindi. Huzursuzdu.

O gece geç bir saatte herkes uyurken Cengiz giyeceği birkaç parça eşyayı bir çantaya doldurmaya başlamıştı. Murat ne yaptığını sormuştu.

Cengiz: "Kaçmamız gerekirse diye hazırlık yapıyorum. Bence sen de hazırlan, polisler aniden gelebilirler. Yakalanmayı düşünmüyorsun değil mi?" demişti.

Murat, kimsenin gelmeyeceğini, bir suç işlemediklerini, zaten bu darbenin televizyonda duyurulduğu gibi silah kullananlara karşı olduğunu, daha çok ülkücülerin toplanacağını söylemişti.

Cengiz telaşlıydı. "Türkiye'de ülkücülere karşı darbe olmaz abi, onları polis koruyor. Bilmiyor gibi konuşuyorsun," demişti hızlı hızlı.

Murat yine aynı iyimserlikle:

"Darbeyi polis yapsaydı dediğin gibi olurdu ama darbeyi asker yaptı. Onlar daha tarafsız davranır, evet bizden de çok kişiyi alabilirler ama acele etme, gelişmeleri bir görelim. Hem şimdi polise de askere de vur emri verilmiştir. Hele gece kaçarken görülürsen vurur, sonra da durmadı diyebilirler üstlerine yaranmak için. Bence otur oturduğun yerde," demişti.

Cengiz, ağabeyini dinlememiş, çantasını hazırlamış öyle girmişti yatağa. Uyumadan önce Murat'a defalarca yalvarmıştı, "İkimizi de tutuklarlar, gel kaçalım, senin dediğin gibi olursa geri geliriz, ama olmazsa başımız yanmasın abi," diye. Murat ise iyimserliğini koruyordu. Yakalanacak olursa da bir süre içeride tutulup daha sonra nasıl olsa bıra-

kılacağından emindi. Adam öldürmemiş, cana zarar vermemişlerdi. Doğuda bir kampa katılmıştı ama İstanbul'da eline silah almamıştı. Afiş asma, korsan miting, epeyce kavga, hepsi buydu...

Sabah olduğunda Murat, Cengiz'in yatağını boş görünce kahvaltıya gitmiş olabileceğini düşündü önce, ama çantasını da göremeyince apar topar salona geçti, kimseye belli etmeden gözleriyle Cengiz'i aradı. Banyoya baktı, yoktu. Telaşlandı ama belli etmedi, gidip elini yüzünü yıkadı, üstünü değiştirdi ve kahvaltı masasına oturdu. Babası:

"Cengiz uyanmadı mı oğlum?" diye sorunca hepsinin yüzüne baktı teker teker, hızla. Yüksel, gözlerindeki şaşkınlığı gördü, hemen durumu anladı.

"Baba, Cengiz evden gitmiş galiba," dedi Murat. "Kalktığımda yatağı boştu, ben de salonda ya da kapı önündedir, hani sigara filan içiyordur diye düşündüm."

Münevver Hanım, ellerini ağzına kapadı, çığlığını bastırmak ister gibi. "Nereye gider ki sokağa çıkma yasağı varken? Hem neden çıkıyor anlamadım," diyerek hıçkırmaya başladı. Harun Bey karısına sarıldı, teskin etmeye çalıştı. Herkes telaşlanmıştı.

"Sakin olun, düşünelim," dedi Harun Bey. Murat'a döndü:

"Cengiz bir şey mi yaptı? Aranacağından, tutuklanacağından filan mı korkuyor evladım?" diye sordu. Murat nasıl yanıt vereceğini bilemiyordu. Tam o sırada kapı çalındı. Olcay fırlayıp kapıyı açtı, hemen salona döndü, telaşla:

"Baba askerler kapıda, Murat Abimi soruyorlar."

Münevver Hanım kocasının kollarına yığılıverdi. O sırada bir teğmen salonun kapısında belirdi.

"Kusura bakmayın arama yapıyoruz. Bu adreste Murat Karakoç ve Cengiz Karakoç'un olduğu bildirildi. Kendileri-

ni ifadelerini almak üzere 1. Orduya götürmemiz gerekiyor. Kimliklerinizi çıkarır mısınız," dedi. Sakin ama kararlı bir ifadeyle:

"Ben Murat Karakoç'um" dedi, Murat. Biraz heyecanlanmıştı, ama heyecanı bu yaşadıklarının ailesinin yanında olmasından kaynaklanıyordu. Yoksa askerlerden korkmuş değildi.

Yüksel, teğmene:

"Bakın annem çok heyecanlandı, bir şey olursa sizden biliriz, lütfen dışarıda bekleyin," diye çıkıştı. Bu arada babasıyla birlikte annesini kanepeye yatırmışlardı. Teğmen gülümseyerek yanıtladı Yüksel'i:

"Kusura bakmayın ama emir aldık. Kaçma ihtimaline karşı burada olmam gerekiyor. Askerlerim dışarıda bekliyor. Kimliğinizi ve birkaç parça giysinizi alarak benimle geleceksiniz." dedi Murat'a. Sonra hepsine birden sordu:

"Cengiz Karakoç kim?"

"Kardeşim, ama bir haftadır burada yok. Ankara'ya gitmişti," dedi Murat, herkesin duyabileceği gibi yüksek bir sesle.

Teğmen:

"Ankara'da nerede?" dedi ciddi bir yüzle.

Murat gayet soğukkanlı yanıtladı: "Nerede olduğunu bilmiyoruz, okul için bir çalışmaları varmış galiba, bize bir şey söylemedi."

Teğmen başını salladı:

"İzninizle evi aramamız lazım, ama ben tek başıma yaparım, askerlerden çekinmeyin, madem hanımefendi çok heyecanlandı, onları içeri almayacağım," dedi, sonra sokak kapısına gitti. Askerlere: "Kapıdan kimse çıkmasın, aşağıdakilere de söyleyin pencerelere dikkat etsinler," dediğini duydular. Kapıyı açık bıraktı, Yüksel'in peşinden yürüdü.

Murat, toparlanmak için odasına girdiğinde Cengiz'den kalan herhangi bir iz olup olmadığına baktı. Kendi yatağını toplamıştı. Cengiz'in yatağı dağınıktı. İyi ki toplamışım yatağı yoksa nasıl açıklardık, diye geçirdi içinden. Cengiz'in bir haftadır burada olmadığı yalanını bozacak, Cengiz'e ait dikkat çekici bir şey yoktu ortalıkta. Murat toplanırken teğmen Yüksel'le birlikte öteki odaları dolaşıp gelmişti. Yatakların altına, dolapların içine bakmıştı ve başka bir insan olmadığını anlamıştı. Sonra sormuştu.

"Bakın beni aratmadan söyleyin, evde silah ve yasak yayın var mı? Askerleri çağırıp da bunlardan birine rastlarsam hepinizi gözaltına almak zorunda kalırım."

Yüksel:

"Burada öğretmen bir ana baba ve hepsi öğrenci olan çocukları yani bizler yaşıyoruz. Tabii kitaplarımız var ama hangisinin yasak olduğunu bilemeyiz. Bir kardeşim iktisatta, bir kardeşim hukuk fakültesinde öğrenci, ben de felsefe okudum. Evde bir sürü kitap var, belki bazıları yasaktır, ne bilelim," dedi.

"Size güveniyorum," diye yanıtladı teğmen. "Kitap sorun değil de silah araması yapmamız lazım, isterseniz annenizin yatak odasından başlayalım, bitince siz onları odaya alırsınız biz öteki odaları ararız."

Yüksel ayak diretti:

"Bu ailede kimse silahın ne olduğunu bile bilmez, lütfen evimizi aramayın, zaten şimdi kardeşimi götüreceksiniz diye annem babam telaşlandılar," dedi kısık bir sesle, ama teğmenin sözü onu olduğu yere çivilemeye yetti:

"Bakın hanımefendi, ben buraya öylesine gelmedim. İki kardeşinizin adı da arananlar listesinde, hem de ön sıralarda. Şu anda apartmanınızın önünde bir manga asker bekliyor. Babanızı, annenizi daha da telaşlandırmayın ve

bana yardım edin ki bu işi kazasız belasız bitirelim." Sonra kapıya giderek iki askerin içeri girmesini söyledi. Postallarınızı çıkarın diye de emretti askerlere.

Karakoç ailesi, teğmenin o sıralarda ülkenin çeşitli yerlerinde arama yapan birçok başka askerden çok daha nazik davranmış olduğunu, askerlerin değil postallarını çıkarmak, aramalar sırasında evleri dağıtıp döktüklerini, evde oturanları iteleyip kaktıklarını sonra öğreneceklerdi ama bundan dolayı kendilerini şanslı hissetmeyeceklerdi asla.

Evdeki arama bitip de ne bir silah, ne de teğmenin üstünkörü baktığı kitaplar arasında yasak bir kitap bulunamayınca, askerler, Münevver Hanım'ın yanı başına oturup ellerini sıkı sıkı tuttuğu Murat'ı alıp gittiler. Murat evden çıkarken evin tüm neşesi, mutluluğu, huzuru da çıkıp gitmişti beraberinde. Sessizliği Münevver Hanım bozdu:

"Bu çocuklar ne yaptılar Harun?" diye sordu bitkin ve çok kederli bir sesle.

"Bir şey yaptılar ki Cengiz anladı kaçtı. Murat bizi bırakmadı. Keşke o da kaçsaydı," dedi Harun Bey. Sanki bir anda on yıl yaşlanmış gibiydi. Omuzları düşmüş, oturduğu yere yığılmıştı.

"Ne Murat ne de Cengiz bir suç işlemişlerdir anne. Olsa olsa afiş asmış, yürüyüşlere katılmışlardır. İkisi de karıncayı ezmez biliyorsun. Cengiz de başka bir nedenle kaçmıştır eminim," dedi Yüksel, ama bu sözlerine kendisi bile inanmadı. Arananlar listesinin başında olduklarını söylemeye dili hiç varmadı iki kardeşinin. Yalnızca dua etti kimseye duyurmadan, içinden. Yaşanan kısa sessizlikte hepsinin ayrı ayrı dua ettiklerini hiçbiri bilmedi. Sessizliği Olcay bozdu. Bir anda büyümüş gibiydi. "Ben halıları sileceğim," dedi. "Askerlerin ayak kokusu hâlâ çıkmadı evden."

Yüksel kardeşine sarıldı:

"Ben silerim bir tanem, sen ellerini kirletme."

"Ne yapacağız Harun?" diye çaresizliğini dile getirdi yine Münevver Hanım.

"Bekleyeceğiz Münevver, sorgulayıp göndermelerini bekleyeceğiz, ama çocuğa bavul yaptırdılar. Bu iyi değil. Akşama doğru Birinci Ordu'yu ararız."

Öğle yemeği için hiçbirinde istek yoktu. Yine de masayı hazırladı Yüksel. Cengiz ve Murat için de tabak koydu masanın bir kenarına, gelmeyeceklerini bile bile. Askerler evi ararken Murat'a bir dilim ekmeği zorla yedirmişti biraz peynirle. Yanına da biraz ekmek peynir vermişti ama yüreği sıkışıyordu. Harun Bey de ilaç kutusundan bir ağrı kesici ile bir antibiyotik bulup Murat'ın cebine koymuştu ne olur ne olmaz diye.

"Evladıma kötü davranmazlar değil mi Harun?" diyordu gözyaşları arasında. "Ona işkence yapmazlar değil mi? Onun bir suçu yoktur değil mi?"

Harun Bey yanıtlayamıyordu, bu işin suç ve ceza kavramlarıyla ilişkisi olmadığını öğretmişti yaşadıkları. Evlerinden böyle alınıp götürülen kaç kişi en azından ağır bir dayak yemeden evlerine dönememişlerdi dokuz yıl önce. Yalnızca dayakla dönebilirse şanslı sayacaktı oğlunu ve kendilerini. Dönebilirse... Dönememek de vardı. Bu olasılık Harun Bey'in içini kavuruyordu. Soluğu daralıyordu. Karısına cılız bir sesle yanıt verdi yalnızca teselli etmek için.

"Korkma Münevver, asker kötü davranmaz. Onların da aileleri var. Onların da çocukları, kardeşleri var. Hem sonra savaşta değiliz ki. Bu asker bizim askerimiz. General dünkü konuşmasında söyledi ya; siyasal partileri kapatıp toplumda biriken silahları toplayıp terörü yaratanları tutuklayacaklar, ötekileri bırakacaklar, sonra hemen seçime gidecekler. Ama bu biraz zaman alabilir. Dua edelim de Murat insafsız

birinin eline düşmesin. Cengiz de yakalanmasın ya da yakalansın da emniyette olsun, belki daha iyi," dedi.

Eski arkadaşlar

Balıkçı Nuri'nin yeri, kıyının sonunda, plaj şeridi bittikten sonra başlayan çakıllı, kayalık düzlükte yer alıyordu. Bu uzaklığı ve salaşlığıyla, kasabanın eskilerinin dışında pek de kimsenin gitmediği bir yer olmuştu lokanta. Ömer de, arkadaşları sayesinde önceleri pek uğramadığı bu salaş balıkçının keyfine varmıştı. Nuri, özel müşterileri geldiğinde kıyıdaki çakıllı düzlüğe bir masa çıkarır, mutfaktan yaklaşık elli metre uzaktaki bu masaya servis yapmaya üşenmezdi. Lokantada çok iş yoksa kendisi de gelir otururdu onların yanında. Çünkü bu tür sohbet her zaman bulunmazdı.

Ömerler toplandıklarında genellikle beş kişi oluyorlardı. Bu özel bir gruptu; hepsi tiyatrocuydu. Aralarındaki dostluk, sınanmış bir kara gün dostluğuydu. İzmir'de Ege Üniversitesi'nin Tiyatro Bölümü'nde başlayan bu dostluk, zaman zaman birbirlerinden uzak kalsalar da hiç kesilmemişti. Şu son beş altı yıl içindeyse hepsi bu kasabada küçük birer yazlık edinmiş, ailecek yaklaşmışlardı birbirlerine.

Eylül geldiğinde eşleri, çocukları alıp kışlıklarına dönüyorlardı okullar açılmadan bir hafta kadar önce, ama kocalarını birkaç gün daha bırakıyorlardı yazlığı toplasın, evi kilitleyip arkadan gelsin diye. İşte asıl bu birkaç gün, eski arkadaşlar için harika bir tatil dönemi oluyordu. Gece geç saatlere dek Nuri'de ya da bir başka lokantada içip sohbet ediyorlar, lokanta kapanırken son içkilerini alıp sahile iniyorlar, kumların üstünde kimi gün ortalık ışıyana kadar konuşuyor, uyukluyorlardı. Ömer, genellikle evde Tomris

beklemesin diye dönem sonu gecelerini yarım bırakarak istemeye istemeye ayrılıyordu lokantadan. Ama bu gece zaten hiçbiri çok uzun kalamayacaktı, çünkü eşlerin İzmir'e dönmelerine en az on gün vardı.

Ömer o gece lokantaya ilk gelen oldu. Son birkaç günün sıkıntısı, bir an önce evden kaçmasına neden olmuştu. Ayrıca, evde televizyon karşısında Cengiz'i izlemeyi de istemiyordu. Arkadaşlarıyla şöyle bol kahkahalı ve rakılı bir gece geçirmek, kızdıklarına ağız dolusu küfretmek, ülkenin halini, eski günleri konuşmak, rahatlamak istiyordu. Tomris'i eczaneden eve bırakmış, hemen çıkmıştı. Tomris, Ömer'i uğurlarken, "Çok kaçırma sakın," demişti. "Şimdi dertlenmişsindir, fark etmezsin ne kadar içtiğini..."

Arkadaşları gelmeden önce Nuri'ye yardım etti; garsonun taşıyıp getirdiği masayı, sandalyeleri deniz kıyısına yerleştirdiler. Uzun bir kablonun ucuna bağlı kırk mumluk ampulü masanın yanındaki eski tahta direkteki paslı çiviye astılar. Nuri'nin balıkçı sandalı birkaç metre ileride, kayaların girintisinde kımıldamadan duruyordu. Güneş batmış, hava kararmak üzereydi. Denizin üstünde bir tek kıpırtı bile yoktu. Kefal yavruları kayaların arasında küçük çırpıntılarla dolaşıyor, kayalara sürünen yengeçlerin sesleri bile duyuluyordu. Birkaç balıkçı Ömer'e selam vererek yanından geçti, eski evlere doğru gittiler. Ağlarını bırakmış dönüyorlardı. Rastgele, dedi Ömer onlara. Nuri, elinde bir kadeh rakı, bir tabağa koyduğu beyaz peynir ve kavunla gelmişti masaya. Çiçekli masa muşambasının üstüne koydu elindekileri. Hemen ardından garson çocuk, su ve ekmek sepetini koşarak getirdi.

"Nasıl da bilirsin be Nuri insanın ilaç saatini," dedi keyifle Ömer.

"Geçmiş olsun Ömer Abi," dedi Nuri. "Baban hastaneye yatmış diye duydum."

"Çıkardık Nuri, çıkardık. Önemli bir şey değil, yaşlılık işte..." diyerek geçiştirdi Ömer. Nuri yeni bir soru sormasın diye hemen konuyu değiştirdi:

"Bugün nasıl, iyi balık çıktı mı?"

"Yok be abi, günlerdir yok balık. Biliyorsun yumurta zamanı yeni bitiyor. Aslında avlamamak da lazım ama bizim balıkçılar avlamayıp ne yapacak? Biz çiftlik çuprasıyla, levreğiyle idare ediyoruz müşteriyi de onlara deniz balığı lazım. Biraz barbun bulmuşlar, bir iki de öksüz çıkmış. Kupezlerle hanosları filan sayma zaten. Haa, güzel adabeyi var. İki gün önce getirmişlerdi. Üç tane orta boy... Dipfrizde duruyor. İstersen bir çorba çekeyim. Kızartmaya kalksam hiçbirinize yetmez. Rakıdan sonra mideyi kalaylarsınız."

Başını salladı Ömer:

"Hele dur, çocuklar bir gelsinler de öyle söyleyelim çorbayı, sen şimdilik mezeleri hazırla, ufaktan başlayalım ağır ağır."

Uzaktan iki arkadaşının yaklaştığını görmüştü. Nuri'ye de gösterdi.

"Bak Bülent'le Mehmet geliyorlar." Onlar iyice yaklaşmışlardı ki ilerilerde Ayhan'ı da gördü Ömer.

On dakika içinde masa tamamlanmıştı. Faruk da gelmiş, oturmuştu yanlarına. Nuri, Ayhan'ın hemen ardından mezeleri getirmiş, Ömerler seçmişlerdi seçeceklerini. Faruk'a başka bir isteği olup olmadığını sordu Nuri rakısını koyarken Faruk:

"Her şeyi almışlar bunlar yahu, nasıl yiyeceğiz hepsini," dedi şaka yollu. Kadehlerini kaldırırlarken Bülent:

"Haydi, ilk kadehi Harun Babaya kaldıralım," dedi. "Kefeni yırtmasına..."

Kadehlerini tokuşturdular ve iştahla büyük birer yudum aldılar. Hem birbirlerini, hem rakıyı özlemişlerdi belli ki.

"Yavaş ol oğlum," dedi Mehmet Ömer'e, kadehin yarısını bir yudumda boşalttığını görünce. Ömer savundu kendini.

"Merak etme, ne zaman yıkıldık rakıyla?"

"Ne oldu yahu Harun Babaya?" diye sordu Ayhan peynirinden bir parça atarken ağzına. Ömer, bir an her şeyi anlatmanın doğru olup olmayacağını düşündü, ama bunu aklında pek de tartmadı, arkadaşlarıyla o kadar çok ve özel şey paylaşmışlardı ki bu olayı anlatmanın hiçbir sakıncası yoktu. Hatta Ömer, babasının bu işe kalkışmış olmasından bir ölçüde mutlu bile olmuştu. Gizli bir gurur duyuyordu dile getiremese de. O yaşta, eline silah alıp ülkenin pek çok acı çekmesinin baş sorumlusuna doğrultması bir kahramanlık sayılabilirdi.

"Anlatacağım ve dudağınız uçuklayacak," dedi, arkadaşlarını merakta bırakmanın keyfiyle ağırdan alarak. Masaya buz getirmiş olan garsonun biraz uzaklaşmasını bekledi, sonra:

"Ağzınızdan kaçırmak yok ha..." Biraz kısık bir sesle: "Babam için hiç iyi olmaz duyulursa."

Bülent bir kahkaha attı:

"Ne o oğlum, Harun Amca AIDS mi kaptı yoksa bir Nataşa'dan?" Gülmeye başladılar.

Mehmet:

"Namı yürüsün, bu yaşta zamparalık yaptıysa helal olsun amcama..." Ömer'e döndü: "Ne kaparsa kapsın, değer valla. Kaç oldu Harun Amcam, sekseni geçti değil mi?" diye sordu.

"Aklınıza gele gele zamparalık geliyor serseriler," dedi gülerek Ömer. "Sizin başınıza gelmesi yakındır o AIDS'lerin. Babamın ne yaptığını bilseniz kıçınız tavana vurur."

"Anlat oğlum o zaman," dedi Ayhan.

"Sıkı durun," diyerek anlatmaya başladı Ömer.

Sözleri bittiğinde hepsi birbirlerine baktılar, Ömer'in anlattığı süre içinde şaşkınlıktan ne bir yudum rakı içmiş, ne bir lokma yemek yemişlerdi. Bülent:

"Vay be..." dedi hayranlıkla. "Buna kadeh değil şişe kaldırmak bile yetmez. Ne adammış Harun Amca. O beyefendi, karıncaezmez, yardımsever, hoşsohbet sakin adam koskoca faşist generali öldürmeyi kafaya koysun, bunu yıllarca içinde taşısın, sonra da sekseninde gerçekleştirmeye kalkışsın... Helal olsun valla, yüz kere helal olsun, bin kere helal olsun..."

"Hiç belli etmedi mi size bu niyetini bu kadar zaman içinde Ömer?" diye sordu Mehmet.

"Murat Abimin ölümünden sonra babam sık sık, bu heriflerden kimse hesap sormayacak mı, kimse bunları yargılamayacak mı, bu işkencecileri saptayıp kimse bunları ortaya çıkarmayacak mı diye yakınırdı, ama hiçbirimiz babamın bu işe kalkışacağını ummuyorduk. Üstelik bir de tabancası varmış yıllardır evde, kimse bilmiyordu. Nasıl saklamış bizden bunca zaman? Haydi bizi bırak, darbeden sonra iki kez evi aradılar, onlar bile bulamamışlar demek. Eski ama bakımlı bir silah. Mermileri de yeni galiba. Ufak tefek bir şey. Telaştan markasına bile bakmadım. Kimse görmesin diye alıp sakladım."

"İyi sakla valla Harun Amca bulup bir daha dener kesinlikle. Baksana yıllarca içinde kuluçkaya yatırmış intikam duygusunu," dedi Bülent.

"Sanmıyorum bir daha deneyeceğini, çok bitkindi. Sağlığı da pek iyi değil. KOAH bir yandan, kalp yetmezliği bir yandan yürüyecek hal bile bırakmıyor. O gün nasıl becermiş de kalkıp takip etmiş adamı! Ölüp kalabilirdi. Uzun bir zaman evden çıkamaz artık, hiç hali yok..." dedi Ömer.

Ayhan:

"Aslında verilmiş sadakası varmış Ömer, bir de düşünsene bayılmadan önce elini çantasından çıkarsaydı ya da silahını ateşleseydi, adamı vurmuş olsa bir türlü vurmamış olsa başka türlü... Elinde silahla görselerdi Harun Amca'yı, hastaneden eve değil doğru hapishaneye giderdi garibim. İyi ki Tanzer oradaymış, herkesten önce o müdahale etmiş olaya."

"Gerçekten de öyle," dedi Ömer. "Aslında General babamın yere yığıldığını görünce korumasına yardım etmesini söylemiş. Tanzer onların yardımıyla babamı taksiye koymuş. Hatta General, Tanzer'e tanıyor musun bu adamı diye sormuş, Tanzer, evet deyince ona bırakmışlar sorumluluğu."

"Bir de tersinden düşünün arkadaşlar," dedi Faruk. "Vurmuş olsaydı Generali, o arada elinden silahı alıp kendisini öldürmesini engellemiş olsalardı, Harun Amca mutlu olmayacak mıydı? Zaten bu yaşa kadar yaşamış, sağlığı iyi değil. Oğlunun ölümünden sonra içinde hep bu intikamı alma duygusunu saklamış. Bu yaşta insanı hapse de atmazlar, bir hastaneye yatırırlar herhalde. Üstelik de çok kişi sevinirdi. Yalnızca kendi intikamını değil, kaç yüz bin kişinin intikamını almış olurdu. Eminim ki Harun Amca çok üzgündür şimdi."

"Öyle, çok üzgün," dedi Ömer. "Yahu düşünsenize Murat Abimin ölümünden sonra babam ne kadar renkli giyeceği varsa hepsini birilerine verdi, yalnızca siyah olanları sakladı. Bir daha da üstüne siyahtan başka renk giymedi. Ben, bundan sonra ölünceye dek yastayım, dedi. Öldüğümde giydirirsiniz beyaz kefeni. Hatta olabilirse kefenim bile siyah olsun demişti bir gün bana, baba bu siyahlar giymeyi bırak artık dediğimde."

"Ondan mı siyah giyiyordu bu yaz gününde bile Harun Amca?" diye hayretle sordu Mehmet. Sonra ekledi.

"Oğlum adam size o zamandan sinyal vermiş bu işi. Baksana, bu ne büyük bir olay. Hangimiz kendimizi yalnızca siyah giysilere hapsederiz hayat boyu? İnsan her durumda nasıl siyah giyer?"

O sırada Nuri yanlarına gelmişti. Konuyu değiştirdiler. Rakılar yenilendi. Nuri biraz hoşbeşten sonra lokantaya geri döndü.

"Çok üzüldüm be Ömer," dedi Bülent. "Harun Amca'mın intikamını alamamasına üzüldüm. Bir de bundan sonra şansı olamayacak diyorsun ya. Umudu kırılmıştır. İnşallah bu hasta etmez onu."

"Ne dedi biliyor musun? Şu herifi vuramadım ama hiç olmazsa yüzüne tükürebilseydim herkesin içinde, aşağılık herif sen kim olduğunu sanıyorsun da başkalarının çocuklarını ellerinden alıyorsun, gasp ettiğin devlet gücünü başkalarını yok etmek için kullanıyorsun, sen Allah mısın diye bağırsaydım, suratına iki tokat atsaydım, dedi. Ağladı bu yaşta. Ben babamı üç kez ağlarken görmüştüm hayatım boyunca. Annemin, Murat Abimin ve Yüksel Ablamın nişanlısının ölümlerinde. Bir de şimdi gördüm... Gerçekten keşke vursaydı herifi de kendisi de kalpten ölüp gitseydi belki daha iyi olurdu. Şimdi onu sürekli umutsuz, küskün göreceğiz korkarım ki," dedi Ömer üzüntüyle.

Biraz suskun kaldılar, havadan sudan konuştular, karılarının çocuklarının hal hatırını sordular. Bir ara, Bülent'in dalgın oturduğunu fark etti Mehmet.

"Ne düşünüyorsun, dalıp gittin?"

"Bir çare buldum da onu düşünüyorum," diye yanıtladı Bülent.

"Neye çare buldun oğlum, ölüme mi?" diye sordu dalga geçercesine Mehmet tekrar.

"Dinleyin, çoktandır hep birlikte bir oyun oynamamıştık. Bir tiyatro oyunu yazdım, şu birkaç dakika içinde. Deli demezseniz anlatırım," dedi Bülent.

Ayhan kadehini kaldırarak:

"Oğlum, deli işi olmadıktan sonra niye anlatacaksın ki? Deli diyeceksek anlat da, Harun Amca'mın bu olayından sonra masaya yakışsın."

Hepsi birer yudum daha aldılar rakılarından, Bülent güldü:

"Ama bakın sözümü kesmek yok ha bitirmeden."

"Tamam be oğlum meraklandırma adamı, anlat işte..." diye sabırsızlandı Ayhan.

"Hatırlıyor musunuz onbeş yıl önce çalıştığım tiyatroda bir oyun koyacaktık darbeyle ilgili. Her şeyi hazırlamıştık, tam oyuna başlayacaktık, valilik oyunu yasakladı, yaptığımız masraf elimizde patladı. Oysa ne güzel hasılat olacaktı. Yeni bir oyun hazırlayıp koyana kadar da hem zaman hem para kaybettik o sezon. Ben General rolünü oynayacaktım. Bunun için o zamanlar İngiltere'de silikon maske yaptırmıştık. Bizde bu teknoloji o yıllarda yoktu. Taktığımda herkes General tiyatroya geldi sanmıştı."

"Bana bak, korkutma beni, ne demek istediğini sezinler gibiyim, başımıza iş açma," dedi Mehmet.

"Oğlum bak, sözümü kesme demiştim. Bırak bitireyim sonra olmaz dersiniz. Zaten bir fantezi diye düşünüyordum," dedi Bülent. Mehmet'in özür dilemesi üzerine devam etti.

"Harun Amcam ne demiş? Hiç olmazsa yüzüne tükürreyim, iki tokat atayım, hesap sorayım. Bir oyun kursak, Harun Amca'nı da katsak işin içine. Ben bulurum o maskeyi. Sesimi de Generale benzetiyorum biliyorsunuz, az çalışmadım o oyun için. Harun Amca'mla Generali kısa bir süreliğine karşılaştırsak uygun bir yerde. Harun Amcam

küfretse, tokat atsa, yüzüme de tükürse, bir rahatlasa adamcağız şu yastan birazcık kurtulur belki, neşesi yerine gelir. Tabii bu arada yanında silah milah olmamalı, bok yoluna gitmeyelim..."

Bülent anlatırken hepsi gülmüşlerdi. Mehmet:

"İyi bir fantezi ama uygulaması mümkün değil, hem Harun Amca uyanır. Kolay mı yaşlı tilkiyi kandırmak böyle bir numarayla oğlum?"

Ayhan'ın çok hoşuna gitmişti bu fikir.

"Yuh senin oyunculuğuna," dedi Mehmet'e. "Kaç yılın tiyatrocusuyuz. İşimiz milleti kandırmak. Sanki daha az inandırıcı rolleri oynamadın. Üstelik hatırlasana, Bülent'i General maskesiyle gördüğünde illa bu herife bir yumruk çakacağım diye tutturmuştun."

"O başka, bu başka... Burada tiyatro sahnesinde olmayacağız, sokakta, milletin içinde Generale vuracaksın, millet sessiz kalacak ha? Oğlum yaranmak için adamı linç eder bu millet. Bir sivil polis olur şansımıza orada, bir hayranı çıkar karşımıza, hapı yutarız o zaman. Üstelik olan Harun Amca'ya olur. Onu koruyacak kimse olmaz yanımızda, gücümüz yetmez. Gerçekçi olun. Tiyatro sahnesinde her şeye varım, ama bu iş başka." dedi Mehmet.

"Ayarlarız oğlum, bir tiyatro sahnesi gibi ayarlarız mekânı. Her şey bizim kontrolümüzde olur. Sokakta yapacağımıza bir evde yaparız, bir meyhanede yaparız. Bu kadar tanıdık var. Sonunda bir oyun bu. Herkes bunun bir oyun olduğunu bilecek, bir tek Harun Amca bilmeyecek. Kandıracağın yüz kişi değil, yalnızca bir kişi. Valla bu iş düşünmeye değer. Bence hem eğlenceli de olur. Harun Amca durumu çaksa bile ona bir kadeh rakı veririz, hep birlikte güler eğleniriz, hiç olmazsa adamcağızın keyfi de yerine gelir," dedi Ayhan, sonra Ömer'e sordu:

"Sen ne diyorsun Ömer?"

Ömer ilgiyle dinliyordu arkadaşlarını.

"Ne diyeyim ki? Harika olur ama tehlikeli bir iş. Babam için böyle bir şeyi sizden isteyemem. Onun yerine, bir gün onu da alır geliriz buraya, bize katılır, biraz havası değişir."

Ayhan atıldı hemen:

"Yahu hayatınızın tiyatrosu olur bu. Harun Amca'nın nasıl zevkleneceğini, herife tükürüp bağıracağını, bizim de korumaları gibi Bülent'i bir an önce oradan çıkartıp götüreceğimizi, ardından çevredekilerin, yaşa Harun Amca, nasıl da rezil ettin herifi diye tezahürat yapacağını, Harun Amca'nın artık o keyifle kaç kadeh rakıyı götüreceğini düşünüyorum da şimdiden mest oluyorum. Hem biz de küfrederiz herife bu arada şöyle gönlümüzce."

"Mehmet, dediğin gibi beni linç edecek bunlar galiba. Ânında çıkarırım maskeyi yüzümden, Harun Amca'ya bile acımam valla. Kimse bir şey yapmayacak ondan başka. Ondan da tabancayı, çatalı, bıçağı, taşı, artık ne silah bulacaksa hepsini uzak tutarsınız. Tokada razıyım. Küfür ve tükürüğe de. Nasıl olsa maskeye tükürecek, ama fazlası olmaz, ona göre..." dedi Bülent gülerek.

Mehmet, delirmişsiniz der gibi elini başının yanına götürdü, salladı.

"Hepiniz kafayı buldunuz, şimdi yapın fanteziyi, nasıl olsa yarın ayılınca bu konuştuklarınızın saçmalığını anlayacak, gülüp geçeceksiniz," dedi, kendinden emin bir tavırla.

"Nah sana," dedi Ayhan coşkuyla, elini biçimine getirip. "Daha ne içtik ki kafayı bulacağız oğlum?"

Mehmet ayıplarcasına:

"Şu hareketinden belli, sen böyle el kol işaretleri yapmazdın insanın gözüne soka soka kafayı bulmasaydın," dedi. Ayhan umursamadı.

"Ancak bunu yapacak kadar bulmuşum kafayı demek ki. Aslında bu hareketimi kafayı bulmama değil, arkadaşlığımızın eskiliğine versen daha doğru olur Mehmetciğim, saygısızlığıma değil. Ama saçmalayacak kadar da bulmadım kafayı. Neyse, gelelim sadede. Bu işi ben yaparım arkadaş, ben varım. Siz de varsanız yapalım bir güzellik Harun Amca'mıza," dedi bıçkın bir delikanlı taklidiyle.

Mehmet, Ayhan'a bir kez daha karşı çıktı:

"Bu sahte bir şey olacak. Sahnede olsa oyun olur ama hayatın içinde olunca oyunlaşmadan sahteleşiyor."

Ayhan, gözlerini iri iri açarak, sesini de yükselterek yanıtladı Mehmet'i:

"Bırak be oğlum felsefe yapmayı, hâlâ Duchamp'ın pisuarındasın. Tuvaletteyse başka, galerideyse başka... Bizim Fadime'nin de hamamda başka çıkar sesi, sokakta başka. Görmüyor musun bu memlekette her şey sahte be. Bizim yaptığımız sahte değil, oyun. Hayatımız keşke bir oyunda geçse, razıyım. Sahtelik içinde geçiyor Allah kahretsin. Sahteliği oyuna çeviriyoruz anlasana. Ruhunla da bak olaya yalnızca aklınla değil. O zaman hayattaki sahteyle oyunu da, oyundaki gerçekle sahteyi de ayırt edersin."

"Vay be," dedi Faruk, "bu işi biraz konuşalım, hoşuma gitti. Şu sahte ve oyun meselesi gerçekten de tam içki masası sohbeti olur. Örnekler verseniz ya..."

Ayhan, gözlerini Mehmet'e dikmiş olarak yanıtladı Faruk'u:

"Oyun, bilinçli olarak yapılan, oyun olduğunu herkesin bildiği, herkesin bu gözle değerlendirdiği ve kendi içinde kuralları, tutarlılığı olan bir şeydir. Sahteyse bir kazanç, bir çıkar sağlamak için ya da tamamen bilgisizlikten kaynaklanan, gerçekmiş gibi gösterilen bir yalandır. Gerçeğin taklidi-dir. Oysa oyun gerçeği taklit etmez, kendince yeniden kurar. Örnek mi istiyorsun? Bak söyleyeyim. Harun Amca'nın

intikam duygusu gerçektir ve insanidir, çünkü oğlu gencecik yaşında haksız yere öldürülmüştür. Bizim yaptığımız oyundur, Harun Amca'yı mutlu etmek için sahneye konacaktır. Harun Amca'nın bu oyunda kandırılıp intikamını biraz olsun aldığına inanması hem oyunun başarılı bir oyun olduğunu, bizlerin mesleğimizi iyi yaptığımızı gösterir, hem onu mutlu eder. Çünkü oyun amacına erişmiştir. Ama Harun Amca'yı ve onun gibi acılı insanları devletin oyalaması, faili meçhul cinayetleri çözeceğiz diyerek çözmemeleri, darbecilerden hesap soracağız diyerek sormamaları, darbenin tüm kurumlarından kendi iktidarları için yararlanmaları sahtelik ve yalandır. İşin acı tarafı, ülkemizde oyunla sahteyi, sahteyle gerçeği birbirinden ayıramayan o kadar çok insanımız vardır ki. Bu yüzden sahtelikler sürebiliyor. Biz şimdi saf ve katışıksız bir oyun düzenliyoruz. Yani aslında sahtekârların yaptığı tahribatı bir ölçüde onarıyoruz. İşte bu nerede oynanırsa oynansın sanattır arkadaş. Tiyatro sahnesi gerekmez."

Mehmet tartışmayı sürdürmek istemedi, ne isterseniz yapın der gibi bir ifade takındı.

"Ee, ne yapıyoruz o zaman?" diye sordu Faruk.

Bülent:

"Ben ciddiyim bu konuda. General ben olacağım, risk de bana ait. Cevat'ın meyhanesini ayarlarız, o gece pek yabancı almamasını söyleriz içeriye. Zaten herkes dışarıda oturuyor, içerisini biraz karartırız, Cevat bu işe bayılır. Harun Amca sizlerle otururken ben önden iki korumayla girerim, korumalara, siz çıkın dışarıda durun derim, orada bir masaya oturacakmış gibi yaparken, siz Harun Amca'yı üstüme salarsınız, sonra yüzümde tükürükle dışarı kaçarım alelacele, yan sokaktan kayboluruz. Maskeyi çıkardım mı zaten bir sorun kalmaz. Hepsi en çok iki dakika içinde olup bitmeli, yoksa işin boku çıkar, tehlike artar."

"O zaman bu işi yaptık gitti, tamam mı? Ömer, haydi sen de tamam de," dedi Ayhan yine coşkuyla.

Ömer:

"Tamam anasını satayım, yapalım be. Ne olacak, iki dakikada başlar bitiririz, kimse de uyanmaz, ama iyi bir planlama lazım. Terslikler için önlemler de almak lazım ki başa bir iş gelmesin. Çünkü herhangi birinin yerine geçmeyecek Bülent. Biz masum bir şey yapalım derken başımıza iş çıkarmayalım."

Mehmet, yine başını salladı, küçümser bir edayla:

"Yapın, yapın, yarın nasıl olsa ayılacaksınız."

Ayhan:

"Tamam, sen katılma, ama oyunu da bozma," dedi ciddi bir tavırla. Mehmet'e kızgınlığı pek de hafiflememişti. Mehmet yanıt vermedi.

Bülent:

"Yarından tezi yok, ben plana başlayacağım, tabii önce şu maskeyi bulalım, yoksa ekmek hamuruyla burun yaparak olmaz bu iş," dedi keyifle.

Cengiz'le Ömer karşılaşıyorlar

İki gün sonra Cengiz gelmişti. Kırlaşmış gür saçlarını biraz uzatmıştı. Üzerinde pahalı olduğu anlaşılan uçuk mavi bir gömlek, spor bir lacivert ceket, açık bej pantolon ve yabancı marka ayakkabılar vardı. İyi para kazandığı ve yüksek ekonomik standartlı bir hayat yaşadığı her halinden belliydi. Tüm aileyle kucaklaştı, öpüştü. Bir tek Ömer candan sarılmamış, öylesine öpmüştü kardeşini. Beş on dakika içinde de bir bahane bulup yanlarından ayrılmıştı. Sonraki günlerde çok bir arada olmamaya, gerekmedikçe Cengiz'le

konuşmamaya gayret etti. Cengiz Olcaylarda kalıyordu. Aslında Ömerlerin evi daha uygundu, Tomris kalması için ısrar etmişti, ama Cengiz istememişti.

Bir akşam Olcaylarda yemekten sonra hep birlikte televizyondaki bir tartışma programını izliyorlardı, henüz masadan kalkmamışlardı. Harun Bey, Cengiz'e tartışılan konuyla ilgili ne düşündüğünü sordu. Cengiz, bir kulağı televizyonda geçiştirmeye çalıştı soruyu. Cengiz'in babasına yanıt vermeye tenezzül etmediğini düşünerek Ömer:

"O ancak televizyonda yanıt verir sorulara, böyle aile ortamı onu kesmez," dedi alayla. Cengiz yanıt vermedi, televizyonu izlemeyi sürdürdü. Bu tavrı Ömer'i iyice kızdırdı. Televizyonda o sırada konuşan kişiyi göstererek:

"Bu da içeri girmemiş miydi darbede?" diye sordu ortaya. Yüksel yanıtladı:

"Evet, iki yıl kadar yattı."

Ömer üstüne gitti Cengiz'in:

"Eski solcular bardak oldu," dedi, sonra kimsenin yanıt vermediğini görüp üstüne basa basa:

"Ama aptesane bardağı... Sıram sıram ekran aptesanesinde boy gösteriyorlar."

Bu son söz masayı buz gibi yaptı. Harun Bey kaşlarını çatarak baktı oğluna. Cengiz bir lahavle çekti sandalyesinde doğrulurken. Ama henüz kalkamadan bir cümlesini daha duymak zorunda kaldı Ömer'in.

"İnsanlar burada asılırken, işkence görürken aptesane bardakları yurtdışında parlamakla meşguldüler..."

Cengiz bu söz üzerine kalkmaktan vazgeçti, döndü, Ömer'e gözlerini dikerek:

"Senin benimle ne derdin var yahu?" dedi kızgınlıkla. "Keşke herkes kaçsaydı da kimse asılmasaydı. Gittim de demokrasinin ne olduğunu, insan haklarının ne olduğunu,

hukukun ne işe yaradığını gördüm. Keşke hepiniz gitseydiniz milli solcu olacağınıza uluslararası dünyanın, özgürlüğün ne olduğunu öğrenseydiniz, bugün Türkiye başka bir yerde olurdu. Hâlâ işiniz gücünüz hamasette. Solculuğunuzu kaç yıl içeride yattığınızla ölçüyorsunuz. Hiçbiriniz solcu molcu da değilsiniz..."

Ömer'in tepesi iyice atmıştı. Masaya vurdu elini. Harun Bey irkildi, "Ömer!" diye bağırdı, ama Ömer'in kimseyi duyacağı yoktu.

"Sen orada üniversiteni tamamlarken, gezip tozarken ağabeyin asıldı, enişten işkenceden öldü, arkadaşlarımız kayboldu, bunlar hep senin gibiler daha iyi yaşasınlar diye mi oldu? Birileri inançlarını satsınlar, davalarına ihanet etsinler, arkadaşlarını ihbar etsinler diye mi oldu bunlar, bunun için mi öldü insanlar?" diye haykırdı.

Bu arada Yüksel kalkıp gelmiş, Ömer'in ağzını kapamıştı elleriyle. Durumun buraya gelmesinden korkuyordu. Harun Bey, gözleri büyümüş, iki çocuğuna bakıyordu. Yüksel:

"Artık susun, ikiniz de susun," dedi Cengiz'in yüzüne bakıp Ömer'in ağzını kaparken. "İkiniz de susun. Babamız ölümden döndü, uzun zamandır ilk kez bir araya geldik, bunun kıymetini bilmemiz lazım, annemizi, Murat'ı, Semih'i, arkadaşlarımızı minnetle, sevgiyle anmamız lazım, siz neler söylüyorsunuz, kime yararı var bunların, elimizdekileri de kaybetmeyelim."

Harun Bey kızına gülümseyerek baktı, Cengiz ve Ömer başlarını yere çevirmişlerdi. Cengiz'in dudakları kısılmış, çocukluğunda kızdığı zamanlardaki gibi bir çizgi haline gelmişti. Ömer'in ise gözleri dolmuştu. Yerinden doğruldu, kısık bir sesle:

"Kusura bakmayın keyfinizi kaçırdığım için." Sokak kapısına doğru yürüdü: "Eve gidiyorum, siz de sonra gelirsiniz."

Ömer ile Tomris

Ömer'le Tomris, evliliklerinin ilk yıllarında İzmir'de yaşıyorlardı. Ömer'in, Murat'ın ve Cengiz'in kardeşi olması nedeniyle İzmir'de tutuklanması, bir buçuk ay kadar hapiste kalıp işkence gördükten, hiçbir siyasi grupla ilişkisinin olmadığı anlaşıldıktan sonra bırakılmış olması bile o günlerin koşulları düşünüldüğünde bir mucizeydi.

Ömer, ailesinin İzmir'e geleceğini ve hep birlikte Tomris'i istemeye gideceklerini umarken Murat darbeden hemen sonra tutuklanınca bütün planlar suya düşmüştü. Okulların açılmasına on gün vardı. Hemen İstanbul'a gelmiş, olan biteni öğrenmiş, Murat'ın izini bulmak için oradan oraya gidişlerinde babasına yardım etmiş, onun yanında olmuştu. Okul açıldıktan ancak bir hafta sonra İzmir'e dönebildi, ama nişan bir süre için yapılamayacaktı. Tomris durumu ailesine anlatmıştı. Babası biraz da sevinmişti buna. Ağabeyiyle birlikte, "Her şeyde bir hayır vardır, demek senin bu oğlanla birlikte olman kaderinde yokmuş," diyerek güya Tomris'in düşüncesini değiştirmeye çalışmışlardı, ama Tomris'in kararı kesindi. Ömer'le nasıl olsa nişanlanacaktı. En azından mezun olup bağımsızlığını eline aldığında kendisine kimse karşı koyamayacaktı. Ömer de bu durumu pek sorun etmemişti. Çünkü aklı Murat'taydı ve Tomris'in sevgisinden emindi.

Ocak ayı sonuna doğru bir gün okulda dersteyken dekan sınıfa girmiş, Ömer'i dışarı çağırmıştı. Kapının önünde iki polis bekliyordu. Polisleri görünce Ömer'in aklına Murat'a bir şey olduğu geldi. Dekan polislere lütfen burada yapmayın, dışarı çıktıktan sonra, gibisinden bir şeyler söylüyordu. "Ömer Karakoç sen misin?" diye sordu polislerden biri. Evet, der demez ikisi de birer koluna girdiler Ömer'in, "Bizimle geleceksin," diyerek. Ömer nereye gittiklerini

sordu; aynı polis: "Önce merkeze" diye yanıt verdi, "oradan savcılığın talimatına göre nereye gerekiyorsa oraya."

Ömer sakindi, telaşlanmadı, dekana:

"Hocam lütfen sınıf arkadaşım Ayhan'a durumu anlatır mısınız, içeride derste. O aileme ve arkadaşlarıma haber verir," dedi polislerle birlikte uzaklaşırken.

Birkaç saat içinde Ayhan gereken herkese haberi iletmiş, kendisi de arkadaşlarından biri olan Bülent'le birlikte Ömer'i görmeye il emniyet müdürlüğüne gitmişti, ama Ömer'e ulaşmak mümkün değildi tabii.

Fakültenin dekanı da sormuştu emniyet müdürünü arayıp ama müdür sadece şunu söylemişti:

"Üniversitenizden kaç öğrenci şu anda tutuklu bunu biliyor musunuz sayın hocam? Bilmiyorsunuz değil mi? Fazla kurcalamayın, devletimiz suçsuz olanlarla suçluları ayırınca size bildireceğiz."

Bu söz üzerine dekan polisin de ne yaptığını bilmediğini, suçluyla suçsuzun birbirine karıştığını daha net anladı.

Ayhan, Bülent ve Tomris hemen her gün askeri garnizonları ve polis karakollarını gezerek Ömer'in izine ulaşmaya çalışıyorlardı ama hiçbir haber çıkmıyordu dışarı. Bırakıldığında Ömer gerçekten çökmüştü. Gördüğü işkenceler, çocuğun bakışlarını korkuyla doldurmuştu. Arkadaşlarının yanında bile korkuyordu. Ama kimseye söyleyemediği, asıl tüm moralini yıkan olay, kaldığı koğuşta İstanbul'dan gelen ve Murat Ağabey'ini tanıyan birinin Cengiz'le ilgili söyledikleriydi.

Hapisten çıktıktan sonraki hafta kendini biraz toparladı, yüzündeki ve bedenindeki yaraların iyileşmesini bekledi ve sonra hemen İstanbul'a ailesinin yanına gitti. Ablasının nikahına yetiştiğine sevinirken Semih'in acısıyla karşılaştı. Saatlerce Yüksel'le birlikte ağladı. Murat'tan hâlâ bir haber

yoktu. Ama birkaç ay sonra da onun idam edilmesiyle asıl büyük darbeyi yiyecekti. Cengiz'i ise defterinden silmişti. Babası ve annesi ne zaman Cengiz'den bir haber almak isteseler ya duymazdan geliyor ya da "Kaçtı gitti, lordlar gibi yaşıyor Almanya'da, ne ağabeyini düşünüyor ne de dava arkadaşlarını. Ne merak ediyorsunuz ki korkak herifi," diyordu kızgınlıkla.

Münevver Hanım bu sözlere içerliyor, Ömer'e sitem ediyordu. O yıl sınıfta kaldı; derslere katılamadığı için. Suçsuzluğu belli olduğundan öğrencilik hakkı elinden alınmamıştı, bir yıl sonra mezun olacaktı. Sonraysa Tomris istenecek, nişanlanacaklardı. Bir yıl nişanlılıktan sonra da evlenmişlerdi. Bu arada Tomris'in babası bir kalp krizi geçirmiş, hayata farklı bakmaya başlamıştı. Çevrelerinde gördükleri acılar, Ömer'in hapiste yaşadıklarını anlatması, Tomris'in ailesini de etkilemişti. Birbirini seven iki gencin hayatlarını istedikleri gibi yaşamalarının hakları olduğunu düşünüyorlardı artık.

Tomris, üniversiteden mezun olduktan sonra babasının verdiği sermayeyle açtığı eczaneyi işletiyordu. Ömer, İzmir'de hiçbir özel veya amatör tiyatro grubu olmadığı için mesleğini ancak İstanbul'da ya da Ankara'da yapabilirdi ama eczane onları bu kente bağlıyor, daha doğrusu mıhlıyordu. Bu arada, mezun olur olmaz, Ömer o sırada çıkan kısa dönem askerlik hakkından yararlandı ve o yaz dört ay kısa dönem askerlik yaptı İskenderun'da.

Ömer, evlendikten sonra birkaç ay orada burada çalıştı. Yaptığı iş İzmir'in pavyonlarında bağlama çalmaktı. Tiyatro bölümünde okurken, küçük yaşta babasından öğrendiği bağlamayı geliştirme fırsatını bulmuş ve müziğe olan yeteneği hocalar tarafından da fark edilince fakültenin müzik bölümünün derslerine konuk öğrenci olarak kabul edilmişti.

Gerçekten de tek başına çalıp söylediği türkülerle nerede olsa insanları etkiliyordu.

Bir gece pavyonda yine birkaç türkü çaldıktan sonra tanıdık bir ses duymuştu dinleyiciler arasından ayırt edebildiği. "Bravo Ömer, bilsem böyle çaldığını, sana daha önce çaldırırdım," diyordu sarhoş bir adam bağırarak. Ömer kanının çekildiğini hissetmişti damarlarından. Bu, kendisine günlerce işkence yapan polisti. Sesi hemen tanımıştı Ömer. Kimin seslendiğini görmeye çalıştı. Salon karanlıktı ve güçlü bir sahne ışığı yüzüne çevrilmişti. Göremedi ama bedeni buz gibi oldu. Kimseye bir şey belli etmeden bir türkü daha söyleyip sahneden indi. Bir daha da gitmedi o salona ya da başkasına. Böylece profesyonel sahne hayatı da bitmiş oldu.

Sonunda bir gün Tomris'e sürpriz yaptı. Tomris sabah Ömer'le vedalaşıp evden çıkmış, eczaneye gelmişti. Aradan yarım saat geçmişti ki Ömer kapıdan içeri girmiş:

"Duydum ki bir kalfa arıyormuşsunuz," demişti elindeki torbadan beyaz bir iş önlüğü çıkarırken. Tomris, son zamanlarda, Ömer'in doğru dürüst bir iş bulamamasından dolayı çok üzgündü. Eczanede bana yardım etmez misin diye sormaya bir türlü cesaret edememişti, onuru yaralanabilir diye. Ömer'i görünce gözleri doldu, sarıldı, yanaklarından öptü defalarca.

"Ben seni tiyatro sahnesinde görmeyi..." diyecekken Ömer parmaklarını dudaklarının üstüne götürerek onu susturdu. O günden sonra her sabah birlikte eczaneye gitmeye başladılar. Tomris çok mutluydu ama bir yandan da arkadaşlarının, karı koca aynı iş yerinde çalışmamalılar, birbirlerinden çabuk bıkarlar, demelerini de aklından çıkarmıyor, zaman zaman Ömer'in eczaneden çıkıp gitmesi için bahaneler yaratıyordu. Ömer de aslında mutluydu, çünkü ona bir sürü yapacak iş çıkıyordu. Bütün dış işler onun

üstündeydi. Kısa zamanda uyum sağladı eczaneye, tiyatroysa içinde kaldı.

Yıllar sonra, evlenip Marmaris'e yerleşmiş olan Olcay'ın çok işlek bir yerde çok uygun bir bedelle kiraya verilecek bir dükkânı görüp hemen Tomris'e haber vermesiyle İzmir'deki eczaneyi buraya taşıdılar. Bir süre sonra da kazançları gerçekten artıverdi. Artık Marmarisli olmuşlardı.

Olcay ile Metin

1988 yazında Münevver Hanım, Harun Bey'i Yüksel'le İstanbul'da bırakıp Olcay'ı da alarak İzmir'e, Ömerlere gelmişti. Olcay o sırada lise son sınıfa geçmişti. Münevver bir hafta kadar kalmayı planlıyordu. Geldiklerinin üçüncü günü Olcay, "Evde sıkılıyorum, dışarısı da çok sıcak, ben de abimlerle dükkâna gitsem olmaz mı?" demişti annesine. O gün, hepsi birden eczaneye gelmişlerdi, ama küçücük dükkânda tezgâh arkasına dört kişinin sığamayacağını bilen Tomris, Ömer'e:

"Neden anneni alıp gezdirmiyorsun? Şimdi Kemeraltı serin olur, deniz kıyısına gider otursunuz, ya da atlar bir vapura püfür püfür Karşıyaka'ya geçersiniz, biz de kız kıza sohbet ederiz," demişti. Bu Olcay'ın da, Münevver Hanım'ın da hoşuna gitmişti. Oğluyla yalnız bir zaman geçirecekti, Olcay da yanında annesi olmadan yengesiyle yalnız kalacak, dedikodu yapacaktı. Ömer, sırtından iş gömleğini çıkarıp Olcay'a giydirmiş, kollarını kıvırarak ona uygun hale getirmiş, çok yakıştı demişti, Tomris'in ona yaptığı gibi.

Ana oğul o gün gezdiler, biraz alışveriş yaptılar. Kemeraltı'nın cıvıltısı Münevver Hanım'a hem iyi gelmiş, hem yormuştu. Birkaç kez durup çay, kahve içtiler, dinlendiler.

Ömer'le annesi çıktıktan sonra Olcay Tomris'e içini dökmeye başladı. O yaşta bir kızın sorunu ne olabilirdi ki? Özgürlük ve erkekler...

"Okuldan eve, evden okula gidiyorum Tomris Abla, Nefes aldırmıyor annemler. Murat Abimle Semih Abinin ölümleri hepsini korkutmuş, bana bir şey olacak diye ödleri patlıyor. Halbuki artık siyasi bir olay yok. Şimdi de uyuşturucu, kötü niyetli erkekler, kızları kaçıran, kötü yola düşüren ya da organlarını çalıp öldüren şebekeler varmış. Hepsi de beni bulacak sanki... Babam bunları söyledikçe annem de korkuyor. Hafta sonunda bir kız arkadaşımda kalacak olsam yüz kere telefon ediliyor, ailesiyle konuşuluyor. On sekiz yaşını geçeyim bakalım böyle davranabilecekler mi?"

Tomris gülümseyerek dinliyordu Olcay'ı. Bir yandan da kendi genç kızlığını anımsıyordu. Ne söylese işe yaramayacaktı, biliyordu. Olcay, heyecan içinde derdini anlatırken kapı açıldı, içeri orta boylu, temiz yüzlü, kumral bir çocuk girdi. Yirmi, yirmi iki yaşlarındaydı. İçeride iki kadın görünce duraladı, ne söyleyeceğini bilemedi. Tomris hemen anladı durumu, ama Olcay hevesle atılıverdi.

"Buyurun ne istemiştiniz?" diye şen şakrak bir sesle sordu delikanlıya.

Çocuk, kekelemeye başlamışken Tomris imdada yetişti, Olcay'ın önüne geçerek o görmeden tezgâhın öteki ucunu işaret etti. O tarafa bakıp da prezervatifleri gören çocuğun yüzü kızardı, güçlükle:

"Şey, ilacın adını unuttum da," dedi elini nereye koyacağını bilemiyordu. Sonra birden anımsadı:

"Hah, Kompensan... Bir kutu Kompensan rica edecektim." Tomris, çocuğun kesinlikle prezervatif isteyeceğini ama cesaret edemediğini anlamıştı. Bozmadı, Olcay'a mide ilaçlarının durduğu yeri işaret etti. O arada da çocuğun

bakışlarının Olcay'a takıldığını gördü. Tomris bir yandan bu bakışları, bir yandan Olcay'ı izliyordu. Sonunda Olcay Kompensan'ı buldu, arkasını döndü, çocukla yüz yüze geldi. İşte o an, bir ömür boyu birlikte olacağı adama baktığını bilemezdi doğal olarak. Delikanlı, Olcay'ın yeşil gözleriyle büyülenmiş gibiydi.

"Başka bir arzunuz var mı?" sorusunu duymadı bile kızın. Tomris, karşılaşan bu bakışlardaki parlamayı, ısıyı, merakı, isteği onlardan daha iyi kavramıştı. İçini tatlı bir duygu kapladı; yıllar önce servis otobüsünde Ömer'le bakışlarının nasıl karşılaştığını, her karşılaşmanın içinde ne tatlı heyecanlar yarattığını anımsadı.

Ömer, arkadaş olduktan sonra bir gün Tomris'e:

"O günkü bakışlarımızın bugünleri getireceği içime doğmuştu, ama daha farklı bir hayat bekliyordum. Senin sevginle ilgili hiç yanılmadım, kendi sevgimle ilgili de öyle, ama hayatla ilgili çok yanılmışım," demişti.

Olcay da gözlerini delikanlının gözlerinden ayıramıyordu. Yüzü pembeleşmişti. Bu kez Tomris sordu:

"Başka bir arzunuz?.."

Oğlan, Tomris'in sesiyle kendine geldi.

"Hayır yok, o kadar, teşekkürler..."

Tomris uzanıp Olcay'ın elinden ilacı aldı, alırken ellerinin titrediğini fark etti. Küçük bir kâğıda sardı ilacı, oğlanın önüne koydu, fiyatını söyledi. Çocuk cebinden çıkardığı paraları Tomris'e değil, Olcay'a doğru uzattı. Tomris görmezden geldi, Olcay paraları alırken parmakları belli belirsiz dokundu birbirine, ikisi de irkildi. Olcay, çekmeceden para üstü sayıp çocuğa doğru uzatırken oğlan biraz daha cesurca, özellikle parmaklarıyla Olcay'ın parmaklarına okşarcasına değerek parayı aldı. İkisi de elektrik değil, yıldırım çarpmış gibi oldular.

Tomris en küçük ayrıntıyı bile göz ucuyla takip etmişti.

Delikanlı dükkândan çıktıktan sonra kısa bir süre konuşmadılar. Tomris sordu önce:

"Yakışıklı çocuktu değil mi?"

Olcay, alt dudağını ısırıyordu, yüzünün pembeliği henüz geçmemişti.

"Yok canım," dedi heyecanını saklamaya çalışarak, "herkes gibi biriydi işte."

Tomris gülerek, dalga geçiyormuş gibi:

"Nasıl baktığını gördüm küçük hanım, o da sana öyle bakıyordu..."

"Aman abla..." Olcay utanmıştı.

"Utanma canım," dedi Tomris Olcay'ın saçlarını okşayarak. "Aşk, hayatın en büyük güzelliğidir. Aşk olmasa çiçekleri bile fark etmezdik. Ama çok da tehlikeli bir olay tabii... Yanlış birine duyduğun aşk bütün hayatını cehenneme çevirebilir, seni insafsız birinin elinde oyuncak edebilir. Doğru birine duyulan aşksa insanı öyle yüceltir ki hayatı bambaşka görürsün, yaşadığını anlarsın."

Olcay yanıt vermedi, düşüncelere dalmıştı.

Birkaç dakika sonra Olcay'ın yüreğini yerinden oynatan başka bir şey oldu. Kapı açıldı ve aynı çocuk içeri girdi.

"Bir ilaç daha alacaktım, unutmuşum," dedi heyecanla. Tomris gülmemek için kendini güç tutuyordu. Çocuk:

"C vitamini..." dedi. Tomris hınzırlık yapmak istedi.

"Hangisi? Tablet mi, efervesant mı olsun?" diye sordu.

"Fark etmez, sizde ne varsa," diye yanıtladı çocuk, bu soruyu beklemiyordu.

Olcay öylece duruyor, çocuğa bakıyordu. Çocuğun gözleriyse bir Tomris'te bir Olcay'daydı. Tomris raftan iki kutu aldı, ikisini de oğlanın önüne koydu.

"Bu tablet, bu da efervesant, yani suda köpüren..." Fiyatlarını da söyledi. Oğlan efervesantı seçti. Tomris tab-

let kutusunu alıp raftaki yerine geri koymak için arkasını döndüğünde çocuk elindeki kâğıt parayı Olcay'a uzattı, ama paranın altında beyaz bir kâğıdın ucu görünüyordu. Olcay, bunu fark edince heyecanlandı, parayı çekmeceye koyup para üstünü sayarken kâğıdı avcunda sakladı. Delikanlı, Olcay'ın elinin kâğıdı sakladığını, suça ortak olduğunu görünce terslenmeyeceğini anladı ve rahatladı. Kuşlar gibi hissetti kendini. Bu kez daha cesurca okşadı Olcay'ın parmaklarını paranın üstünü alırken.

Tomris bu arada paketi yapmış çocuğa vermişti. Gülümseyerek:

"Yine bekleriz," dedi, ama bugün bir daha gelmeyeceğini biliyordu. Çocuk teşekkür etmiş, eczaneden çıkmıştı.

Olcay, kâğıdı Tomris'e göstermekle göstermemek arasında bocaladı bir an, sonra vazgeçti, kendisine sakladı. Birkaç dakika sonra eczanenin tuvaletinde okudu kâğıdı:

"Merhaba, benim adım Metin. Çok güzelsiniz, sizinle tanışmak istiyorum, ne olur hayır demeyin. Yarın bu saatte dükkanın ilerisindeki kahvenin önünde sizi bekleyeceğim, ama bir maniniz olur da gelemezseniz size adresimi yazıyorum. Ne olur bana mektup yazın, size yalvarıyorum, niyetim ciddidir."

Olcay'ın heyecanı en üst noktadaydı. Hayatında ilk kez bu kadar açık bir flört teklifi alıyordu ve güzelliği bu kadar cesurca söyleniyordu. Adresi de tüm yazıyla birlikte ezberleyiverdi, ama kıyıp da kâğıdı atamadı.

Olcay'la Metin evleniyorlar

Liseyi bitirdiği yaz Münevver Hanım Olcay'ı söz verdiği gibi yalnız başına Tomrislere gönderdi. O yıl Tomris ve Ömer bir haftalığına Kuşadası'na tatile gideceklerdi.

Olcay'ı da davet ettiler. Harun Bey ve Münevver Hanım buna sevinmişlerdi. Küçük kızlarına doğru dürüst bir tatil yaptıramamışlardı son yıllarda. Ama bu iş aslında Tomris ile Olcay tarafından ayarlanmıştı. Bütün kış Olcay Metin'le mektuplaşmıştı. Birbirlerini sevdiklerini düşünüyorlardı. Tomris birbirlerini tanımaları ve gerçekten sevip sevemeyeceklerini anlamaları için birkaç gün görüşmelerini sağlaması gerektiğini düşünmüştü. Ömer'e de söz etmemişti bundan. Olcay İzmir'e geldiğinin ertesi günü yardım etme bahanesiyle eczaneye gitti Tomris'le birlikte. Tomris Ömer'e "Sana üç gün izin, Kuşadası'na gidinceye dek benim kalfam geldi, sen git, dolaş, hazırlık yap, arkadaşlarınla birlikte ol," demişti. Bu üç gün içinde Metin ve Olcay, biraz eczanede, biraz eczanenin ilerisindeki çay bahçesinde oturup uzun uzun konuşabildiler. Metin, Olcay'dan beş yaş büyüktü. Marmarisliydi. Su ve gaz dağıtım işinin yanı sıra küçük de bir bakkal dükkânı işletiyorlardı. Yazın çok iyi kazanıyor, kışın da idare ediyorlardı. Ayrıca çevre köylerinden birinde babasının ekip biçtiği toprakları da vardı. Lise mezunuydu Metin. Olcay da üniversiteye gitmeyi düşünmüyordu zaten. Liseyi güç bela okumuştu. Yıllar önce babasına söylediğini yapmayı, bir sürü çocuk sahibi olmayı istiyordu. Tomris'in arabuluculuğuyla önce Ömer, sonra Yüksel ve ardından Harun Bey ile Münevver Hanım'ın da haberi oldu bu iki gencin birbirlerine ilgilerinden. 1990 yazında İstanbul'da evlendiler Olcay ile Metin. Olcay, annesinin gözyaşları arasında Marmaris'e uğurlandı. Orada yaşayacaklardı. Harun Bey'e sarılıp:

"Ben bu kıza doyamamıştım daha, o benim oyuncak bebeğimdi sanki Harun," demişti Münevver Hanım. Harun Bey Metin'i sevmişti. Dürüst ve sıcakkanlı bir çocuktu. Belli ki Olcay'ın üstüne titreyecekti. 1993'te kızları Yasemin, 1997'de oğulları Hakan doğdu.

Cengiz düğüne gelememişti. Türkiye'ye girişi yasaktı henüz. Vatandaşlıktan çıkarılmıştı. Almanya'ya gittiğinde hiç Almanca bilmiyordu. Çat pat bir İngilizcesi vardı. Siyasi mülteci olarak oturma hakkı aldı. Önce Almanca dil kurslarına gitti, sonra gazetecilik okudu. Bıraktığı hukuk fakültesine devam edebilirdi ama istememişti. Gazetecilik çok daha ilgisini çekiyordu. Daha sonraları Türkiye'de önce bir dergiye, sonra günlük bir gazeteye siyasi yazılar yazmaya başladı. Tanınması da böylelikle gerçekleşti. Kendisi gelmeden yazıları gelmişti. Ancak 1997'de geri dönebildi. Bedelli askerliğin parasını yatırdı ve sonra da yazı yazdığı gazetenin televizyonunda sıklıkla görünmeye başladı.

Bütün bu yıllar boyunca, Ömer ile Tomris çocuk sahibi olamamışlardı. Ömer'in gördüğü işkenceler ciddi tahribat yapmıştı cinsel organlarında. Cinsel hayatları da iyi değildi. Ömer karısını çok sevmesine karşın çok seyrek beraber olabiliyorlardı. Sonunda uzun sürecek bir tedaviye başladılar ve 2000 yılında Deniz doğdu.

Harun Bey, bu üçüncü torununu çok seviyordu, çünkü Murat'ın küçüklüğüne benzetmişti. "Sen unutmuşsun," diyordu Münevver Hanım, "hiç de benzemiyor," ama Harun Bey'e kabul ettiremiyordu. Deniz henüz iki yaşındayken tüm aileyi sarsacak bir olay oldu. Münevver Hanım karın ağrısı şikâyetiyle kaldırıldığı hastanede çok ilerlemiş bir kanserle karşılaşmıştı. Yapacak bir şey yoktu. Harun Bey ve Yüksel kimseye bir şey söylemediler önce. Münevver Hanım'a bile. Sonra Yüksel, annesinin herkesi görmek isteyebileceğini düşünerek kardeşlerini aradı, durumu anlattı ama kendisinin bu hastalıktan haberi olmadığını, bir süre daha hastanede yatıp çıkacağını umduğunu söyledi. Tüm aile İstanbul'da buluştu o hafta ve Münevver Hanım, hepsinin yanında olduğu günün gecesinde, Yüksel'in yanında hayata

veda etti. O gün, ayrılmadan önce Harun Bey'le eski günleri anmışlar, Avşa'daki konuşmayı anımsamışlardı.

Harun Bey için oyun

Oyun kurulmuştu. İyice gerçekçi olması için aileden kimseye özellikle de Cengiz'e bir şey söylememişti Ömer. Akşam saat sekiz sularında Cevat'ın yerinde olacaklardı. Cevat'la konuşulmuş, oyun anlatılmıştı. Cevat, Bülent'in çok eski bir arkadaşıydı. Generalden nefret ederdi. Onun da yakın bir akrabası darbede içeri alınmış, çok işkence görmüştü. Birkaç kez Cevat'ın lokantasına da gelmişti General daha önce: "Şu herifi zehirlesem bana kaç yıl verirler?" diye sormuştu şef garsona. Şef garson: "Abi ben bu işi ücretsiz yaparım istersen," demişti keyifle. Son gelişinde de en bayat balığı vermişti önüne. General farkına bile varmadan yemişti balığı afiyetle. O yedikçe, Cevat'la şef garson, birbirlerine gülümseyip "Ohh afiyet şeker olsun, ye paşam ye, yarasın," diyorlardı kıs kıs gülerek. Fakat gece Generalin midesi bozulmuş, alttan üstten gitmişti. Ertesi gün korumasını göndermiş, Cevat'a balığın bozuk olduğunu, zehirlendiğini, ayağını denk almasını, bir gün bunun hesabını kötü soracağını söyletmişti. Cevat korumayı oturtmuş, mükellef bir ziyafet çekmiş, eline bir de 35'lik rakı sıkıştırıp göndermişti.

"Kardeş sen yap aramızı artık paşayla, bizde bozuk balık bulunmaz, başka şey bozmuştur onu ama bir ispatı yok ki bu saatten sonra," demişti.

Oyunu öğrenince çok hoşuna gitmişti Cevat'ın. Bülent'in nasıl General taklidi yapacağını merak ediyordu. O geceki hasılatı kaybedeceği için kendisine bir miktar para vereceklerini söyleyen Ömer'e:

"Ulan bir gecelik hasılat böyle bir oyuna feda olsun be, yediğinizi içtiğinizi alırım, o kadar," demişti.

Lokanta küçük bir mekândı. Nuri'nin lokantasının tam ters yönünde, sahil yolunun sonlarına doğru yer alıyordu. Salonuna topu topu altışar kişilik altı masa sığıyordu. Yazları, komşuları gibi kaldırıma indiriyordu masaları Cevat. İçeride iki masa bırakıyordu. Kimsenin pek bilmediği bir de arka bahçesi vardı lokantanın. Ön kapıdan girince, tam karşıda mutfağı salondan ayıran vitrinli buzdolapları duruyordu. Soğuk mezeler ve balıklar bu dolaplardaydı. Konuklar siparişlerini kimi zaman dolapların önüne gelerek verir, sonra masalarına dönerlerdi. Dolapların üstünden aşçıbaşıyla sohbet edenler de olurdu taze olan mezeleri öğrenmek ve mutfağın temizliğine bir göz atmak için. Dolapların hemen sağından bir koridor ileri doğru giderek, arka bahçeye açılıyordu. Koridorda, sağda kadın ve erkek tuvaletleri yan yana yer alıyordu. Kadın tuvaletinin tam karşısındaysa mutfağın kapısı bulunuyordu. Arka bahçe, yaklaşık altı metreye altı metrelik bir kareydi. İçinde iki güzel söğüt ağacı vardı. Söğütlerin altında da birer masa...

Cevat, iki buçuk metre kadar yükseklikteki bahçe duvarını doğal taşlarla kaplamış, duvarın üstünden geçirdiği su borusuna delikler açmıştı. Sürekli akan bir suyla duvarı yıkayarak bahçenin serinliğini sağlıyordu. Geceleyin karanlık olan bahçe, ağaç dallarına asılı renkli küçük ışıklarla, kaçamak yapanların yeğlediği romantik bir ortam haline gelmişti. İşin güzel yanı, bahçenin arkasındaki yola çıkan bir kapısının olmasıydı. Böylelikle, yer ayırtan çiftler, önde oturanlara görünmeden arka kapıdan girebiliyorlardı. Deniz tarafındaki masalardan tuvalete gelenlerin de özellikle arka bahçeye çıkmazlarsa, bahçede kimlerin oturduğunu görmeleri mümkün değildi.

Oyuna, saat sekiz buçuk sularında, hava kararıktan sonra başlayacaklardı. Cevat, bu bahçedeki masalardan birini ayarlamıştı Ömerler için. Öteki masaya da güya General gelip oturacak, korumalarını da "Siz başka yere gidin, ben kafamı dinlemek istiyorum," diyerek ön tarafa gönderecekti. Oyun aslında pek de inandırıcı değildi ama birkaç kadeh rakıdan sonra Harun Bey'in biraz çakırkeyif olacağını ve Generalin de Harun Bey'in tükürüğünden sonra oradan hızla kalkıp gideceğini düşünerek pekâlâ bu oyunun "sahneye koyulabileceğini" hesap etmişti beş kafadar. Tuvaletlerden arka bahçeye çıkan koridora birkaç su kasası yerleştirmiş, ancak geçilebilecek kadar bir aralık bırakarak arka tarafla bağlantıyı neredeyse kesmişlerdi. Cevat, ne olur ne olmaz diyerek öndeki tüm masalara rezerve yazılarını koymuştu, oyunu bozacak olasılıkları ortadan kaldırmak için. Oyun biter bitmez ve sahte General arka taraftan gidince rezerveleri kaldıracaktı. Aşçının yamağına ve iki garsona da o gece için izin vermişti. Servisi kendisi yapacaktı. Bir tek, akrabası olan aşçıbaşına oyunu anlatmıştı.

Bülent birkaç gün önce İstanbul'dan getirttiği maskeyi evde ara sıra takıyor, prova yapıyordu. Karısı meraklanmış ne olduğunu sormuştu. Bülent de, daha önce izin alıp da oynayamadıkları oyunu tekrar sahneye koymaya karar verdiklerini, arkadaşlarının bu kez valiliğin karşı çıkmayacağından emin olduğunu söylediklerini anlatmış, sorunu çözmüştü. Generalin mimiklerini anımsaması hiç zor olmamıştı. Zaten daha önce o kadar çok çalışmıştı ki rolüne, Generalin ikiz kardeşi gibi olmuştu. Biraz loş bir ortamda aralarındaki farkı Generalin rahmetli karısının bile anlaması mümkün değildi. Maskeyse öylesine ustalıkla yapılmıştı ki, bir beyaz fular ile bitiş yeri kapandığında kesinlikle maske olduğu anlaşılamazdı. Yaptırmak için o dönemde çokca para ödemişlerdi İngiltere'deki sanatçıya.

Ayhan, Generalin koruması olacaktı. Mehmet, Faruk ve Tanzer masada Ömer ve Harun Bey'le birlikte oturacaklardı. Oyun bitince Bülent'le Ayhan üstlerini değişip masaya katılacaklar, neyi kaçırmış olduklarını öğrendikçe dövüneceklerdi. Ayhan geride duracağı için görünmeyecekti. Yine de bir takma bıyık ayarlamıştı ne olur ne olmaz diye. Bahçeye tam çıkmadan General tarafından yollanacaktı. General yüksek sesle ona ön tarafa gidip oturmasını söyleyeceğinden biraz uzakta durması lazımdı. Zaten bu yüksek ses herkesi kendisine döndürecek, o masasına geçerken Harun Bey mutlaka ona saldıracaktı. Harun Bey'den yana hiç kuşkuları yoktu. Eğer yerinden kalkmazsa Bülent bir yolunu bulup onu tahrik edecekti zaten. Hatta şu cümleyi söylemesini planlamışlardı. "Yeteri kadar asmamışız..." Bunu duyup da Harun Bey'in adama saldırmaması mümkün değildi.

O geceyi zor ettiler tiyatrocu arkadaşlar. İşin kötüsü Harun Bey, Cengiz'e sen de gel diye tutturmuştu. Ömer'le Cengiz'in birkaç gün önceki tartışmalarından sonra gerilmiş olan aralarını biraz gevşetmek istiyordu. Ömer önce karşı çıkmayı düşündü ama ne söyleyeceğini de bilemedi. Cengiz, tiyatrocu arkadaşlarından birkaçını tanıyordu, babası da onu davet ediyordu. Karşı koymak için mantıklı bir neden yoktu. Önce canı sıkılmıştı Ömer'in ama daha sonra bu olayı Cengiz'in de yaşamasının iyi olacağını, asıl onun nasıl etkileneceğini düşünüp keyiflenmişti. Dönek herif Generali görünce yağ mı yapacak acaba diye de düşünmeden edememişti.

Kadınlar, ne öyle, erkek erkeğe gidiyorsunuz, biz neden gelmiyoruz, diye sormuşlardı yüzleri asık, ama Ömer:

"Yahu, Mehmet ve Tanzer babama geçmiş olsun için bir sofra kuruyorlar. Çocuklara şimdi ne kadar az yük olursak o kadar iyi olur. Sizler de gelecek olursanız onların karıları da gelecek, çok masraf olacak. Hem erkek erkeğe olunca babam

da biraz küfreder, biraz dağıtırız, daha iyi olur adamcağız için," diyerek Tomris'i ikna etmişti.

Tomris:

"O zaman bari Metin'i de alın, o da biraz neşelensin, hem biz de Olcay'la Deniz'i alırız, kadın kadına eğleniriz artık," demişti biraz sitemli. Ömer'in karşı koymalarına aldırmayarak Olcay'ı aramış, planı da yapmıştı. Onlar da Ömerlerin bahçede yiyeceklerdi hep birlikte. Ömer, durumu Bülent'i ve Ayhan'ı arayarak anlatmıştı. Bülent, Cengiz'le Metin'e de oyunu söyle bari de bir sakatlık çıkmasın, diye uyarmıştı Ömer'i. Ömer, Cengiz'e bir şey söylemek istemiyordu, çünkü ne yapar eder oyunu bozardı. Metin de korkabilirdi. Ne de olsa başı bir kez General'le derde girmişti ve ağabeyi bir terslik olursa canına okurdu. Metin'in gelecek olması Ömer'i biraz rahatsız etmişti. Sonuçta kasabalı bir esnaftı ve bu oyundan anlamayabilirdi. Ya da bir sorun yaratabilirdi. Önce, tamam, ikisine de söylerim demişti Bülent'e ama sonra vazgeçmişti. Nasıl olsa iki dakika sürecek, onlar da bilmezse daha gerçekçi olur, oyun ortaya çıkarsa da hep birlikte güleriz diye düşünmüştü. Ama Bülent'e ve Ayhan'a bu düşüncesini söylememişti. Ömer evden çıkmadan az önce telefondan tüm takıma, "Cengiz'le Metin de bilmesinler, daha gerçekçi olur," diye mesaj gönderdi.

O akşam, Harun Bey biraz keyifsizdi. Yine geçmiş gelmişti aklına. Ne zaman gelmiyordu ki? Çocuklarıyla konuşmadığı, gazete okumadığı, radyo dinlemediği ya da televizyon izlemediği her an geçmişi düşünüyordu. Yalnız kalmak, geçmişe dönmekti Harun Bey için.

Ömer'e akşama doğru, "Acaba gitmesek ayıp olur mu çocuklara, hiç keyfim yok," diye sızlanmıştı, ama Ömer kesin bir dille ayıp olacağını, kendisi için özel bir balık pişireceklerini, hatta hazırlıkların o sırada sürdüğünü söyleyerek

itirazı önlemişti. Cengiz de aslında gelmeyi pek istemiyordu. Bir an önce İstanbul'a dönmekteydi aklı. Ömer'in geçmişle ilgili konuları kullanarak kendisini iğnelemesinden hiç hoşlanmıyordu. Zaten hayatında onun dışında kimse kendisine bu kadar hakaret edemiyordu. Ömer'in söyledikleri hakaret değildi aslında ama öyle sözler ediyordu ki, Cengiz, unutmak istediği, kimsenin bilmediği ya da bilip de yüzüne söyleyemediği karanlık yanlarının görülmesinden, belki daha çok kendisine bunların ha bire gösterilmesinden nefret ediyordu. İşin kötüsü, Ömer'e bir türlü başkalarına davrandığı gibi saldırgan da davranamıyordu. Ona hem kızıyor, hem de ondan çekiniyordu.

Saat yedi buçukta Harun Bey hazırlanmıştı. Siyah gömleği, siyah pantolonu, siyah montu ve siyah şapkasıyla salonda Cengiz'le Ömer'i bekliyordu. O sırada kapı çaldı ve Olcay'la Metin girdiler. Deniz de biraz mızıklandı dedesiyle gitmek için ama Tomris karşı koydu. Ömer, Cengiz, Harun Bey ve Metin, evden çıkarak Metin'in panelvanına yerleştiler. Harun Bey öne oturmuştu. Cengiz ile Ömer ise orta koltuğa geçmişlerdi. Üç kişilik yerde yan yana değil, birbirlerinden uzakta oturuyorlar ve birbirlerine bakmıyorlardı.

"Gideceğimiz yer uzak mı?" diye sordu Harun Bey Ömer'e.

Ömer:

"Yok babacığım on dakika sürmez. Sahilde, güzel bir yer. Özel bir bahçe daha doğrusu. Lokantacı Mehmet'in arkadaşı. Beğeneceksin..." dedi.

Gidene dek neredeyse hiç konuşmadılar. Harun Bey, Metin'e işlerinin nasıl olduğunu sordu, Metin de, çok ayrıntıya girmeden biraz anlattı. Cengiz bu arada ha bire cep telefonundan mesajlaşıyordu. Ömer, içinden:

"Herifin ağzı sussa, eli çalışıyor. Kesin İstanbul'daki birilerine akıl veriyordur," diye geçirdi.

Ömer, Metin'e lokantanın yolunu tarif edecek oldu, Metin:

"Biz buranın muhtarıyız abi, merak etme, ben bilmez miyim Cevat'ın yerini," dedi bilgiç bir tavırla.

Birazdan arka girişe park etmişlerdi. Ömer, babasının koluna girerek loş aralıktan geçirdi, arka bahçeye soktu. Lokantaya yaklaşırken Cevat'a cep telefonundan mesaj atmış geldiklerini bildirmişti. Cevat, onları bahçede karşıladı, Harun Bey'ın elini öptü, önlerine düşerek masalarına götürdü. Mehmet, Tanzer ve Faruk gelmiş, yuvarlak masaya iğreti bir biçimde oturmuşlardı çoktan. Önce Harun Bey'in oturmasını sağladılar. Öbür masayı rahatlıkla görebileceği bir açıya oturttular Harun Bey'i. Bir yanına durumu kontrol edebilmek için Ömer geçti. Harun Bey, öbür yanına Tanzer'i çağırdı, sandalyeyi eliyle göstererek:

"Gel bakalım benim cankurtaran evladım," dedi. Tanzer'in yanına Faruk, Ömer'in yanına Mehmet yerleşti. Cengiz ve Metin'in arkaları öbür masaya dönük kalmıştı. Ömer bu duruma sevindi; onlardan biri sahte Generali Harun Bey'den önce göremeyeceklerdi.

"E, biz başlayalım," dedi Mehmet. "Bülent'le Ayhan biraz gecikeceklermiş. İstanbul'dan bir arkadaşları birkaç gündür buradaymış, onu yolcu edip gelecekler."

Bahçe Cengiz'e çok loş gelmişti. Her zamanki ukala haliyle:

"Yahu deniz kıyısında şöyle neşeli bir masada niye oturmuyoruz? Burada babam yiyeceği balığın kılçığını bile göremez, içime kasvet çöktü vallahi," dedi. Bir an masada sessizlik oldu. Allahtan Harun Bey Cengiz'i tersledi:

"Oğlum, hem davet ediliyorsun hem de yerini beğenmiyorsun, ayıp diye bir şey var."

Mehmet duvardan akan suyu göstererek:

"Harun Amcacığım, ön taraf çok sıcak, burası serin su sayesinde," dedi kısık bir sesle.

Harun Bey, babacan bir tavırla kapadı konuyu:

"İyi etmişsiniz evladım, hem orası çok gürültülüdür, konuşmalarınızı duyamam zaten. Şuraya bir ışık daha astırırız olur biter."

Cevat mezeleri getirmeye başlamıştı. Rakıları hemen doldurdular. Harun Bey, ağzına bir parça peynir attıktan sonra kadehini kaldırdı:

"Bu ilk kadeh, beni kurtaran Tanzer'e olsun. O olmasaydı hastaneye yetişemezdim." Sonra Tanzer'le Ömer'e baktı, Tanzer'e göz kırptı. "Ne demek Harun Amca," dedi Tanzer. "Bir rastlantıydı işte. İşe yaradığıma ben de seviniyorum."

Cengiz, Harun Bey'i uyardı:

"Baba, biraz yavaş git, yudumlarını küçük al, sarhoş olma sonra."

Harun Bey ters ters baktı oğluna.

"Varan ikiii... Üçüncüde şu şişeyi kafana geçiririm. Sen daha doğmadan biz bu rakıyı içiyorduk beyefendi, bana mı öğreteceksin içmeyi," dedi gülerek. Sonra inadına yine kaldırdı kadehini. "Bunu da Cengiz Bey'e kaldırıyorum, hasta babasını hemen ziyarete geldiği için..."

Hepsi kadehlerini kaldırdılar, Cengiz bozulmuştu. Ömer, içmeden kadehini masaya koydu. Aklı Bülent'teydi.

Bülent'le Ayhan Ömer'in mesajı gelince, salona geçmiş, önceden koyulmuş bir paravanın arkasına oturmuşlardı. Ön kapı kapalıydı ama kilitli değildi. Ömer, babası çakırkeyif olduğunda çocuklara oyuna başlamaları için Cevat'la haber gönderecekti. Bu gidişle oyun pek gecikeceğe de benzemiyordu, çünkü Harun Bey, Cengiz'in inadına yudumları artırmış, ilk dublesinin sonuna gelmişti. Ömer, daha da gecikmeden

bitirelim şu işi diye düşünerek Cevat'a bir işaret çaktı. Cevat, salona geçip Bülentlere başlayın, dedi.

Bülent, yüzüne son bir kez bakmak için koridoru kollayarak tuvalete geçti. Ayhan da arkasından... Heyecanlıydılar ve çişleri gelmişti.

Sürpriz

Oyunun yapılacağı gün gerçek General akşam yemeğine kasabaya inmişti. Cevat'ın lokantasının iki yüz metre kadar aşağısındaki bir balıkçı restoranında yemek yemiş, korumasıyla birlikte sahil yolundan yürüyerek Cevat'tan hemen bir sokak sonra ara yola park etmiş, kendisini bekleyen otomobiline dönüyordu. Şoförü önceden koşmuş, arabayı sahil yoluna en yakın noktaya getirmişti. General, Cevat'ın lokantasının önüne gelince birden durdu. Kapı kapalıydı, sokaktaki masalar boştu, ama içeride ışık yanıyordu. Tüllerin arkasından tam seçilemese de birilerinin gezindiğini görmüştü. Masaların üstündeki rezerve yazılarını fark edince güldü, korumasına:

"Bak, bayat balık satan namussuzun dükkânını kapamışlar, cezayı yemiş anlaşılan, erkekliğe bok sürdürmüyor, sanki açıkmış da masaları rezerveymiş gibi numara yapıyor, dur şu herife bir görüneyim," demişti keyifle. Koruması kalakalmıştı. Mecburen arkasından seğirtti, öne geçip kapıyı açtı General geçsin diye. Tam o sırada Bülent'le Ayhan tuvalete girmişlerdi. Cevat ise salonda duruyor, aşçıbaşına bir şeyler söylüyordu. Kapının açıldığını duydu ama arkasını dönmeden aşçıbaşının yüzündeki dehşeti ve şaşkınlık ifadesini gördü. Arkasını dönünce kendi yüzünün de aynı ifadeye büründüğünüyse General ve koruması fark ettiler.

General, sırıtarak, üst perdeden konuştu:

"Ne o patron bey, şaşırdın mı beni görünce? Kapadılar mı lokantanı? Benden sonra başkalarını da zehirlemeye kalktın herhalde. Ben de belediye başkanı şikâyetimi dikkate almayınca herhalde başka bir şeyden zehirlendim, senin günahını aldım diye düşünmüştüm, ama bak, alışmış kudurmuştan beterdir demiş atalarımız, kim bilir kimleri de zehirledin benim gibi kokmuş balıklarınla. Bir sıçrarsın çekirge, iki sıçrarsın, sonra..." Daha çok konuşacaktı General ama birden idrarın baskısını hissetti. Korumasına, "Sen bekle dışarıda, ben şu helaya bir gidip geleyim," dedi tuvalete doğru hızla yürürken.

Cevat ve aşçıbaşı bunu beklemiyorlardı. Koruma, Generalin peşinden gitmekle orada kalmak arasında tereddüt geçirirken General: "Çık bekle orada, çişe mi tutacaksın beni, bir şey yeme, seni de zehirler bu herif," dedi kızgınlıkla. Bir yandan da elini pantolonunun düğmelerine götürmüş, çözmeye çalışıyor, söyleniyordu:

"Bastıracak zamanı buldu, neyse, iyi ki arabada gelmedi, daha kötü olurdu..."

Cevat, olduğu yerde kalmıştı, aşçıbaşıysa tam anlamıyla donmuştu. Olaylar o kadar hızla gelişmişti ki bir şey yapmaları mümkün değildi.

General, tuvalete gelmiş kapıyı itelemişti. Kapı kapalıydı. İçerisi iki bölümdü. Ön bölümde bir lavabo ve pisuar, arkadaysa alaturka bir tuvalet vardı. Tam o sırada Ayhan içerideki bölümde işini bitirmiş, pantolonunu çekiyordu. Bülent ise aynada kendine bakıyor, mimiklerini deniyordu. İlk cümlesini hazırlamıştı. Bahçeye çıkacak, "Tamam, o masaya oturacağım," diyecekti mağrur bir tavırla, başıyla masayı göstererek. Hemen yanındaki Ayhan'ı da, "Sen git ön tarafta otur, beni yalnız bırak, bıktım artık kuyruk gibi hepinizden," diye azarlayacaktı.

Kapıyı vuran Cevat olmalıydı. Anlaştıkları gibi, Cevat gelip önlerine düşecek, masayı gösterecekti. Yüzünü aynadan çevirmeden sağ eliyle kapının kilidine uzandı. Bir anda sonuna kadar açılan kapıdan içeri birisi girdi. Bülent, hızla geri dönerken eyvah Harun Amca geldi galiba diye aklından geçirdi ama kimin girdiğini görünce dondu kaldı. Karşısındaki adam da kala kalmıştı olduğu yerde. İkisi de birbirlerine baktılar çok kısa, ama onlara uzun gelen bir zaman içinde. Aynı anda Ayhan iç kapıyı açmış, dışarı çıkmıştı. General onu da gördü ve olağandışı bu olayın kendisi için kötü bir şey olduğunu anlayıverdi. Eski subay, hızla kendini toparladı, bir anda Bülent'in yakasına yapıştı ve "Ne oluyor ulan burada!" diye bağırırken elini cebine attı. Bülent adamı itti sertçe. Yer ıslaktı, Generalin ayağı kaydı, arkadan Ayhan da hırsla iteleyince kafasını duvara çarptı. Bir an toparlayacak gibi olduysa da, bakışları donuklaştı, duvara yaslandı, ayakta durmaya çalıştı, ama kendini kaybedip, yere yığıldı; vücudu çırpınmaya başladı. Ağzından köpük geliyordu. Yerde gevşemiş, sabırsızlıkla bekleyen mesanesi açılıp sıcak sıvıyı pantolonuna boşaltmıştı, ama hiçbiri bunun farkına varmadı. Yine her şey son hızda olup bitmişti. Bülent, uzanıp kapıyı kapadı, kilitledi. Yüzünü ellerinin arasına aldı, "Allahım," dedi, "bu nasıl olur? Bu nasıl bir şans..." Ayhan iyice telaşlıydı.

"Herif beni gördü, ne bok yiyeceğim şimdi?"

O sırada kapı yine zorlandı, Bülent, "kim o" diye seslendi hafifçe.

"Benim," dedi Cevat telaşla. Generalin korumasını dışarıya çıkarmış ön tarafta bir masaya oturtmuş, hemen tuvalete koşmuştu. Bülent kapıyı açtı, bir an durdular:

"Boku yedik," dedi Cevat, yerde yatan General'i görünce, telaş içinde elleri titreyerek. "Bu defa tam yedik boku. Ulan nereden çıktı, götürün abi bu herifi ne yaparsanız yapın

ister öldürün ister atın bir uçurumdan, buradan götürün!" Ayhan, bir anda Cevat'a:

"Kendine gel lan!" diye çıkıştıı kızgınlıkla. "Git Ömer'i buraya getir hemen." Bülent'e dönerek: "Sen de giy şu herifin montunu üstüne, pantolonlarınız siyah, değiştirmeye gerek yok, önünü de kapa gömleğin gözükmesin, al korumayı buradan götür, sonra atlat herifi, maskeni çıkar, geri dön buraya. Ne yapacağımızı bu arada düşünürüz."

Cevat fırlayıp bahçeye çıktı, Ömer'e heyecanla:

"Ömer, bir dakika bakar mısın," dedi. Ömer bir gariplik olduğunu anlamıştı Cevat'ın yüzünden. Bir şey yokmuş gibi kalktı, sakince Cevat'a doğru yürüdü. Beş adımlık yol Cevat için geçmek bilmedi. Haydi, haydi diye eliyle işaret ediyordu bir yandan. Mehmet'in dışında masadakiler bir gariplik olduğunu anlamamışlardı. Mehmet de yavaşça kalktı yerinden, "Bir tuvalete gideyim ben," diyerek Ömer'in arkasından yürüdü. Cevat, Ömer'i tuvaletin içine itti ve o sırada gelmiş olan Mehmet'e:

"Ben korumayı oyalıyorum, geç kalmasın Bülent," dedi heyecanla. Doğru korumanın yanına gitti, "Çay ister misin?" diye sordu.

Koruma elini göğsüne vurarak, "Sağ ol birader, şimdi Generalim gelirse kızar. Kusura bakma, aslında unutmuştu şu işi ama buradan geçeceğimiz tuttu," dedi yediği balıkların ve 35'lik rakının karşılığını vermek istercesine. Cevat da yanına oturdu adamı lafa tutmak için.

"Canın sağ olsun kardeş, ne yapalım, yaşlı insan, hassas oluyor işte," diye yanıtladı. Ne söylediğinin farkında bile değildi aslında. Bir an önce Bülent'in gelip adamı buradan götürmesi için dua ediyordu.

O sırada Ömer ve Mehmet şaşkınlık içindeydiler ama allahtan Ayhan hızlı bir biçimde çözüyordu sorunu. "Hemen

arabadan bir şey getirin, şu herifi sarıp götürelim, kendine gelmeden buradan uzaklaşmış olalım."

Ömer telaşla fırladı, Metin'i çağırdı. Çocukların birer ikişer masadan kalkmaları Harun Bey'in dikkatini çekmişti.

"Ne oldu, bir şey mi var çocuklar?" diye sordu.

Cengiz atıldı hemen yine tüm ukalalığıyla:

"Ne olacak, balığı yakmışlardır ya da bir başka sorun çıkmıştır mutfakta da sana ne yedireceklerini düşünüyorlardır."

Harun Bey, üstünde durmadı, Tanzer'e döndü, konuşmasına devam etti.

Ömer, Metin'e:

"Arabanın arkasındaki battaniyeyi getirsene ama hemen, çabuk, çok acele et..." dedi fısıldayarak.

Metin anlamamıştı. Ne oluyor abi, diye soracak oldu, Ömer lafı ağzına tıkadı:

"Koş battaniyeyi getir, soru sorma, anlatırım, çabuk ol, ölüm kalım meselesi."

Bu cümle Metin'i telaşlandırdı, biri kalp krizi geçirdi galiba diye düşünerek arabaya koştu, arka taraftan battaniyeyi alıp kapıları bile kilitlemeden yine koşarak Ömer'in yanına geldi. Montunu çıkardıkları Generali battaniyeye sararken pantolonunun ıslandığını gördüler. Ömer gülmeye başladı:

"Ulan herif korkudan altına sıçtı galiba. Ama asıl biz sıçtık ya..." Sinirleri bozulmuştu.

Bülent, Generalin montunu giymiş, fermuarını da çekmişti boğazına kadar.

"Söylenti doğruymuş, epilepsisi varmış adamın, birazdan kendine gelir, acele edin," derken, Generalin yere düşmüş beyaz kaptan şapkasını da alıp başına yerleştirdi, biraz da öne eğdi.

Ayhan Bülent'i biran önce gitmesi için itekledi:

"Hemen git, koruma buraya gelmeden. Herifi ekince de bizi bul hemen."

"Merak etme, bana iyi şans dileyin," dedi Bülent.

Derin bir nefes aldı, kapıdan çıktı, Generalin adımlarıyla salona girdi. Korumayla Cevat, dışarıdaki rezerve yazan masalardan birinde oturmuş konuşuyorlardı. Aşçıbaşını:

"Ben şu herifi götüreceğim, geri gelip de moruğu arayacak olursa hiçbir şey bilmiyorsunuz. Sakın kapayıp gitmeyin, herif kuşkulanır," diye uyardı. Aşçıbaşı korkudan sararmıştı. Başıyla onayladı. Bülent kendine güvenli bir tavırla dışarı çıktı. Koruma, Generali görünce hemen ayağa kalktı, Cevat da ayağa kalktı. Ne diyeceğini, ne yapacağını bilemiyordu. Bülent, bir an yüzüne baktı Cevat'ın, sonra Generalin sesi ve mimikleriyle:

"Tuvaletin leş gibi, temizlet orayı," dedi, korumaya göstermeden göz kırparken.

"Gidelim haydi..."

"Emredersiniz komutanım," diye yanıtladı koruma yan gözle Cevat'a bir bakış atıp. Birlikte yürümeye başladılar. Cevat ön kapıyı kapadı, kilitledi, doğru tuvalete gitti. Koridora girdiğinde, Ayhan'la Ömer'in bir battaniyeyi iki ucundan tutarak güçlükle taşıdıklarını gördü. Bu arada Harun Bey masadan kalkmış, durum Cengiz'in dediği gibiyse çocuklara üzülmemelerini, zaten doyduğunu söylemeye gidiyordu. Onun kalkmasıyla Tanzer ve Faruk da kalkmışlardı yerlerinden. Masada bir tek Cengiz kalmıştı. O da gelen bir mesaja yanıt veriyordu telefonundan. Dikkati oradaydı. Hiç umursamadı masadaki hareketleri.

Harun Bey, Ömer'le Ayhan'ın yüklendiği battaniyeyi görünce işkillenmişti. "Ne var onun içinde?" diye sordu telaşla. Birisine bir şey olduğunu, hastaneye götürdüklerini düşünmüştü. Ömer ne söyleyeceğini bilemedi. Sıkıntıdan alnından ter süzülüyordu. Metin de battaniyede kim oldu-

ğunu anlamamıştı daha. O anda Ömer'in taşıdığı taraftan battaniyenin ucu aralandı, Generalin yüzü olduğu gibi ortaya çıktı. Harun Bey'den önce Tanzer sordu:

"Ne oldu Bülent'e? Kalp mi yoksa..."

Ayhan:

"Ne Bülent'i oğlum, Generalin ta kendisi," dedi heyecanla.

Oyunun değiştiğini düşündü Tanzer, ama nasıl değiştiğine akıl erdirememişti. Bülent baygın rolü yapıyor diye geçti aklından.

Harun Bey, bir bakışta Generali tanımıştı. "Nereden çıktı bu herif?" dedi şaşkınlıkla. "Allah bana hediye diye mi gönderdi bu deyyusu? Öldü mü yoksa?" Anlamaya çalışıyordu. Ömer'in yapacağı bir şey kalmamıştı. "Yürüyün hepiniz, gidiyoruz," dedi.

Ayhan, Tanzer'le Faruk'a birkaç cümleyle her şeyi anlattı: "Arkadaşlar, doğru evlerinize gidin, siz bu işte yoksunuz." Sonra Mehmet'e dönerek: "Sen de git Mehmet, kimse sizleri görmedi. Biz hallederiz bu işi," diye üsteledi. Çocuklar önce gitmek istemediler, ama Ayhan'la Ömer kararlıydılar:

"Hiçbir anlamı yok kalmanızın. Belaya bir de siz bulaşmayın. Ne yapacaksak bilmemeniz daha iyi, burada hiçbir şeyi görmediniz, bilmiyorsunuz, sonra olan biteni anlatırız size." Tanzer, Faruk ve Mehmet'in gitmekten başka çareleri yoktu. Metin önden çıkmış, çevrede kimsenin olmadığını görmüş, panelvanın kapılarını açmış bekliyordu. Elbirliğiyle Generali arka koltuğa uzattılar. Cengiz hâlâ arkası dönük, elinde telefon mesaj yazıyordu. Harun Bey, sertçe omuzuna vurdu, "Yürü gidiyoruz," dedi. Cengiz olan biteni anlamamıştı arabaya bininceye dek. Binip de arka koltukta yatmakta olan Generali görünce önce tanıyamadı. "Kim o, ne oldu?" diye sordu şaşkınlıkla. Harun Bey, Ömer'e:

"Ölmedi değil mi, nereden çıktı bu herif söylesenize yahu!" diyordu. Yerlerine yerleşmeden Ayhan:

"Bir ip varsa bu herifin ellerini bağlayalım, şimdi uyanırsa boğuşmayalım arabanın içinde," diye uyardı. Kimse ne yapacağını bilemiyor, Ayhan'ın dediklerini yapıyorlardı. Metin arka kapıyı açtı, bir kovanın içinden ince bir halat bulup çıkardı, bir de temizlik bezi gördü. Onu da uzattı Ayhan'a, "Ağzını da bağlayın bari bağırmasın," dedi heyecanla.

Otomobili çalıştırdı Metin ama nereye gideceklerini bilmiyorlardı.

Bu defa Harun Bey Metin'e seslendi:

"Çevirme olmayacak bir yere sür Metin..." Düşünmek için zamana ihtiyaçları vardı. "Öyle yap," dedi Ayhan da Harun Bey'i destekleyerek. "En tenha yollardan asfalta çık. Üstünü de örtelim herifin, belli olmasın." Arka tarafa geçti, battaniyeyi Generalin altından çekip üstüne kapadı.

"Ölmemiş merak etmeyin, horul horul uyuyor," dedi Ömer.

"Baygın değil mi?" diye sordu Metin.

"Ne fark eder, baygın işte. Sara krizi geçirdi. Uyanmadan kurtulmak lazım ama benim yüzümü gördü. Cevat'ın orada olduğunu da biliyor olayın. Ne yapacağız düşünelim, ama gözünü de bağlayalım, ne olur ne olmaz." Ömer biraz sakinlemiş gibiydi.

Harun Bey, kendinden emin hepsini susturdu.

"Ne yapacağımız belli. Tepelere çıkıp bir uçurumdan atacağız herifi..."

Metin:

"Baba, bu arabayı bir gören olursa ben yanarım. Bütün esnaf tanır benim arabayı. Bu saatte o yollarda sevgililer park edip sevişiyorlar, çok riskli," diye yanıtladı Harun Bey'i.

"Tenha bir yerde, siz beni bu herifle bırakın gidin, ben boğar gelirim," dedi Harun Bey yine kararlı bir biçimde.

"Saçmalama baba," diye atıldı bu kez Cengiz. Şaşkın ve korkmuş bir haldeydi. Bir an önce gitmek, onlardan ayrılmak istiyordu, ama babasının kararlılığını görünce Ömer'in de babası gibi düşüneceğini tahmin edince, Generali koruması, boşuna bir maceraya atılmamaları gerektiğini düşündü.

Ömer:

"Metin, sizin yayla evinin anahtarı yanında mı?" diye sordu. Metin onayladı ama bir yandan da oraya gitmenin iyi olmayacağını söyledi cılız bir sesle.

"Başka çaremiz yok," dedi Ömer. "Ne yapacağımıza karar verinceye dek bir yere girip kaybolmamız lazım."

Ayhan da onayladı.

"Evet, yanlış bir şey yapmaktansa oraya gidip düşünelim biraz." Metin yayla evine doğru direksiyon kırdı.

Yolda olan biteni Harun Bey'e anlattılar. Harun Bey keyiflenmişti.

"Takdiri ilahi. Adamı dut gibi koydu önüme güzel rabbim. Gebermez inşallah da ben gebertirim." "Baba deli olma," diye çıkıştı Cengiz. "Bence hemen hastaneye götürelim, Ayhan da ortadan kaybolsun." Ayhan yanıt vermedi.

Ömer, Cengiz'in yüzüne bakmadan:

"Kendi paçanı kurtarmak için başkalarını yakmayı iyi biliyorsun, hem Ayhan'ı hem de Cevat'ı yakacaksın değil mi? Hayır efendim, istersen sen defol git," dedi. Cengiz yanıt verecekken telefonuna bir mesaj geldi. Mesajı okurken Ömer bir anda uzanıp elinden aldı telefonu. Cengiz, bunu beklemiyordu. "Ver şunu bana, ne yapıyorsun?" diye çıkıştı ama Ömer önüne dönüp telefonun arka kapağını açtı sim kartı çıkarttı, kapağı takmadan telefonla birlikte geri uzattı. Sim kartı da alıp cebine koydu. Cengiz'in yüzüne bakmadan:

"Sana güvenilmez. Hiçbiriniz ona telefonunu kaptırmasın, bu herifin ne yapacağı belli olmaz."

Cengiz'in canı sıkılmıştı. "Çok önemli bir mesaj geldi, yanıtlamam lazım, kimseye bir şey söylemeyeceğim, ver şu kartı geri," diye Ömer'e bağırdı.

"Yanıt vermesen de olur, kimse merak etmez. Duymamış olursun," dedi Ömer sakince.

Harun Bey, iki kardeşin bu dalaşmalarına hiç karışmamıştı. Aklı Generaldeydi. Bir yandan yapılabilecekleri düşünüyordu. Metin, en sakin ara sokaklardan geçerek otobana çıkmış, yaylaya doğru gidiyordu. Saat daha ancak dokuz olmuştu. Birkaç saat kimse merak etmezdi. Ne yapacaklarsa iyi düşünmeliydiler. Bülent acaba ne durumdaydı?

Harun Bey gülmeye başlamıştı. Ömer, neden gülüyorsun dercesine baktı babasına. Harun Bey ağır ağır konuştu. Aklından çok şey geçtiği belliydi.

"Siz bir oyun kurdunuz, bu hesapta var mıydı? Benim aklımda da oyun yoktu. Saf saf gelmiştim yemeğe. Siz bana oyun kurarken bir başka güç de size oyun kurdu. Sizin oyununuzda kurban bendim, beni mutlu edecektiniz aklınız sıra. Bu oyunda ise kurban bu herif oldu. Bakalım oyun nasıl gelişecek..."

Sahte General

Bülent, Generalin korumasıyla birlikte lokantadan çıktığında, bir an durdu kapının önünde, korumanın ne tarafa doğru gideceğine dikkat etti, sonra kendinden emin adımlarla yürümeye başladı. Ellerini cebine sokmuştu. Montun ceplerinden birinde telefon olduğunu fark etti dokununca. Ötekindeyse daha ağır bir şey vardı. Biraz yoklayınca çok

küçük kalibreli bir tabanca olduğunu anladı. Koruma biraz gerisinden geliyordu. Ne olur ne olmaz diyerek önce biraz öksürdü, sonra öksürükten sesi kısılmış gibi yaparak, "Nereye gidiyorduk?" diye sordu.

"Arabanız biraz ileride komutanım, şu ikinci sokağa gireceğiz. İleriye park etmiş Remzi."

"Söyle ona acele etmesin, biz biraz yürüyelim şu sahilde. Hazır kimseler de yok etrafta güzel bir deniz havası alayım," dedi Bülent.

O kadar iyi taklit etmişti ki sesini ve tavrını Generalin, kendisi bile şaştı ve güveni yerine geldi. Koruma cep telefonundan şoförü aradı ve aldığı emri tekrar etti. Biraz ilerlediklerinde Bülent, korumaya:

"Canım kuruyemiş istedi, şu arka caddedeki kuruyemişçiyi biliyorsun değil mi?" diye sordu biraz aksi bir sesle. "Oradan biraz fıstık, fındık, badem içi al. Ben sahilde yürüyeceğim, gelip beni bul."

"Ama komutanım, sizi yalnız bırakamam," diyecekti ki parladı Bülent:

"Saçmalama oğlum, ne olacak burada, tabancam da yanımda, git dediğimi yap işte. Beş dakikada gelirsin, marş marş..."

Sert çıkış üzerine koruma kekeleyerek:

"Emredersiniz komutanım, başka bir şey ister misiniz bunların dışında?"

"Yeter bu kadar. Sen öde kaç paraysa, ben sana evde veririm," dedi Bülent yine sertçe.

Koruma hızlı adımlarla uzaklaşırken Bülent göz ucuyla arkasından baktı. Sokağın köşesinde kaybolunca ters tarafa doğru yürüyerek biraz önce yanından geçtikleri dar karanlık sokağa girdi ve koşmaya başladı. Bir yandan da maskeyi çıkaracağı en uygun yeri arıyordu. İlerideki köşede metruk

bir ev gördü. Bahçe duvarları da yıkıktı. Bahçeye girdi, duvarın arkasında önce yüzündeki maskeyi, sonra Generalin montunu çıkardı üstünden, maskeyi ve şapkayı içine koyup montu katladı, bahçenin öbür tarafından yan sokağa çıktı. Hızla ara sokaklara girerek denizden uzaklaşırken cep telefonundan Cevat'ı aradı. Cevat o sırada Cengiz'in sim kartını almış cebine koyuyordu. Telefonu açtı, Metinlerin yayla evine gelmesini söyledi Bülent'e.

Bülent, birkaç sokak ileride park ettiği otomobiline doğru yürürken birden aklına Generalin cep telefonu geldi. Telefonu önce kapatmayı düşündü ama sonra kapalı olsa da takip edilebileceğini anımsadı, pilini çıkardı, bir çöp bidonuna attı. Yerde iri bir taş gördü, telefonu yere koyup taşla bir vuruşta ezdi, kullanılmaz hale getirdi ve şapkayla birlikte bir başka çöp bidonuna, çöplerin altına soktu. Generalin montundan da kurtulması gerektiğini düşündü. Tabancayı pantolonunun arka cebine koydu, montun ceplerini yokladı, bir kumaş mendilden başka bir şey yoktu. Montu dürüp otomobiline gelmeden önceki çöp tenekelerinden birine yine çöplerin altına girecek biçimde sokuşturdu, bir an önce Ömerlere ulaşmak için otomobiline atladı.

Ayılıyor

General kendine gelmişti. Başı ağrıyordu. Elini başına götürmek istedi ama bir gariplik vardı. İnlemeye başlayınca ayıldığını anladı Ayhan. Elini dudağına götürerek susmalarını işaret etti hepsine. "Uyanıyor, konuşmayın," dedi fısıltıyla Metin'in kulağına doğru. O anda, o telaş içinde ağzını bağlamamış olduklarını fark ettiler, ama pek de önemi yoktu bunun, çünkü şehirlerarası yola çıkmışlardı.

Generalin ayılmaya başlaması hepsini ürkütmüştü birazda olsa. İyi ki gözlerini de bağlamışız, diye düşündü Ömer. General birkaç kez daha inledikten sonra sustu. Tamamen ayılmıştı. Gözlerinin ve ellerinin bağlı olduğunu, bir otomobilde bulunduğunu anlamıştı. Tabii kaçırıldığını da... Eski asker, durumu kavramaya çalışıyordu. Otomobildekiler de Generalden bir soru, bir tepki bekliyorlardı. Sanki ilk konuşan bir koz kaybedecekti. Ömer, Cengiz'in yüzüne dik dik bakarak tehdit edercesine parmağını dudağına götürmüştü. Ses çıkarırsan canına okurum, der gibiydi. Cengiz ise başını iki yana sallayıp lahavle çekiyordu.

Harun Bey, yıllardır içinde biriktirdiği nefreti kusmak için sabırsızlanıyordu ama Generalin suskunluğunu bozarak ilk konuşan da olmak istemiyordu. Bu sessizlikte asıl güç durumda olanın General olduğu ve sessizlik uzadıkça sinirlerinin bozulacağı belliydi.

General, arkadan bağlı ellerini biraz zorladı, ama düğüm sıkıydı. Biraz kıpırdanarak dirsekleriyle cebindeki silahı yoklamaya çalıştı: Ne cep telefonu ne de tabancası yerindeydi.

Bacaklarının üst bölümünü ve belini saran bir ıslaklık hissetti. Bunun idrar olduğunu anlayınca sinirlendi, olan biteni bir anda hatırladı. Bayılmadan önce girdiği tuvalette kendi yüzünü görmüştü. Birisi kendisinin yerine geçmişti. Büyük bir oyun oynanacağını düşündü. Onun kılığına giren bu insanların ne kötülükler yapacağı aklından şimşek hızıyla geçti. Otomobildeki zamanı iyi değerlendirmeli sakin olup düşünmeliydi. Belli ki kendisine burada bir şey yapmayacaklardı. İsteseler baygın olduğu sırada öldürürlerdi.

Anlamaya çalışıyordu. O tuvalette ne arıyordu kendi kılığına girmiş birisi? O sırada orada olmasaydı, kader onu o restorana sokmasaydı, evine gitseydi neler olacaktı? Şimdi

daha gerçekçi düşünmeye başlamıştı. En fazla ne yapabilirler benim kılığımda, diye düşündü. Birinden para isteseler, dolandırmaya kalksalar kolay değil. İmzamı taklit etmeleri lazım, nüfus cüzdanım evde, bunu kullanamazlar, üstelik de birileri mutlaka anlar gerçekten ben olmadığını adamın.

Hâlâ bir ses çıkarmıyordu. Ama adamlar da konuşmuyordu. Demek ki ayıldığını anlamışlardı. Yoksa kendi aralarında konuşur, bir açık verirlerdi.

Acaba sadece intikam almak için mi kaçırmışlardı kendisini? Siyasi bir grup olabilir miydi bu? Sonra bu olasılığın zayıf olduğuna karar verdi. Kendi ayağıyla gelmişti adamların üstüne. Kimse peşine düşüp de kaçırmaya, öldürmeye çalışmamıştı. Belli ki önemli bir oyun oynanacaktı ve kader tam o sırada kendisini bu oyuna sokarak bozulmasını sağlamıştı. Ama belki oyun bir yerde devam ediyordu. Kesinlikle parasal bir işti bu. Birilerini, belki bir bankayı dolandıracaklardı ertesi gün, ama daha gece yeni başlamıştı. Sabaha çok vardı. Böyle bir iş tasarlasalar gündüz vakti yapmak zorundaydılar. O zaman acaba bir silah kaçakçılığı mıydı planlanan? Bu daha akla yatkındı. Birileri, yapacakları kanundışı işte kendi nüfuzunu kullanacak; bak, General de bizimle birlikte, bu iş sağlam diyecek, birilerini aldatacaklardı. Bunlar belki de yabancı ülkelerden geliyorlardı, çünkü bir Türk beni mutlaka tanır, sahte mi gerçek mi olduğumu anlar, diye düşündü. Bu olasılık gitgide aklına daha çok yatmaya başladı. O zaman, beni ya ortadan kaldıracaklar ya da oyun bitene kadar bir yerde tutacaklar dedi içinden. Sonra birden aklına koruması ve şoförü geldi. Onlar neredeydi? Bu adamlar korumasını öldürmüş olabilirler miydi? Koruması kendisini çok iyi tanıdığından kesinlikle sahte Generali yutmazdı. Eğer onu da kaçırmadılar ya da öldürmedilerse mutlaka polise haber verir, bu adamların yakalanmasını sağlardı. Sesini

çıkarmıyordu ama en azından korumasının aynı arabada olup olmadığını anlaması iyi olacaktı. Sayıklar gibi bir sesle: "Necmi?" diye seslendi. Bir yanıt gelmedi. Arabada olsaydı mutlaka yanıt verirdi diye düşündü.

Harun Bey, ben sana göstereceğim dercesine başını sallıyordu. Canına okuyacağım senin, biraz daha meraklan bakalım, diyordu sessizliğiyle.

General, ağzının bağlanmamış ama gözlerinin bağlanmış olmasına da bir anlam vermeye çalışıyordu. Bunlar beni öldürecek olsalardı gözlerimi değil, ağzımı bağlarlardı. Demek tanınmak istemiyorlar, diye düşündü. Bu iyiydi. Bağırmasından korkmadıklarına göre de sesinin duyulmayacağı bir yere gidiyor olmalıydılar. Zaten otomobilin hızlı gitmesinden trafik dışında oldukları belliydi. İyisi mi sessiz kalayım dedi kendi kendine.

Korumanın telaşı

Koruma Necmi Generalin istediklerini almış, olabildiğince hızlı adımlarla dönüyordu. İki de gazoz vardı elinde kapağı açılmış. General içmezse ikisini de içecekti. General cimri adamın biriydi. Neden aldın diye azarlarsa, bu benim ikramım komutanım diyecekti. Buna da kızmazdı ya. Hem belki bu arada üç beş kelime konuşurlar, bu yıl yapacağı iznin tarihlerini belirlerlerdi. Birkaç gün fazladan izne ihtiyacı vardı Necmi'nin. Kardeşi evlenecekti, köye gitmesi gerekiyordu. Bunları düşünerek geri döndüğünde, Generali bıraktığı yerde bulamadı. Yanlış mı anladım acaba diyerek geldiği sokağa dönüp baktı. Evet, ayrıldıkları yer burasıydı. Generalin ileride sahilde buluşalım dediği yer de şu ilerisi olmalıydı. Belki karanlık yüzünden göremiyorumdur diye-

rek sahile, kumsal boyunca ileri doğru yürüdü. Yürüme yolu artık bitmek üzereydi ve banklar da kalmamıştı. Çok dikkatle deniz kıyısına baktı. Kıyı karanlıktı. O noktadan sonraya niye gitsin ki bu adam, diye düşündü. Yüzde yüz ters tarafa geldim diyerek geri döndü, ayrıldıkları noktaya ulaştı. Yine çevresine baktı, kimseler yoktu. Otomobile mi gitti acaba diye düşündü ama otomobile gitseydi şoför mutlaka arar, buraya gel doğrudan, derdi. Generali telefonla aramak aklına geldi, sonra kızdırmamak için vazgeçti. Bir yeri bulamadın mı, nasıl adamsın sen, diye bağırırdı kesinlikle.

Cevat'ın restoranına doğru yürümeye başladı. Belki yine çişi gelmiştir, diyerek. Bir yandan da çevreyi gözleriyle bir radar gibi tarıyordu. Restorana geldiğinde Cevat'ı kapının önünde oturur buldu. Telefonla konuşuyordu. Cevat onu görünce, ben seni ararım, diyerek telefonu kapattı.

"Cevat Abi, Generalim geri döndü mü sizin buraya?" diye sordu koruma Cevat'a.

"Yoo," dedi Cevat şaşkın bir biçimde. "Seninle değil miydi?"

"Ya, bana kuruyemiş al, sahilde buluşalım dedi ama galiba söylediği yeri yanlış anladım. Bir daha bakayım etrafa, haydi eyvallah," dedi telaşla, geldiği yöne doğru uzaklaşırken. Cevat içeri girdi, telefonu tekrar açtı. Biraz önce, tam koruma gelmeden önce Bülent aramıştı. Aşçıbaşı zaten biraz önce Cevat'a Bülent'in söylediklerini aktarmıştı. Birlikte restorana iyice bakmış, Generalden ya da olaydan bir iz kalıp kalmadığını kontrol etmişlerdi. Tuvalete bir kova su döküp paspaslamıştı aşçıbaşı Generalin yerde birikinti yapmış idrarını temizlemek için. Her şey normaldi. General ortaya çıkmadıktan sonra telaşlanmalarına gerek yoktu. Bülent de telefonda korkmamasını, Ömer'in bir çare bulacağını, kimsenin yanmasına izin vermeyeceklerini söylemişti Cevat'a.

Biraz rahatlamıştı Cevat. Koruma geldiğinde bu yüzden sakince yanıtlayabilmişti adamı.

Necmi, sahil boyunca iki kez gidip gelmişti ama Generali bulamamıştı. Telefon edip etmeme kararsızlığı içinde şoförün yanına, arabaya gitti.

Şoför Recep otomobilin yanındaki duvara oturmuş bekliyordu. Necmi'yi yalnız başına görünce, merakla sordu:

"Hayırdır! Nerede paşa?"

Necmi, olan biteni anlattı, "Acaba arasak mı cebinden?" diye sordu arkadaşına.

"Bilmiyorum ki," dedi Recep, sonra aklına geldi: "Dur ben arayayım, senin telefonuna ulaşamadığımı, onu aramak zorunda kaldığını söylerim, arabayı nereye getireyim diye sorarım."

Ama Generale ulaşılamıyordu.

"Kapamış adam, ya da çekmiyor..."

"Onun aramasını bekleyelim bari," dedi Necmi. "Ben yine gidip sahili kolaçan edeyim, Bir yere oturmuş bekliyorsa, bulamadım diye beni mahveder valla."

"Ben buradayım, bir şey olursa ara," dedi Recep,

Yayla evi

Panelvan içinde büyük bir gerilim taşıyarak yayla evine yaklaşıyordu. Ayhan, işaretle Generalin ağzını bağlamaları gerektiğini söyledi Ömer'e. Ömer, babası gibi hissetmeye başlamıştı. Ellerine düşmüştü işte kanlı katil. Ağabeyinin, arkadaşlarının, gözaltında yitirilen, idam edilen, işkence gören insanların intikamını alma fırsatı geçmişti ellerine. Hapiste kaldığı sürede gördüğü işkenceleri anımsadı. İçi öfkeyle doldu. Ne oğlu ne karısı geliyordu aklına. Kapı cebinde

oldukça büyük, kirli bir temizleme bezi vardı. Onu aldı, ortasına hırsla bir düğüm attı, sesini kalınlaştırarak General'e:

"Aç ağzını," dedi sertçe.

General irkildi, böyle bir emirle hayatında karşılaşmamıştı. Açacağına, sımsıkı kapadı ağzını. Ömer, burnunu yakaladı, acıtırcasına sıktı, bekledi. General, Ömer'in parmaklarından kurtulmak için başını iki yana salladı ama bu kez Ayhan'ın sert sesiyle ikinci emrini aldı.

"Aç dedik ulan, aç ağzını, dağıtmayayım beynini..."

General tersleşmenin bir yarar getirmeyeceğini sezmişti. Kontrollü bir biçimde dişlerini araladı.

Ömer'in yaptığı düğüm dişlerini zorladığında yine kapamaya çalıştı, ama alnına Ayhan'ın tokadı inince genişçe açmak zorunda kaldı. İlk kez birisi ona vuruyordu askeri liseden bu yana.

Emir vermeye alışmış, istediği her şeyi yapmış, herkesi önünde diz çöktürmüş bir insan olarak kaçırılmış olmaktan çok böyle bir davranışa maruz kalması, aşağılanması onur kırıcıydı. İçindeki hırs büyürken bir yandan da ürküyordu.

Ömer, koca düğümü ağzına soktu ve bezi ensesinde sıkıca düğümledi. O arada yayla evine gelmişlerdi. Metin bahçe kapısının önünde otomobili durdurdu, inip çift kanatlı geniş kapıyı açtı, tekrar binip otomobili evin giriş kapısının önüne mümkün olduğunca yanaştırdı. Önce Ayhan arabadan indi, farlarını kapamasını söyledi Metin'e. Metin motoru da susturdu ve torpido gözünde sakladığı anahtarlarını çıkardı yayla evinin.

Ayhan'la birlikte karanlıkta çevreyi dinlediler. Biraz önce susmuş olan ağustosböcekleri yine ötmeye başlamıştı. Yoldan gelip geçen de yoktu. Zaten ev, asfalttan bir kilometre kadar içerideydi ve yol, yalnızca bu eve gelenlerin kullandığı çakıllı özel bir yoldu. Kimi zaman kaçamak yapanlar buraya

otomobilleriyle girerlerdi ama bu gece şanslarına böyle birilerini de görmemişlerdi. Metin kapıyı açtıktan sonra Ayhan otomobile döndü ve Generali dışarı çıkartırken Ömer'e yardım etti. Tam o sırada ileriden bir otomobil ışığı belirdi. "Çabuk olun," dedi Ömer Generalin koluna girmiş, yürütmeye çalışırken. "Büyük ihtimalle Bülent'tir ama dikkatli olun. Bülent girdikten sonra bahçe kapısını kilitle Metin." Kendine kızdı ardından, isimlerini de nereden söyledim, herif duydu, diye...

Aceleyle içeri girdiler. Ömer'in biraz uzaklaşmasını fırsat bilen Cengiz: "Baba ne yapacaksın? Bir macera aramıyorsun değil mi?" diye sordu alçak sesle.

Harun Bey'in aklı, gelen otomobildeydi. İyice yaklaşmıştı, farları gözünü kamaştırıyordu. Hız kesmeden açık bahçe kapısından geçti, yanı başlarında sertçe durdu otomobil. Penceresi açıktı. Bülent'ti bu. Harun Bey rahatlamıştı.

"Hemen park et evladım bizimkinin yanına, bahçe kapısını kapa, içeri gel," dedi Cengiz'i kolundan çekiştirip eve sokarken. Sorduğu soruyu da o arada yanıtladı:

"Hayır, tamı tamına bir macera arıyorum, ama merak etme sizi bu işe karıştırmayacağım..."

Murat'ı anımsarken

Harun Bey'in kulakları uğuldamaya başlamıştı. İçindeki öfke büyüyordu. Generalden hesap sorma vakti gelmişti ve bu ilahi bir lütuftu. Otomobilden inip Generali bir odaya tıkana kadar geçen sürede Murat'la son karşılaşmaları tüm ayrıntılarıyla gözlerinin önünden akıp gitti.

1981 yılının Haziran ayıydı. Mart'ta Semih ölmüştü. İki ailenin yası henüz bitmemişti. Ömer serbest bırakılmış

İstanbul'a gelmişti. Murat'tan haber alamıyorlardı. Her gece ağlıyordu Münevver Hanım. Harun Bey'in şöyle deliksiz bir saat uykusu yoktu. Daldığı anda uyanıyordu. Uyumak sanki Murat'a haksızlık etmekti.

Bir sabah telefonları çaldı. Ankara'dan, askeri hapishaneden aranıyorlardı. Harun Bey'in yüreği ağzına gelmişti. Bir yüzbaşı kendisini tanıtmış, Murat Karakoç'la görüşmek için ertesi gün Ankara'ya gelmesini söylemişti Harun Bey'in. "Yalnız geleceksiniz," demişti soğuk bir sesle, emir verircesine.

Harun Bey şaşkınlık içindeydi. Akrabası albayı aradı ve bu konuşmayı kendisine iletti. Albay bir yorum yapmadı, hemen gitmesini önerdi. Yüksel, Münevver ve Ömer, gün boyu aralarında konuştular ama buna bir anlam veremediler. Münevver Hanım, "Belki serbest bırakacaklar, senin gelip almanı bekliyorlar," dedi kocasına. Umutlanmak istiyordu. Yüksel, Semih'in başına gelen gibi bir olayla karşılaşmaktan korkuyordu. Birbirlerine söyleyemeseler de Murat'ın ölmek üzere olduğunu, Harun Bey'e onu teslim edecekleri akıllarına geliyordu ama kimse bu kötü olasılığı dile getirmek istemiyordu. Belki de ölmüştü ve cenazesi verilecekti. Gün geçmek bilmedi. Harun Bey akşam otobüsüne bilet almıştı. Ömer, Münevver Hanım ve Yüksel de, hiç olmazsa biri gelmek istemişti, ama Harun Bey izin vermemişti. Onu bekleyen her neyse tek başına karşılayacaktı. Kendisi de söylediklerine inanmadan konuştu:

"Merak etmeyin, ölmüş olsaydı haberi gelirdi almamız için, yüzbaşı görüşme dedi, yalnız gel diye de vurguladı. İyi haberlerle döneceğim."

Otobüs Ankara'ya varmak bilmiyordu. Harun Bey'e duraklarda inmezse sanki daha çabuk hareket edecek gibi geliyordu. Mola sonrası otobüse doğru yavaş yürüyenleri

koşup içeri çekmek, kaptana da "Çabuk ol, oğlum beni bekliyor," demek istiyordu. Sabah erken bir saatte vardı Ankara'ya. Mamak Askeri Cezaevi'ne ulaştığında saat 07.00'ydi. Sabahın serinliğinde kuş sesleri geliyordu ilerideki birkaç ağaçtan. Uzakta evler, henüz yeni uyanmaya başlayan Ankara, yüksekte bulutlar görünüyordu. Toprak kokuyordu çevre. Sanki sabaha doğru hafif bir yağmur yağmıştı. Temiz havayı içine çekti Harun Bey, kendini biraz toplamak için.

Nöbetçi teğmene adını verdi, tutuklulardan Murat Karakoç'la görüşmeye geldiğini söyledi. Teğmen: "Tutuklularla görüştürmüyoruz kimseyi," dedi Harun Bey'e. Harun Bey kendisini telefonda arayan yüzbaşının adını söyledi. Bunun üzerine teğmen nöbetçi kulübesine girip bir yerlere telefon etti. Dışarı çıktığında: "Kimliğini verip içeri geç," dedi Harun Bey'e. Harun Bey titreyen elleriyle nüfus cüzdanını çıkardı, uzattı. Adam önce nüfus cüzdanına, sonra Harun Bey'in yüzüne baktı, "Ne iş yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Emekli öğretmenim," dedi Harun Bey. Bir şey söylemedi teğmen, başını salladı onaylar gibi. Yüzü durgundu. Harun Bey, bir an önce öğrenmek istiyordu.

"Murat iyi mi teğmenim? Eylülden beri bir haber alamadık kendisinden, çok merak ediyoruz."

Yanıt vermedi teğmen. Harun Bey devam etti:

"Ne zaman görebileceğim oğlumu teğmenim?"

Teğmen, derin bir iç geçirdi, Harun Bey'in yüzüne bakmadan yanıtladı:

"Birazdan gideceğiz yanına. Bekleyin burada."

Harun Bey'i bulundukları giriş bölümünde bıraktı, içeri bir odaya geçti. On dakika kadar sonra kapıdan başını uzattı, "Gelin benimle" dedi ifadesiz bir yüzle.

Harun Bey teğmenin peşine düştü. Birkaç kilitli demir kapıdan geçtiler. Hepsinin arkasında nöbetçiler duruyordu.

Teğmeni kapıdaki bir delikten görünce kapıyı açıyorlar, ardından da yine kilitliyorlardı. Uzun bir koridorda yürüdükten sonra bir odanın önüne geldiler. Teğmen kapıyı açtı, içeride bir masa ve iki de sandalye vardı.

"Girip oturun, oğlunuz buraya gelecek..."

Harun Bey'in heyecandan soluğu kesilmeye başlamıştı. Neyle karşılaşacağını, oğlunu ne halde göreceğini bilmiyordu. Yığılır gibi oturdu sandalyelerden birine. Dizleri titriyordu. Beş dakika kadar sonra kapı açıldı yine, kendisini getiren teğmenin emreden sesini duydu.

"Gir! Beş dakikan var..."

Kapıdan giren Murat'tı. Sapasağlamdı. Babasını görünce gülümsedi. Elleri kelepçeliydi. Harun Bey ayağa fırladı, oğluna sarıldı, kokluyor öpüyordu bebekliğindeki gibi. Murat'ın üstündeki ter ve kir kokusunu almıyordu. Uzamış sakallarının içindeki sertleşmiş kan pıhtılarını görmüyordu. Kulaklarının içindeki, boynundaki kirleri, yüzündeki morlukları, hiçbir şeyi görmüyordu. Yalnızca sayıklar gibi Murat'ın adını söylüyordu.

Oğlunun sesiyle kendine geldi.

"Baba, babacığım, boğacaksın beni..." Kollarını ayırdı, ama tamamen bırakmak istemiyordu oğlunu, bir yerine dokunmak, onu tutmak istiyordu. Karşı karşıya oturdular. Ne söyleyeceğini bilemedi Harun Bey. Onun yerine oğlu konuştu.

"Gördüğün gibi baba, buradayım. Sizler nasılsınız? Hepinizi çok özledim, Annem, ablam, çocuklar nasıllar? Olcay'ım nasıl? Cengiz kaçabilmiş mi? Senin sağlığın nasıl?" diye hepsini sordu.

Harun Bey, herkesin iyi olduğunu, kendisinden bir haber alamamaktan başka dertleri olmadığını, Cengiz'in Almanya'da olduğunu söyledi. Semih'e ve Ömer'e olanlardan söz etmedi oğlunu üzmemek için.

Cengiz'in Almanya'da olmasına sevindi Murat. "Kaçmakla iyi etmiş, o hapse giremezdi. Dar yerlerden hoşlanmaz, klostrofobisi vardır bilirsin," dedi gülümseyerek. Sonra babasının ellerini tuttu şaşkınlıkla sordu:

"Bizden hiç haber vermiyorlar demek, demek benim burada olduğumu bilmiyordunuz öyle mi?"

"Hayır oğlum, hayatta olup olmadığını bile söylemiyorlar kimsenin. Kimin nerede olduğu belli değil," diye yanıtladı Harun Bey.

"Babacığım, nasıl söyleyeceğim bilmiyorum, yüzbaşıya çok yalvardım seninle görüşmek için, resmi olmayan bir izin verdi. Kimseye bu tür izin vermiyorlar aslında." Durdu, derin bir soluk aldı. "Son arzum, diye izin verdiler." Harun Bey bu söz üzerine kalakaldı. Kulakları uğuldamaya, gözleri kararmaya başladı. Babasının bu durumunu görünce korktu Murat, dışarı seslendi.

Kapı açıldı ve teğmen içeri girdi.

"Öğrenince fenalaştı, yardım edin lütfen," dedi Murat. Teğmen, Harun Bey'e yere uzanmasını söyledi. Harun Bey, teğmenin gelmesiyle kendini toparlamıştı. "Bırakın beni, iyiyim," dedi ama gözleri hâlâ biraz kararıyordu. Teğmen dışarı çıkarken Murat'ı çabuk olmaları için uyardı.

Murat:

"Babacığım," dedi, "seni görmek istedim, annem buna dayanamazdı. İdam hükmümü verdiler. Yarın asacaklar beni. İyi olduğumu annemlere söyle. Bedenim ve ruhum sağlam. Bana bir şey yapamadılar. Zaten her şey yarın bitecek. Sonra kimse bir şey yapamayacak. Bana hiçbir kötülük yapamayacaklar, annem üzülmesin. Yaptıklarımdan hiç pişman değilim. Beni iki ülkücünün öldürülmesiyle suçladılar ama öyle olmadığını hem ben biliyorum hem kendileri, hem de ülkücüler. Bu tamamen düzmece bir mahkemeydi.

Piyango bana çıktı. Amaçları bizleri sindirmek. Kardeşlerim dikkat etsinler, kendilerini zamansız öne sürmesinler. Özellikle Ömer'e söyle. Cengiz nasıl olsa başının çaresine bakmış. Tüm tanıdıklarıma, arkadaşlarıma beni iyi gördüğünü, hiç suçum olmadığını, hiçbir şeyden pişman olmadığımı ve sizleri çok sevdiğimi söyle. Mezarımın üstüne bir ağaç dikin. Selvi olmasın. Meyve ağacı olsun, insanlar yiyemez belki mezarlıktaki ağacın meyvelerini ama kuşlar yer. Benim atomlarım o kuşların kanatlarında havalansın, dünyayı dolaşsın. Sen de üzülme, memleketimiz bir gün bu karanlıktan kurtulacak. Bu kurtuluşta bizlerin isimleri hatırlanacak biliyorum. Ben yanmasam sen yanmasan biz yanmasak nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa demişti Nâzım. Aydınlık yakındır babacığım, inan ki korkmuyorum, hatta tutuklandığımdan bu yana en rahat, en mutlu halim bu. Seni gördüm ve ruh varsa zaten sizinle olacağım, yoksa da bana kimse zarar veremeyecek. Beni hep mutlulukla anın, bana kadeh kaldırın ve ne olur hiç üzülmeyin..."

Harun Bey'in bir şey söyleyecek hali kalmamıştı. Oğlu, asılmaya giderken kendisine moral veriyordu. Kendine gel Harun, dedi içinden, oğlunun bu durumunda zayıf olma, üzüldüğünü o da biliyor ama kendini kapıp koyverme.

Teğmen içeri girmişti. "Süren tamam Murat," dedi yine duygusuz bir sesle. Murat son sözlerini söyledi babasının yanaklarını öperken:

"Ben sarılamıyorum babacığım ama sana çok sıkı sarılırdım ellerim bağlı olmasaydı. Sizleri seviyorum." Onun yerine Harun Bey sarıldı, hiç bırakmayacakmış gibi. Kokusunu çekti içine hiç unutmayacakmış gibi. Yüzüne baktı asla gözünün önünden gitmeyecek bir fotoğraf çeker gibi. Teğmen, Murat'ın kolunu tuttu, odadan çıkardı. Onlar çıkınca elinde Kırıkkale tüfekli bir er girdi içeri, "Buyur amca," dedi.

Kapıya kadar nasıl yürüdüğünü, nerelerden geçtiklerini bilemedi Harun Bey. Er kapıda nöbetçi subayına teslim etti Harun Bey'i. Nüfus cüzdanını verdiler dışarı çıkarırken. Nereye gideceğini bilemedi. Sonra geri döndü, nöbetçi subayına:

"Oğlumu yarın nereden alacağım?" diye sordu gözlerinden yaşlar süzülürken.

Nöbetçi subayı olağan bir soruya yanıt verir gibi:

"İçeriden, morgun kapısından, ölüm raporu yazıldıktan sonra verirler," dedi.

Bir yere ayrılamadı oradan. Askeri mıntıkanın dışında, nöbetçi kulübesinin biraz ilerisinde, karşı kaldırıma oturdu ve sabaha dek kalkmadı yerinden. Uyumadı, düşünmedi, gözlerini bile kırpmadı. Bedeniyle ruhu ayrılmış gibiydi. Nöbetçilerden biri koşarak yanına geldi bir ara. Cebinden bir paket asker sigarası çıkardı, bir paket kibritle birlikte Harun Bey'e uzattı, "Geçmiş olsun amca," dedi üzgün bakışlarla. Geç saatlerde, sokak köpekleri belirdi uzakta. Küçük bir sürüydü. Tedirgince geldiler yanına. Harun Bey onlara öylesine baktı, bir şey düşünemeden. Köpekler kokladılar, süründüler. Biri ellerini yaladı. Harun Bey köpeğe sarıldı, ağladı. Köpek, kuyruğunu salladı, yanına oturdu, sabaha kadar sırtını Harun Bey'e yasladı. Harun Bey yüzü hep hapishaneye çevrili, oğlunun hangi anda bu dünyadan ayrıldığını sezmeye çalıştı. Sanki bir mucize olacakmış gibi geldi her an. Ama sabah ezanı okunduğunda her şeyin bittiğini anladı.

Paketteki son sigarayı yaktı, dumanı tümüyle içine çekti, öyle ki bir parçası bile dışarı çıkmadı. Böylelikle yıllar önce bıraktığı sigaraya yine başlamış oldu.

Murat'ı almak için nizamiyeye yürürken köpek de onunla geldi. İçeri almadılar. Harun Bey eğildi, yanaklarını öptü

köpeğin, başını okşadı, teşekkür etti. Köpek, Harun Bey'in yaşlı gözlerini yaladı. Teğmen başsağlığı diledi, yüzünü gösterdi Murat'ın, teşhis etsin diye. Harun Bey o zaman oğlunun boynundaki morluğu gördü. Boynunu sevdi oğlunun. Teğmen adamın haline acımıştı, askeri bir cenaze aracıyla yakındaki bir camiye nakletti Murat'ı. Harun Bey aracın önüne oturdu. Başın sağ olsun amca, dedi asker şoför.

Harun Bey Murat'la ne konuştuklarını anlatmıştı ailesine, ama anlattıklarıyla yaşadıkları aynı yoğunlukta değildi. Örneğin Murat'ın ne kadar çok işkence görmüş olduğunu anlatamamıştı. İdam hükmü verildikten sonra işkencenin durduğu belliydi. Murat'ın sakallarının arasındaki kan pıhtılarını, yüzünde iyileşmeye başlamış morlukları, sarıldığında canı acıdığı için kendisine boğacaksın beni diye şaka yapmasını, ama bir yandan da çok sarılmak istemesini, ölümün kendisi için bir kurtarıcı olduğunu düşünecek kadar umudunun kalmadığını, öldükten sonra artık işkence yapamayacakları için duyduğu mutluluğu anlatamamıştı. İçine oturmuştu bunlar. Yıllarca içinde birikmişti, büyümüştü. Şimdi tüm bunların sorumlusu elindeydi ve Cengiz efendi buna macera diyordu. Macera ha?!..

Saat **22.00**

Ömer ve Ayhan, Generali yüksek bahçe duvarına bakan arka odaya götürmüşlerdi. Kalın perdeler ışık sızdırmıyordu. Dışarıdan görülmeleri mümkün değildi. Duvarın hemen arkasında sık bir koruluk başlıyordu. Arka duvara bir küçük kapı açmışlardı korudaki meyve ağaçlarına kolay ulaşabilmek için. Demir bir kapıydı.

Ev bodrumla birlikte üç katlıydı. Giriş katında bir salon, mutfak, tuvalet, Generali koydukları bir küçük oda ve ardiye olarak kullanılan bir başka oda daha vardı. Üst kattaysa üç yatak odası, banyo ve geniş bir balkon bulunuyordu. Metin birkaç yıl önce satın almıştı paraya sıkışmış birinden. Yaptığı en iyi yatırım olarak görüyordu bu evi. Kasabadan kırk dakika kadar uzaklıkta, çok yüksek olmayan dağlık bir bölgedeydi. Epeydir gelip gitmemişti Metin de eve.

Generali odada bir sandalyeye oturtmuşlar, sıkıca da bağlamışlardı. Ağzı ve gözleri de hâlâ bağlıydı. Yanında mümkün olduğunca konuşmamışlar, yalnızca Ayhan birkaç komut vermiş, konuşurken de sesini değiştirmişti.

Bülent, eve girince Generalin tabancasını cebinden çıkarmış salondaki yemek masasının üstüne koymuştu. Buna Harun Bey'in dışında kimse pek de dikkat etmemişti. Ömer'le Metin evin tüm pencerelerini kontrol etmekle, perdeleri sıkı sıkı kapamakla, dışarıdan kimsenin ışık görmemesi için önlem almakla meşguldüler. Bülent cebinden maskesini de çıkardı ve bir koltuğa yığılırcasına otururken yanındaki sehpanın üstüne bıraktı.

Ömer'le Metin her tarafı gözden geçirip gelmişlerdi. General odada tedirgin beklerken ötekiler salonda ne yapacaklarını tartışıyorlardı. General duymaya çalışıyordu ama kapalı kapıdan pek ses gelmiyordu. Üstelik oldukça alçak sesle konuşuyordu adamlar.

Cengiz:

"Bak baba, bu adamdan kurtulmamız lazım, ama ne ona ne kendimize zarar verelim. Delice bir iş yapmanı istemem, üstelik de şurada iki saatimiz ya var ya yok. Her an ablamlar arayıp ne yapıyorsunuz, keyfiniz yerinde mi, ne zaman döneceksiniz diye sorabilirler ya da polis aramaya başlayabilir," dedi.

Harun Bey başını öne eğmiş düşünüyordu. Ömer, Cengiz'e:

"Bu herif Ayhan'ı gördü, üstelik Cevat'ın restoranından kaçırıldı. Bırakmayı nasıl düşünüyorsun ki? Yakar çocukları," diye çıkıştı.

"Ne yapacağız, öldürecek misiniz?" diye sordu aksi bir yüzle Cengiz. Öldürecek miyiz dememiş, kendini işin içinden sıyırmıştı.

Harun Bey ikisini de susturdu, yavaş ve kararlı bir sesle:

"Ömer haklı. Bu işin geri dönüşü yok. Siz bir şey yapmayacaksınız, ben yapacağım. Birazdan ben bu herifi ormana götüreceğim ve orada boğacağım. Sonra da eve döneceğiz."

"Saçmalama baba, yakalanırız, hepimizin başı belaya girer," diye karşı koydu Cengiz.

Ömer ise:

"Baba ne yapacağımızı, nasıl yapacağımızı sonra düşünürüz," dedi. "Bence şimdi Bülent'le Ayhan Metin'i de alıp gitsinler. Metin'in arabası bize kalsın. Biz üçümüz burada bu işi tamamlarız,"

Ayhan'dan hemen itiraz geldi.

"Ben bir yere gitmem. Bu herif bir tek benim yüzümü gördü. Bülent gitsin ama ben buradayım, Harun Amca'ma yardım edecek bir ben varım," dedi heyecanla.

Cengiz iyice tedirgindi. Böyle bir durumda kalmak hiç hoşuna gitmemişti. Bir biçimde babasını ikna ederek Generalle konuşmalı, bu olayı anlatmalı ve kendisinden özür dileyerek davacı olmamasını sağlamalı diye düşünüyordu. Bu düşüncesini babasına söyledi ve:

"Bu adam yeterince korktu zaten, hem biliyorsunuz asker sözü verirse buna uyar," deyince Ömer'in tepesi attı.

"Ulan salak," dedi. Cengiz'e. Neredeyse üstüne yürüyüp yakasına sarılacaktı.

"Ulan salak, sen nasıl bir beyinsizsin ki bu heriften sözünü tutmasını bekliyorsun. Bu o kadar namuslu biri mi ki sana söz verip de serbest kalınca hepimizi içeri tıktırmasın? Herif kanlı katil. Yüz binlerin canını yaktı kılı kıpırdamadan. Biz bırakır bırakmaz televizyonları çağıracak, gündemin başköşesine oturacak, gücünü yine göstermiş olacak, yaptıkları da yanına kalacak. Niye? Sen kıçını kurtarasın, şöhretine zarar gelmesin diye. Ama bu arada Ayhan'la Cevat yanarsa yansın, umurunda değil. Riske girecek olanlar onlar. Ne biçim adamsın yahu?"

Ayhan:

"Belki beni de tanımaz ama Cevat'ın canına okur gerçekten. Çocuğa işkence yapar hepimizi bulurlar sonra da," diye düşüncesini belirtti.

O arada Harun Bey ayağa kalkmış, tuvalete gideceğini söylemişti. Giderken Ömer'i uyardı:

"Sesinizi yükseltmeyin, herif duymasın."

Bu, Cengiz'e biraz umut verdi. Babası belki de adamı bırakınayı kabul edebilecekti. Ömer'le birbirlerine kızgınca bakarlarken hiçbiri Harun Bey'in Generalin tabancasını masadan usulca aldığını ve pantolon cebine soktuğunu görmedi.

Harun Bey tuvalete girince hemen tabancayı çıkardı. Emniyeti kapalıydı. Şarjörünü çekip baktı, beş kurşun vardı. Namluya kurşun sürülmemişti. Şarjörü yerine taktı, tabancayı beline, pantolonunun arasına soktu, gömleğini dışarı çıkarıp üstünü örttü. Küçücük tabanca görünmez olmuştu. Tuvaletten çıktı, salona girmeden doğru Generalin bulunduğu odaya gitti, kapıyı açtı, içeri girdi. General kendini toparladı, zayıf görünmemek için belini doğrulttu başını yukarı kaldırdı, dikleşti. Harun Bey, her zaman üstünde taşıdığı Sürmene çakısını çıkardı, açtı. Babasının Generalin odasına girdiğini

gören Cengiz yerinden fırlamıştı. Cengiz'in kalktığını görünce ötekiler de hızla Generalin odasına doluştular. Harun Bey onlar gelmeden Generalin arkasına geçmiş, ağzındaki bezi kesip almıştı. Çocuklar donup kalmışlardı. Cengiz konuşamıyor, eliyle yapma anlamında işaret ediyordu. Ömer ne söyleyeceğini bilmiyordu. Harun Bey hepsine birden bağırdı:

"Çıkın dışarı, beni yalnız bırakın bu herifle." Bir daha bağırdı: "Çıkın dışarı..."

Ayhan ve Bülent sözünü dinleyip çıkmışlardı. Metin zaten odaya girmemiş, kapının dışında duruyordu. Cengiz ile Ömer babalarının yanı başına kadar gelmişlerdi. Harun Bey uzanıp Generalin gözündeki bezi de aldı.

Cengiz irkildi, babasının arkasına geçti General yüzünü görmesin diye. Ömer yerinden kıpırdamadı. Generalin gözleri sımsıkı kapalıydı.

"Açmayacağım gözlerimi, sizi görmedim ve görmek de istemiyorum. Ne istiyorsanız söyleyin elimden geleni yapacağım." Sesi yumuşaktı. Öldürülmekten korktuğu belliydi. Onlar içeride konuşurken General de odada durumun muhasebesini yapmış, bu insanları görmezse belki hayatını bağışlayacaklarını düşünmüştü. Birden gözlerini açacaklarını hiç ummuyordu. Kim olduklarını da merak ediyordu.

Cengiz bir anda atıldı:

"Paşam size bir şey yapmak istemiyoruz..." Sözünü tamamlayamadan Harun Bey'in tokadı yanağında patladı. Ömer'e bakarak sertçe:

"Çıkar şunu dışarı," dedi Harun Bey.

Ömer, Cengiz'i kolundan çekip çıkardı. Kapıyı kapamadılar. Ömer döndü, babasının elinden çakısını aldı, Harun Bey karşı koymadı.

"Korkma, yalnızca konuşacağım, şimdi öldürmeyeceğim," dedi Ömer'e.

General hızla düşünmüş, aralarında bir anlaşmazlık olduğunu anlamıştı. En azından korkan birisi vardı ve bundan yararlanabilirdi. Gözleri yumulu konuştu:

"Gözlerimi açmayacağım, ne söyleyeceksen söyle."

Harun Bey umursamadı.

"İster aç ister açma. Bana kulakların yeter." Sesindeki nefreti hissetmişti General. Adamın yüzünü görmek istiyordu ama şimdi doğru olmayacaktı.

"Para istiyorsanız bir şeyler yaparız, mevki istiyorsanız artık çok gücüm kalmadı devlet içinde ama yine deneriz, belli ki iyi insanlarsınız, kendinizi yakmayın," dedi General yumuşakça.

Harun Bey gülümsedi, nefretle: "Benim istediğimi sen veremezsin adi herif," dedi dişlerinin arasından. Yüzüne doğru eğilmişti. "Astığın oğlumu geri getirebilir misin? Öldürdüklerini diriltebilir misin? Acıları unutturabilir misin general bozuntusu?"

General bu sözler üzerine bir an durdu, sonra yine sertleşmemeye çalışarak:

"İntikam mı almak istiyorsun? Ben yapmadım bu söylediklerini. Mahkemeler verdi kararları ben değil. Devlete karşı suç işleyenleri devlet cezalandırdı. Bak gözlerimi açınıyorum ve seninle böyle konuşacağım, çünkü yanlış yapıyorsun beyim."

Harun Bey kendini tutamadı bir tokat patlattı Generalin yüzüne.

"Asmayalım da besleyelim mi diyen kimdi be adam? Senin iznin olmasa o kadar insan işkence görür müydü? Senden korkmasalar hâkimlerin bu kadar idam cezası verirler miydi? Savurma hakkı bile tanımadınız. Sahte iddianamelerle astınız gencecik çocukları. Hepsinin müsebbibi sensin. Allah bana seni verdi şu ahir ömrümde hem kendimin hem

bütün acılı insanların intikamını almam için. Yarın senin geberdiğini duyunca ne çok sevinecek herkes," dedi elinin tersiyle bir kez daha vururken.

Bu arada Cengiz kapının arasından Ömer'e fısıltıyla:

"Babamızın katil olmasını mı, bu herifin kanıyla elini kirletmesini mi istiyorsun?" diye sormuştu. "Bak adam gözlerini açmıyor, bu demektir ki bir şey yapmamaya kararlı. Yeterince de korktu. Ne olur durdur şunu, inan bu adam asker sözü verirse yapmaz. Hatırlamıyor musun Amerikan genelkurmay başkanı asker sözü verip de tutmayınca neler söylediğini. Bakma bu aptal ama dürüst bir heriftir, askerler için asker sözü şereftir, tutmamak olmaz, ben bununla bir röportaj yapmıştım ya, hatırlasana..." demişti.

Ömer'in de kafası karışıktı. İlk heyecanı yatışmış, işlerin gitgide büyümesinden ve babasının adamı öldürecek olmasından korkuyordu. Hepsinin başı belaya girebilirdi. Adam kaçırmakla öldürmek aynı şey değildi. Ama ne yapacağını da bilmiyordu. Hiç olmazsa babam biraz içini boşaltsın, bağırıp çağırsın belki sakinleşir, diye düşünüyordu.

Cengiz, Ömer'i ikna etmek için devam etti.

"Bu işin bir oyun olduğunu söyleyelim, ben konuşayım. Sen yine gözünü bağla adamın, garantiye alalım. Bu oyunu anlayacaktır. Asker sözü veriyorum, sizden şikâyetçi olmayacağım derse hiç korkma, gerçekten olmaz. Baktık kabul etmiyor, o zaman bırakırız babamı, hatta biz yaparız, atarız adamı bir uçurumdan aşağı, kaza süsü veririz..."

Ömer ikinci tokattan sonra girmiş, babasını dışarı çıkarmıştı. Sesini kalınlaştırarak:

"Gözlerini yine bağlayacağız ve seninle hesaplaşacağız," dedi Generale.

General biraz rahatladı. Başıyla onayladı ve gözlerini açmadığını gösterircesine hem sıkıca yumdu, hem başını

olabildiğince öne eğdi. Kurtulma umudunun belirdiğini düşünüyordu.

Yer yarıldı General...

Necmi sahil boyunca bir ileri bir geri yürüyor, ara sıra Generalin telefonunu arıyor, ama ulaşamıyordu. Epeyce zaman geçmişti. Adamın başına bir iş gelmiş olabilirdi. Recep'in yanına döndü. Recep otomobilde kestiriyordu. Necmi'nin geldiğini duymadı. Kapı açılınca o da telaşla açtı gözlerini. Necmi'nin yalnız geldiğini anlayınca rahatladı.

"Öldürdün beni korkudan be, Paşa da geldi sandım."

"Keşke Paşa gelse oğlum," dedi Necmi. "Gelmezse yandık asıl. Hem meslekten oluruz, hem içeri gireriz. Bir ihtiyarı koruyamadık diye bizi perişan ederler..."

"Korkma, belki zamparalığa gitmiştir seni atlatıp. Bekleyelim biraz daha, çıkar ortaya merak etme,"

"Bu yaşta zamparalık mı olur, herifin şeyi kalkmaz ki bu yaşta yapsın, hem öyle bir şey olsa bize çıtlatmaz mı en azından?" dedi Necmi sıkıntıyla.

"Bu yaşta da zamparalık olur her yaşta da olur Necoş, illa sokacak değil ya!.." dedi Recep, Necmi'yi rahatlatmak için. "General kaçın kurası, başına bir şey gelmez korkma." Birden aklına kalp krizi geldi.

"Yalnız... Kalp krizi filan geçirmiş olabilir belki bu yaşta. Bak bu aklıma gelmemişti,"

"Şu telsizi neden kapadın ki oğlum aç da dinleyelim, belki bir haber vardır," dedi Necmi.

"Vır vır ha bire konuşuyorlar başım şişti arkadaş, bir şey olmaz, Paşa kapattırıyor soran olursa," diye yanıtladı Recep telsize uzanırken. Necmi de oturdu yanına, biraz dinlediler

ama genelde sessizdi telsiz: Birkaç kez devriyelerin raporu duyuldu, birkaç kez de merkezin önemsiz talimatları, o kadar. Hiçbir şey yoktu bunun dışında.

"Gördün mü bak, Paşaya bir şey olmuş olsa ortalık konuşmadan geçilmezdi. İstersen hastaneye doğru gidip acile bir bakalım, içimiz rahatlasın," dedi Recep.

"Acile gitse polis telsizine düşerdi oğlum. Bence deniz kıyısını birlikte dikkatlice bir dolaşalım. Benim korktuğum, yolun sonundaki kayalıkların orada ayağının kayıp denize düşmüş olması ama fener yoktu bakamadım," diye yanıtladı Necmi. Torpido gözünden bir fener çıkardı Recep. Otomobili kilitleyip sahile doğru yürüdüler birlikte.

Cengiz'in çabası

Generalin odasının ışığını söndürmüş, dışarı çıkmışlardı. General karanlıkta olduğunu anlar anlamaz dikkatlice araladı gözlerini. Kimsenin olmadığından emin olunca da tamamen açtı. Kapının altından sızan ışığa alışınca, odayı belli belirsiz görmeye başladı.

Salonda toplanmışlardı. Harun Bey:

"Bunu Allah istedi, sahilde benim bir kurşunla bu herifi vurmama izin vermedi. Bu işte bir hayır var. Orada vursaydım belki de ölmeyip kurtulurdu. Burada kurtuluşu yok. Bırakırsak hepimizi yakar bu herif. Bu işin birazı olmaz, ya hep ya hiç, ya biz yanacağız ya o."

Cengiz babasının ellerini tutarak adeta yalvardı:

"Baba ne olur izin ver bir defa konuşayım, denemiş oluruz, baktın olmuyor, sen ne dersen onu yaparız."

Harun Bey ellerini çekti, asık bir yüzle oğluna baktı, bir şey söylemedi. Onun yerine Ömer yanıtladı:

"Bu işi konuşarak çözemezsin, hiçbir biçimde güvenemezsin bu adama. Riske attığın iki insan var ve sonra da hepimiz varız. Senin de başın yanar bu adam bizi şikâyet ederse. Bırak romantizmi, gerçeğe bak."

Harun Bey birden Cengiz'e döndü:

"Tamam, gir konuş. Kendin ikna ol, sonradan başımızın etini yeme."

Cengiz ayağa kalktı, Generalin kapısının önüne gitti, içeriye doğru seslendi:

"Paşam, içeri geliyorum, gözünüzü kapamanız sizin yararınıza," dedi. Sesinde gizli bir saygı hissetti Ömer. Daha konuşmadan yalakalığa başladı herif, diye söylendi içinden kızgınlıkla.

İçeriden Generalin kendine güvenli sesi geldi.

"Girebilirsiniz, kapattım."

Cengiz dışarının da ışığını söndürdü görülmemek için, sonra kapıyı açıp odaya girdi, Generalin yanındaki yatağın üstünde, daha önce gözünü bağladıkları bezi buldu, onunla tekrar adamın gözlerini nazikçe bağladı, sonra ışığı açtı.

Ötekiler de gelmiş, kapıda durmuş izliyorlardı.

Cengiz, yatağın kenarına oturdu, yumuşak bir sesle:

"Şimdi size ne olup bittiğini anlatacağım," dedi Generale. Sonra Ömerlerin hazırladığı oyunu anlattı, babasının sahilde onu öldürmeye kalktığı bölümünü atlamış, yalnızca ağabeyi asıldığı için babasının kendisine karşı bir kızgınlık duyduğunu, kardeşinin ve arkadaşlarının da onu bu yaşlı günlerinde biraz mutlu etmek için böyle bir oyunu kurduklarını anlatmıştı.

"Paşam, sizin ve kimsenin ruhunun duymayacağı, zararsız bir oyundu, ama kader sizi getirdi oraya. Şimdi siz, onlara nasıl bir güvence verirsiniz acaba, hiç kimsenin bu masum şaka nedeniyle zarar görmemesi için?" dedi sonunda.

Kendisini işin içine sokmamış, tesadüfen burada olduğu izlenimini seçtiği sözcüklerle ustaca vermişti Generale. Sanki arabuluculuk yapıyordu. Ömer babasının kulağına:

"Zamanında yeterince dövmedin ondan böyle rezil bir adam oldu bu," dedi usulca.

"Hiçbirinizi dövmedim ama hiçbiriniz böyle olmadınız evladım, bu herif kime çekmiş acaba?" diye yanıtladı Harun Bey de Ömer'i.

General, Cengiz'in konuşmasını dinledikçe üstünlüğün kendisine geçtiğini hissediyordu. Bu amatörleri kolayca ikna edeceğini düşünmeye başlamıştı. Bu arada Cengiz'in sesini tanır gibi de olmuştu ama belli etmedi. Bunun yerine, anlayışlı bir tavırla:

"Seni çok iyi anladım delikanlı, bana çok kişi kızgın ama ben hiçbir zaman tek başıma karar vermedim, hep arkadaşlarımla birlikte verdim, işkence olmaması için tüm birlikleri, mahpushaneleri, hatta polisleri bile sürekli uyardık, ama birçoğunun bizi dinlemediğini de sonradan öğrendik. Tabii polisler de, askerler de bu milletin evladı, onlar da toplumdaki anarşiden mustariptiler, kişisel duygularının kaba ve sert davranışlara neden olmuş olduğunu biliyoruz, neticede bunlar münferit hadiseler, biz ne işkenceden sorumluyuz, ne de idamlardan. İdam kararlarını mahkemeler verdi. Biraz önce babanız asmayalım da besleyelim mi dediğimi vurdu yüzüme. Bunların söylenme zamanı ve yeri başkadır. Devletin askerini, polisini öldürmüş, vatanına milletine zararlı olmuş, toplumun huzurunu kaçırmış gerçek anarşistler için söyledim. Bu sözler, artık uslanmayacak, kişiliği bozuk, tedavi edilmesi de imkânsız olanlar için söylenmiştir, yoksa suçsuzluğu anlaşılmış ya da küçük suçları olanlar için değil. Nitekim onları serbest bıraktık."

Generalin bu sözlerini sabrını çok zorlayarak dinlemiş olan Harun Bey bağırmaya başladı.

"Benim oğlum ne adam öldürmüştü, ne birine zarar vermişti. Yalnızca afiş asmış, yürümüş, bağırmıştı, ülkesinin iyiliğini istemişti. Onu astın be adam. Senin bu yalanlarına kim inanır, sanki sen başka bir memleketten bahsediyorsun biz başka." General ses çıkarmadı. Bu kez Ömer çıkıştı Generalin önüne gelerek.

"Ulan şu anda bile yalan söylüyorsun. Söyle bakalım ben ne yapmıştım ki aylarca işkence ettiler hem polis, hem asker. Yalnızca abimin kardeşi olduğum için bana işkence ettiler, tanımadığım insanları suçlamam için elektrik verdiler, bunlardan haberin yok muydu senin yani? Bu kadar masum musun? Hiç suçu olmayan eniştemi isim benzerliğinden işkenceyle öldürdüler, bunların emrini kim verdi? Yahu çocuğun yaşını büyüttürdünüz asmak için be! Bari yalan söyleme, bari özür dile, pişmanım de, bunlar hataydı, vicdan azabı çekiyorum de," diye bağırdı.

Generalin kaldıramayacağı bir üsluptu baba oğulun üslubu. Hayatı boyunca kimse kendisiyle böyle konuşmamıştı ve konuşamazdı, bu adamlar hem kendisini kaçırıyor, hem de üst perdeden azarlıyorlardı. Üstelik de kimdi bunlar? Hiçbir ciddiyeti olmayan, bunak babalarını mutlu etmek için tiyatro oyunu hazırlayan zavallılar. Bir ülkenin kaderini değiştirmiş, koca bir ordu komutanına, bir lidere, bir devlet başkanına karşı böyle konuşma cesaretini nereden buluyorlardı? Bir anda tepesi attı Generalin. Sonra kendisini tuttu. Bunları yakalatırsa ve cezalarını verdirirse toplum için daha yararlı bir iş yapmış olacaktı. Biraz daha alttan alması gerekiyordu.

Cengiz aynı sözleri yineledi.

"Sayın Generalim, biz size zarar vermek istemiyoruz ama bizi anlayın, biz de zarar görmek istemiyoruz. Kader bir oyun oynadı ve sizi bu masum oyunun içine kattı. Şimdi bu işten hepimiz için iyi sonuç verecek biçimde sıyrılalım. Siz bizi anlayın, biz de sizi anlayalım."

General, Cengiz'in sesini şimdi daha iyi tanımıştı.

"Sen Cengiz Karakoç musun?" diye sordu birden. Odada bir sessizlik oldu, Ömer General'e yaklaştı, gözündeki bandı çekip aldı:

"Aç gözünü Paşa," dedi sertçe.

General yok polise gidelim

Recep ve Necmi, ellerinde fenerle sahildeki kayaların üstünde dolaştılar, aralarına baktılar, Necmi kuruyemiş alıp gelinceye dek geçebilecek zaman içinde Generalin sahilde gidebileceği tüm yerleri bir kez daha gezdiler, ama sonuç alamadılar. İyice sıkılmışlardı bu işten. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Bir polise gidelim, diyorlardı, bir jandarmaya; sonra vazgeçip hiçbirine gitmeyelim, bekleyelim dediler. Adamın başına bir iş geldiyse beklemek hiç iyi olmayacaktı ama kendi isteğiyle bir yere kaçtıysa neden ortalığı bu kadar çabuk karıştırdınız diye kızacaktı. Zaman geçtikçe gidip polise ya da jandarmaya durumu anlatmanın daha doğru olacağına karar verdiler. Paşa kendi isteğiyle bir yere gitmiş olsaydı bunu söylerdi diye akıl yürütüyordu Recep. Necmi ise Generali en son kendisi gördüğü için sorumluluğun tamamen üstüne kalacağından korkarak polise gitmesi gerektiğini düşündü. Ters bir şey olduysa Recep, benim haberim yok bu işten diyerek sıyrılacaktı belli ki. Gerçekten de haberi yoktu ayrıca. Otomobile bindiler, karakola doğru sürdü Recep.

Generalin otomobilini karakolun kapısında gören polis içeri doğru seslendi memurların kendilerine çekidüzen vermeleri için. Sonra otomobilden yalnızca korumayla şoförün indiğini görünce hem şaşırdı hem rahatladı.

Recep'le Necmi selam vererek girdiler içeri, doğru karakol amirinin odasına yürüdüler. Kapıdaki nöbetçi polis kim olduklarını sordu, öğrenince içeri girip hemen dışarı çıktı, "Amirim sizi bekliyor," dedi.

Başkomiser televizyon seyrediyordu. Yerinden kalkmadan oturmaları için önündeki koltukları gösterdi. Sonra televizyonun sesini kıstı:

"Hayırdır arkadaşlar, Generalimizin bir arzusu mu var?" diye sordu sakince.

Recep Necmi'ye baktı, sen anlat, dercesine.

Necmi nereden başlayacağını bilemedi.

Sonra doğrudan girdi konuya:

"Generalim kayboldu amirim." Başkomiser önce şaka sandı bu sözü, sonra gülümsemesi yavaş yavaş silindi, yüzü ciddileşti:

"Dalga geçmiyorsun değil mi?" dedi ciddi bir biçimde.

Necmi olan biteni anlattı.

Başkomiser:

"Sen onu yalnız bırakıp giderken çevrede kimse var mıydı ya da peşinizden kimse geliyor muydu?" diye sordu.

"Hayır amirim," diye yanıtladı Necmi kendine güvenli bir biçimde. İşim bu biliyorsunuz, bir yere girerken, çıkarken, sokakta yürürken gözlerim hep çevrededir, şüpheli bir şey olup olmadığını kontrol ederim. Ben yanından ayrılırken çevremizde en az otuz metre içinde kimse yoktu, daha ilerideyse birkaç yaşlı insan yürüyordu. Zaten benim gidip gelmem üç dakika ya sürmüştür ya sürmemiştir. Ben ayrılırken Generalim de denize doğru yürümeye başlamıştı, kayalıklara doğru. Acaba başı döndü denize mi düştü dedik, her yanı aradık ama yok. Üç ihtimal geliyor aklımıza. Ya denize düştü, derine doğru kaydı ya kendisi bir yere girdi isteyerek." Burada sesini biraz kıstı Necmi:

"Hani kaçamak gibi... ya da kaçırıldı. Kalp krizi filan olup da birileri hastaneye götürseydi telsizden haberi gelirdi ama bir şey duymadık," dedi sonra.

"Hastanede olsaydı çoktan haberimiz olurdu," diye yanıtladı başkomiser. "Bir kaçamak yaptığına da, kaçırıldığına da ihtimal vermiyorum. Dediğin gibi denize düşmüş ya da bir yere yığılmış kalmış, kimse de görmemiş olabilir, her tarafa iyice baktınız mı? Evlerin bahçelerine filan da."

"Baktık, çevrede olabilecek her yeri iyice taradık, hatta bir bahçede bağlı köpek bize havladı. Oraya girmiş olsa ona da havlardı, duyardım. Kaçırıldığını da sanmıyorum çünkü cebinde tabancası var ve en azından havaya ateş ederdi kendisini korumak için. Zaten hep eli cebinde gezer. Tabancası çoğunlukla avcunun içindedir," dedi Necmi.

Komiser düşünmeye başlamıştı. "Birlikte gidip bir daha dolaşalım vaka mahallini," dedi ayağa kalkarken. Kapıdan çıkarken iki memurun adını verdi ve hemen aşağıya arabaya gelmelerini söyledi nöbetçi polise.

Polisler çıkış kapısına koşarak geldiler iki dakika içinde. Başkomiser Necmi'yle Recep'e, "Siz önden gidin biz sizi takip ederiz," dedi arabasına doğru yürürken.

Herkesin gözü açılıyor

General, Ömer'den gözlerini açma komutunu alınca önce kararsız kaldı, sonra gözlerini açtı. Evet, oydu, karşısında Cengiz Karakoç ve tanımadığı insanlar duruyordu.

"Sen de bu işin içindesin demek, meşhur gazeteci bey, yazıklar olsun, iyi oyunmuş meğer," dedi gülerek.

Cengiz'in yüzü asılmıştı. Son bir kez, General'e:

"Sayın komutanım bir karar verin, hepimizi yakacak mısınız yoksa bize kimseyi şikâyet etmeyeceğinize dair asker sözü verecek misiniz?" diye sordu.

Harun Bey, yine dikildi Generalin önüne alayla sordu:

"Bitti bu iş, söz möz istemem. Bu herifi temizleyeceğim, bir pislikten kurtulsun dünya. Bu adamın vicdan azabı filan çekmesi mümkün değil. Şimdi olsa yine aynı darbeyi yapar, öyle değil mi Paşa hazretleri?"

General'in de sabrı tükenmişti. Bu adamlara mı söz verecekti? Bu yaşıma kadar bunlara katlanmak için mi geldim? Zaten kaç gün yaşayacağım belli değil, bari kendimi rezil etmeyeyim diye düşündü.

"Asker sözü kutsaldır, askerlere verilir, sizin gibi ne idüğü belirsizlere değil, hiç kimseye söz vermem. Beni şimdi bırakır, kasabaya götürürseniz şikâyet etmeyeceğim ama söz vermiyorum. Bu söylediğime inanmanız sizin hayrınıza," dedi başını dikleştirerek. Sonra Harun Bey'in yüzüne dikkatle baktı, hatırlamaya çalışarak:

"Ben seni bir yerden tanıyorum!"

"İyi bak bakalım," dedi Harun Bey yüzünü biraz yaklaştırıp.

"Sen şu sahildeki adamsın, önümde düşüp bayıldın. Bakıyorum iyileşmişsin. Yüzün kireç gibiydi. Ne arıyordun orada?" dedi General.

"Seni öldürmeye gelmiştim, ama Azrail izin vermedi. Kısmet bugüneymiş," diye yanıtladı Harun Bey.

General bunun sadece bir rastlantı olmadığını, karşısındaki adamın kendisini öldürmeye kararlı olduğunu anladı.

Harun Bey keyiflenmişti.

"Hah, gördün mü, şimdi kozlarımızı paylaşırız artık," dedi gülerek Cengiz'e. "Bizi söz vermeye bile değer görmüyor pabucumun Generali."

Sonra Generale döndü:

"Artık seni geberteceğim için vicdan azabı duymayacağım. Bir ara düşünmüştüm şu yaşlı herifi bırakayım da

yatağında ölsün, yaşadığı her gün daha çok kişinin kendisinden nefret ettiğini görsün diye, ama seni gırtlaklamak daha keyifli olacak," dedi tokat atacakmış gibi yaparak. General gelecek tokattan sakınmak için gözlerini kapatıp başını çevirdi.

Harun Bey güldü Generalin bu refleksine.

"Ama bu iş kolay olmayacak. Sabaha dek vaktimiz var. Seni, başkalarına çektirdiğin acılarla öldüreceğim. Ölmek için yalvaracaksın. Çocuklar bana oyun hazırlamıştı mutlu olayım diye, sen gelip oyunu bozdun. O zaman yeni bir oyun oynayacağız. Bu oyunu da ben kuracağım. Üstelik de çok mutlu olacağım."

Ömer ve Cengiz babalarını hiç böyle görmemişlerdi. Karıncaezmez babaları neler söylüyordu? Cengiz odadan çıkmış, salonda bir koltuğa oturmuştu. Hiçbir şeye tanık olmak istemiyordu. Ömer babasının yanındaydı. Biraz önce Ayhan'la Bülent'i salonda oturtmuş, siz bu işe karışmayın demişti. Metin'i de, ara sıra çık, etrafa bak, davetsiz bir misafir gelmesin diye uyarmıştı.

Harun Bey bir sandalye getirdi, Generalin karşısına oturdu. Gözlerini gözlerine dikti:

"Ben oğlumu bu vatana millete faydası olsun diye yetiştirdim, sen asasın diye değil. Madem Allah'ın işini üstlendin, onun gencecik canını aldın, bunun hesabını vereceksin. Hem sadece onunkini değil, yüz binlerce insanın acısının hesabını vereceksin. Önce, ben suç işledim, rezil herifin biriyim, diyeceksin. Söyle bakalım," dedi dişlerinin arasından.

General yine üst perdeden yanıtladı:

"Çok beklersin. Ben suç işlemedim, suç işleyenleri cezalandırdım."

"Söyle, ben halkıma ihanet ettim, emperyalizmin köpekliğini yaptım..."

"Ben halkımı anarşiden kurtardım, emperyalizmle de işim yok," dedi General.

"Söyle... Ben cahilliğimle, aptallığımla ülkemi elli yıl geri götürdüm, kardeş kavgasını başlatacak işler yaptım, cahilleri üç kâğıtçıları ülkenin başına musallat ettim de..."

"Asıl aptal sensin, bu sözleri bana söyletemezsin, söylettsen de ne olacak? Yine beni öldürmeyecek misin? Namusumla ölürüm, senin dediklerini demem," dedi General Harun Bey'in gözlerinin içine dik dik bakarak.

Harun Bey ise Generale acıyarak bakarken konuştu:

"Belki öldürmem. Sen gerçekten pişman olsan, yaptığın hataları kabullensen, Amerika'nın desteğiyle Türkiye'nin aydınlarını, üniversitelerini, sendikalarını biçtim, siyasal İslam'a destek verdim, ben cahilliğimle, aptallığımla, kart kurt laflarımla bu ülkeye çok kötülük yaptım desen, bunları televizyonlardan söylesen, özür dilesen, pişmanım desen, ulan iki damla gözyaşı döksen ölenler için, işkence görenler için, sana acırım, öldüremem ama biliyorum ki bunları yapmazsın. Çünkü yaptıklarının ne büyük kötülük olduğunu o kaz kafan anlayamıyor hâlâ."

General derin bir soluk aldı:

"Böyle konuşmak kolay. Sen o koltuğa otursaydın da Türkiye'nin ne şartlar altında olduğunu istihbarat raporlarından alsaydın görürdüm ne yapacağını. Ben hiçbir şeyi danışmadan yapmadım, üstelik de sana bunun için hesap verecek değilim. Oğlunun ölümüne üzüldüm, çok kişi yakınını kaybetti ama bunlar kaçınılmazdı. Kaç defa söyledim televizyonlardan, mecbur olmasaydık yapmazdık diye. Memleketin ne tehditler altında olduğunu biz de devletin başına geçince öğrendik. Ama bildiklerimizi halka anlatamazdık, bu yüzden bazı kararları almak zorunda kaldık."

Ömer, babasının yanında duruyordu. Generalin bu sözleri tepesini attırmıştı.

"Biz sana ne diyoruz sen ne diyorsun be adam!" dedi bağırarak.

"Amerika bizim dostumuz mu ki onların ipiyle kuyuya indiniz, sendikaları yok ettiniz, üniversiteyi rezil ettiniz, yaptığınız kanunlar, kurduğunuz mahkemeler ülkeyi yıllarca sıkıyönetim içinde yaşattı. Seçimle birilerinin eline dikensiz gül bahçesi verdiniz. Sizin yüzünüzden Kürt sorunu tavana vurdu. Adamları yok saydınız, toplu katliam yaptırdınız, bok yedirdiniz, canına okudunuz günahsız halkın. Şimdi maval okumak kolay... Bak babam sana bir şey teklif ediyor. Sen pişmanlığını dile getir şu telefonla kaydedeyim, sonra bırakacak belki seni."

General Ömer'e baktı.

"Sen de çok ateşlisin delikanlı," dedi. "Hiç pişman değilim bilesin. Sen beni tanımamışsın. Biz askeriz, öyle sizin gibi adamlara pabuç bırakmayız. Ama bak, kardeşin akıllı bir adam. Galiba sizin ailede tek elle tutulur o var. Onu da bulaştırmışsınız bu aptalca işe. Sözünü dinleseydiniz kendinizi kurtarırdınız. Benden özür, pişmanlık beklemeyin."

Ömer sinirlendi:

"İşte böyle düşürdün kardeşi kardeşe sen," dedi nefretle. "Bizim ailenin ilişkisinden sana ne be adam?"

Güldü General, bir şey demedi.

Harun Bey yakasını tuttu, salladı Generalin.

"Sana paçayı kurtarman için fırsat veriyorum. Ne aşağılık bir adam olduğunu söyle şunu kaydedeyim bırakacağım seni."

"Televizyonlarda şerefimi iki paralık edesiniz diye mi? Gerçekten çok aptalsınız. Bu adam devlet başkanlığı yapmış, bir memleketi yok olmaktan kurtarmış bir devlet adamı. Tarihi kişiliğini senin tehditlerinle yok edecek öyle mi?"

Harun Bey:

"Gerçekten tarihi bir kişilik olduğunu mu sanıyorsun zavallı? Tarihe kara bir leke bıraktın. Bu lekeyi temizlemen için sana bir fırsat vermiştim, ama anladım ki gerçekten hem cahil hem kaçıksın. Böyle olmasaydın zaten bu kadar kötülük yapmazdın. Hiçbir kötü aptal olmadıktan sonra bu kadar kötü olamaz," dedi, bıraktı yakasını.

General çenesini yukarı kaldırmış, küçümseyerek bakıyordu Ömer ve Harun Bey'e. Alaylı bir sırıtış vardı yüzünde.

Birkaç saniye önce, içeride Ayhan'la birlikte oturan Bülent, sehpanın üstündeki maskeyi alıp yüzüne geçirmişti. Ayhan, merakla bakmıştı Bülent'e. Bülent yerinden kalktı, Generalin odasına girdi. Cengiz ve Ayhan da onu takip ettiler. General kapıda beliren ikizini görünce bir an duraladı, yüzündeki alaylı gülümseme kendini korku ile şaşkınlık arası bir ifadeye bıraktı. Harun ve Ömer Generalin bakışlarının değiştiğini görünce arkalarını döndüler ve Bülent'i General maskesi içinde görünce şaşırdılar. Bu kadar başarılı bir benzerlik olacağını ikisi de tahmin etmiyordu. Durumun ilginçliği bir sessizlik yaratmıştı.

Bülent ağır adımlarla Generalin önüne geldi. Sesini taklit ederek:

"Beni tanıdın mı Generalim?" dedi sakince. Sesin benzerliği de ikinci bir şaşkınlık yarattı hepsinde.

General kendini topladı: "Kutlarım, iyi bir tiyatro hazırlamışsınız, beni bile şaşırttınız..."

Bülent Generalin darbe yaptığı günlerdeki tavrını taklit ederek:

"Tanıyamamışsın Generalim, dikkatli bak, bu yüzde kimi görüyorsun?" dedi otoriter bir sesle.

Ömer'le Harun kenara çekilmişlerdi. Bülent, yanıt beklemeden devam etti.

"Aşağılık bir adam var bu yüzde. İçindeki önemli değil, herkes olabilir, ama senin gördüğün yüz bir katilin yüzü,

bir komutanın değil. Bir ahmağın yüzü, bir kuklanın yüzü... İyi bak, aynaya bakmaktan farklı bir şey bu. İyi bak. Belki kendinle hesaplaşmanı sağlar. Ben senin yerine söyleyeyim mi söylemen gerekenleri? Ben adiyim, ben katilim, ben köpeğim, ben ülkemi mahvettim, ben aptalın biriyim..."

General, gülmeye başladı: "Beni böyle tiyatrolarla mı korkutacaksınız aklınız sıra?"

"Hayır, bu sözleri şimdi sen söyledin. Birazdan daha da ilginç şeyler söyleyeceksin, banda alacağız. Sen söylemesen de olur, nasıl olsa bir söyleyen var. Korumaların bile yuttuktan sonra kim yutmaz acaba? Hele biraz da netliği bozduk mu! Ne dersin paşam?" dedi Bülent.

General bozulmuştu: "Ne olacak ki, bir şey ifade etmez, işkence altında alınmış sözler olarak yorumlanır."

Bülent:

"İyi ki bunu anımsattın paşa efendi, şimdi sana bu maskeyle işkence yapsam acaba ne hissedersin? Öldürdüğün insanlar acaba son nefeslerinde senin bu lanet suratını gözlerinin önüne getirmişler midir seni de yanlarında öteki tarafa götürmek için? Ne dersin ha? Ama iyi bak bu yüze. Hayatta göreceğin en kötü yüzdür bu. Aynada farklı görünüyordur biliyorum. Kimse aynada kendi yüzündeki laneti görmez, ama bak, bir başka gözle bak, kötülükten başka bir şey görmeyeceksin bu suratta."

General çenesini yukarı kaldırarak yine küçümser bir edayla:

"Lanet sizin gibi memleket düşmanlarında" diye yanıtladı. Pek etkilenmiş görünmüyordu bu küçük oyundan.

Harun Bey, adamın pervasız halini görünce çileden çıktı, önüne dikildi:

"O zaman seni öldürmekten başka çarem kalmadı. Acısız ölmen için fırsat veriyorum. İtiraf et bir katil olduğunu bir

kurşunda öldüreyim, yoksa işkenceyle öleceksin," dedi belinden Generalin silahını çıkarıp emniyetini açarken.

Ömer, babasının elinde görünce silahı masanın üstünde bırakmakla ne büyük bir hata işlediklerini anladı ama iş işten geçmişti.

"Baba, bana ver onu," dedi sakince babasının eline uzanırken.

Harun Bey Ömer'i itti, "Sen karışma, bu iş benim." Sonra bağırdı. "Uzak durun benden!..."

Ömer, babasının bu kadar sert çıkacağını hesaplamamıştı, geri çekildi. Harun Bey Generalin alnına doğrulttu silahı:

"Son şansın. Haydi, yaptığın kötülükleri bir bir sırala da tek bir kurşunla bitireyim işini, yoksa işkence başlıyor," dedi ve General'in hayalarını avuçlayıp sıktı.

General acıyla inledi, karşısındaki adamın kendisine acı verebileceğini anladı. Harun Bey elini çekti.

"Sen işkenceci değilsin, yapamazsın," dedi General, ama korkmuştu da.

"Şu anda inan ki yaparım. İnan şu anda bir sineği bile öldüremem ama seni hiç gözümü kırpmadan öldürürüm, çünkü on binlerce insanın sesi kulağımda çınlıyor," dedi yine gözlerinin içine bakarak Generalin.

Ömer yaklaşmış, babasının elinden tabancayı almak için fırsat kolluyordu. Cengiz de kapıya gelmişti çıkan sesler üzerine. Ayhan'la Bülent de öyle.

Harun Bey Generale:

"Sen polisiye roman okumuş muydun General Bey?" dedi. Sonra cevabını beklemeden: "Biz gençken okumuştuk, mideden vurulunca çok acı çekilir, yavaş yavaş ölünürmüş. Bunu denemeyi düşünüyorum ne dersin?"

General, biraz irkildi. O da yorulmuştu. Ne olacaksa olsun istedi, Harun Bey'in üstüne gitti.

"Siz bu saçmalıkları okurken biz Harbiye'de Atatürk'ün Nutkunu okuyorduk."

Ömer karşılık verdi Harun Bey'in yerine kızgınlıkla:

"Hiçbir bok anlamadığınız belli okuduğunuzdan. Ülkeyi emperyalizmin kucağına attınız, şeriatçılara teslim ettiniz. Tam bağımsızlık diyen adamın kemiklerini sızlattınız, üstelik de onun adını ana ana yaptınız her şeyi."

General sesini yükseltti:

"Cumhuriyeti koruma ve kollama görevi orduya mirastır. Cumhuriyet tehdit altındaydı, biz görevimizi yaptık, her an komünizm gelebilirdi," diye bağırdı.

Harun Bey de tutamadı kendini:

"Ben Atatürk'ün kurduğu Köy Enstitüsünde okudum, Hangimiz Atatürk'ün mirasını taşıyoruz acaba? Sen mi ben mi? Sen onun yazılı mirasını bile bozdun be General bozuntusu."

"Harp Okulu da Atatürk'ün eseridir hoca efendi, sadece senin okulun değil. Hem de en gerçek eseridir. Nasıl oluyor da seninle ben farklı düşünüyoruz o zaman? Öğretmen olmuşsun ama bunları bilmiyorsun bak," dedi küçümseyerek.

Cengiz yanlarına gelmişti:

"Bırakın yahu şu Atatürk masallarını artık, bu durumdan nasıl kurtulacağız onu düşünelim, ne Paşamın canı yansın ne sen elini kana bula baba, zaten ne geldiyse bu ülkenin başına şu Atatürk aşkından geldi," der demez Ömer tam ağzının üstüne bir yumruk patlattı Cengiz'in.

Cengiz sendeledi, sonra Ömer'e saldırdı, yere düşürdü, alt alta üst üste dönmeye başladılar. Ayhan tam onları ayırmaya çalışırken bir patlama sesi duyuldu. Hepsi kalakaldılar. Harun Bey silahı Generale doğrultmuştu. Generalin gözleri kapalıydı. Ömer Cengiz'in yakasını bırakıp ayağa kalkarken General gözlerini açtı. Vurulmamıştı. Koltuğun arkasında,

duvarda bir kurşun deliği oluşmuştu. Harun Bey çocuklarına bakıyordu. Kararlı bir biçimde ağır ağır konuştu:

"Ayrılın, oturun oraya, ses çıkarmayın."

Ömer dayanamadı, babasına:

"Sen şu herifi vuracağına oğlunu vur da memleket asıl pislikten temizlensin," dedi soluk soluğa. General güldü:

"Kardeş kavgası nasıl olurmuş bak. Şimdi ne yapacaksın hoca efendi? Biz hareketi bu yüzden yaptık işte, kardeş kanı dinsin diye. Bütün ülke böyleydi, ne yapsaydık? Sen bile ateş ettin onları ayırmak için. Ne oldu şimdi?"

Ömer bağırdı:

"Buna da siz neden oldunuz..." Cengiz'i göstererek:

"Bu herife neler vaat ettiniz de arkadaşlarını sattı? Kaç kişiyi birbirine düşürdünüz, kimini tehdit ettiniz, kimini satın aldınız."

"Nedir bu, ne oluyor, ne satması?" diye sordu Harun Bey Ömer'e bakarak şaşkınlıkla.

Ömer ne diyeceğini bilemedi, babasının bunu duymasını hiç istemezdi.

Harun Bey üsteledi:

"Ne diyorsun, Cengiz neyi satmış?"

Ömer, yıllardır içini kahreden şeyi söylemek zorunda hissetti kendisini. Zaten ok yaydan çıkmıştı.

"Arkadaşlarını baba... Belki Murat'ı da bu sattı," diye yanıtladı Ömer; gözlerinden yaşlar iniyordu.

Harun Bey dönmüş Cengiz'e bakıyordu. Dudakları gerilmişti. Silah sesini duyan Metin içeri girmiş, bir şey olmadığını öğrenince kapının önüne çıkmıştı yine, silah sesinin çevreden duyulup duyulmadığını anlamak için.

Cengiz bir şey söyleme gereğini duydu.

"Bir sürü iftira baba," dedi sakince. "Tutuklanmamak için Almanya'ya kaçtım ya, hapse girmedim, bunlar gibi işkence görmedim ya, beni ihbarcılıkla suçluyorlar."

Ömer hıçkırarak:

"Ateş olmayan yerden duman çıkmaz. Neden kaçan başkalarıyla ilgili böyle söylentiler çıkmadı da senin için çıktı? Üç kişinin adını vermişsin. Hatırlamak ister misin? Benim aklımdan hiç çıkmıyor. Hepsi yok oldu, öldüler, adları gazetelerde yayımlandı," dedi ve birer birer isimleri saymaya başladı.

Harun Bey de ötekiler gibi donup kalmıştı. İsimler bitince sandalyeye çöktü. Bir anda otuz yıl önceye gitmişti. Darbe olmadan birkaç gün önceydi. Bir kâğıt bulmuştu Cengiz'in odasında, yere düşmüştü. Üzerinde üç kişinin adı yazılıydı. Biri de az önce Ömer'in söylediklerinden biriydi. İlginç bir benzerlik nedeniyle bunca yıl aklında kalmıştı isim. Bunların kim olduğunu sormuştu Cengiz'e kâğıdı verirken. Cengiz biraz tedirgin, ama önemsemez gibi, "Bizim arkadaşlar baba, yarın kendilerini bir toplantı için arayacağım da unutmamak için yazdım," diye yanıtlamıştı. Harun Bey tanıdığı ismi söylemiş, ortaokulda benim de aynı adda bir arkadaşım vardı, demişti eski günleri anımsayarak.

Harun Bey'in aklında bazı taşlar yerine oturmaya başlamıştı. Askerlerin geldiği sabahı anımsadı. Cengiz yoktu. Sanki geleceklerini biliyordu. Darbeden bir ay kadar önceydi. Murat'la tartışırlarken kapı arasından duymuştu. Murat: "Neden herkesi kızıştırıyorsun, bak senin yüzünden bugün kavga çıktı kantinde. Laf taşımanın gereği var mı?" diye azarlıyordu Cengiz'i. Cengiz ise yanıt veremiyordu. Yatağın kenarına oturmuş yere bakıyordu.

Cengiz'in tüm çocukluğu, gençliği, Almanya'dan dönüşü, televizyonlarda söyledikleri, değişimi hızla gözlerinin önünden geçti Harun Bey'in.

"Bu doğru mu Cengiz?" diye sordu kırgın ve bitkin bir sesle.

"Nasıl doğru olabilir ki baba?" dedi Cengiz telaşla. "Ben kimseyi ele vermedim."

General olan biteni izliyordu. Başını salladı, güldü, Cengiz'e:

"Ben de seni adamdan sanmıştım. O dönemde arkadaşını satan çok kişi olmuştu. Zaten onlar olmasaydı biz bu kadar kişiyi yakalayamazdık, işimize yaradılar ama karaktersiz heriflerdi. Kendi arkadaşına ihanet eden hiç kimseye yaramaz," dedi. Sonra kısık bir sesle devam etti:

"Senin bir itirafçı olduğun herkesin ağzında, sen duymadın mı yoksa?"

Cengiz çok şaşırmıştı:

"Ne yalanlar söylüyorsunuz Paşa," diye bağırdı. "Gerçekten bizi birbirimize düşüreceksiniz belli ki..." Generalin, bu yaptığının tam tersini yapmasını, kendisini korumasını bekliyordu.

"Sana bir de MİT ajanı demişlerdi. Taltif etmişler, sen basit bir ihbarcıymışsın," dedi gülerek General.

Harun Bey ne yapacağını bilemiyordu. Birisi de Murat'ı gammazlamıştı aynı şekilde demek... Bir oğlunun ölümünde öteki oğlunun payı vardı belki de. Cengiz'e döndü, bitkin bir halde:

"Murat'ı neden kaçırmadın Almanya'ya? Neden birlikte gitmediniz?" diye sordu.

"Söyledim baba, o gece toplanmasını, kaçmamız gerektiğini söyledim, ama beni dinlemedi, ne yapabilirdim ki?" dedi Cengiz.

"Madem sen ihbar etmedin, nereden biliyordun askerin o sabah geleceğini?" diye sordu Harun Bey tekrar.

"Bilmiyordum baba," dedi Cengiz üzgün bir sesle. "Hiçbir şey bilmiyordum, tamamen bir sezgiydi. Her şey olabilirdi, çabuk davranmak gerekiyordu."

Ömer'in gözyaşları dinmişti. Cengiz'in yüzüne bakmıyordu. Başını kimsenin olmadığı bir tarafa çevirmişti. Dudaklarını ısırıyordu.

Harun Bey, o zaman iki oğlunun yıllardır neden düşman kardeşler gibi olduğunu anladı. Üzülmesin diye kendisine bir şey söylenmediğini de.

Ömer'e döndü:

"Sen ne zaman duymuştun bu işi?" diye sordu.

"Abimin yakalanmasının ardından onun yakın arkadaşlarından biri söylemişti. Aynı koğuşa düşmüştük İzmir'de bir süre. Onları tanıyanlar da en büyük şüphelinin bu olduğunu söylemişlerdi. O üç kişi evlerinden alınırken bir polis söylüyormuş. Bunun adı geçmiş. Kulaktan kulağa hemen yayılmış tutuklular arasında. Ben de inanamadım ama herkes öyle emindi ki. Sonra kaçışının ne kadar rahat olduğunu anlattılar. Hiçbir arama olmadan çıkmış Yunanistan'a." Konuşurken Cengiz'in ne yüzüne bakmış ne de adını söylemişti.

Cengiz'in yüzü kıpkırmızıydı.

"Hepsi iftira, bunlara nasıl inanabildin Ömer?" dedi. "Sonra madem bunları duydun, neden hemen benimle konuşmadın, iki satır yazmadın?"

"Kabul mü edecektin yaptıklarını?" dedi Ömer, Cengiz'e bakmadan.

Harun Bey, ayağa kalktı, ayaklarını sürüyerek odadan çıktı, iyice halsizleşmişti. Ömer de ardından çıktı.

Cengiz'le General odada yalnız kalmışlardı. General Cengiz'e baktı. Başını, demek öyle dercesine sallıyordu.

Cengiz tamamen çökmüştü. Kendisinin bir ihbarcı olduğu söyleniyordu demek orada burada. Nasıl olmuştu da yakın arkadaşları onu haberdar etmemişlerdi? Karşıt düşüncede olan birkaç köşe yazarı yazılarında Cengiz'in adını ihbarcı dercesine geçirmişlerdi ama bir dava konusu

olmaması için açık açık yazamamışlardı bunu. Ellerinde bir delil olsaydı kesinlikle ipini çekerlerdi gazetede ve televizyonda.

General sessizliği bozdu, Cengiz'e sordu:

"Şimdi ne olacak bakalım Cengiz Karakoç Bey? Oyun nasıl devam edecek? Baban beni öldürecek mi dersin? Aslında umurumda değil. Çok yoruldum. Uyumak istiyorum. Tamamen uyusam da uyanmasam sevinirim bile. Ne yapacaksa bir an önce yapsın. Tabii kararı o veriyorsa..."

Cengiz yanıt vermedi, dışarı bahçeye çıktı, evin giriş merdivenlerine oturdu. Yıldızlar pırıl pırıldı. Ay yükselmemişti henüz. Ağustosböceklerinin sesi kaplamıştı geceyi. Hafif bir esinti vardı. Ömer, Harun Bey ve ötekiler salonda oturmuşlardı. Konuşmuyorlardı.

Arama sürüyor

Necmi, Recep ve polisler Generalin ayrıldığı yere gelmiş çevreyi dolaşmaya başlamışlardı. Başkomiserin deneyimli bakışları herhangi bir olay olmadığını, zor kullanma izi görmediğini söylüyordu. Hep birlikte deniz kıyısına yürüdüler. Deniz karanlık ve ürkütücüydü.

"Yaşlı bir adam, başı dönüp de buraya düşerse kolay kolay çıkamaz, batar gider," dedi polislerden biri.

"İl emniyet müdürlüğünü arayıp dalgıç isteyelim, hemen gece aramaya başlasınlar, Generalin cesedini bulursak çıkarma işini gün doğmadan yapmış olalım. Eğer denize düştüyse çok ileri gitmez buradan," dedi Başkomiser. "Yapacak bir şey yok. Çevredeki evleri aratalım diyeceğim ama sıkıyönetim zamanı değil. Şimdi kapıları çalıp Generali aradığımızı söylesek, daha biz apartmandan çıkmadan televizyonda

adamın kaybolduğunu duyarız. Kimsenin haberi olmamalı." Sonra Necmi'yle Recep'e döndü:

"Karakola gidelim de zabıt tutalım, olan biteni tüm ayrıntısıyla yazalım, çünkü kabak sizin başınıza da patlayabilir."

Pişmanlık

Harun Bey uzunca bir sessizliğin ardından Ömer'e baktı, acı acı gülümsedi. "Benden başka herkes biliyor muydu bu olayı?" diye sordu.

"Yüksel Ablam bilmiyor. Tomris'e ağzımdan kaçırdım. Olcay'la Metin'in haberi yoktu. Şimdi Metin de biliyor artık, ama annemin hiç haberi olmadı, bilseydi üzüntüsünden daha da erken ölürdü," diye yanıtladı Ömer.

Harun Bey hâlâ inanamıyordu duyduklarına.

"İftiradır belki de Ömer," dedi onay beklercesine. "Bu herife kızan birilerinin iftirasıdır."

Ömer bir şey söylemedi. Babasının ne kadar üzüldüğünü görmüş, kendini tutamadığı için pişman olmuştu. İçinde hem bir rahatlama, hem bir gerginlik hissediyordu.

"Bana bir su ver Metin evladım," dedi Harun Bey. Ardından:

"Şu herife de sorun susamış mı?" diyerek Generalin odasını işaret etti.

Ömer Generalin odasına doğru giderken Metin de koşup Harun Bey'e bir bardak su getirdi.

General su istemiyordu. Tuvalete gitmek istediğini söyledi. Ömer, Ayhan'ı çağırdı yanına:

"Paşamın çişi gelmiş, tuvalete gidecekmiş, yardım edelim bari."

"Bana Paşa deyip durma," diye terslendi General. "Biz Osmanlı paşası değiliz."

"Doğru unuttum, Amerikan generalisiniz, kusura bakmayın, cahillik işte," dedi Ömer gülerek.

General bozuldu, sustu. Sonra tek bir kelime söyledi.

"Sıkıştım..."

"Tamam, sabret biraz," dedi Ömer sandalyeye bağlı ipleri çözerken. Sonra omzunu dürtükledi: "Kalkabilirsin General, bir işemelik özgürsün," Koluna girip kalkmasına yardım ettiler Ayhan'la birlikte. Generalin elleri hâlâ arkadan bağlıydı. Ellerine kan oturmuş, morarmıştı. "Ellerimi de çözün, nasıl işeyeceğim?" dedi ters ters.

"Helaya gidelim de düşünürüz," dedi Ömer. Tuvaletin kapısına kadar getirdiler Generali. Önce Ayhan girdi ve içeride kendileri için tehlike yaratabilecek bir şey olup olmadığına baktı. Tuvalette hiçbir şey yoktu klozet ve lavabonun dışında. Küçücük plastik bir havluluk vardı, yukarıdaki küçük cam da kapalıydı. Zaten kimsenin oradan geçmesi de mümkün değildi.

"Dön arkanı," dedi Ömer Generale sertçe.

General:

"Acele et, tutamıyorum."

"Tutmaya çalış, çözüyoruz işte," dedi Ömer düğümü çözerken. İpleri çözünce, Generali arkasından içeri itti, aynı sertlikte uyardı:

"Oturarak yap, ayakta işeme de etrafa sıçratma."

"Kapıyı kapatın," dedi bu kez General.

"Yağma yok, buradayız, bakalım erkekliğin ne kadarmış," diye güldü Ömer. Babası içeriden bunları duyuyor ama gülemiyordu. Yalnızca önüne bakıyor, Cengiz'i, Murat'ı, eski günleri düşünüyordu. Karısı geçti gözlerinin önünden hızla, eski günlere doğru gitmeye başladı. Köyleri, enstitüyü, çocukluğunu, annesini, babasını gördü, birden irkildi. İnsan

ölmeden önce bütün hayatı geçer derler gözünün önünden, ben ölüyor muyum yoksa? dedi içinden, ayağa kalktı. "Cengiz nerede?" diye sordu ortaya. Metin yanıtladı:

"Kapının önünde, sigara içiyor."

"Sigaraya mı başladı bunca yıl sonra?" diyerek mutfağa yöneldi Harun Bey. Ne yapmak istediğini bilmiyordu.

General klozetten kalkınca pantolonunu çekti, idrarı kurumuştu, pantolonu kokuyordu. Yüzünü buruşturdu.

"Temiz bir pantolon yok mu?" diye sordu ellerini yıkarken.

"Vay, vay, neler de istermiş paşam," dedi Ömer. "Temiz pantolon ha? Aslında haklısın biz çok şeyi unutmuşuz. Senin üstüne işememiz de lazımdı. Cezaevinde onbaşıların yaptığı gibi. Tuvalete gitmek istediğimde üç kişi üstüme işemişti ve bir hafta yıkanamamıştım. Seni kendi sidiğinde boğacağız, demişti bir işkencecim de biliyor musun?"

General sustu, başını öne eğdi. Dişleri hırsla sıkılı tuvaletten çıktı. Ellerini kurulayamamıştı.

"Dön arkanı bakalım," dedi Ömer. General bu özgürlüğü vermek istemiyordu; yumuşakça:

"Önden bağlayın hiç olmazsa."

"Dişlerinle çözeceğini umma paşa hazretleri, sandalyeye de bağlayacağım," diye yanıtladı Ömer. Ayhan yanlarında duruyor, iri cüssesiyle Generale kaçmasının mümkün olmadığını hissettiriyordu.

General isteksizce ellerini uzattı. Ömer adamın ellerini bağlarken:

"Bak şimdi, seninkilerden öğrendiğim bir düğümü uygulayacağım, parmaklarına kan gitmeyecek. Sonra kangren, sonra eli kesme..." dedi sırıtarak yine.

General sessizce uzattı elini. Ömer dediğini yapmadı, çözemeyeceği gibi ama biraz gevşekçe bağladı ellerini ada-

mın. Sonra yine odaya götürdüler ve sandalyeye oturtarak sıkıca bağladılar. Artık Generalin ellerini çözmesi ve ayağa kalkması imkânsızdı.

Kapısını çekip salona geçtiler Ömer'le Ayhan.

O sırada Cengiz kapının önünde oturmuş üçüncü sigarasını bitirmek üzereydi. Metin'den aldığı paketi cebine koymuş, birbiri ardına yakıyordu sigaraları. Düşünmeye çalışıyordu ama aklı yavaşlamıştı sanki. Yıllardır sakladığı en önemli sırrı hayatta en değer verdiği kişi tarafından, babası tarafından biliniyordu artık. İçi yanıyordu, kendisini çok kötü hissediyordu. Ama asıl kötü olan bu konuda hiçbir şey söyleyemeyecek olmasıydı. Haklı olduğunu asla kanıtlayamayacak olmasıydı.

O günler hızla geçti gözünün önünden. Bir gün yalnız başına okuldan dönüyordu. Darbeden bir hafta kadar önceydi. Otobüsten indiğinde bir adamın da arkasından indiğini fark etmemişti. Adam, evlerinin sokağına girmeden yanına yaklaşmış, "Cengiz Bey!" demişti gayet sakin. Bey sözcüğü gülünçtü. Belli ki biraz alaylı söylenmişti. Cengiz durup adamın yüzüne bakmıştı.

Adam kolunu sıkıca kavramış, "Biraz yürüyelim seninle," demişti ters tarafa döndürerek kendisini. Direnecek olmuştu Cengiz, ama adam kolunu acıtırcasına sıkmıştı. "Konuşmamız senin menfaatine delikanlı," demişti kendinden emin.

Cengiz ürkmüştü adamın tavrından. Polis olduğu belliydi. Adam Cengiz'le Murat'ın evlerini, okudukları okulları, babasının ve annesinin adlarını biliyordu. Onları ne kadar iyi tanıdığını söylüyor, bizden bir şey kaçmaz havasında Cengiz'i korkutmaya çalışıyordu. Başarılı da olmuştu. Bir tek şey istiyordu. Bir tek kişinin adını... Bazı arkadaşlarının adını söylemişti hatta, bildiğini göstermek için, ama asıl öğrenmek istediği başka biri vardı. Baştakilerden biri...

İşin kötüsü Cengiz de bilmiyordu o adı. Hatta hangi kentte yaşadığını... Kimi zaman bazı emirlerin ondan geldiği söylenirdi. Bu emirler asla birini öldür ya da bir yeri bombala gibi emirler değildi. Şu tarihte şurada bir eylem olacak, herkesi bilgilendirin ve şu çalışmaları yapın türünden organizasyon tipi emirlerdi. Bu organizasyonların içinde hiçbir ölüm ya da yaralanma olmamıştı. O kadar iyi kotarılıyorlardı. Belli ki polisle ilgili bazı sorunlar da çözülüyor, toplum polisinin o sırada o bölgede sert davranışları olmuyordu. O dönemdeki sosyalist eğilimli polislerle işbirliği içinde yapıldığı belliydi bu eylemlerin. Tersi olsa sağ eğilimli polisler eylemleri kana boyayabilirlerdi. Bu kişi büyük olasılıkla resmi biriydi ve Murat kim olduğunu biliyordu, ama Cengiz bilmiyordu. Gizli tutulan önemli bilgiler arasındaydı bu isim.

Cengiz, bilmediğini söyledi. Adam: "O zaman öğren," dedi sakince. "Öğren ve bana bildir."

"Kimseden öğrenemem, bana söylemezler," diye yanıtladı Cengiz.

"Öğreneceksin canım," dedi adam sırıtarak. Sonra ceketinin önünü hafifçe açtı, "Abini de seni de birer kurşunda hallederiz, hiç zor değil bizim için. Ama sizler önemli değilsiniz, bu bilmek istediğimiz kişiyi bize ver. Kimden öğrenirsen öğren, seni üç gün sonra yine göreceğim. Onu öğrenemezsen, onu tanıyanların adını söyle." Cengiz silahı görünce gerçekten korkmuştu. O sırada, adamın ellerine dikkat etmişti. Kalın, küt parmaklarının eklem yerleri nasır ve yara bere içindeydi. Belli ki hayatı yumruk atmakla geçiyordu adamın. O güne dek birçok sivil ya da resmi polisle meydanlarda karşılaşmış, hatta taş atmış, cop yemişti ama ilk kez gerçekten ürkütücü bir adamla bu kadar yakın bir teması oluyordu Cengiz'in. O zaman, Murat'ın karakola ilk düştüğünde karşılaştığı türden, sokaklarda gördüklerinden

farklı polislerin olduğunu anlamıştı. Toplum polisi ya da aralarındaki siviller, kendileri gibi halk çocuklarıydı, yalnızca görevlerini yapıyorlardı, ama bu başka tür bir adamdı. Korkutucu, rahatlıkla cana kıyabilecek, insanın kemiklerini kırabilecek bir yaratıktı.

Eve gittiğinde başına gelenleri Murat'a anlatmayı düşündü önce, ama adam her ikisini de öldürebileceklerini söylemişti. Ne yapacağını bilmiyordu. Murat'tan gizli ismi öğrenmeyi denedi ama Murat yanıt vermedi. Hatta ikinci soruşunda, "Bilmemek senin için daha iyi, her şeyi bilme," dedi kardeşine.

Cengiz sonraki üç gün içinde yalnız kalmamaya çalıştı. Adamın peşinde olduğundan emindi. Eve Murat'la birlikte gelip gitti. Üçüncü gün okulun kantininde bir başka genç yaklaştı yanına. O güne dek görmediği birisiydi. Yanlarında kimsenin olmadığı bir ânı kolladı ve "Bu akşam yalnız dön yoksa ikiniz de öleceksiniz," dedi. Cengiz önce anlamadı, ama sonra bu cümlenin üç gün önceki olayla ilgili olduğunu düşündü. Korkunun ecele faydası yoktu. Murat'a erken gideceğini söyleyerek son dersten önce okuldan çıktı, otobüse bindi. Üç gün önceki adamın da arkasından otobüse bindiğini gördü. Arka sahanlığa doğru ilerledi. Adam yanına yaklaştığında kulağına eğildi: "Bizi oyalama, oyun oynayacak halimiz yok. Bak son defa uyarıyorum. Yarın sabah bir kâğıda ismi yaz ve otobüs durağındaki çöp sepetinin içine bırak, otobüse bin ve okuluna git, eğer o kâğıtta istediğim bilgiyi bulamazsam söylediğimi yaparım."

Cengiz'i o gece uyku tutmadı. Ertesi sabah bir kâğıda üç isim yazdı. Kâğıt büyük bir talihsizlikle odasından çıkmadan önce cebinden yere düşmüştü ve yine büyük bir rastlantı eseri birkaç saniye sonra odaya giren babası görüp yerden almıştı. Üstelik isimlerden birini göstererek benim de aynı isimde

bir arkadaşım vardı, demişti. Neyse ki Murat görmemişti. Yoksa bu durumu anlatamazdı Cengiz.

Bu isimlerden hiçbiri polisin aradığı kişi değildi ama Cengiz'e göre, büyük olasılıkla zaten bildikleri, nasıl kendisini ve Murat'ı tanıyorlarsa, öyle tanıdıkları kişilerdi. Üstelik de hemen her eylemde görülen, poliste zaten fotoğrafları olan gençlerdi. Böylelikle kimseyi ele vermiş olmuyordu aslında. Ama bu yalnızca kendi düşüncesiydi. Kazın ayağıysa öyle değildi. Darbeden on gün kadar önce, tüm polis teşkilatına ayrıntılı bir liste hazırlanması emri gelmişti ve polis birçok genci, bilgi toplamak için Cengiz'e yaptığı gibi tehdit ediyordu. Eylemlerde çok kişinin fotoğrafı vardı ama asıl "elebaşları" öğrenmek istiyorlardı. Gözaltına almaya onlardan başlayacak, kaçmalarına izin vermeyeceklerdi. Binlerce insanı aynı anda gözaltına alma imkânı olmadığı için ilk alınacakların elebaşı olması büyük önem taşıyordu. Cengiz kolay lokma olmuş, örgütte önemli kademede olan üç arkadaşını ihbar etmişti.

Bu olaydan iki gece sonra darbe olmuştu. Cengiz, yaşadıklarını ve üç kişinin adını polislere bildirdiğini söyleyemezdi artık. Tek yapabileceği kaçmak, kaçarken ağabeyini de götürmekti. Yakalanmaktan çok korkuyordu. Dar yerlere girmekten nefret ederdi. Hapse girmeyi, hele işkence görmeyi düşünemiyordu bile. Darbenin ertesi günü gece yarısı ağabeyini ikna edemeden tek başına kaçmak zorunda kalmıştı. İddia edildiği gibi polisler kendisine yardım etmemişlerdi, hatta bir kez tam yakalanacakken şans eseri polislerin dikkati başka bir yere çevrilmiş, karanlıkta gizlene gizlene metruk bir eve gitmiş, öteki geceye kadar gizlenmiş, aç, susuz birkaç günden sonra Saros körfezine ulaşmış, yine şansının yardımıyla Yunanistan'a kaçan küçük bir motora binebilmişti.

Ama bunları şimdi kime anlatacaktı, yaptığının aslında önemli olmadığını kime söyleyecekti? Hâlâ da önemli bir

suç işlemediğini sanıyordu ama verdiği isimler darbenin ilk günü yakalananlar arasındaydı ve gerçekten de kendisinden bu isimleri alan polis, çocukları gözaltına alırken örgüt içinde güvensizlik yaratmak, morallerini çökertmek için, isimlerini Cengiz'den aldıklarını söylemişti. İşte bu da yayılmıştı tutuklular arasında kısa zamanda.

Evde kızlar

Hemen hemen aynı dakikalarda, Yüksel, Tomris, Olcay ve çocuklar, yemeklerini bitirmiş televizyonun karşısına geçmiş dizi izliyorlardı. Bir ara Yüksel saatine baktı, şaşırdı.

"Bizimkilerin keyfi yerinde galiba, baksana neredeyse on iki oluyor," dedi Tomris'e. "Babamın bu kadar oturacak hali yoktur ki, yormasalar adamı bizim ayyaşlar."

Olcay:

"Aman abla bırak keyfini çıkarsınlar bu gecenin. Babam yorulsaydı zaten dönmüşlerdi. Kalkın gidiyoruz derdi biliyorsun. Demek o da iyi. Sen merak etme, onu rahat ettirmişlerdir. Gençlerle bir olunca hele tiyatrocularla, neşelenmiş, kahkahalar atıyordur," dedi televizyondan başını çevirmeden.

Tomris de iki kelime söyledi:

"Birazdan gelirler..."

Cengiz hesaplaşıyor

Cengiz, soğuk taş basamağın üstünde oturup sigarasını içerken Harun Beyler ne yapacaklarını konuşuyorlardı evde. General, tuvalet ihtiyacı karşılanmış, yeniden sandalyesine

bağlanmıştı. Bu işten nasıl kurtulacağını düşünüyordu. Cengiz'in ihanetinin ortaya çıkmasının durumu nasıl değiştirdiğini kestiremiyordu. Yaşlı adam kendisini öldürmekte kararlı görünüyordu, öteki oğlu da öyle. Yoksa böyle ters davranmazlardı. Serbest kaldıktan sonra Generalin bu davranışın intikamını alacağını düşünürlerdi. Acaba ilk istediklerini yapıp bir asker sözü verse miydi bunlara. Asker sözü verince tutmamak olmazdı, ama bir yolunu bulur yine tutuklatırdı bu salakları. En azından Cengiz'in ve belki ötekilerin kendisini öldürme konusunda çok ısrarlı olmayabileceklerini umuyordu. Bir ara koruması geçti aklından. Sahte General korumayı aldatmıştı ki arayan soran yoktu. Silahını almışlardı, telefonu neredeydi acaba? Belki telefonun sinyalini izleyerek buraya ulaşabilirlerdi, ama burası neresiydi? Aklından birçok şey geçiyordu Generalin.

Cengiz üçüncü sigarasını da içtikten sonra içeri girdi. Babasıyla konuşmak, içini dökmek istiyordu, ama bunu yapamayacağını da biliyordu, en azından şimdi, herkesin içinde, Ömer'in yanında... Böyle bir davranış zayıf düşmekti. Özür dilemesi gerektiğini de biliyordu ama bu özür, uzun bir dertleşmeden sonra mümkündü, çünkü yaptıklarını anlatması, haklı nedenleri olduğuna babasını inandırması lazımdı. Başı önde içeri girdi, mutfağa geçti. Bir bardak su içti, sonra Generalin odasına girdi.

General onu görünce gülümsedi, fısıltıyla:

"Beni buradan kurtar, sana ve ailene hiçbir şey olmayacak, asker sözü," dedi.

Cengiz tam bir yanıt verecekti ki, içeriden babasının hiç de olağan olmayan bir ses çıkardığını duydu. Harun Bey soluk alamıyordu. Koltukta otururken Ömer'e bir şey söyleyecek olmuş ama bir anda tıkanmıştı. Cebinden güçlükle nefes açıcı spreyini çıkardı, iki kez üst üste çekti

içine. Çok bir şey değişmedi durumunda. Ömer Cengiz'in peşinden gidecekken, babasının durumunu fark etmiş, yanına gelmişti. Yakasının üst düğmesini çözdü, gözleri biraz büyümüş gibiydi. Aklı Cengiz'de: "Biraz dışarı çıkalım, belki açık hava iyi gelir," dedi babasına. Harun Bey'in ayağa kalkacak hali yoktu. Ömer, Ayhan'a bir şey söyledi, eğilip oturduğu koltuğu ayaklarından tuttular, havaya kaldırdılar ve Harun Bey'i kapının dışına çıkardılar. Cengiz de arkalarından geldi. Harun Bey gözlerini kapamış derin derin soluyordu. Aldığı oksijenin yetmediği belliydi. Gözlerini açtı, soluklarının arasında Cengiz'e baktı, bir şey söyleyecek gibi oldu, derin bir soluk daha aldı ve başı önüne düştü. Cengiz:

"Baba!" diye haykırdı, ellerini tuttu, birkaç saniye kadar öylece kaldı, ayağa kalktı ve arkasını döndü. Kimseden ses çıkmıyordu. Hıçkırıklar arasında Generalin odasına gitti, hızla yanına yaklaştı, adama okkalı bir tokat attı. Sonra bir tokat daha, bir tokat daha...

General ne olduğunu anlamamıştı; yalnızca başını çevirerek tokatlardan kurtulmaya çalışıyordu. Ömer, ardından koşup geldi, kriz geçirmekte olan Cengiz'i ancak Ayhan ve Bülent'in yardımıyla durdurabildi. Salonda bir koltuğa yığıldı Cengiz; hıçkırıktan tıkanıyordu. O sırada dışarıdan Metin'in Ömer'i çağırdığını duydular. Harun Bey gözlerini açıyordu. Koşarak onun yanına gittiler üçü de. Cengiz salonda tek başına kalmıştı. Babasının öldüğünü sanıyordu. Bir an hıçkırıkları durdu. Başı öne eğikti; yüzü donuk bir hal almıştı. Gözleri içine dönmüş, kendisine bakan ve sürekli birbirinin yerini alan yüzleri izliyordu. Annesi, babası, Murat, tüm ailesi, biri gidip öteki geliyordu. Yalnızca General ortada duruyor, yer değiştirmiyordu. Cengiz, ona uzun gelen ama birkaç saniye süren bu görüntülerden sıyrılırken, Generalin yüzünün, yanındaki sehpada duran maske olduğunu fark

etti. Buruşmuş, gözleri boş lastik parçası Cengiz'in hayalinde etli kanlı bir yüz olarak kendisine bakıyordu. Hızla yerinden kalktı, maskeyi alıp başına geçirdi, Şimdi General canlanmıştı işte. Yetkisi ve gücüyle canlanmıştı... Koşarcasına mutfağa gitti, tezgâhın üstünde gördüğü strech folyoyu aldı, Generalin odasına girdi, kapıyı kapadı, General karşısında ikizini görünce yine bir oyun oynanacağını sandı, sırıttı. Cengiz, önüne dikilip elindeki folyoyu yüzüne yapıştırınca ne olacağını anladı. Acımasızca kendisine bakan kendi yüzünün, başına sarılan her kat folyoda puslandığını, uzaklaştığını gördü. Kurtulmak için çırpınmaya başladı ama çok sürmedi. Son soluğunu ne alabildi ne verebildi.

Cengiz kendini kaybetmişti:

"İşte babam da böyle nefessiz kaldı," diyordu saydam plastiği yüzüne sararken. Sonra aşağı indi, bir ip gibi, yapışıp incelen folyoyu Generalin boynuna dolamaya başladı. "Abim de böyle nefessiz kaldı, bütün sevdiklerimi aldın benden, herkesin sevdiğini aldın, beni evimden ettin, arkadaşlarımı gammazlattın, işte böyle öleceksin, nefessiz kalarak, boğularak.." diye haykırıyordu. Generalin çırpınması durmuş, başı bir yana devrilmişti.

Dışarıdaysa Harun Bey biraz açılmış, konuşabilecek gibi hissediyordu kendisini ve Cengiz'i çağırıyordu yanına.

Ömer hızla fırladı, bu herif nerede diye içinden söylenirken Generalin kapısının kapalı olduğunu gördü, doğru odaya yürüdü, kapıyı açtı. Cengiz, kendini kaybetmiş biçimde Generalin başına folyoyu sarmaya devam ediyor, bir yandan da hıçkırarak bir şeyler söylüyordu. Sarılıp Cengiz'i odanın öbür tarafına savurdu, "Koşun buraya!" diye bağırdı dışarı doğru.

Ayhan ve Bülent içeri girdiklerinde Ömer, Generalin başına sıkı sıkı sarılmış olan folyoyu açmaya çalışıyordu ama

çok geçti. Generalin bedeni hareketsizdi. Folyonun altından sıkışmaktan çarpılmış yüzü ve yuvalarından dışarı fırlamış gibi duran gözleri güçlükle seçiliyordu. Ayhan, gelip Ömer'in elini tuttu.

Ömer durdu, derin bir soluk aldı. Folyonun ucunu bıraktı yere.

Ayhan, Generale baktı:

"Ölmüş!" dedi.

Cengiz yere çökmüştü, sarsıla sarsıla ağlıyordu. Yüzünde hâlâ Generalin maskesi vardı.

"Babamı, babamı öldürdü, abimi öldürdü, arkadaşlarımı öldürdü..." diyordu. Üst üste aynı cümleleri söylüyordu.

Ömer geldi, yerinden kaldırdı, sarıldı, göğsüne bastırdı Cengiz'i. Hayatlarında daha önce sarılmadıkları gibi bir sarılmaydı bu.

Bir çocuğu teskin eder gibi kulağına fısıldadı:

"Geçti, bitti, sakin ol..." Sonra Cengiz'in yüzündeki maskeyi tuttu, çekip çıkardı, odanın öbür tarafına fırlattı.

Bülent, Ömer'in bıraktığı işi devralmıştı. Generalin başındaki folyoyu çıkarmaya çalışıyordu.

"Harun Amca'ya söylemeyin, kalbi durmuş dersiniz, buna çok üzülür," dedi ama arkasını döndüğünde Harun Bey'i kapının ağzında gördü. Cengiz yine ağlamaya başlamıştı. Babasını görünce gevşemişti sinirleri. Harun Bey gelmiş, birbirine sarılmış iki kardeşin omuzlarına atmıştı kollarını. Bir süre böylece kaldılar. Harun Bey, ikisini de öpüyor, kokluyordu, sanki küçük çocuklarını öpen bir babaydı. Cengiz'in yüzünü ellerinin arasına aldı:

"Ne yaptın oğlum, neden kirlettin ellerini?" dedi bitkin bir sesle. Sonra gözlerinden yaşlar süzülerek:

"Sen bir şey yapmadın aslında," dedi. Cengiz'in yüzünü iki elinin arasına aldı, gözlerini gözlerine dikti, yineledi:

"Bunu sen yapmadın, tamam mı, ben yaptım, ben yaptım, ben yaptım..." Ötekilere döndü:

"Ben yaptım bunu, Cengiz suçsuz, anladınız mı?" dedi. Biraz önce seni öldüreceğim diyen adamdan eser kalmamıştı. Çökmüş gibiydi. Herkes susmuş ona bakıyordu. Sonra topladı kendini, "Onu ben öldürdüm. Bu iş ortaya çıkarsa Cengiz suçsuz, anladınız mı?"

Ayhan, Harun Bey'e yaklaştı, "Harun Amca, siz içeri gidin oturun," diyerek salona doğru hafifçe itekledi. Harun Bey sayıklar gibi:

"Bunu ne yapacağız? Bundan kurtulmamız lazım. Ya da ben gidip teslim olayım, sizin başınız yanmasın."

Metin arkadan hepsini rahatlatan bir yanıt verdi.

"Sen meraklanma baba, teslim olmayı da düşünme, Ömer'le ben onu öyle bir yere atarız ki kemikleri bile bulunmaz. Sen şurada oturuver. Ya da siz binip arabaya gidin daha gecikmeden. Bizi Bülent getirir."

"Nereye atacaksınız oğlum, köpekler filan kokudan bulurlar," dedi Harun Bey.

"Hiç merak etme Harun Babam, sen korkma," dedi Metin, önemli bir iş yapacak olmanın edasıyla.

Metin, Ömer ve Ayhan, bir battaniyeye sardılar Generali, Ayhan da yardım etmek istediğini söyleyince Bülent'in Cengiz'i ve Harun Bey'i eve götürmesine karar verdiler. Ömer:

"Kızlara bizim biraz daha oturacağımızı, sonra geleceğimizi söylersiniz, siz de girip yatarsınız hemen, sakın bununla ilgili bir şey anlatmayın, yerin kulağı var, biraz sarhoş taklidi yapın, girip uyuyun," dedi. Cengiz'in durumu pek iyi değildi. Belli ki bir sinir krizi geçiriyordu.

Harun Bey Cengiz'in koluna girdi. Onlar otomobile binip evden uzaklaşınca Metin arka bahçeye çıktı, koruya açılan kapıyı açtı. Sonra içeri girdi, ışıkları kapadılar. İkisi başucuna, biri ayakucuna geçti cesedin. Kapıdan çıkınca Metin:

"Şimdi siz burada duracaksınız, ben biraz ileriye gideceğim, ortalığı kolaçan edeceğim. Kimse yoksa gelip sizi götüreceğim," dedi.

Birkaç dakika sonra geri dönmüştü. Metin'in ileri gidip durumu kontrol ederek geri dönme taktiği gayet iyi işliyordu. Biraz yürüyor, sonra dinleniyorlardı. Bu arada Metin ilerliyor, çevreye bakıyor, geri dönünce tekrar kırk elli metre taşıyorlardı ölü bedeni. Beş altı durma ve yürümenin ardından Metin soluk soluğa konuştu:

"Artık geldik sayılır yarığa. Çok dikkatli olun, karanlıkta biz düşmeyelim, yoksa Generalle koyun koyuna yatarız yerin dibinde sonsuza kadar."

Gerçekten de beş dakika sonra geldikleri yer ürkütücüydü. Yaklaşık üç metre genişlikte bir yarık karanlıkta rahatlıkla içine düşülebilecek bir tuzak gibi duruyordu. Metin:

"Şimdi battaniyeyi açalım, kenara yaklaştıracağız ve iteceğiz. Bu yarığın dibi en az altmış metre aşağıda ve kimse buraya girmez, zaten kimse bilmez de burayı. Buluncaya dek çoktan fareler, böcekler yer, merak etmeyin," dedi.

Ömer silahını da almıştı Generalin. Şarjörünü çıkardı, şarjörü ayrı, silahı ayrı, generalin gömleğine silerek parmak izlerini yok etti, emniyetinin kapalı olduğunu kontrol etti ve Generalin cebine koydu. Metin ne diyorsa yaptılar. Cesedin yarığın duvarlarına çarpa çarpa aşağı inişini işittiler. Ayhan:

"Hakikaten bayağı derinmiş yahu, dibe vurduğunu duyamadık, ama sen emin misin hiçbir dağcı, maceracı gelmiyor mu buraya? Mağaracılar filan böyle yerleri iyi bilirler," dedi.

"Korkma Ayhan," diye yanıtladı Metin. "Bugüne kadar buraya giren çıkan olmadı. Daha doğrusu giren olmuştur da çıkan olmadı daha. Neyse anlatayım bari nasıl olsa suç ortağıyız. Bu koca korunun sahibi benim eniştelerden biri. Biraz karanlık adamdır. Bir gece evde uykum kaçmıştı,

korunun içinde bir ışık gördüm, evi yeni aldığım zamanlardı. Meraklandım, sessizce takip ettim. Birileri biraz önce bizim yaptığımızı yapıyordu. Birkaç gün sonra gündüz vakti dolaşmaya çıktım ve burayı buldum. Yani anlayacağınız, bizimkini bulunca başkasını da bulacaklar, bu da bizim eniştenin işine gelmez. Eminim ki buraya gelip gideni gündüz vakti kolluyorlardır, gece zaten kim gelecek..."

"Vay be, tam suç ortağı olduk desene enişte," dedi Ömer, Metin'e. Hepsi biraz daha rahatlamışlardı, sessizce eve döndüler, Generalden ve o geceden kalan ne varsa temizlediler, ortalığı silip süpürdüler.

Metin:

"Yeter bu kadar, ben yarın gelir duvardaki kurşunu çıkarır, orayı onarırım öbür gün de temizlikçi getiririm, sonra gelir birkaç gün çocuklarla burada kalırız, kimsenin ruhu duymaz, haydi gidelim," dedi. Evden çıkmadan önce, Metin'in uyarısıyla buzdolabındaki yarım şişe rakıyı da aldılar.

"Giderken biraz içelim, hem rahatlarız hem de kokarız biraz, baksanıza daha bir kadehi bitiremeden kalktık masadan."

Harun Bey, yorgunluktan kendini yatağa güç atmıştı. Metin önce Ayhan'ı sonra Ömer'i evlerine bıraktı ve kendi evine gitti. Ömer eve girdiğinde ışığı yakmadı. Yüksel'le Deniz koyun koyuna uyuyorlardı. Sessizce karısının yanına sokuldu.

Ertesi gün

Ertesi sabah Olcay kahvaltıyı hazırlamış, Metin'le Cengiz'i kaldırmıştı. Gecenin nasıl geçtiğini sordu ama kısa

yanıtlar aldı. Metin, başının ağrıdığından, Ömer'in zoruyla çok içtiğinden yakınıyordu. Gergindi, sürekli bacaklarını sallıyor, gözleri sağa sola gidip gidip geliyordu. Olcay, ağabeyine nesi olduğunu sordu ama bir yanıt alamadı. "İyiyim" dedi sadece Cengiz, "başım ağrıyor işte." Olcay, gece Ömer'le tartışmışlardır mutlaka, diye düşünerek üstüne gitmedi. Metin ve Cengiz ne yediklerini bilemeden, konuşmadan bitirdiler kahvaltıyı, hemen de evden çıktılar. Arabada babasıyla ayrıldıktan sonra neler olup bittiğini sordu Cengiz.

Metin: "Bilme daha iyi, bir yere attık," dedi.

Cengiz hâlâ kendine gelememişti. "Nasıl oldu bu iş, nasıl gelişti, ben nasıl adam öldürdüm, ellerimi nasıl kirlettim, ben deli miyim?" diye kendi kendine konuştu. Metin yanıt vermedi Ömerlerin evine gelinceye dek. Cengiz arabadan inecekken:

"Senin yerine kaç kişi bunu yapmak isterdi biliyor musun? Ayrıca, olanla ölene çare yok arkadaş, unut bu işi gitsin," dedi.

Ömerlerin evindeyse Yüksel ve Tomris kalkmış, birlikte güzel bir kahvaltı hazırlamışlardı. Harun Bey'in uyanmasını bekliyorlardı. Harun Bey derin uyuyordu. Ömrü boyunca sabah namazıyla kalkan yaşlı adamın bu kadar uyuması hayra alamet değildi. Ömer de uyanmamıştı henüz. Saat ona doğru Yüksel:

"Ben bunları uyandıracağım, bu ne yahu bir gece içtiler hepsi kendilerinden geçtiler," dedi neşeyle. Güzel bir sabahtı. Yüksel'in içinde nedenini açıklayamadığı bir sevinç vardı. Düşünde annesini görmüştü. Anne kız birbirlerine sarılmışlardı. Uykusunda mutluluktan ağlamıştı. Babasının odasına gitti, kapıyı hafifçe vurdu, sonra yanıt beklemeden yavaşça araladı. Harun Bey'in gözleri açıktı.

"Baba uyandın mı? Neden seslenmedin?"

"Yeni uyandım evladım," dedi Harun Bey gerinirken. Bütün sırtı ağrıyordu.

"Sırtım tutulmuş galiba. Çok oturduk masada, ondan oldu mutlaka. Oğlanlar uyandı mı?" diye sordu Yüksel'e.

Yüksel geldi, babasının doğrulmasına yardım etti, sarılıp öptü yanaklarından, çorabını giydirdi ayağına, "Haydi bakalım, yüzünü yıka, kahvaltı hazır babacığım," dedi sevgiyle.

Ömer, Yüksel'in sesini çoktan duymuş, yataktan kalkmış giyiniyordu. Kapıyı açtı, Yüksel odasının önünden geçerken, "Günaydın, geliyorum abla," dedi.

O arada Cengiz de gelmiş, Olcaylardan sonra ikinci kez kahvaltı masasına oturmuştu.

Suç ortakları, yayla evinden ayrılmadan önce ağız birliği yapmak için anlaşmışlardı. Kimse fazla detaya girmeyecekti. "Gittik, oturduk rakı içtik, sohbet ettik, eve döndük, o kadar..." demişti Ömer. "Neler konuştuğumuz bize ait. Erkek muhabbeti işte, anlatmaya gerek yok..."

Kahvaltı sakin, ama üç kişi için oldukça gergin geçti. Gerginliklerini kimseye göstermemeye çalışıyorlardı. Üçünün de gözleri sanki bir önceki geceye dönüktü. Dalgın ve durgundular. Düşünmeden yiyorlardı. Öyle ki Cengiz sanki daha önce yememiş gibiydi. Yüksel'in geceyle ilgili sorduğu sorulara hep Harun Bey yanıt verdi ve Bülentlerin kendisine çok saygı, sevgi gösterdiklerini, çok iyi ağırladıklarını söyledi. Tomris de laf arasında Ömer'e:

"Sen de babamlarla beraber kalkamadın tabii, şişeyi bitirmek gerekiyordu mutlaka," dedi sitemle.

Cengiz hemen atıldı:

"Ne yapsın çocuk, Ayhan lafa tuttu, bırakmadı ki..." diyerek savundu Ömer'i. Yüksel hayretle baktı Cengiz'in yüzüne, gülümsedi. Belli ki gece gerçekten iyi geçmişti. Konuşturmak için son bir laf daha attı.

"Üçünüzün de yüzünden düşen bin parça, çok mu içtiniz, tartıştı mı bu ikisi baba? Sanki çok yorulmuş gibisiniz, anlatsanıza neler konuştunuz?"

Harun Bey yorgun bir sesle:

"Neyi anlatacağız kızım, bunlar tartışmadılar, konuştular, iyi de konuştular. Bana gelince, kaç yıldır bu kadar içmemiştim, hiçbir yerim tutmuyor, gidip uyuyacağım hemen kusura bakmazsanız," dedi. Cengiz, Tomris'e: "Ömer beni bu sabah buranın yerel gazetesi var ya, oraya götürecek, eczaneye biraz geç gelse olur değil mi?" diye sordu.

Tomris şaşkın:

"Ne zamandan beri benden izin istiyor ki? İstediğiniz yere gidin abi kardeş, benim ona ihtiyacım yok," diye yanıtladı.

Cengiz Ömer'e fısıltıyla:

"Benim sim kartı ver bir ara," dedi. Elleri titriyordu hâlâ ama belli etmiyordu kimseye. Kahvaltıdan sonra çantasından bir sakinleştirici çıkardı, Ömer bunu görünce o da istedi. Birlikte evden çıktılar. Çıkmadan önce sanki uzun yıllardır görmemiş gibi sarılıp öptüler babalarını. Tomris ve Yüksel üçündeki bu değişikliğe şaşkınlıkla bakıyorlardı.

Bütün günü orada burada gezerek, biraz konuşarak, ara sıra birbirlerine sarılarak, bir gece önce olanları birkaç kez orasından burasından anımsayarak, annelerini ve Murat'ı anarak geçirdiler. Cengiz, Ömer'e yurtdışına kaçışını anlattı. Hatalarını artık yüzüne vurmadı Ömer, affetme zamanı olduğunu biliyordu. O da işkencede yaşadıklarını, Cengiz'in Türkiye'de olmadığı zaman olan biteni anlattı. İki kardeş sanki birbirlerini yeni tanıyorlardı. İkisi de birbirlerinin sandıkları kişi olmadıklarını ya da çok değiştiklerini anladılar. Giden zamanın neleri götürdüğünü ama neleri getirdiğini de. İkisi de birbirlerini oldukları gibi kabullenmeleri gerektiğini, artık yaşlanmaya başladıklarını da fark ettiler.

Haber yayılıyor

Gece polisler açısından hareketli geçmişti. Dalgıçlar çağrılmış, sabaha dek arama yapılmıştı. Hatta gün ışıdıktan sonra da dalmışlardı bir kez ama hiçbir şey bulamamışlardı çöpten başka. Bunun üzerine jandarmaya haber verilmiş, bir şey bulunamadığı il emniyet müdürlüğüne rapor edilmiş, il emniyet müdürü hemen gelmiş; kaymakam, ilçe emniyet müdürü bir toplantı yapmışlardı. Kaymakam, toplantıyı bitirir bitirmez valiyi arayıp durumu bildirdi. İl emniyet müdürü de emniyet genel müdürünü... Haber, jandarmadan jandarma genel komutanlığına, oradan da içişleri bakanlığına ve genelkurmay başkanlığına iletilmişti hızla.

Öğle saatleri olmadan devletin tüm ileri gelenleri Generalin kaybolduğunu öğrenmişlerdi. Jandarma ve polis geniş çaplı bir arama başlatmıştı. Generalin korumasını ve şoförünü her gelen ayrı sorguluyordu. Vali bile istemişti adamları görmeyi.

İkisinin de geceden beri ayakta duracak halleri kalmamış, aynı şeyleri defalarca anlatmışlardı. Tabii herkesin sorduğu, haber vermede neden bu kadar gecikildiğiydi. Kaçırılma söz konusuysa koruma ve şoför de suç ortağı olabilirlerdi.

Emniyet genel müdürlüğü aramaları dikkat çekmeden yapmak istiyordu. Bir yandan da gecikmenin Generalin hayatına mal olmasından korkuyorlardı. Bir polis, uykusuz geçen gecenin ardından aramalardan yorgun düşmüş arkadaşına:

"Şu herifi ya ölü ya diri bulsak da kapansa konu, yoksa bize uyku yok iş bitene kadar," demişti. Gazeteciler durumun farkında değillerdi henüz, yoksa manşet olacak haberdi. Öğleden sonra polislerden biri kendisinden ilginç haberler bekleyen ve bunun karşılığında para ödeyen bir gazeteciye

durumu çıtlatınca dananın kuyruğu kopmuştu. Bir saat içinde önce gazeteye ait televizyon ekibi Generalin evinin kapısında bitmiş, Generalden gelişen dış politika hakkında görüş almak istediklerini söylemişlerdi kapıdaki nöbetçiye. Nöbetçi çoktan talimatını almıştı.

"Generalim bugün kimseyi kabul etmeyecek, rahatsız," demiş, kulübenin penceresini kapamıştı. Ne emniyetten ne jandarmadan, ne kaymakamlıktan bir bilgi veriliyordu. Generalin evinde dinlendiği söyleniyordu. Bu hareketlilik, sonunda başkalarının da dikkatini çekti ve söylentiler öteki gazetelere, televizyonlara yayıldı. Akşam haberlerinde Generalin rahatsızlığı, evinde dinlendiği, gelen doktorların bir bilgi vermedikleri yer alıyordu tüm kanallarda. İki gün geçtikten sonra Generalin ortadan ansızın kaybolduğu haberi artık resmen doğrulanmamış olsa da herkesin ağzındaydı. Televizyonlar Generalin ölümü halktan saklanıyor mu diye soruyor, ama bir haber alınamamasına anlam veremiyorlardı.

Bu durumda Generalin ortadan kaybolduğu ister istemez doğrulanıyordu. Bir ara, Generalin daha önce evde günlük giysileriyle çekilmiş ama haber kanallarında yayınlanmamış kısa bir görüntüsünü televizyonlara vererek General evinde dinleniyor haberi de yapıldı zaman kazanmak için ama bu daha kötü oldu. Filmde arkada görülen ağaçların yaprakları henüz küçüktü, bahar dallarıydı. Bunu fark eden dikkatli bir gazeteci filmin eski olduğunu, Generale gazeteci olarak ulaşamamalarının kesinlikle kaybolmuş olmasından kaynaklandığını iddia etti ve "Bu gizlilik, derin devletin iş başında olduğunu gösteriyor," dedi ısrarla.

Sonunda başbakanlıktan bir açıklama yapılarak, Generalden bir haber alınamadığı, kendisinin bir gece aniden ortadan yok olduğu resmen kabul edildi. Muhalefet, hükümetin dirayetsizliğini, bir krizi yürütemediğini, bir insana

sahip çıkamadığını haykırıyor, hükümet, bunun kendileri aleyhine dış güçlerin bir komplosu olabileceğini söylüyordu. Generalin çocukları babalarının bir cinayete kurban gitmiş olduğunu ileri sürüyorlardı.

Sonraki günlerde Generalin kaybolması gündemin başköşesine oturmuştu. Televizyonlarda tartışma programları yapılıyor, yorumcular darbe günlerini, darbe sonrasını, Generalin kaybolmasıyla ilintileyerek yeni bakış açıları yaratıyorlar, kendilerini öne çıkarmaya çalışıyorlardı.

Programları herkes gibi Harun Bey, Ömer ve tüm aile de izliyordu. Harun Bey son günlerde durgunlaşmıştı. Kızlar, kısa zaman içinde iki kez üst üste hastaneye yatmasının ve yorgunluğunun sonucu olduğunu düşünüyorlardı bu halinin. Harun Bey, Generalin ölmesinin kendisini rahatlatacağını sanmıştı, ama hiç de öyle olmamıştı. En büyük üzüntüsü, Cengiz'in ellerini kirletmiş olmasıydı. Bir gün, yalnızken Ömer'le oturup konuşmuşlardı bunu. Ömer, babasındaki değişimin farkındaydı.

"Baba, olan oldu, hangi olaya karışıp istediğimiz gibi yönlendirebiliyoruz ki? Çoğu zaman bizim dışımızda gelişiyor her şey. Generalin kaderi de buymuş, bak kendi ayaklarıyla geldi ölümüne. Cengiz'in de kaderiymiş, arkadaşlarını ele verdi ve bunun cezasını çekiyor, üzülme, o nasıl olsa kendini harcatmaz," demişti babasına.

Harun Bey acıyla gülümsemişti bu sözlere.

"Kader ha?" demişti. "Sen materyalist değil miydin? Şimdi kaderle mi açıklıyorsun? Biliyorum, başka çaren yok beni teselli etmek için, ama boşuna uğraşma. Söyleyebileceğin her şeyi biliyorum. Murat'a nasıl üzülüyorsam, Cengiz'e de şimdi öyle üzülüyorum."

Ömer de aynı duyguları taşıyordu aslında ama babasına söyleyememişti. Cengiz için o da üzülüyordu. Bunu hak

etmediğini düşünüyordu ne kadar bencil ve kaypak olsa da. Can almak başka bir şeydi, lanetli bir işti. Babasına sarılmış, ilk söylediğini yinelemişti yalnızca.

"Olanla ölene çare yok baba, üzme kendini, uzun yıllar üzüldün, unut artık."

Cengiz olaydan birkaç gün sonra İstanbul'a dönmüştü. Generalle ve darbeyle ilgili konuşma önerilerini bir bahane buluyor, geri çeviriyordu. Sonunda çalıştığı gazetenin sahibinin ricasını kıramayarak bir programa katıldı. Bir ara söylenenlerin saçmalığına o kadar sinirlendi ki, içinden, şimdi olan biteni anlatsam şu ülkede ne şamata kopar, dedi. Bu düşünce gülümsemesine neden oldu. Her şeyi biliyordu ama söyleyemiyordu. Gazetecilik hayatındaki en çelişkili durumda olduğunu düşünüyordu. Zaten Generalin yüzü olaydan beri sürekli gözlerinin önündeydi. Bugüne dek hayatın değerine, canın kutsallığına ilişkin onlarca konuşma yapmış, yazı yazmıştı. Buna yürekten de inanıyordu. Ama akıl erdiremediği ve durduramadığı bir akışın sonunda katil olmuştu. Çelişik düşünceler arasında ne yapacağını bilemez bir halde geçen günlerde bir yandan babasını, Murat'ı, Almanya'ya kaçmasına neden olan olayları, o günleri, daha sonra yaptıklarını, yazdıklarını, bir yandan da o kötü geceyi anımsıyor, asla itiraf edemeyeceğini bildiği bu cinayetin pişmanlığı altında eziliyordu. Şimdi de kameralar karşısındaydı. Düştüğü duruma bir daha güldü. Bu gülmede, suçunu itiraf edemeyen, kendi korkaklığını yakalayan bir kahraman görür gibi oldu, bu düşüncesine de güldü. İçinde birkaç Cengiz birbirini izliyordu. Sinirleri bozulmuştu. Paneli yöneten kadın gazeteci, yüzündeki ifadeyi ve bu gülümsemeyi fark etmişti. Hemen kendisine döndü:

"Ahmet Bey'in sözleri üzerine gülümsediniz, ne düşündünüz Cengiz Bey, sözü size verelim," dedi.

Cengiz bir an duraladı, kendinden önce konuşan adamın söylediklerini anımsamaya çalıştı. Ama içinde bulunduğu yerin ve zamanın dışında gibiydi. O anda ekranların karşısında babasının ve Ömer'in de kendisini izlediği aklına geldi birden. Kendini toparladı, kameraya bakarak ağır ağır konuşmaya başladı:

"Darbe birçok aileyi yıktı, ocakları söndürdü, insanları yok etti, binlerce acı yaşandı. İftiralar atıldı, insanlar karalandı, kardeşlerin arası açıldı. Ama darbeyi yapanlar haklı olduklarını savundular hep. Hiçbirinin vatan haini olduklarına inanmıyorum, dış ülkelerin yardımı, yönlendirmesi olmuş olabilir ama kim ne yaptıysa ülkesinin iyiliği için yaptığına inandı. Doğru ve yanlış nasıl bulunacak o zaman? Asıl konuşmamız gerekenler bunlar olmalı sanırım, yoksa General zaten bir gün ölecekti. Öldü farz edelim, belki intikam için öldürüldü, belki bildiği bir sırrı açıklamaya kalktı ve birileri ortadan kaldırdı ya da uzak bir yola gitmiş olsun. Günün birinde ortaya çıkarsa neler olduğunu anlatır, çıkmazsa yapacak bir şey yok. Tabii yetkili merciler olan biteni bulmaya çalışacaklar, ama bulununcaya kadar onu öldü varsayabiliriz. Keşke yaptığı darbenin de, kefil olduğu anayasanın da hesabını verebilseydi. Bence gerçek gündemlere dönmeli, ülke ekonomisine, dış ilişkilere, ülkenin gerçeklerine bakmalıyız," dedi her zamanki üstten bakışıyla.

Harun Bey ve Ömer biralarını kaldırdılar birbirlerine, güldüler. Harun Bey, üstündeki beyaz gömleğin bir düğmesini açtı:

"Bu herif hiç değişmeyecek," dedi yanında yere oturmuş amcasını seyreden torunu Deniz'in saçlarını okşarken.

Deniz dedesine döndü, sordu:

"Dede Generale ne olmuştur sence?"

Harun Bey iki elini yukarı çevirdi, dudaklarını bilmiyorum anlamında büzdü:

"Buhar oldu uçtu Deniz'im, Okyanus'um..." dedi. Koca bir yudum daha aldı birasından, durgun bir ifadeyle ağızının içinden söylendi:

"Uçtu uçtu General uçtu..."

Birden yoğun bakımdaki hemşirenin yüzü geldi gözlerinin önüne, hemşireye söylediklerini anımsadı. Gülümsedi, içinden:

"İşim bitti kızım," dedi, "hazırım. Bir suç işledim, verilecek hesabım var, ama soracağım hesap da var..."

Vicdan

Aradan birkaç hafta geçmişti. Ömer ve Tomris eczaneye gidip geliyorlar, Yüksel fırsat bulduğunda Deniz'i alıp kıyıya iniyor; bazen Harun Bey de onlara katılıyor, kızıyla torunu denize girerken gölge bir masada çayını kahvesini içiyor, gazetelerini okuyordu. Gergin ve kimi zaman aniden aksileşen ihtiyar gitmiş, daha dingin, daha çok düşünen, biraz daha ağır hareket eden, biraz daha içine kapanmış bir adam gelmişti. Bir başkası kolay fark etmese de Harun Bey'deki en küçük değişiklik Yüksel'in gözünden kaçmazdı. Annesinin ölümünden sonra kimi geceler uyanıp onun soluğunu dinlemiş, uyurken hareketlerini izlemiş, yitirdiği insanların sevgisini sanki babasında toplamıştı Yüksel. Babasının eskisi kadar konuşmadığını, sürekli bir şeyleri düşündüğünü görüyordu ama bunu hastanede çok yıprandığına veriyordu. Kolay değildi, bu yaşında yoğun bakımda kalmış, güç saatler geçirmişti adamcağız.

Harun Bey, olaydan sonra, henüz olan bitenin sarsıcı etkisini üstünden atamadığı süre içinde, hiçbir şey yokmuş gibi davranma çabasındaydı. Bu çaba, onun olayın

korkunçluğunu kavrayacak kadar düşünememesine neden oluyordu. Kimse bir şey anlamasın diye çevresini dikkatle izliyor, konuşmalarında bir açık vermemeye çalışıyordu. Sonra, medyanın artık General'den ümit kestiği, güncel olayların öne geçerek Generalle ilgili haberlerin iyice azaldığı ve ara sıra yalnızca, Generalden hâlâ bir haber yok gibisinden birkaç cümleyle konunun unutulmadığının vurgulandığı ama kimsenin de bu konuyu artık fazla önemsemediği günler gelince, General, Harun'un ve Cengiz'in düşlerine girmeye, bilinçlerinin çeşitli düzeylerinde gezinmeye başladı.

Cengiz, olaydan üç hafta kadar sonra bir gece epeyce içip uyuduğunda düşünde ansızın Generalle karşılaştı. General, darbe günlerinin parıltılı resmi giysileri içinde ona gülüyor, sanki onunla alay ediyordu. Öldürüldüğü gece Cengiz'i nasıl aşağılamışsa aynı bakışlarla bir şeyler söylüyor, üstüne yürüyordu. Bu defa elleri bağlı da değildi. Cengiz, Generalin parmaklarının boğazını kavradığını hissederek çırpınırken uyanmıştı. Kan ter içindeydi, sabaha dek uyuyamadı. Bunu kimseye anlatamadı. O gün telefonla konuştuğu Ömer'le dertleşmek istemiş ama telefonunun dinlendiğini bildiğinden bir şey söyleyememişti. Zaten tüm suç ortakları telefonda hiçbir biçimde bu konudan söz etmemeleri gerektiği konusunda anlaşmışlardı.

Harun Bey ise General'i değil önce Murat'ı görmüştü düşünde. Oğlu sessizce duruyor, kendisine bakıyordu. O bakışlarla karşılaşınca ne diyeceğini bilememişti. Yalnızca gülümsemişti, bak, senin intikamını aldım, dercesine ama Murat'ın ciddiyetini görünce gülümsemesi dudaklarında donmuştu. Cengiz gelmişti aklına. Düşünde Generali öldüren bir kendisi oluyordu bir Cengiz. O da ter içinde, sayıklayarak uyanmıştı uykusundan.

Bu düşü gördüğü gün Harun Bey, Ömer'le bahçede yalnız kaldıklarında konuyu açtı. Zaten Ömer de babasıyla konuşmak istiyor ama yaşlı adamın o kötü geceyi yeniden anımsayıp üzülmesini istemiyordu.

Harun Bey, kendisini hiç de intikamını almış gibi hissetmediğini söyledi Ömer'e. Ömer'in soran bakışları karşısında gözleri dalgın konuşmaya başladı:

"Bayılmasaydım, o gün sahilde bu iş bitmişti. Hem de tam istediğim gibi bitmiş olacaktı. Herkesin gözünün önünde adamı öldürecek, sonra da kendi kafama bir kurşun sıkacaktım. Durum nasıl olsa sonradan anlaşılacaktı. Bu birçok açıdan iyi olacaktı. Hem ağabeyinin ve herkesin intikamını almış olacaktım, hem kendi cezamı kendim vererek hiçbirinizin zarar görmemesini sağlayacaktım, hem de hukuk işlemezse insanların adaleti kendilerinin arayacağını göstermiş olacaktım. Biliyorum, herkesin ayrı adalet arayışı olmaz, bu yanlış, ama bunu önlemenin de tek çaresi devletin adaletinin doğru işlemesidir. İşletmediler. Bunu çok düşünmüştüm. Zaten günlerim sayılı olduğu için de böyle bir işe kalkışmakta çok zorlanmamıştım. Ama şimdi, hem intikamı ben almadım, hem oğullarımdan birinin katil olduğunu gördüm, hem Generalin intikam için öldürüldüğü bilinmiyor. Yani adam yalnızca öldüğüyle kaldı, ölümüyle vermek istediğim mesajlardan hiçbirini veremedim. Keşke sizi dinleyip adamı orada bıraksaydım. Israr etmeseydim bu herifi öldüreceğim diye. Kaç kişi suç ortağı oldu. Kim bilir Cengiz neler hissediyor. Onun için çok daha güç."

Bunların hepsini düşünmüştü Ömer. O da ne zaman yalnız kalsa bu feci olayı anımsıyordu. Geriye doğru dönüp düşünüyordu ne yapabilirdik, bu işi nasıl önleyebilirdik, diye. Ama gelişmeler hepsi için sürpriz olmuştu. Generali babasından korumaya çalışırken Cengiz çıkmıştı ortaya. Bunu nasıl

tahmin edebilirdi ki? Keşke en baştan, Generale hiç dokunmasaydık, tuvalette bayıldığında Bülent kaybolsaydı ortadan, ayıldıktan sonra hayal gördüğüne inandırırdık belki de... Böyle düşünüyordu ama sonra olayların nasıl yıldırım hızıyla geliştiğini, herkesin, sanki çizilmiş bir kaderi gerçekleştirmek için sahneye çıkmış oyuncular gibi canla başla çalıştığını anımsıyordu. Hazırladıkları oyun nasıl değişmişti, nasıl bir faciaya dönüşmüştü, bunu yönlendiren neydi, düşündükçe bir anlam veremiyordu. Olan olmuş, biten bitmişti. Cengiz, katil olmakla yıllar önce arkadaşlarını ele vermenin cezasını mı çekiyordu? Bu boyutta bir cezaya layık mıydı kardeşi? Hapiste kalmak, işkence görmek, hatta asılmak mı, yoksa bu mu daha adil bir cezaydı? Cengiz'in vicdanı ne yapacaktı? Ne kadar sürdürecekti kendisiyle hesaplaşmayı? Yoksa?.. Acaba hesaplaşmıyor olabilir miydi? Darbeci Generali öldürmek bile, acaba Cengiz için övünülecek bir marifet miydi? Üstelik babasının hatta Murat'ın ve asılan, işkence gören tüm ötekilerin intikamını aldığına kendini inandırmış olabilir miydi vicdanının baskısından kurtulmak için? O büyük egosu insan öldürmenin pişmanlığını üstünden atarak yaptığı işin doğru, hatta çok önemli bir iş olduğuna kendisini inandırıyor olabilir miydi? Cengiz bu kadar insanlığından çıkmış mıydı? Kendisine bir ceza vermez miydi bilinçaltı bir gün?

Babasını teselli etmek için ne söyleyeceğini bilemedi. Fısıldar gibi:

"Oyun diyorsun değil mi? Ben de oyunun ne zaman başladığını anlamaya çalışıyorum. General meyhaneye geldiğinde mi, sen tam onu vuracakken bayıldığın anda mı, Murat Abimin bize veda ettiği gece mi, yoksa benim, senin, her birimizin doğduğu zamanlarda mı? Oyunun başlangıcını bilemiyorum ama devam ettiğini biliyorum baba," dedi. "Yaşamımızın içine sindi çünkü..." Sonra sessiz kaldı. Olan biteni

değiştiremediği için kendisiyle hesaplaşıyordu. Bir yandan da bu olanları karısıyla ve Yüksel'le paylaşamamanın sıkıntısını yaşıyordu. Tomris'in bilmemesi daha iyiydi; ama Yüksel'in bilmesi gerekmiyor muydu acaba? Yüksel, yıllarca kardeşi Murat'ın ve nişanlısı Semih'in acısıyla yaşamış, mutluluğun hayatına getireceği coşkulardan, sevinçten, kahkahadan uzak, ciddi, içine kapanık bir ömür geçirmişti. Şimdi kardeşinin ve nişanlısının intikamının alınmış olduğunu bilmek onu mutlu etmez miydi? Etmezdi... Etmeyeceğini, hatta bunu öğrenmenin Yüksel'in bütün huzurunu kaçıracağını düşünüyordu Ömer. Ablasının derin vicdanı ve adalet anlayışı böyle bir çözümü benimseyemezdi. Bunu bilmek onun için rahatlatıcı bir bilgi olmazdı. Bu bir çözüm değil tam tersine yeni sorunlar demekti Yüksel için. Babasının, kardeşlerinin hatta Metin'in ve Ayhan'ın böyle bir durumda kalmaları, bir suçu paylaşmaları onu son derece rahatsız ederdi. Ama belki babasına iyi bir dert ortağı olabilirdi. Babaları bir tek onun omzunda ağlayabiliyordu. Bir tek onun şefkatli elleri yaşlı adamı teskin edebiliyordu. Babalarını bu şefkatten mahrum mu ediyorlardı yoksa? Yok, hayır, asıl Yüksel'i düşünmeleri gerekirdi. Harun Bey'in günleri sayılı olabilirdi, belki de kısa bir süre içinde ölüp gidecekti. Sonra ne olacaktı? Yüksel olanları bilirse babasının ardından uzun yıllar, bir de bu dertle mi yaşayacaktı?

Tomris'e hiç söylenmemesi konusunda kesin kararlıydı Ömer. Bir yerde ağzından kaçıracak olsa; olur a, o da yakın bir arkadaşına, kimseye söyleme ama... diyerek anlatacak olsa, işte felaket başlardı. Bunu yapar mıydı Tomris? Yapmasa bile, bu işi ne kadar az insan bilirse o kadar iyiydi.

En çok Metin'den korkuyordu Ömer bu konuda. Bu kasabalı çocuk, bir gün kafayı çektiğinde ağzından kaçırır mıydı yaptıklarını? Birkaç kez konuşmuştu Metin'le. Metin:

"Deli misin abi, bir sızarsa hepimiz yanarız. Sadece Cengiz'i değil, hepimizi atarlar içeri. Biz konuşmazsak korkma, kimse bulamaz cesedi o yarıkta. Dediğim gibi kim bilir kaç leş yatıyorlar koyun koyuna," demişti. Metin'in böyle bir suça ortak olmaktan dolayı hiç vicdan azabı çekmediği anlaşılıyordu. Laf arasında bunu da sormuştu Ömer. Metin gayet rahat:

"Yahu Ömer Abi, bu adam kaç kişiyi canından, sevdiğinden etti, kaç kişiyi kolsuz bacaksız bıraktı, kaç ocağı söndürdü. Kimse hesap soramadı. Fena mı oldu, geberdi gitti işte. Keşke milletin içinde gebertselerdi bunu da şanı olsaydı. Zerre kadar acımıyorum valla. Üstelik doksanına kadar da yaşadı. Temiz öldü işte, bir nefeste. Çekmeden. Bir tek Cengiz için üzüldüm, o vicdan azabı duymasın." Bu kadar gerçekçi ve umursamaz bir yanıt beklemiyordu Ömer, ama rahatlamıştı. Aslında bu çocuğun, hepsine günde birkaç kez bunları söylemesi gerekti. Belki o zaman vicdanlarının baskısından kurtulmaları biraz olsun kolaylaşabilirdi.

Yüksel, General'in kaybolmasıyla babasının davranışlarındaki değişikliği birleştirememişti. O gece içmeye gidip döndüklerini düşünüyordu doğal olarak. Zaten General'in ortadan kaybolması birkaç gün sonra gündeme geldiğinden, iki olayın aynı saatlerde çakıştığını bilmesi de mümkün değildi.

Generalin kaybolduğu günlerde, bir yandan televizyon seyrettikleri bir akşam yemeğinde, Yüksel babasının kulağına eğilmiş:

"Kaçırdın adamı babacığım," deyince Harun Bey boş bulunup telaşla atılmıştı: "Nereden çıkardın, biz kimseyi kaçırmadık" diye. Yüksel kahkahayı patlatmıştı bunun üzerine. Ömer, konuşmanın yanlış bir tarafa gideceğinden korkmuş, gözlerini sonuna dek açmış, babasına kaşlarıyla işaret yapmıştı. Yüksel:

"İlahi babacığım, elinden kaçırdın diyorum. Bak senden önce davrandı birileri belki de. Ne de olsa ondan intikam almak isteyen birçok insan var, ama iyi ki kayboldu ortadan, yoksa biz senin yüzünden aklımızı kaçıracaktık," demişti. Kaçırma sözcüğünün çeşitlenmesiyle gelişen bu şakalaşma fazla uzun sürmemiş, Ömer'in konuyu değiştirmesiyle sona ermişti.

General, Cengiz'in karşısına ikinci kez, eski bir yazısını bulmak için dosyalarını karıştırırken çıkmıştı. Cengiz, televizyonda onunla yaptığı söyleşiyi daha sonra derli toplu bir biçimde, kendi yorumlarını da ekleyerek siyasi bir dergide yayımlamıştı. Dönem, darbecilerin güçlerinin azaldığı ama tam bitmediği bir dönemdi. Cengiz'in yorumları, tarafsız kalmaya ne kadar özen gösterse de darbecilerin yaptıklarını eleştirmekten uzaktı. Hatta toplumdaki kutuplaşmaya son verildiğini, teröre neden olan bu kutuplaşmanın darbe sayesinde yeraltına inmeden sona erdirilebildiğini, artık herkesin karşısında gerçek sorunların olduğunu, ülkenin liberal ekonomik atılımlara ağırlık verecek bir yönetim anlayışına gereksinim duyduğunu yazıyordu. Cengiz, yıllar sonra bu yazıyı bulunca baştan sona okumuş, kısa bir süre önce boğduğu Generalle ilgili o zamanlar neler yazdığını ayrıntılarıyla anımsamıştı. Bu arada, yazının üstünden geçen yirmi yıllık sürede düşüncelerinin değiştiğini, yazdıklarının bir bölümünü bugün yazmayacağını fark etmiş, biraz da şaşırmıştı. Düşünse, öğrencilik yıllarından bu yana ne çok değiştiğini, öğrenciyken sosyalist olduğunu, Almanya yıllarında önce sosyal demokrasiyi benimsediğini, sonra ülkeye dönmeye yakın liberalizmi doğru bulduğunu, döndükten sonra, tanıştıkça Türk-İslam sentezcilerinin ülkenin gerçeklerine daha uygun olduğunu düşündüğünü anımsayacaktı. Sonra, kısa bir süre içinde, din ve milliyetten yola çıkan bir politikanın ülkeyi Cumhuriyet öncesi anlayışa yaklaştırabileceğini anla-

mış, bu arada Siyasal İslam'ın adım adım nasıl geliştiğine tanık olmuştu. Artık tamamen liberalizme inanıyor, ama toplumun dini inançlarıyla liberalizm arasında bir uzlaşma da sağlanabileceğini düşünüyordu. Ona göre önemli olan samimiyet ve iyi niyetti. Bu arada ekonomik olarak refaha kavuşmuş, yüksek bir yaşam standardında, politikacılarla, medya patronlarıyla, büyük sermayecilerle yakın ilişkiler içine girmişti. Yazılarının bu ilişkilere bir zarar vermemesi için dikkatli davrandığını da biliyordu ama bunların aslında kendi egosundan, rahata, şöhrete düşkünlüğünden, bundan da öte bir aşağılık kompleksinden kaynaklandığını düşünemiyordu.

Yazıyı okuduğunun gecesi, General yine parlak üniformasıyla karşısına dikilmişti Cengiz'in. Yine alay ediyor, küçümsüyordu. Kızgındı.

"Beni senin gibi bir işe yaramazın öldürdüğüne yanıyorum. Bir savaşta ölseydim ya da hastalıktan gitseydim gam yemezdim. Şerefsiz bir ölüm oldu bu benim için. Bir hain beni ellerim kollarım bağlıyken öldürdü. Çok üzgünüm," diyordu. Cengiz bağırarak uyanmıştı. Kendisini, "Hain sensin, sensin hain!.." diye bağırırken bulmuştu yatakta. Yalnız olduğuna şükretti o gece.

Bu düş ertesi gün aklından hiç çıkmadı. Düşüne girenin General değil, vicdanı olduğunu biliyordu ama bunu kabul etmemek için bahaneler bulmaya hazırdı. Kendisine kızıyordu bu yüzden. "Bilinçaltımda kendimi suçlayacak ne yaptım ki ben? Aşağılık bir katili, bir darbeciyi öldürdüm ama istemeden oldu, bu kadar üzülmemem gerekir," dese de aynası çoktandır puslanmıştı. Kendisini başka gözlerle görmesi mümkün değildi artık.

Bilinçaltında fokurdayan bir başka birikim olduğunun farkında da değildi. Bu birikimin zaman zaman General'in kılığına girerek önüne çıkacağını bilemiyordu.

Cengiz, kendisiyle hesaplaşmaya çalıştıkça ruhunun ikiye bölündüğünü, bir yanının yaşadığı refaha, rahat, zengin, eğlenceli hayata sahip çıkmaya ve herkesin tanıdığı meşhur Cengiz Karakoç'u korurken, içinde cılız da olsa bir sesin dışarıya seslenmeye çalıştığını hissetmiyordu. O ses, "Beni dinle, çok geç olmadan beni dinle," diyordu. Öte yandan General, bu fokurdayan lavların içinden bir şeytan gibi doğuyor, ona hakaret ediyor, aşağılıyor, alevlerin içine dönüyordu.

Her ikisini de bastırmaya çalışan narsist bir üstben ise:

"Bunların hepsi geçici, unutmalısın o geceyi, daha önce olan ve seni rahatsız eden olayları. Şu geçici dünyada romantizmi yalnızca kadınların yanında yaşayabilirsin, hayatının geri kalanında romantik olmaya gelmez. Gerçekçi ol," diyordu.

Cengiz, içindeki o cılız sesi duyamadıkça lavların daha da fokurdayacağını, General'in, vicdanını daha çok ele geçireceğini anlayamıyordu.

Harun Bey İstanbul'a dönmeyi istememişti nedense. Yüksel, babasının bu durumuna akıl erdiremiyordu. Hatta bir gün deniz kıyısındayken:

"Baba biz bu çocuklara çok yük olduk, artık evimize dönsek," deyince Harun Bey, kendi evlerinde olmadıklarının yeni farkına varmış gibi oldu. Aklı Generalin ölümüne öylesine takılı kalmıştı ki, günlük yaşamları, düşüncesinin dışında kendiliğinden akıp giden, mekânın, olayların, yediğinin içtiğinin farkına varmadığı bir hale dönüşmüştü. Aklında sürekli Generalin ölümü dönüp duruyor, bir şey yapması gerektiğini düşünüyor, ama bir türlü bulamıyordu bunun ne olduğunu.

Birkaç kez Metin'e sormuştu cesedi ne yaptıklarını, ama bir yanıt alamamıştı. Harun Bey'in bunu bilmemesinin daha

iyi olacağını, olmadık bir yerde –belki yeniden düşeceği hastanede– sayıklayabileceğini, uykusunda konuşabileceğini düşündüğünden, üstelik Ayhan ve Ömer'le kimseye hiçbir koşulda bir şey söylememe kararı aldıklarından Metin yanıt vermemişti. Harun Bey, çocukların Generali ormanın içinde bir yere gömdüklerini sanıyordu.

"Ben öldürdüm onu, şimdi de kendimi öldürüyorum. Eğer adalet işkencecilerden, darbecilerden, hainlerden, diktatörlerden hesap soramazsa benim gibi soracak olanlar çıkacaktır ortaya," diyerek bir mektup yazmayı ve sonra da intihar etmeyi, düşünmüştü bir ara. Ama bunun bir yararı olmayacağını Ömer birkaç cümleyle anlatmıştı ona.

"Baba, eğer cesedi bulacak olurlarsa sana ulaşamazlar ki. Önce bana ulaşırlar ya da Cengiz'e, belki Metin'e. Sen Generalin üstünde bir iz bırakmadın. Ona bizler dokunduk. Ben ellerini bağladım, hem de yüzüne tükürdüm. Saçlarının dibine kadar tükürüğüm var üstünde. Bir DNA araştırmasında bunları bulabilirler diye düşündüm ama bunun da imkânı yokmuş zaten, öğrendim. Şu ana dek o kadar çok kurt, böcek ona girip çıkmıştır ki, üstünden o kadar çok su, toz akıp gitmiştir ki bir şey bulmak mümkün değildir. Hele sonra kemiklerinden başka bir şeyi kalmayacak. Hadi, buldular cesedi, sen de çıktın ben yaptım dedin, kim inanacak sana? Bu yaşta böyle bir şeyi tek başına yapamazsın. Suç ortaklarını arayacaklar. Bizden başka kimin var? Böyle bir şey yaparsan sen ölür gidersin ama bizleri de yakarsın," demişti.

Bunları dinledikten sonra Harun Bey dövünmüş, "Sizi bu işe ben soktum, bayılacak ne vardı o gün sahilde? Herifi sokağın ortasında vuramadım, Allah beni kahretsin, Cengiz'i de katil ettim kendi ellerimle," demişti gözyaşları içinde. Sonra sormuştu:

"Öldü adam, istediğimiz oldu, herkesin intikamı alındı, ama niye rahatlayamıyoruz? Söyle oğlum, söyle Ömer'im bu vicdanımızdan mı; bu cana verdiğimiz değerden mi? Bu, adamı öldürdüğümüzü cümle âleme duyuramadığımız için intikamımızı alamadığımızı sanmamızdan mı? İyiliğimizden mi rahatlayamıyoruz, kötülüğümüzden mi? Söyle..."

Ömer babasının ellerini tutmuş, "Ellerimizi kirlettik baba, ama cezamızı görmedik, kendimizi cezalandırıyoruz galiba. Ben de günlerdir bunu düşünüyorum. Bula bula bu açıklamayı buldum," demişti.

Baba oğul dakikalarca el ele oturmuşlardı Yüksel odaya girinceye dek.

Harun Yüksel'i görünce Ömer'e dönmüş:

"Biz burada çok kaldık, sizin de düzeninizi bozduk gitsek artık evladım," deyince Ömer:

"Baba, bir daha böyle dediğini duymayalım lütfen, biz sizinle huzur bulduk, aile olduğumuzu anladık. Bak, Deniz ne kadar mutlu, Tomris de hiç şikâyetçi değil. Buna şimdi boş ver, istediğiniz zaman tabii gidersiniz ama biz gitmenizi istemiyoruz," demişti.

Harun, aynı soruyu yemekte Tomris'e de sormuş, benzer bir yanıt almış, Deniz'in şiddetli itirazı karşısında rahatlayarak konuyu kapamıştı. Rahatlamıştı, çünkü oradan ayrılmayı hiç istemiyordu. İçinden, katillerin cinayet mekânlarına daha sonra yine gitmek istemeleri doğruymuş demek, demişti.

Okullar açılmış, Deniz sabah erkenden kalkmaya başlamıştı. Annesi ve babasıyla evden çıkıyorlar, Ömer'le Tomris Deniz'i okula bırakıyor, oradan eczaneye gidiyorlardı. Yüksel ve Harun Bey biraz daha geç uyanıyorlar, bazı günler evde, bazı günler deniz kıyısındaki çay bahçelerinden birinde

kahvaltılarını yapıyor, gazetelerini okuyorlardı. Sonbaharın bu güzel sahil kasabasında İstanbul'da olduklarından daha huzurlu ve mutlu olduklarını konuşuyorlar, keşke bugünleri Münevver de, Murat da yaşasaydı, diyorlardı.

Biraz serinlemeye başlayan sabahlarda bile insanların hemen önlerinden denize girdiklerini, okul yaşı gelmemiş torunlarını deniz kıyısına getirmiş yaşlıların mutlu, gururlu bakışlarını, tatilcilerin çekilmesiyle kendine gelmiş, tenhalaşmış dingin kıyıyı, oradan oraya koşuşturup denizden dönen balıkçı kayıklarının önünde toplanan kedileri izlemek mutluluktu. Yandaki masalarda oturanlarla kısa sohbetler etmek, ekmek kırıntılarını yemeye gelen serçelerin güvenini kazanmak için hareketsiz beklemek, onların küçücük kırıntıları telaşla alıp yürek çırpınmasına benzer kanat vuruşlarıyla bir başka masaya gitmelerini görmek sabahlarını ışıklandırıyordu.

Bu küçük anların mucizesini fark etmek baba kızın birbirlerine sevgiyle, şefkatle bakmalarına neden oluyordu.

Haftada birkaç kez Metin, Olcay ve çocuklar da geliyor ya da hep birlikte Olcaylarda yemek yeniyordu. Harun Bey çok mutluydu; ta ki Generalle kıyıda karşılaşıncaya kadar.

O gün, sonbaharın ilerlediği, ağaçların yapraklarını iyice döktüğü, evde kahvaltılarını yaptıktan sonra kahve içmeye kıyıya indikleri günlerden biriydi.

Harun Bey sıkıntılı bir gece geçirmişti. Üç kez idrara kalkmış, iki kez de nefes darlığı çekerek uyanmıştı. Böyle zamanlarda ölüm korkusu geliyordu içine. Kalbi hızla çarpıyor, soluğu yetmiyor, hareket edecek olursa daha da kötüleşiyordu. Yüksel babasının bu durumunu fark edince gelip alnına soğuk havlu koyar, pijamasının göğüs düğmelerini açar, bileklerini kolonyayla ovardı, ama Harun Bey Yüksel'i

uyandırmamıştı o gece. Teslim olmuş gibiydi, yalnızca acı çekmek istemiyordu. Birkaç dakika süren darlıktan sonra eski haline dönmüştü iki krizde de. Sonra da bitkin düşmüş, sabaha, Yüksel uyandırıncaya dek derin uyumuştu.

Kahvelerini içip gazetelerini okuduktan sonra Harun Bey biraz yürümek istedi. Paralarını ödeyip kalktılar. Yüksel babasının koluna girdi, kıyı boyunca yürümeye başladılar. Harun Bey'in çantasının içinde Generale tabancayı doğrulttuğu yere gelmişlerdi. Yüksel'e:

"İşte tam burada bayılmışım kızım, herifi vuramadan," dedi Harun Bey durarak. "Vurabilseydim keşke," dedi ardından hüzünle, pişmanlıkla.

"Aman baba, unut gitsin, bak yok oldu, gitti artık. Bana öyle geliyor ki öldü aslında da, devlet töreni yapmamak için kayboldu diyorlar. Bir yere gömmüşlerdir. Sen elini kirletmemiş oldun hiç olmazsa," dedi Yüksel. Harun Bey başını onaylarcasına salladı bıyık altından gülerken. O arada Yüksel, yolun karşısındaki kitapçıyı fark etti. Babasına:

"Şuraya bir bakacağım, sipariş ettiğim kitap geldiyse alayım," dedi.

Harun Bey'in canı karşıya geçmek istememişti. Hemen yanındaki banka otururken, "Sen alıp gel, ben buradayım kızım," dedi yorgunca.

Yüksel kitapçıya girdiği sırada, Harun Bey göğsüne bir ağrının çökmekte olduğunu hissetti. Birkaç saniye sonra ağrı hafiflerken, denizin üstünde, güneşin yansımalarının arasında kendisine doğru gelen bir siluet gördü. Yaklaştıkça parlak üniformaları içinde General belirdi. Pis pis sırıtıyordu ona bakarak. Harun Bey öfkeyle bağırdı:

"Defol git lanet herif, defol git geldiğin yere..."

Generalin yüzü silindi, giysileri erirken beyazlar içinde Murat belirdi. En yakışıklı, en sağlıklı haliyle... Murat

sevgiyle elini uzattı babasına. Harun oğlunun ellerine sarıldı, Murat'ın bir ışık gibi, ellerinden bileklerine, kollarına aktığını, tüm bedeninin içinde eridiğini, hafiflediğini, içinin mutlulukla dolduğunu hissetti.

"Murat'ım!.." dedi göğsünden kopup gelen derin bir son solukla.

Adam, bankta babasının yanında, gözyaşları içinde oturan Yüksel'e anlatıyordu. Çevrelerine bir kalabalık toplanmıştı. İçlerinden biri ambulans çağırmıştı. Harun Bey bir şey yokmuş gibi oturuyordu bankta. Yalnızca başı göğsüne düşmüştü. Uyuyordu sanki.

"Defol git lanet herif, dedi amca. Tam arkasından geçiyordum, bana söylüyor sandım. Döndüm, amca ne diyorsun diyecektim, Murat'ım, dedi ellerini uzatıp ardından da başı öne düştü bir anda. Sonra böyle kaldı. Ben de şaşırdım. Amca, amca diye seslendim ama dokunamadım," diyordu genç adam.

Yüksel çantasından cep telefonunu çıkardı; elleri titriyor, nasıl çevireceğini bile bilemiyordu sanki. Biri anladı halinden, "Kimi arayacaksınız söyleyin ben arayayım," dedi.

Yüksel, "Ömer" diyebildi sadece. Adam telefonu çevirip Yüksel'e verdi. Yüksel hıçkırıklar içinde, "Babamız öldü Ömer, hastaneye gelin, ambulansa biniyoruz," diyebildi sadece.

Ömer Tomris'e, sen kal, demiş fırlamıştı eczaneden dışarı. Yolda Cengiz'i aramış, sonra Metin'i çevirerek durumu anlatmış, "Olcay'a alıştırarak söyle, hastaneye gidiyoruz," demişti.

Harun Bey'in cenazesini ertesi gün kaldırdılar. Ömer Ayhan'a da haber vermişti. Ayhan, Mehmet'i ve Bülent'i de almış, hızla yetişmişlerdi o gün.

Cenazeden sonra Ömerlerde toplanılmış, helvası kavrulmuştu Harun Bey'in. Metin'in, Olcay'ın ve Ömerlerin kasabadaki bütün tanıdıkları ziyarete geliyorlardı birer birer. Ayhan, Bülent ve Ömer salonun bir köşesinde fısıldayarak konuşuyorlardı. Ayhan her zamanki heyecanıyla gözlerini iri iri açarak:

"Gel de ruha inanma arkadaş... Demek önce General gelmiş, sonra Murat, Harun Amca'yı almaya. İyi ki Harun Amca Murat'la gitmiş," deyince Bülent'le Ömer gülmelerini güç tutmuşlardı.

Akşam olup ziyaretçiler bitince Ömer, yakın arkadaşlarına dönüp, "Babam birer duble içmemizi isterdi arkasından eminim," demişti. Yüksel sesini çıkarmamıştı. Bir büyük rakı açmıştı Ömer, Metin'in ve Yüksel'in dışında herkes kadehlerini doldurmuş, onlar da suyla kadeh kaldırınışlardı Harun Bey'in anısına. Cengiz, Metin'e neden içmediğini sorunca, "Ölü evinde içki içmek günah değil mi?" cevabını almıştı. Bunun üzerine gülmüş, "Günah kişiden kişiye değişir Metin, hem babam ölmedi ki, aramızda," demişti. Kimse bu sözün üstünde durmamıştı. Duygusal bir ânın sözcüklere dökülmesiydi belli ki. Oysa Cengiz için durum biraz farklıydı.

Gece geç bir saatte herkes gidince yatmak için odalarına çekilirken Cengiz babasının odasında kalmak istediğini söylemişti. Yüksel, "Rahatsız olmaz mısın?" deyince, "Hayır, aksine mutlu olurum, çarşafını da değiştirme, babamın kokusunu almak istiyorum," cevabını almış, şaşırmıştı. Yine de dinlememiş, yatak takımını değiştirmişti Tomris'le birlikte.

Ertesi gün pırıl pırıl bir güneş açmıştı. Yüksel gece doğru dürüst uyuyamadığından sabah erkenden kalkmış, güneşin dünyayı yavaş yavaş ışığa boğduğunu izlemiş, ömürlerin nasıl geçici olduğunu, biricik babasını iki gün önce yitirdiklerini, şimdi, hızla o günden uzaklaştıklarını düşünmüştü

acıyla. Saat yediyi biraz geçe çayı koymuş, kahvaltıyı hazırlamış, sekize doğru Deniz'i ve Ömerleri uyandırmıştı. Sekiz buçuğa doğru Tomris Deniz'i alıp evden çıkınca Ömer, Yüksel ve Cengiz baş başa kalmışlardı. Babalarının eksikliğini içlerinde hissediyorlar, dile getiremiyorlardı. Cengiz Ömer'le konuşmak istiyordu ama Yüksel'in yanında konuşamıyordu. Ömer anlamıştı. Yapacak bir şey yoktu. Konuşma fırsatını ancak akşam yemeğinden sonra bulabildiler.

Cengiz yakınıyordu:

"Çok kötüyüm Ömer, galiba deliriyorum," diyordu. "Bu herif peşimi bırakmıyor. Üniformasını giymiş, sürekli karşıma çıkıyor. Hayal gördüğümü biliyorum, birkaç depresyon ilacı aldım yakın arkadaşlarıma danışıp ama her şeyi anlatamıyorum tabii. İnsanlar hayaller gördüğümü öğrenirse meslek hayatım biter. Aslında param var, bu parayı işleterek hayatımın sonuna dek çalışmadan da yaşarım ama bir kenara çekilmek için çok erken. Çalışmak istiyorum, ayrıca işimi seviyorum da, ama kendimden korkuyorum kimi zaman. O kadar etli kanlı geliyor ki tahmin edemezsin. Gerçek sanıyorum. Uzansam yakalayacakmış gibi hissediyorum. Üniforması darbe günlerindeki gibi. Kendine güvenli, bütün güç elinde sanki. Bir anda dikiliveriyor karşıma. Evde birkaç kez bağırdığımın ve bu herifle konuştuğumun farkına vardım. Sanki Hamlet'in babasının hayaleti adam. Evet, hepsinin beynimde olduğunu biliyorum ama öyle zayıf bir ânımı kolluyor ki, ruhumu biliyor, beni izliyor Ömer. Kendi kendime az telkin etmedim. Pişmanlık duygusu hissediyorsan at içinden, isteyerek olmadı bu iş, her şey kendi kendine gelişti, kimse önleyemedi, bu senin suçun değil, unutmaya çalış, dedim ama yetmiyor. Belki de yüz binlerce insanın bu adamın ölümünü istemesi bir Karma yarattı ve bu Karma beni de içine aldı diye düşünüyorum."

Ömer araya girdi:

"Sen Budist misin?"

"Hayır değilim, ama bir açıklama yapamadım. Güçlü isteklerin olaylara yön verebileceğini söylerler. Belki de doğrudur diye düşündüm bunları yaşayınca. Ben bu adamdan babam ya da senin gibi nefret etmezdim. Murat Abiyi ve binlerce insanı yok ettiği için affetmedim ama röportaj yaptım onunla, düşüncelerini, duygularını tanıdım, onun da bir insan olduğunu anlayınca sisteme lanet ettim, insanların kişisel güçlerine bu kadar izin verdiği için. Bu adamın bile içinde sevgi olduğunu fark ettiğim için sizin kadar nefretim yoktu."

"Sen bu adamın içinde sevgi olduğunu söyleyemezsin, böyle bir düşüncen bile olamaz Cengiz, bu tür bir duygusallık yapamayacak kadar da gerçekçisindir, ayrıca adam sistemin ırzına geçti, sistem ona izin vermiş değil ki. Silah onun elindeydi," dedi Ömer, yüzünü ekşiterek.

"Biliyorum, bunun da farkındayım, ama onu öldürmeyi hiç düşünmemiştim, bunu söylemeye çalışıyorum, hatta sizi önlemeye uğraşıyordum biliyorsun, nasıl oldu da böyle gelişti anlamadım. Kaderle mi açıklamalı, içinde bulunduğumuz durumun bizi sürüklediği bir gerilimdi mi demeli gerçekten bilmiyorum, ama oldu işte. Hiçbir mantıksal açıklama bulamıyorum ve vicdanımın neden bu kadar bana baskı kurduğunu da anlamıyorum ve korkuyorum."

"Sen bu olayı kafandan silmeyi dene bence, anımsatacak şeylerden de uzak dur. İçki de içme madem ilaç alıyorsun," dedi Ömer.

"İçki iyi geliyor, bugüne dek ilaçlarla bir sorun çıkarmadı, ama bu olayı unutmam mümkün değil. Sadece bu olay değil ki, darbe konusu açılıyor, askeri vesayet konusu açılıyor, demokrasi konusu açılıyor, hangi konu olsa ben bu olayı hatırlıyorum. Ülkenin gündeminden düşmüyor ki bu

konular. Her hatırlayışımda da kötü oluyorum, sanki yeniden yaşıyorum. Ellerim titremeye başlıyor. O zaman hemen bir ilaç daha alıyorum, ilaç yetmeyince içki..."

"Bir psikiyatriste gitmeyi düşünmedin mi Cengiz?" diye sordu Ömer.

"Düşünmez olur muyum? Ama bana söyler misin, hangi psikiyatriste Generali öldürdüğümü söyleyebilirim? Söylemezsem psikiyatristin bana ne faydası olur? İnan ki delirecek gibiyim. Bazen öteki generallerle birlikte kol kola girip uygun adım üstüme geliyorlar. Yaklaşınca da yüzüme gülüyorlar alay edercesine."

"Hangi ilaçları alıyorsun bilmiyorum ama istersen Tomris'e de bir sor. Bu ilaçlar ona buna danışmayla alınacak ilaçlar olmayabilir, tam tersi etkiler de yaratabilirler," dedi Ömer.

Cengiz başını salladı onaylarcasına, ses çıkarmadı. Ömer, onun yine kendi kafasına gideceğini anladı bu hareketinden.

Cengiz'i omuzlarından tuttu, gözlerini gözlerine dikti ve:

"Ne zaman, nasıl bir yardıma ihtiyacın olursa bizler buradayız, senin aileniz," dedi. Cengiz'in gözleri doldu, göstermemek için başını pencereye doğru çevirdi.

Birkaç hafta sonra hayat, Karakoçlar için tam olmasa da biraz dinginleşmiş, günler alışıldık akışına girmişti. Yüksel Ömerlere yerleşmişti artık, hiçbirinin onu bırakmaya niyeti yoktu. Olcaylar biraz da onlarda kalmasını istiyorlardı Yüksel'in. Cengiz, İstanbul'a, eski hayatına dönmüştü. Gazete yazılarına devam ediyor, haftada en az iki gün ekranlarda görünüyordu. Artık medyanın vazgeçilmez figürlerinden biri olmuştu. Birçok konuda konuşuyor, yapıcı görünen yaklaşımlarıyla kimsenin canını acıtmıyordu. Ömer Cengiz'i televizyonda izlemiyordu, çünkü onun kendisine hiç uymayan düşüncelerini, siyasal yaklaşımını benimseyemi-

yor, ekran karşısında kızıp bağırmak da istemiyordu. Çok geç bulduğu kardeşinin kendisine ihtiyacı olacağını tahmin ediyordu sanki.

Bir gece, Yüksel, Cengiz'in televizyondaki konuşmasını dinlemek için kendi odasına çekilmişti. Darbe günleri konuşulacaktı programda. Deniz uyumuştu, Ömer'le Tomris de salonda heyecanlı bir film izliyorlardı. Filme reklam girince Ömer kumandayı almış, kanallar arasında gezinmeye başlamıştı. Cengiz'in konuşacağını ikisi de unutmuştu.

Birden ekranda Cengiz'in yüzüyle karşılaştılar. Cengiz'in yüzü kızarmıştı. Gözleri büyümüş bir yere sabitlenmişti sanki. Ömer kalakalmıştı. Bu hiç olağan bir görüntü değildi.

Cengiz, dudakları titreyerek:

"Artık çek git, beni rahat bırak, ailemi, beni, bu ülkeyi bırak git, gebermen yetmedi mi?" demişti.

Ömer, Cengiz'in her sözcüğüyle bugüne dek onu yükselten basamakların birer birer parçalandığını, ayaklarının altında dağılıp gittiğini, Cengiz'in havada asılı kaldığını hissetti. Programın sunucusu kadın, bu olağandışı durumdan olabildiğince yararlanmak için Cengiz'e sürekli soruyordu:

"Kimden söz ediyorsunuz Cengiz Bey, kime söylüyorsunuz bunları?" Masadaki konuşmacılar susmuş, olayın gelişmesini merakla izliyorlardı. Resim seçici ekrana birkaç farklı kamera görüntüsü birden getirmişti. Cengiz yandan, önden, yakın çekim, tüm kameralarda parmağını ileri doğru uzatmış, boşluğu gösteriyordu.

"Ona..."

İster istemez herkes boşluğa bakmıştı. Ama General'i Cengiz'den başka gören yoktu. Sunucu soruyordu:

"Kim o Cengiz Bey, kime söylüyorsunuz, kimi görüyorsunuz orada?" General kahkahalar atıyordu. Cengiz gözleri boşlukta, donup kalmıştı. Ömer çok üzülmüştü. Gözlerinin

önünde Cengiz paramparça oluyordu. Bir daha televizyonlarda görünemeyeceği, belki gazetede bile yazamayacağı belliydi. Ertesi günkü gazeteleri tahmin edebiliyordu: Cengiz Karakoç delirdi, Cengiz Karakoç kimin hayaletiyle boğuşuyor? Cengiz Karakoç'un vicdanını rahatsız eden ne? Ve daha kim bilir neler...

Ya ağzından kaçırırsa diye kanı donmuş bekliyordu Ömer. Allahtan bu olmadı. Birden Cengiz kendine geldi, bir düşten uyanır gibi ağırdı hareketleri önce, sonra hızla yakasındaki mikrofonu çıkardı, özür diledi ve koşarcasına stüdyoyu terk etti. Hemen reklam girdi Cengiz'in arkasından.

Yüksel olan biteni başından beri izlemiş, katılırcasına ağlıyordu. Babasının ölümünde yeterince dökülemeyen gözyaşları da eklenmişti bu acıya. Cengiz'in gözlerinin bu dünyadan başka bir dünyaya doğru çevrildiğini, o dünyada gördüklerinden çok rahatsız olduğunu, birisiyle önce sessizce konuştuğunu sonra bağırmaya başladığını görmüştü. Kardeşinin canlı yayında neredeyse aklını yitirdiğini izlemek Yüksel'in içini çok acıtmıştı. Cengiz'in bilinçaltının nasıl pişmanlıklarla dolu olduğunu sezinlemişti.

Ömer, birden ablasını anımsayıp koşarak odasına gitti, Yüksel'i yatağa oturmuş hıçkıra hıçkıra ağlarken buldu. İki kardeş birbirlerine sarıldılar. Yüksel konuşamıyordu. Ömer'in de gözlerinden yaşlar süzülüyordu sessizce. "Gördün mü?" diye güçlükle sordu Yüksel Ömer'e, hıçkırıklarının arasında.

"Evet, gördüm ve çok üzüldüm, kahroldum abla," dedi Ömer, sesi titreyerek.

"Yazık, canım kardeşim, nasıl bir ruhsal baskı içinde kim bilir? Ne diye bu iğrenç dünyada duruyor? Biz izlemekle bu kadar geriliyoruz, o nasıl dayanıyor bu çirkefe? Para için değer mi buna? Bıraksın bu mesleği..." dedi sayıklar gibi

Yüksel. Sonra hıçkırıklarının biraz azaldığı bir anda yüzünü kaldırdı Ömer'e:

"Gözleri korku doluydu. Kimi gördüğünü sandı yavrucak acaba?" diye sordu.

Ömer, gözlerini kaçırdı ablasından, bir yanıt veremedi. "Kendisini," diyemedi.

ZAMANSAL DİZİN

- **Romanın Gerçekliği**, *Yazarın Gerçekliği*,
Yaşamın Gerçekliği -

1930 **Harun Karakoç Burdur'un bir köyü**nde doğdu.

1933 **Münevver Türe Eskişehir'in bir köyünde** doğdu.
Atatürk'ün önerisiyle Köy İşleri Komisyonu kuruldu.

1936 Mahmudiye'de ilk öğretmen kursu açıldı.

1937 Köy Eğitmenleri Kanunu çıkarıldı.

1938 Gönen Eğitmen Kursu açıldı.
Atatürk öldü.

1939 Köy eğitmen kurslarıyla köy öğretmen okulları birleştirildi.
İkinci Dünya Savaşı başladı.

1940 Köy Enstitüleri Kanunu çıkarıldı.

1942 **Harun Karakoç Gönen Köy Enstitüsü'ne yazıldı.**

1945 İkinci Dünya Savaşı bitti.

1946 Köy enstitüleri Amerika'nın baskısı ve CHP içindeki muhalif toprak ağalarının desteği ile öğretmen okullarına dönüştürüldü.

1947 **Harun mezun oldu, Balıkesir'in bir köyünde ilk görevine başladı.**

1949 **Harun askere gitti.**

1950 Demokrat Parti iktidara geldi.

1951 **Harun asker dönüşü Münevver'le tanıştı, evlendiler.**

1952 **Yüksel'in gelecekteki nişanlısı Semih doğdu.**

1954 **Münevver'in babası öldü, annesi Ayşe Nine yanlarına taşındı.**
Harun'la Münevver'in ilk çocukları Yüksel doğdu.
Köy enstitüleri tamamen kapatıldı.

1955 *Kitabın yazarı Bursa'da doğdu.*

1956 **Harun'la Münevver'in ikinci çocukları Murat doğdu.**
Kitabın yazarı babasının doğu hizmeti nedeniyle ailesiyle Siirt'e gitti.

1958 **Harun'la Münevver'in üçüncü çocukları Ömer doğdu.**
Kitabın yazarı ve ailesi Siirt'ten Ankara'ya döndüler.

1959 **Karakoç Ailesi Siirt'in bir ilçesine atandı.**
Ömer'in gelecekteki eşi Tomris doğdu.

1960 **Harun ile Münevver'in dördüncü çocukları Cengiz doğdu.**
27 Mayıs askeri darbesi oldu.

1962 *Kitabın yazarına, yazının gerçeğiyle yaşamın gerçeğinin farklı olduğunu öğretmeye çalıştılar, ama o kitap okurken bunu hep unuttu.*

1965 **Olcay'ın gelecekteki eşi Metin doğdu.**
Kitabın yazarı kendisinin de öyküler, şiirler yazabileceğini fark etti ve mutlu oldu.

1969 **Karakoçlar Kütahya'ya tayin oldular; Cengiz ilk tokadını yedi, Harun ilk tokadını attı.**

1970 **Harun ile Münevver'in son çocukları Olcay doğdu.**

1971 **Ayşe Nine öldü, Münevver emekli oldu.**

1972 **Yüksel İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'ne girdi.**
Üç fidan asıldığında kitabın yazarı intikamın bağnazlığını, kanunların adaletsizliğini ve vicdanın Tanrının bizdeki duygusu olduğunu öğrendi.

1973 **Harun Bey Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı'na atandı, taşındılar.**
Kitabın yazarı liseden mezun oldu, Tatbiki Güzel Sanatlar'da okumaya başladı.

1975 **Harun Bey Kuzguncuk İlkokulu'na müdür olarak atandı.**
Cengiz Haydarpaşa Lisesi birinci sınıfa, Ömer Kabataş Erkek Lisesi ikinci sınıfa başladı, Murat İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne girdi, Yüksel yurttan eve çıktı.

1976 **Yüksel mezun oldu.**

1977 **Murat ikinci sınıfta başarısız oldu, sınıfta kaldı.**
Kanlı 1 Mayıs... Otuz dört kişi öldü, **Murat'ın ayağı kırıldı. Murat yaralanan yüz otuz altı kişiden biri.**
Kitabın yazarı, olaylardan yara almadan kurtulan yaklaşık beş yüz bin kişiden biri.
Aile ilk kez tatile gitti, Avşa Adası'nda Yüksel Semih'le tamştı.

Ömer Ege Üniversitesi Tiyatro Bölümü'ne girdi.
Kitabın yazarı Ege Üniversitesi'nde asistanlığa başladı, öğretmenin kutsallığını öğrendi.

1978 Tomris ile Ömer tanıştılar.
Yüksel ile Semih nişanlandılar.
Harun emekli oldu ve kırtasiye dükkânını devraldı.
Cengiz İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi.

1979 Murat son sınıfta, bekliyor.
Yüksel stajyer öğretmenlik yapıyor.

1980 Ömer Tomris'le ilişkisini ailesine anlattı, nişanlanmak istediğini söyledi.
12 Eylül askeri darbesi oldu, o gece Cengiz evden kaçtı, ertesi gün askerler Murat'ı evden aldılar, Ömer İzmir'de son sınıf öğrencisi, Cengiz Almanya'ya ulaştı.
General ülkenin başında.
Kitabın yazarı adalete bir kez daha tecavüz edildiğini gördü, yaşadı.

1981 Polisler Ömer'i okuldan gözaltına aldılar.
Semih Almanya'da doktorasını bitirdi yurda döndü, Mart ayına nikâh günü aldılar.
Ömer bir buçuk ay yattı, işkence gördü, bırakılınca İstanbul'a geldi.
Semih nikâhtan önce İstanbul'da gözaltına alındı, beş gün sonra öldü.
Murat idam edildi.
Kitabın yazarı Ankara Mamak Muhaberede kısa dönem askerlik yaptı.
Tomris'in babası kalp krizi geçirdi, Ömer'le Tomris nişanlandılar.

1982 Tomris eczane açtı, Ömer üniversiteden mezun oldu, Tomris'le Ömer evlendiler.
Ömer kısa dönem askere gitti, dönüşte barlarda program yapmaya başladı.

1983 Ömer Tomris'e eczanede yardım etmeye başladı.

1985 *Kitabın yazarı ilk şiir kitabını yayımladı.*

1988 Olcay lise son sınıfta, İzmir'de Metin'le tanıştı.

1990 Olcay'la Metin evlendiler, Marmaris'te yaşıyorlar.
Cengiz Almanya'dan Türkiye'deki gazetelere yazılar yazıyor, Türkiye'de tanınmaya başladı.
Türkiye'de özel televizyonlar kurulmaya başlandı.

1991 Yıl sonunda Sovyetler Birliği dağıldı.

1992 Vatikan Galileo'ya hak vererek dünyanın yuvarlak olduğunu resmen kabul etti.
Kitabın yazarı ilk öykü kitabını yayımladı.

1993 Olcay'ın kızı Yasemin doğdu.
Ömer'ler eczaneyi ve evlerini Marmaris'e taşıdılar.

1997 Olcay ve Metin'in oğlu Hakan doğdu.
Cengiz ülkeye döndü, televizyonlarda görünmeye başladı.

2000 Tomris ve Ömer'in oğlu Deniz doğdu.

2002 Münevver Hanım öldü.
Yüksel ve Harun Bey İstanbul'da kendi evlerindeler, Cengiz İstanbul'da ayrı yaşıyor, iki kardeş Ömer ve Olcay aileleriyle birlikte Marmaris'te yaşıyorlar.

2009 Harun Bey bir kriz geçirdi İstanbul'da hastaneye yattı. KOAH ve kalp yetmezliği var, kâbuslar görüyor.

Harun Bey yıllardır tasarladığı General'den intikam alma planlarını yaşama geçirmeye karar verdi. İki ay sonra Yüksel'le birlikte Ömerlere Marmaris'e geldiler.

Oyun kuruldu.

2010 *Kitabın yazarı, arkadaşı Ayhan Kavas'ın önerisiyle bu romanı yazmaya karar verdiğinde oyunların oynanıp bittiğini bilmiyordu.*

2014 *Kitap yayımlandığında yazar hayatın gerçeği, romanın gerçeği ve kendi gerçekleri hakkında düşünmeye devam ediyordu.*

Gencecik oğlu elinden alınan bir babanın yıllarca beklediği adaleti hukuk sistemi sağlayamazsa ve bir gün oğlunu öldürten kişi o babanın eline düşerse ne olur?

İntikam duygusunun karşısında insani değerlerin gücü nedir? Ya bu intikam duygusu bir başka büyük acıyı doğurursa, vicdan kendini nasıl cezalandırır?..

Mehmet Zaman Saçlıoğlu, *General Uçtu*'da Köy Enstitülü bir öğretmenin ve ailesinin askeri darbeyle aldıkları yaraları, yaşamı kutsal bilen insanların bile intikam duygularıyla nasıl değişebileceklerini, rastlantılarla, oyunlu, hızlı, dinamik bir anlatımla ve 1970'li yıllara geri dönüşlerle ele alıyor.

Mehmet Zaman Saçlıoğlu 1955 yılında Bursa'da doğdu. TED Ankara Koleji'nin ardından Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda okudu. Yurtiçinde ve dışında öğretim üyeliğinde bulundu. Halen sanat akademisyenliğini sürdürmekte.

Öyküleri, Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne, Sait Faik Hikâye Armağanı'na ve Haldun Taner Öykü Ödülü'ne layık görüldü.

İş Bankası Kültür Yayınları'ndan çıkan diğer yapıtları:
Öyküler: *Yaz Evi, Beş Ada, Rüzgâr Geri Getirirse, Sur ve Gölge, İki ve Keçi*
Şiirler: *Sarkaç*
Söyleşi: *Güneş Umuttan Şimdi Doğar* (Türkan Saylan Kitabı)